

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Zyra e Kryeministrit - Ured Premijera - Office of the Prime Minister

Vlerësimi i shtyllës së kapitalit njerëzor të Strategjisë Kombëtare për Zhvillim të Kosovës (2016-2021)

Komisionuar nga:
Zyra për Planifikim Strategjik (ZPS)
e Zyrës së Kryeministrit (ZKM) dhe UNICEF

RAPORTI I VLERËSIMIT

PËRMBAJTJA

PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE	V
1.0 HYRJE	1
PËRSHKRIMI I KONTEKSTIT	1
SUBJEKTI I VLERËSIMIT: SKZH 2016-2021	5
2.0 TIPARET E VLERËSIMIT	10
QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT E VLERËSIMIT	10
PYETJET E VLERËSIMIT TË TER	11
METODOLOGJIA E VLERËSIMIT	13
3.0 GJETJET E VLERËSIMIT	15
VËSHTRIM I PËRGJITHSHËM	15
RËNDËSIA.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
EFEKTIVITETI DHE NDRYSHIMI AFATGJATË	20
PERFORMANCA E MASAVE DHE AKTIVITETEVE	20
KONTRIBUTET KOMBËTARE.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
EFIKASITETI	29
SINERGJIA ME KORNIZAT E JASHTME.....	31
QËNDRUESHMËRIA ME KORNIZAT E BRENDSHME.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
PENGESAT E QËNDRUESHMËRISË	33
4.0 PËRFUNDIMET	35
VËZHGIMET KRYESORE	35
MËSIMET E NXJERRA	37
5.0 REKOMANDIMET	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6.0 SHTOJCAT	43
SHTOJCA 1: TERMAT E REFERENCËS	43
SHTOJCA 2: BIBLIOGRAFIA	57
SHTOJCA 3: PËRMBLEDHJA E SKZH-SË TË KOSOVËS	62
SHTOJCA 4: ARRITJET E AKTIVITETIT TË SKZH-SË	71
SHTOJCA 5: MATRICA E VLERËSIMIT	88
SHTOJCA 6: METODOLOGJIA	96
SHTOJCA 7: MJETET PËR GRUMBULLIMIN E TË DHËNAVE	110
SHTOJCA 8: ANALIZA E AKTERËVE	126
SHTOJCA 9: PERSONAT E INTERVISTUAR	1
SHTOJCA 10: GRUPI REFERUES I VLERËSIMIT.....	3

LISTA E TABELAVE

TABELA 1: STATISTIKAT KRYESORE TË VËSHTRIMIT TË PËRGJITHSHËM TË KOSOVËS	2
TABELA 2: KOSTIMI I SKZH-SË PËR SHTYLLË.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
TABELA 3: MASAT E SHTYLLËS SË KAPITALIT NJERËZOR.....	8
TABELA 4: PERFORMANCA TREGUESVE MAKRO TË SKZH-SË.....	8
TABELA 5: PIKETAT E RËNDËSISHME NË SKZH 2016-2021	9
TABELA 6: NËNPTYETJET E TeR SIPAS DIMENSIONIT	12
TABELA 7: PËRMBLEDHJE E PUNËTORIVE MËSIMORE	13
TABELA 8: MASAT E SKZH-SË - PROGRESI I TREGUESVE TË REZULTATEVE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
TABELA 9: AKTIVITETET E SKZH-SË – PROGRESI I TREGUESVE KYÇ TË PERFORMANCËS	21
TABELA 10: NDIKIMI I SKZH-SË - PROGRESI I TREGUESVE MAKRO	27
TABELA 11: REKOMANDIMET	39

LISTA E SHKURTESAVE

ADAP	Programi për Zhvillimin dhe Pjesëmarrjen e Adoloshentëve
UA	Udhëzim Administrativ
MF	Mbrojtja e Fëmijëve
KDF	Konventa për të Drejtat e Fëmijëve
MDF	Monitorimi i të Drejtave të Fëmijëve
KDPAK	Komiteti për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara
OShC	Organizata e Shoqërisë Civile
ECARO	Zyra Rajonale e Evropës dhe Azisë Qendrore (UNICEF)
ZhFH	Zhvillimi në Fëmijëri të Hershme
MV	Menaxher i Vlerësimit
SMIA	Sistemi i Menaxhimit të Informatave të Arsimit
ARE	Agjenda e Reformës Evropiane
GRV	Grupi Referues i Vlerësimit
EV	Ekipi i Vlerësimit
BE	Bashkimi Evropian
IHD	Investim i huaj direkt
FDMC	Forumi për Zhvillim dhe Bashkëpunim Multi-etnik
BPV	Bruto Produkti Vendor
GFCF	Formimi Bruto i Kapitalit Fiks
KNj	Kapitali njerëzor
IKNj	Indeksi i Kapitalit Njerëzor
IZhNj	Indeksi i Zhvillimit Njerëzor
SMIAL	Sistemi i Menaxhimit të Informatave të Arsimit të Lartë
PAA	Programi i Angazhimit në Atdhe
MF	Misioni fillestar
RF	Raporti fillestar
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
QAK	Qendra Arsimore e Kosovës
IİK	Intervistë me Informatorë Kyç
TKP	Tregues Kyç të Performancës
AFP	Anketa e Fuqisë Punëtore
IP	Inspektorati i Punës
M&V	Monitorimi & Vlerësimi
MDIAS	Ministria e Diasporës
MASHT	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë
MICS	Anketa e Grupimit të Treguesve të Shumëfishhtë
MPMS	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
MF	Ministria e Financave
MPJ	Ministria e Punëve të Jashtme
MSH	Ministria e Shëndetësisë
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme
MD	Ministria e Drejtësisë
MSPM	Ministria e Sigurisë Publike dhe Menaxhimit
KASH	Korniza Afatmesme e Shpenzimeve
MRKS	Ministria e Rinisë, Kulturës dhe Sportit
OJQ	Organizata joqeveritare
SKZH	Strategjia Kombëtare e Zhvillimit
ZQM	Zyra për Qeverisje të Mirë
ZKM	Zyra e Kryeministrit
OSBE	Organizata për Sigurinë dhe Bashkëpunimin në Evropë
PISA	Programi për Vlerësimin Ndërkombëtar të Nxënësve
PRIS	Sistemi i Informacionit Gjyqësor
RBM	Menaxhimi i bazuar në rezultate
MSA	Marrëveshja e Stabilizim Asociimit

SADD	Të dhëna të ndara sipas gjinisë dhe moshës
OZHQ	Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm
KSE	Këshilli Socio-Ekonomik
ZPS	Zyra e Planifikimit Strategjik
TOC	Teoria e Ndryshimit
ZhPM	Zhvillimi profesional i mësimeve të mësimdhënësve
VPM	Vlerësimi i performancës së mësimeve të mësimdhënësve
OKB	Organizata e Kombeve të Bashkuara
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim
UNHCR	Komseriati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatët
UNICEF	Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët
AAP	Arsimi dhe Aftësimi Profesional
QAP	Qendrat e Aftësimit Profesional

PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE

1. Ky Raport mbi Vlerësimin është për vlerësimin e fundit të ciklit të Shtyllës së Kapitalit Njerëzor¹ të Strategjisë Kombëtare për Zhvillim të Kosovës 2016-2021 (KNj1 e SKZH-së). Ky vlerësim është komisionuar nga Zyra për Planifikim Strategjik (ZPS) në kuadër të Zyrës së Kryeministrit (ZKM) të Kosovës dhe mbështetet nga Zyra e UNICEF-it në Kosovë dhe do të mbulojë periudhën nga 2016-2021. Koha e realizimit të këtij vlerësimi synon të informojë Institucionet e Kosovës dhe Zyrën e Kryeministrit si dhe palët e tjera të interesit mbi progresin e SKZH KNj1, mësimet e nxjerra si dhe të paraqesë rekomandime për informimin e dizajnimin dhe zhvillimit të ciklit të ardhshëm të SKZH (2022 -2030) KNj1.
2. Përdoruesit e pritur të këtij vlerësimi janë ZPS/ZKM, qeveria e Kosovës dhe partnerë të tjerë të lidhur me rregullimet në zbatimin dhe/ose përgatitjen e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së, dhe për mbështetjen e diskutimeve me palët e interesit në lidhje me përpunimin e SKZH-së së ardhshme për Kosovën. Vlerësimi do të shërbejë gjithashtu për t'i informuar Qeverinë e Kosovës dhe një sërë ministrish, departamentesh dhe zyrash, Agjencitë e Kombeve të Bashkuara, donatorët dhe OSHC-të mbi mësimet e nxjerra nga KNj1 e SKZH-së dhe për të paraqitur rekomandime për SKZH-në e ardhshme bazuar në gjetjet thelbësore.

Strategjia Kombëtare e Zhvillimit

3. Qeveria e Kosovës zhvilloi SKZH-në e saj të parë, e cila shërben si dokument strategjik për të gjithë planifikimet në Kosovë, në vitin 2016. SKZH synoi të zhvillonte një listë të prioriteteve sipas një strategjie ombrellë që do lejonte krijimin e sinergjive mes iniciativave, do të parandalonte mbivendosjen institucionale si dhe do kishte efikasitet më të lartë të performancës, do të orientonte mbështetjen e partnerëve zhvillimor dhe krijonte një bazë për llogaridhënien publike. SKZH-ja është e organizuar në katër shtylla tematike: kapitalin njerëzor, qeverisjen e mirë, zhvillimin industrial dhe zhvillimin infrastrukturor. Si shtesë e SKZH-së, udhërrëfyesi i SKZH-së, i përgatitur në vitin 2017, përshkroi një plan zbatimi më të detajuar i cili përfshinte koston si dhe treguesit e zbatimit dhe aktivitetit.
4. Shtylla e Kapitalit Njerëzor, që është fokusi i këtij vlerësimi, vendos theks të lartë mbi masat që kërkojnë të forcojnë sistemin arsimor si dhe të forcojnë lidhjen dhe zbatueshmërinë e tij me tregun e punës dhe ekonominë. Këto janë artikuluar përmes shtatë masave të veçanta dhe 32 aktiviteteve të ndërlidhura. Shtylla është e orientuar rreth promovimit, krijimit dhe mbajtjes së një fuqie punëtore produktive, të aftë dhe inovatore. Logjika prapa kësaj është se ky është një faktor përcaktues për zhvillimin e suksesshëm kombëtar. Kjo bazohet në supozimet se gjersa fuqia punëtore përvetëson aftësi më të larta, do të ketë një rritje pasuese të të ardhurave dhe përmirësim të përgjithshëm në ekonomi. Aftësitë nuk përcaktohen vetëm si aftësi teknike, por përfshijnë edhe aftësi njohëse të tilla si logjika dhe arsyetimi, si dhe aftësitë “e buta” siç janë aftësitë ose vlerat ndërpersonale. Ndërtimi i këtyre aftësive shihet si shumë i lidhur me sistemin arsimor dhe cilësinë e arsimit të ofruar para hyrjes në tregun e punës, megjithëse rritja e aftësive të tregut të punës mund të vijë edhe nga migrimi në mjedis të tjera dhe “fitimi i trurit” (*ang. Brain gain*) nga të kthyerit nga diaspora.
5. Palët kryesore të interesit të përfshira në zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së përfshijnë tri ministri kryesore si dhe një sërë institucionesh mbështetëse. Ministrinë kryesore ishin Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë dhe Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale dhe Ministria e Diasporës.²

¹ Për qëllimet e këtij vlerësimi, Kapitali Njerëzor është përcaktuar të jetë koleksion i aftësive, njohurive dhe përvojës në një popullatë dhe shihet në aspektin e kontributit dhe vlerës së tij në zhvillimin ekonomik të Kosovës.

² Këto ministri janë ristrukturuar në vitin 2020 si pjesë e një reforme të përgjithshme ministrore. Titujt këtu i referohen titujve që nga koha e projektimit.

Metodologjia

6. Vlerësimi ka përdorur qasje mikse të metodave, duke u mbështetur në dokumentacionin ekzistues, të dhënat sasiore ekzistuese dhe në kombinim me intervistat cilësore me palët kryesore të interesit. Në total janë intervistuar 56 persona (65 përqind gra). Gjatë vlerësimit, që përfaqësojnë një përzierje të përfaqësuesve të qeverisë, OKB-së, donatorëve dhe anëtarëve të shoqërisë civile. Përveç kësaj, janë shqyrtuar më shumë se 100 dokumente të cilat u vunë në dispozicion nga ZPS dhe ministritë përkatëse të qeverisë.
7. Ekipi i vlerësimit përbëhej nga dy vlerësues. Ekipi i vlerësimit po ashtu përcillej nga gjashtë studentë vullnetarë për rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve dhe ngritjen e kapaciteteve për të rinjtë. Studentët vullnetarë morën pjesë në intervistat virtuale, duke mbështetur ekipin vlerësues (EV) me marrje të shënimeve për analizën e të dhënave dhe duke shkruar përshtypjet dhe mendimet e tyre mbi programin dhe procesin e vlerësimit të UNICEF. Vullnetarët e rinj gjithashtu morën pjesë në sesionet e debriefimit dhe ushtrimet e analizës së të dhënave dhe ndihmuan në ndërtimin e përfundimeve dhe rekomandimeve për vlerësimin.
8. Qasja e vlerësimit u desh të rregullohej për të marrë parasysh pandeminë COVID-19 dhe kufizimet në udhëtim. Këto kufizime nënkuptonin që vlerësimi kaloi në qasje plotësisht në distancë, ku të gjitha intervistat kryheshin përmes platformave virtuale. Gjatë fazës fillestare të projektit dhe fazës fillestare të mbledhjes së të dhënave u zhvilluan tri punëtori të mësimit me prezencë fizike, duke përfshirë një trajnim fillestar mbi parimet e vlerësimit dhe aplikimit të tyre për qeveri me ZPS-në, një prezantim të gjetjeve paraprake dhe rekomandimeve në punëtori me përfaqësues nga ZKM, dhe një prezantim për Grupin Referencë të Vlerësimit (GRV).

Gjetjet

9. **Relevanca.** Procesi i dizajnit të KNj1 të SKZH-së ishte rigoroz dhe i bazuar në dëshmi. Prioritetet e identifikuar në KNj1 të SKZH-së janë relevante, megjithëse mund të mos jenë të mjaftueshme për të mbuluar të gjitha nevojat për zhvillim. KNj1 e SKZH-së ka potencialin të shërbejë si instrument i rëndësishëm afatmesëm ndërmjet mandateve dhe mund të sigurojë mekanizëm të rëndësishëm për orientimin drejt kornizave të jashtme si OZHQ-të dhe agjenda e anëtarësimit në BE (i quajtur Programi për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit (SAA)).
10. Në aspektin e sfidave, aktivitetet dhe masat në KNj1 të SKZH-së fokusohen pothuajse ekskluzivisht në aspiratat e rritjes ekonomike përmes forcimit të arsimit dhe rritjes së punësimit. Konsiderata të tjera të mirëqenies si shëndeti, kultura ose kohezioni social nuk janë të pranishme. Përfundimisht, orientimi i fortë drejt rritjes ekonomike i KNj1 të SKZH-së kufizon shkallën në të cilën mund të merren parasysh temat transversale të mundësive të barabarta dhe rrjedhimisht konsideratat gjinore dhe të qasjes nuk janë shumë të dukshme në KNj1 të SKZH-së dhe kjo paraqet një hendek kritik.
11. **Efektiviteti:** Është shënuar progres në aspektin e masave dhe aktiviteteve, por ka pasur shtrirje më të ulët se sa ishte parashikuar sipas objektivave të përcaktuara. Nga 101 TKP, 23 kanë pasur përparim të mirë ose kanë përfunduar, 30 kanë pasur njëfarë progresi ndërsa 48 janë vlerësuar si me progres të kufizuar ose ende pa progres. Masat dhe aktivitetet që kanë shkallën më të lartë të suksesit janë ato që kanë marrë resurse nga mbështetja e donatorëve.
12. Shkalla e implementimit e masave që tërhoqën projekte të konsiderueshme të financuara nga donatorët ishte më e lartë se e atyre që mbështeteshin më gjerësisht në financimin e qeverisë për tri arsye. Së pari, projektet e financuara nga donatorët prireshin të kishin procese të ndara planifikimi duke përfshirë zhvillimin e objektivave, përcaktimin e përgjegjësive specifike për zbatimin dhe zhvillimin e një afati kohor të strukturuar për zbatim. Së dyti, projektet e financuara nga donatorët në kuadër të masave kishin kornizë specifike burimesh ku fondet

për aktivitetet e projektit alokoheshin dhe destinoheshin për përdorim specifik edhe nëse vinin nga qeveria. Së fundi, proceset e raportimit ishin të rregullta, të fokusuara në mënyrë specifike në aktivitetet e përshkruara të projektit, me faktorë të ofruar për çfarëdo vonesa në zbatim.

13. Treguesit ekonomikë të nivelit makro janë përmirësuar në mënyrë modeste që nga viti 2016, megjithatë kontributet e KNj1 të SKZH-së në ato ka të ngjarë të kenë qenë minimale për shkak të niveleve relativisht të ulëta të përfundimit të aktiviteteve si dhe faktit që ka rënie të treguesve në nivel të rezultateve për masat përkatëse. Nëse në pothuajse gjysmën e të gjithë TKP-ve raportohet se nuk ka pasur progres fare dhe nëse treguesit në nivelin e masave ekzistojnë për KNj1 të SKZH-së priren të tregojnë rënie nga 2015 me gjithë faktin se treguesit e nivelit makro tregojnë ngritje, atëherë është e arsyeshme të supozohet se progresi modest i nivelit makro po mbështetet nga burime të tjera përveç aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së në vetvete.
14. **Efikasiteti:** Aktualisht nuk është e mundur t'i përgjigjemi pyetjes së vlerësimit të TeR-ve mbi atë se si janë përdorur burimet financiare për zbatimin e KNj1 të SKZH-së për shkak të strukturës së procesit të buxhetimit dhe shpërndarjes së burimeve. Plani i veprimit i KNj1 të SKZH-së në vitin 2017 ka bërë vlerësim të kostos të zberthyer në nivelin e aktiviteteve duke përfshirë përshkrimin se cila përqindje e kostove do të vinte nga qeveria e Kosovës dhe cila përqindje e kostove do të vinte nga kontributet e donatorëve. Megjithatë, mënyra se si janë regjistruar burimet financiare në raportimin ministror nuk identifikon alokimet e burimeve nga aktiviteti i KNj1 të SKZH-së. Planet sektoriale të punës zberthejnë alokimet sipas dimensioneve të tjera.
15. Bazuar në provat në dispozicion, alokimet për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së nuk ishin në proporcion me vlerësimet e kostos në planin e veprimit të KNj1 të SKZH-së dhe aktivitetet e SKZH-së prireshin të mos merrnin prioritet gjatë buxhetimit. Masat e KNj1 të SKZH-së nuk ishin të harmonizuara mjaftueshëm me alokimet buxhetare të lidhura me ligjin e buxhetit dhe ministritë nuk ishin të detyruara të ndajnë fonde për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së, edhe pse kjo ishte kërkuar nga ZPS/ZKM. Ndërsa disa nga buxhetet ministrore ishin të lidhura me aktivitetet e KNj1 të SKZH-së, nuk kishte asnjë kërkesë të brendshme në qeveri që aktivitetet e identifikuar të KNj1 të SKZH-së të kishin prioritet në financim. Si pasojë, progresi i aktivitetit të KNj1 të SKZH-së ka shumë përputhje me zotimet vullnetare – veçanërisht zotimet e donatorëve.
16. **Qëndrueshmëria:** në kuadër të politikave vlerësimi fokusohet në dy dimensione: 1) Deri në çfarë shkalle mund të mbështetet vetë KNj1 e SKZH-së në kuadër të proceseve dhe kornizave të qeverisjes? dhe 2) deri në çfarë shkalle mund të mbahen në të ardhmen rezultatet që janë arritur në ciklin e kaluar të SKZH-së.
17. Për komponentin e parë, qëndrueshmëria do të përfshinte shkallën në të cilën KNj1 e SKZH-së është e integruar me kornizat e jashtme dhe të brendshme (sinergjitë), duke përfshirë shkallën në të cilën KNj1 e SKZH-së është e përafuar dhe integruar në proceset dhe mekanizmat ekzistues të qeverisë. Krahasuar me rishikimin afatmesëm të vitit 2018, performanca e KNj1 të SKZH-së gjatë gjysmës së dytë të ciklit ka pësuar rënie në vitet pasuese. Kjo është për shkak se KNj1 e SKZH-së nuk është integruar mirë në proceset e tjera qeveritare, gjë që zvogëlon shkallën e rëndësisë që KNj1 e SKZH-së ka në formësimin e politikave, strategjive dhe zbatimin e planeve të punës së qeverisë dhe orientimit të prioriteteve të qeverisë. Gjithashtu, ndërrimet e qeverisë janë rritur gjatë periudhës së SKZH-së, me katër qeveri të ndryshme që kanë marrë pushtetin që nga fillimi i SKZH-së.
18. Komponenti i dytë merr parasysh shkallën në të cilën mund të mbahen rezultatet e SKZH-së. Qëndrueshmëria e rezultateve në rastin e KNj1 të SKZH-së do të përfshinte tri nivele: i) se a ekziston kornizë ligjore ose rregullatore e mjaftueshme; ii) se a ka sisteme, procese ose asete të mjaftueshme të zhvilluara; dhe iii) se a ka zhvillim të mjaftueshëm të kapaciteteve teknike

njerëzore në lidhje me sistemet, proceset ose asetet duke përfshirë kontraktimin dhe trajnimin e burimeve njerëzore.

19. Për KNj1 të SKZH-së në përgjithësi, normat e arritjeve në çdo nivel kanë qenë relativisht të ulëta. Gjatë gjithë aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së, janë arritur 28 për qind e aktiviteteve të renditura të nivelit 1 (ligje dhe rregullore). Aktivitetet e nivelit 2 patën shkallë të ngjashme arritjeje (24% e arritur ose me progres të mirë) në lidhje me themelimin e qendrave apo infrastrukturën e ndërtesave apo sistemeve. Shkalla më e ulët e arritjes ishte tek ato aktivitete të lidhura me trajnime ose me kontraktim të njerëzve (15%). Kjo është konfirmuar edhe nga vëzhgimet e palëve të interesit në intervista.
20. Implikimet për qëndrueshmërinë e rezultateve janë se rezultatet e SKZH KNj1 nuk ka të ngjarë të jenë në gjendje të qëndrojnë. Përfitimet më të mëdha kanë qenë në themelet e krijuara nga krijimi i projektligjeve dhe rregulloreve të nevojshme dhe fillimi i krijimit të sistemeve dhe asetëve që shoqërojnë masat. Megjithatë, mbetet më shumë për t'u bërë në drejtim të trajnimit dhe kontraktimit të njerëzve – për të ndërtuar kapacitetet e nevojshme teknike – për t'i menaxhuar asetet ose për t'i zbatuar ligjet.

Konkluzione dhe Rekomandime

21. Bazuar në modelet e gjetjeve, disa vëzhgime kryesore dallohen si të rëndësishme në lidhje me të KNj1 të SKZH-së së parë për Kosovë dhe implikimet për procesin e ardhshëm të projektimit.
22. **Ndërtimi mbi arritjet e KNj1 të SKZH-së ekzistuese.** Edhe pse më i ngadalshëm nga sa ishte parashikuar, ka pasur përparim drejt një numri masash dhe aktivitetesh të SKZH-së aktuale. KNj1 e SKZH-së e re duhet të përfshijë një rishikim të progreseve kryesore të deritanishme në masat përkatëse duke përfshirë një pasqyrë të gjendjes së progresit për secilën masë.
23. **Riformulimi i KNj1 të SKZH-së drejt një orientimi më strategjik të zhvillimit njerëzor.** Kjo përfshin ristrukturimin e arkitekturës së KNj1 të SKZH-së drejt një "strategjie të strategjive" dhe jo "prioritizimi të prioriteteve". Riorientimi i KNj1 të SKZH-së drejt zhvillimit njerëzor dhe jo ekskluzivisht në kapitalin njerëzor. Për shkak se një strategji kombëtare zhvillimi duhet t'i përfshijë të gjitha aspektet që lidhen me cilësinë e jetës për qytetarët, strategjia duhet të përfshijë më shumë sesa rritjen ekonomike. KNj1 e SKZH-së duhet të mbajë një fushëveprim shumëvjeçar për tejkalimin e mandateve dhe duhet të vazhdojë të jetë e përafëruar me agjendat për vitin 2030 të BE-së dhe OZHQ-ve. Strategjia duhet t'i integrojë prioritetet transversale të barazisë gjinore, mundësive të barabarta, qasjes dhe qëndrueshmërisë mjedisore në mënyrë më të dukshme (vizibile) në të gjitha shtyllat, masat dhe aktivitetet.
24. **Integrimi i KNj1 të SKZH-së më afër në sistemet ekzistuese qeveritare.** Kjo përfshin sigurimin e integritetit të strategjive sektoriale dhe planeve të punës të KNj1 të SKZH-së përmes një mekanizmi më të fortë të kontrollit. Krijimi i Udhëzimeve Administrative për Departamentin e Buxhetit të Ministrisë së Financave, Punës dhe Transfereve (MFPT) mbi opinionet e kostos së KNj1 të SKZH-së dhe prioritizimin e burimeve dhe rishikimi i ligjit të buxhetit për qëllime të shpjegimit të roleve dhe përgjegjësi në departamentet buxhetore të ministrive. Për fund, të konsiderohet krijimi i Udhëzimeve Administrative nga Ministria e Pushtetit Lokal drejtuar Komunave për prioritizimin e buxhetimit për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së në nivel komunal.
25. **Rritja e mekanizmave për llogaridhënie dhe raportim kundrejt KNj1 të SKZH-së.** Kjo përfshin zhvillimin e sistemeve për përcjelljen e progresit kundrejt aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së duke përfshirë raportimin mbi përfundimin e aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së në planet e punës së Ministrive. Zhvillimi i modeleve (shablloneve) të monitorimit dhe raportimit që zbërthejnë arritjet dhe shpenzimet sipas masave dhe aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së të cilat

do të duhet të ndaheshin me ZKM dhe Kuvendin në baza vjetore. Rritja e harmonizimit të të dhënave ekzistuese të menaxhimit përmes lidhjes së bazave të të dhënave dhe rritjes së shkëmbimit të të dhënave midis ministrive dhe departamenteve. Rritja e monitorimit publik të KNj1 të SKZH-së përmes publikimit të të dhënave të papërpunuara për panelet (dashboards) publike.

26. **Sistematizimi i pronësisë politike të nivelit të lartë të KNj1 të SKZH-së.** KNj1 e SKZH-së aktualisht është shumë e varur nga motivimet individuale të cilat mund të luhaten gjatë tranzicioneve qeveritare. Vullneti politik për mbështetjen e KNj1 të SKZH-së duhet të forcohet përmes sistematizimit të pronësisë së KNj1 të SKZH-së duke përfshirë përfaqësimin e gjerë politik në nivele mbikëqyrëse dhe menaxheriale përtej ZKM-së dhe ZPS-së. Një mënyrë për ta bërë këtë do të ishte përmes formimit të një Komiteti të zgjeruar Drejtues të KNj1 të SKZH-së, me përbërje të kombinuar të përfaqësuesve të ZKM-së dhe Kuvendit, duke përfshirë edhe shoqërinë civile, për të ndërtuar rritjen e llogaridhënies së jashtme dhe pronësinë e SKZH-së. Ky komitet do të duhej të kishte mandat për rishikimin vjetor të progresit të KNj1 të SKZH-së. Përveç mekanizmave të kontrollit të përmendur më parë, kjo mund të përfshijë fuqizimin e ZPS për koordinim me organet e tjera qeveritare përgjegjëse për shpjegimin e planeve të punës së qeverisë dhe alokimit e burimeve për të pasur zbatim më të madh të aktiviteteve dhe masave të KNj1 të SKZH-së në alokimit e burimeve nga ana e qeverisë, në planet e punës dhe në raportim.

27. Rekomandimet:³

28. Rekomandimet e mëposhtme fokusohen vetëm në shtyllën KNj1 pasi ky është fokusi i vlerësimit. Megjithatë, rekomandimet e përgjithshme do të kishin rëndësi edhe për informimin e SKZH-së në përgjithësi.

Rekomandimi 1: Rishikimi i Progresit të Masave të KNj1 të SKZH-së. ZPS/ZKM duhet të mbështet një proces rishikimi në hartimin e KNj1 të SKZH-së së re që përshkruan piketat ekzistuese të arritura në secilën masë dhe identifikon se cilët hapa të radhës kërkohen në secilën masë. Kjo mund të jetë pjesë e një analize SWOT për hartimin e SKZH-së së ardhshme por gjithashtu mund të bazohet në të dhënat e ofruara në këtë raport vlerësimi.

Rekomandimi 2: Arkitektura e Strategjisë së Strategjive. ZPS/ZKM duhet të riorientojë fokusin e KNj1 të SKZH-së drejt theksimit të KNj1 të SKZH-së si busull strategjike për qëllime të orientimit të strategjive të tjera sektoriale.

Rekomandimi 3: Orientimi i Zhvillimit të Qëndrueshëm. ZPS/ZKM duhet të riorientojë fokusin e KNj1 të SKZH-së jo vetëm drejt rritjes ekonomike por edhe drejt përfshirjes së një agjende zhvillimi më tërësore që vizibilizon elementet e qëndrueshmërisë dhe mirëqenies.

Rekomandimi 4: Përafrimi i Kornizave të Jashtme. ZPS/ZKM duhet të rafinojë përafrimin e KNj1 të SKZH-së me kornizat e OZHQ-ve dhe implementimin e MSA-së nëpërmjet integritit dhe monitorimit më të mirë të këtyre kornizave. KNj1 e SKZH-së mund të bëhet mjeti kryesor për lokalizimin e OZHQ-ve në përputhje me Rezolutën e OZHQ-ve.

Rekomandimi 5: Rezultatet Strategjike dhe Plani i Veprimit. ZPS/ZKM duhet të mbajë ekzistencën e një plani veprimi të KNj1 të SKZH-së dhe kornizës së rezultateve të performancës në KNj1 të SKZH-së së re, por ato duhet të përafrohen me riorientimin strategjik të KNj1 të SKZH-së që të jetë më shumë një busull strategjike sesa një plan veprimi i projektit.

Rekomandimi 6: Integrimi i Planifikimit Sektorial. ZPS/ZKM duhet të përforcojë mënyrën se si KNj1 e SKZH-së integrohet në sistemin ekzistues kombëtar të planifikimit dhe KNj1 e SKZH-së duhet të shërbejë si bazë për zhvillimin e strategjive sektoriale dhe planeve të punës.

Rekomandimi 7: Mekanizmi sektorial i kontrollimit (cross-check). ZPS/ZKM duhet t'i përditësojë udhëzuesit dhe Udhëzimet Administrative për zhvillimet e strategjive për të krijuar mekanizëm të përforcuar të kontrollimit (cross-check) për të siguruar që strategjitë sektoriale dhe planet e punës janë në përputhje me KNj1 të SKZH-së.

³ Rekomandimet në përmbledhjen ekzekutive përfshijnë vetëm titujt kryesorë. Rekomandimet në tabelën 13 ofrojnë nën-rekomandime më të detajuara si pjesë e planit të përgjithshëm të veprimit

Rekomandimi 8: Integrimi i Burimeve. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar financimin e aktiviteteve të SKZH-së përmes ndarjes së buxhetit ministror.

Rekomandimi 9: Integrimi nën-kombëtar. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar lidhjen e strategjive të KNj1 të SKZH-së me planifikimin dhe burimet komunale.

Rekomandimi 10: Forcimi i monitorimit të brendshëm. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar monitorimin e brendshëm sistematik të progresit të KNj1 të SKZH-së përmes ushtrimeve të mandatuara për mbledhjen e të dhënave që lidhen si me alokimet financiare ashtu edhe me shpenzimet dhe progresin e aktivitetit.

Rekomandimi 11: Vendosja e monitorimit të SKZH-së nga shoqëria civile. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar që ka monitorim publik të progresit të SKZH-së.

Rekomandimi 12: Strukturat e Pronësisë Politike. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar që ka pronësi të mjaftueshme politike të KNj1 të SKZH-së duke përfshirë edhe përfaqësimin politik të gjerë nga nivele të ndryshme në komitetet drejtuese të ngarkuara me rishikimin e progresit kundrejt KNj1 të SKZH-së dhe për të udhëzuar veprimet pasuese në rastet kur paraqiten vonesa në zbatim.

1.0 HYRJE

1. Ky Raport Vlerësimi (RV) është për qëllim të vlerësimit në fund të ciklit të Shtyllës së Kapitalit Njerëzor⁴ (KNj1) të Strategjisë Kombëtare të Zhvillimit të Kosovës (SKZH) 2016-2021. Ky vlerësim është komisionuar nga ana e Zyrës për Planifikim Strategjik (ZPS) në kuadër të Zyrës së Kryeministrit (ZKM) të Kosovës me mbështetje të Zyrës së UNICEF-it në Kosovë dhe mbulon periudhën 2016-2021 të SKZH-së. Koha e realizimit të këtij vlerësimi synon t'i informojë Institucionet e Kosovës dhe Zyrën e Kryeministrit, si dhe palët e tjera të interesit lidhur me progresin e SKZH-së dhe mësimet e nxjerra, si dhe të paraqiten rekomandime për informimin e hartimit dhe zhvillimit të ciklit të ardhshëm të SKZH-së (2022-2030).
2. **Faza fillestare.** Gjatë fazës fillestare (Prill-Korrik 2021), ekipi i vlerësimit dhe menaxheri i vlerësimit (MV) mblodhën informacionin përkatës të historikut në lidhje me SKZH-në dhe kontekstin në të cilin po zbatohet; si dhe identifikuan palët e ndryshme të interesit për intervistim në lidhje me fushat e tyre prioritare të të mësuarit nga vlerësimi; dhe për të filluar me përgatitjen e planeve të hollësishme për fazat e procesit që kanë të bëjnë me grumbullimin dhe analizimin e të dhënave. Rishikimi në zyrë i dokumentacionit të ndarë u bë para finalizimit të Raportit fillestar (RF).
3. Përfaqësues nga grupe të ndryshme të palëve të interesit u konsultuan gjatë fazës fillestare, duke përfshirë Zyrën e Planifikimit Strategjik (ZPS) në Zyrën e Kryeministrit (ZKM) dhe UNICEF-in.⁵ Një çështje domethënëse e identifikuar gjatë misionit fillestar ka qenë se hartimi i SKZH-së së ardhshme tashmë ishte duke vazhduar. Si pasojë, procesi i vlerësimit do të duhej të merrte masa, të tilla si ndarja e gjetjeve paraprake për t'u përfshirë në procesin e projektimit të SKZH-së së re, madje edhe para se të përfundonte ushtrimi i vlerësimit. Faza fillestare gjithashtu identifikoi rëndësinë që vlerësimi të ketë një qasje të fokusuar në të mësuarit, duke përfshirë planifikimin për shtjellimin e dy punëtorive për forcimin e kapaciteteve; një menjëherë pas fazës fillestare për stafin teknik në lidhje me parimet e përgjithshme të vlerësimit, dhe një gjatë fazës së raportimit për të lehtësuar zhvillimin e përgjigjeve të menaxhmentit dhe hapave të veprimit bazuar në rekomandimet e vlerësimit të KNj1 të SKZH-së. Këto janë përshkruar në mënyrë më të detajuar në seksionet vijuese të kësaj RF-je. Si pjesë e qasjes së fokusuar në të mësuarit, procesi i vlerësimit të KNj1 të SKZH-së ka përfshirë pjesëmarrjen e vullnetarëve të rinj që shoqëruan procesin e vlerësimit si pjesë e një procesi praktik dhe për zhvillimin profesional. Ky komponent i shoqëruar nga të rinjtë përshkruhet më hollësisht në seksionin 4.2 dhe termet e referencës përfshihen në Shtojcën 11.

Përshkrimi i kontekstit

4. Kosova kategorizohet me të ardhura mesatare të sipërme me një BPV për kokë banori të vlerësuar në 4,312 dollarë amerikanë në vitin 2021.⁶ Sipas Bankës Botërore, Kosova është "një nga katër vendet në Evropë që kanë përjetuar rritje ekonomike që nga fillimi i krizës financiare globale në 2008."⁷ Pavarësisht trendit të rritjes, pabarazia është e lartë dhe fëmijët dhe të rinjtë janë veçanërisht të cenueshëm. Me 18 për qind të popullsisë që jeton nën kufirin e varfërisë, Kosova mbetet më e varfra në Evropë.⁸ Kosova ka një nga përqindjet më të larta të popullsisë ekonomikisht joaktive në Evropë.⁹ Sipas Anketës së Fuqisë Punëtore të vitit 2020 (tremujori i tretë), fuqia punëtore joaktive në Kosovë është dukshëm e lartë, në

⁴ Për qëllimet e këtij vlerësimi, kapitali njerëzor përkufizohet si grumbullimi i aftësive, njohurive dhe përvojës në një popullatë dhe shihet në kuptimin e kontributit dhe vlerës së tij në zhvillimin ekonomik të Kosovës.

⁵ Shtojca 7

⁶ Banka Botërore: Kosovo Overview 2021.

⁷ Banka Botërore. 2019. *Kosovo*. <https://www.worldbank.org/en/country/kosovo>

⁸ UNICEF. 2019. Kosovo Gender Programmatic Review.

⁹ You, D. (2016). Kosovo in its Early Demographic Dividend Stage

69.9 për qind, me një pabarazi të madhe midis grave (85.6 për qind) dhe burrave (53.8 %).¹⁰ Shkalla e përgjithshme e punësimit është 30.1 për qind, me të rinjtë dhe gratë ndër më të pafavorshmit në fuqinë punëtore.¹¹ Sektorët e patregtueshëm dominojnë ekonominë dhe tregun e punës pasuar nga industria (17.5 % e BPV-së), prodhimi (11 % e BPV-së) dhe bujqësia (8 % e BPV-së).¹² Rritja ekonomike e Kosovës gjithashtu varet shumë nga remitancat. Zonat rurale kanë tregues më të ulët ekonomikë dhe socialë dhe kështu janë më të cenueshme se zonat urbane.¹³ Tabela 1 paraqet një pasqyrë të treguesve kryesorë të Kosovës.

TABELA 1: STATISTIKAT KRYESORE TË VËSHTRIMIT TË PËRGJITHSHËM TË KOSOVËS¹⁴

Popullsia, miliona	1.8
BPV, miliardë dollarë amerikanë, aktualisht	7.9
BPV për kokë banori, miliardë dollarë amerikanë, aktualisht	4312
Indeksi i Kapitalit Njerëzor %	56
Jetëgjatësia në lindje, vite	76.7
Mbijetesa në moshën 5 vjeç, %	99

- Administrativisht, Kosova është e ndarë në 38 komuna. Një fokus i fortë i qeverisë në dekadën e fundit ka qenë mbi procesin e decentralizimit si një mënyrë për të përmirësuar shërbimet në nivel lokal, për të rritur përfaqësimin lokal dhe për të zbutur tensionin etnik¹⁵. Decentralizimi megjithatë ka nxjerrë në pah mospërputhjet në të drejtat e plota dhe të barabarta të fëmijëve, siç është cilësia e ndryshueshme në burimet për arritjen arsimore dhe qasjen në shërbimet shëndetësore dhe mungesa e kapaciteteve në nivel lokal për të zbatuar reforma të ndryshme¹⁶. Sa i përket reformave, Kosova ka nënshkruar një numër marrëveshjesh kryesore të BE-së, përfshirë Marrëveshjen e Stabilizim Asociimit BE-Kosovë (MSA) në fund të vitit 2015, dhe është duke zbatuar Agjendën e Reformës Evropiane (ARE) që nga viti 2016 si “një mjet i dobishëm për udhëheqjen e zbatimit të reformave të ndërlidhura me BE-në në kontekstin e MSA-së.”¹⁷ Raporti i BE-së për Kosovën për vitin 2019 thekson progresin e bërë nga Kosova në përafrimin me legjislacionin e BE-së dhe zbatimin e disa reformave të lidhura me BE-në. Kosova gjithashtu ka treguar bashkëpunim dhe pjesëmarrje të mirë rajonale në shumicën e forumeve rajonale.
- Shpenzimet e përgjithshme publike për shërbimet sociale janë rritur me kalimin e kohës, por mbeten relativisht të ulëta dhe të pamjaftueshme për të siguruar qasje dhe mbulim universal. Arsimi dhe shëndetësia, dy nga blloqet kryesore të ndërtimit për zhvillimin e kapitalit njerëzor, janë të nënfinancuara dhe kjo është arsyeja kyçe prapa rezultatit të Indeksit të Kapitalit Njerëzor (IKNj) prej 56 për qind. IKNj-ja tregon se fëmijët po arrijnë vetëm 56 për qind të potencialit që do të kishin pasur me arsim dhe shëndetësi të plotë. Kjo paraqet është humbje prej 44 për qind të fitimeve të tyre të mundshme, sepse qeveritë aktualisht nuk po bëjnë investime efektive në njerëzit e tyre për të siguruar popullsi të

¹⁰ ASK. 2020. *Anketa e Fuqisë Punëtore në Kosovë*, <https://ask.rks-gov.net/en/kosovo-agency-of-statistics/add-news/labour-force-survey-q3-2020>

¹¹ ASK. 2020. *Anketa e Fuqisë Punëtore në Kosovë* <<https://ask.rks-gov.net/en/kosovo-agency-of-statistics/add-news/labour-force-survey-q3-2020>>

¹² Banka Botërore. 2020. *Kosovo Overview*.

¹³ UNICEF 2019. *Termtat e Referencës: Vlerësimi i Pavarur i Programit të UNICEF -it në Kosovë*; Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2019. *Varfëria në Konsum në Kosovë 2012-2017*.

¹⁴ Banka Botërore. 2019. <https://www.worldbank.org/en/country/kosovo>

¹⁵ Ambasada Mbretërore Norvegjeze dhe Friedrich Ebert Stiftung. 2016. *Nevoja për të rimenduar decentralizimin*

¹⁶ UNICEF. 2019. *Analiza e gjendjes së fëmijëve dhe grave në Kosovë*

¹⁷ BE. 2019 *Raporti për Kosovën*, f. 1

shëndetshme, të arsimuar dhe të qëndrueshme dhe e cila është e gatshme për vendin e punës në të ardhmen.¹⁸

7. Aktualisht, shërbimet sociale në Kosovë janë të decentralizuara në nivel komunal, megjithatë, financimi, si dhe disa shërbime siç janë shërbimet për fëmijët pa kujdes prindëror, shërbimet për personat me aftësi të kufizuara dhe të tjera, mbeten të centralizuara në nivel kombëtar. Ndarja e fondeve për shërbimet sociale në shëndetësi dhe arsim është nën mesataren e BE-së. Shpenzimet për shëndetësinë janë 3.8 për qind të BPV-së, që është dukshëm më e ulët se mesatarja e BE-së prej 7.1 për qind.¹⁹ Në mënyrë të ngjashme, shpenzimet për arsimin janë relativisht të ulëta, në 4.1 për qind të BPV, me pjesën më të madhe të financimit të shpenzuar për paga.²⁰ Shpenzimet e mbrojtjes sociale kanë parë një rritje në vitet e fundit, nga 3.6 për qind e BPV-së në vitin 2009 në 6.1 për qind të BPV-së në vitin 2016.²¹ Mbulimi i popullsisë nga programet e mbrojtjes sociale, veçanërisht ndihma sociale midis grupeve të cënueshme, mbetet i ulët.²² Si rezultat, sipas Indeksit të Kapitalit Njerëzor, një fëmijë i lindur në Kosovë sot do të jetë 57 për qind produktiv në kushtet aktuale të kapitalit njerëzor në krahasim me sa do të ishte nëse do të kishte gëzuar arsim të plotë dhe mbështetje të plotë shëndetësore.²³
8. **Rinia dhe Fuqizimi Ekonomik.** Kosova ka popullsi shumë të re ku më shumë se gjysma e popullsisë së saj prej 1.8 milionë banorë janë nën moshën 30 vjeçare dhe 31 për qind nën moshën 18 vjeçare²⁴. Ndërsa këta qytetarë rriten dhe hyjnë në fuqinë punëtore, ekziston mundësia për të përfituar nga ky "dividend demografik" për të nxitur zhvillimin ekonomik nëse shfrytëzohet në mënyrë të përshtatshme. Disa vlerësime parashikojnë se deri në vitin 2030, popullsia e rritur brenda moshave të fuqisë punëtore do të jetë rritur për 10 për qind.²⁵ Megjithatë, sipas shënimeve të politikave për hartimin fillestar të SKZH-së, ekziston shqetësimi se migrimi i konsiderueshëm nga Kosova i të rinjve në moshë pune dhe të arsimuar mund të përshpejtojë plakjen e popullsisë dhe të zvogëlojë përparësitë e këtij dividendi demografik. Sipas një studimi të UNICEF-it mbi dividendin demografik në Kosovë të zhvilluar në vitin 2015, dritarja e mundësisë për t'u mbështetur në këtë fuqi punëtore potenciale për të nxitur zhvillimin ekonomik mund të jetë e ngushtë dhe pritet të mbyllet nga mesi i viteve 2030. Rekomandimet kryesore të politikave për të përfituar nga kjo mundësi e sugjeruar nga hulumtimi i UNICEF-it do të fokusoheshin në investimet në kapitalin njerëzor, rritjen e lëvizshmërisë së tregut të punës, zvogëlimin e barrierave për pjesëmarrjen e grave në punë, forcimin e kursimeve dhe krijimin e mundësive të reja për punësim. Përshtatja e arsimit dhe aftësimi teknik për t'i përmbushur kërkesat e tregut të punës në zhvillim është një koncept veçanërisht i rëndësishëm themelor për të përfituar nga ky dividend në zhvillim në Kosovë.²⁶
9. **Arsimi.** SKZH-ja i ka dhënë përparësi investimit në kapitalin njerëzor në arsim përmes zgjerimit të arsimit parashkollor.²⁷ Qasja në programet e edukimit të hershëm për fëmijët e moshës 3-5 muajsh është shumë e ulët, në 15 për qind, në krahasim me mesataren e BE-së

¹⁸ Banka Botërore (2020). Kosovo Human Capital Index.

(https://databank.worldbank.org/data/download/hci/HCI_2pager_XKX.pdf?cid=GGH_e_hcpexternal_en_ext)

¹⁹ UNICEF (2019). *Analiza e Situatës së Fëmijëve dhe Grave në Kosovë*

²⁰ Instituti GAP. (2018). *Projektbuxheti 2019: Analizë e të hyrave dhe shpenzimeve buxhetore.*

<https://www.institutigap.org/documents/57498_2019draftbudget.pdf>

²¹ Banka Botërore (2018). *Kosovo Social Protection and Health Expenditure Note.*

<<http://documents.worldbank.org/curated/en/190411561720305500/pdf/Kosovo-Social-Protection-and-Health-Expenditure-Note.pdf>>

²² Banka Botërore (2018). *Kosovo Social Protection and Health Expenditure Note.*

<<http://documents.worldbank.org/curated/en/190411561720305500/pdf/Kosovo-Social-Protection-and-Health-Expenditure-Note.pdf>>

²³ Banka Botërore (2020). Kosovo Human Capital Index.

(https://databank.worldbank.org/data/download/hci/HCI_2pager_XKX.pdf?cid=GGH_e_hcpexternal_en_ext)

²⁴ Agjencia e Statistikave të Kosovës. Vlerësimi i popullsisë 2017

²⁵ UNICEF. 2016. Kosovo in its early demographic dividend stage – a time sensitive opportunity.

²⁶ Po aty.

²⁷ Qeveria e Kosovës. 2016. *Strategjia Kombëtare për Zhvillim; FISKUS, 2017. The Cost of Introducing Universal Early Childhood Education in Kosovo.*

e mbi 80 për qind.²⁸ Praktikrat familjare të fokusuar në zhvillim janë të dobëta, duke çuar në indekse të ulëta të zhvillimit të fëmijëve veçanërisht për dimensionin kognitiv.²⁹ Arsimi cilësor dhe gjithëpërfshirës në Kosovë mbeten shqetësimet kryesore. Mungojnë të dhënat për përfshirjen e fëmijëve me aftësi të kufizuara dhe qasjen e tyre në arsim. Regjistrimi i fëmijëve nga komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian në arsimin e detyrueshëm është nën mesataren kombëtare në 85.5 për qind për arsimin fillor dhe 64.4 për qind për arsimin e mesëm të ulët, ndërsa regjistrimi në shkollën e mesme të lartë është 31.1 për qind.³⁰ Vajzat rom, ashkali dhe egjiptiane janë më të pafavorizuara se djemtë dhe shpesh detyrohen të martohen herët.³¹ Pabarazia e të mësuarit mund të vërehet edhe në hendekun e arritjeve midis nxënësve më të varfër dhe atyre më të pasur, të vlerësuar në 1.5 vjet shkollim për Kosovën (66 pikë të PISA-s).³² Banka Botërore (2020) thotë se “fëmijët në Kosovë që fillojnë shkollën në moshën 4 vjeç mund të presin që të përfundojnë 13.2 vjet të shkollës parafillore, fillore dhe të mesme deri në moshën 18 vjeç. Megjithatë, kur vitet e shkollimit përshtaten për cilësinë e të mësuarit, kjo është e barabartë me 7.9 vjet: një hendek mësimi prej 5.3 vitesh.”³³ Rezultatet e PISA-s 2018³⁴ sugjerojnë se mbi 78 për qind e 15-vjeçarëve në Kosovë janë analfabetë funksionalë (duke performuar nën nivelin 2 të zotësisë në PISA).³⁵ Në vitin 2020, në mesin e të rinjve të moshës 7-14 vjeç, vetëm 41 për qind kishin njohuri themelore të shkrim leximit³⁶ dhe 42 për qind kishin njohuri themelore të numërimit.^{37,38} Shkalla e lartë e papunësisë në mesin e atyre me arsim të lartë (20.7 për qind në TM3 2020) tregon një mospërputhje midis rezultateve të sistemit arsimor dhe nevojave të tregut të punës.³⁹

10. **Gjinia:** Situata e grave në Kosovë ndikohet nga normat e forta shoqërore, pritjet shoqërore dhe praktikrat tradicionale. Rolet gjinore ndërtohen në familje dhe përforcohen në mjediset e shkollës dhe komunitetit. Normat konservatore shoqërore rezultojnë në pjesëmarrjen e ulët të grave në fuqinë punëtore dhe në shoqëri në përgjithësi. Me gjithë faktin se nuk ka informacione të besueshme mbi prevalencën e grave që i nënshtrohen dhunës në baza gjinore gjatë jetës së tyre, një e katërta e grave të moshës 15-49 vjeç justifikojnë dhunën e partnerit të tyre ndaj tyre.⁴⁰ Vetëm një në pesë gra në moshë pune janë aktive në tregun e punës në krahasim me tre në pesë burra.⁴¹ Pengesa të tjera për pjesëmarrjen e grave si anëtare të me vlerë përfshijnë përgjegjësitë familjare, qasjen e kufizuar në kujdesin cilësor dhe të përballeshëm të fëmijëve dhe të moshuarve, koston e lartë të pushimit të lehonisë për punëdhënësit dhe qasjen e kufizuar të grave në asete dhe inpute produktive.⁴²
11. **Korniza e Politikave:** Gjatë periudhës në shqyrtim, Kosova krijoi disa plane dhe dokumente kryesore qendrore për të krijuar bazën për një shoqëri të barabartë dhe më gjithëpërfshirëse. Këto përfshijnë strategji sektoriale për secilën ministri, Strategjinë dhe Planin e Veprimit për Monitorimin e të Drejtave të Fëmijëve 2019-2023. Koncepti i Ligjit për Financat e Pushtetit Lokal gjithashtu ka parashikuar krijimin e grantit specifik për shërbimet sociale të miratuar nga Qeveria dhe Koncepti i Dokumentit për shërbimet sociale dhe familjare që do të përcaktojë qartë mandatin e institucioneve të ndryshme duke

²⁸ UNICEF. Të dhënat e Anketës së MICS-it të Kosovës 2020.

²⁹ UNICEF. 2018. *Kosovo Theory of Change: Kosovo Program 2019-2020*

³⁰ UNICEF. Të dhënat e Anketës së MICS të Kosovës 2020.

³¹ UNICEF. 2019. Analiza e Situatës për Fëmijët dhe Gratë në Kosovë.

³² Banka Botërore. 2020. *Raporti i Rregullt Ekonomik i Ballkanit Perëndimor: Ndikimi Ekonomik dhe Social i COVID-19*. <<http://documents1.worldbank.org/curated/en/590751590686858272/pdf/The-Economic-and-Social-Impact-of-COVID-19-Education.pdf>>

³³ Banka Botërore. 2020. *Indeksi i Kapitalit Njerëzor për Kosovën*

³⁴ Programi për Vlerësimin Ndërkombëtar të Studentëve, i mbështetur nga OECD

³⁵ Banka Botërore. 2020. *Raporti i Rregullt Ekonomik i Ballkanit Perëndimor: Ndikimi Ekonomik dhe Social i COVID-19*. <<http://documents1.worldbank.org/curated/en/590751590686858272/pdf/The-Economic-and-Social-Impact-of-COVID-19-Education.pdf>>

³⁶ Fëmijët mund të lexojnë saktë 90% të fjalëve në një tregim, t'u përgjigjen tri pyetjeve të të kuptuarit fjalë për fjalë dhe dy pyetjeve konkluzive të të kuptuarit

³⁷ Fëmijët mund të kryejnë detyrë të leximit të numrave, detyrë **diskriminimi**, detyrë shtesë dhe detyrë për njohjen e modeleve

³⁸ Të dhënat e anketës së UNICEF-it, MICS në Kosovë 2020

³⁹ Agjencia e Statistikave të Kosovës. 2020. Anketa e Fuqisë Punëtore T3 2020.

⁴⁰ UNICEF. Të dhënat e Anketës së MICS të Kosovës 2020.

⁴¹ Agjencia e Statistikave të Kosovës. 2020. Anketa e Fuqisë Punëtore T3 2020.

⁴² UNICEF. 2019. Rishikimi Programatik Gjinor i Kosovës

përfshirë mbulimin, llojet dhe cilësinë e shërbimeve; monitorimin dhe inspektimin, dhe financimin.⁴³ Së fundmi, miratimi i Ligjit për Mbrojtjen e Fëmijës në vitin 2019 konfirmoi angazhimin e palëve të interesit për krijimin e një mekanizmi të integruar të mbrojtjes së fëmijëve në të gjithë Kosovën.⁴⁴

Subjekti i Vlerësimit: SKZH 2016-2021 - Shtylla e Kapitalit Njerëzor

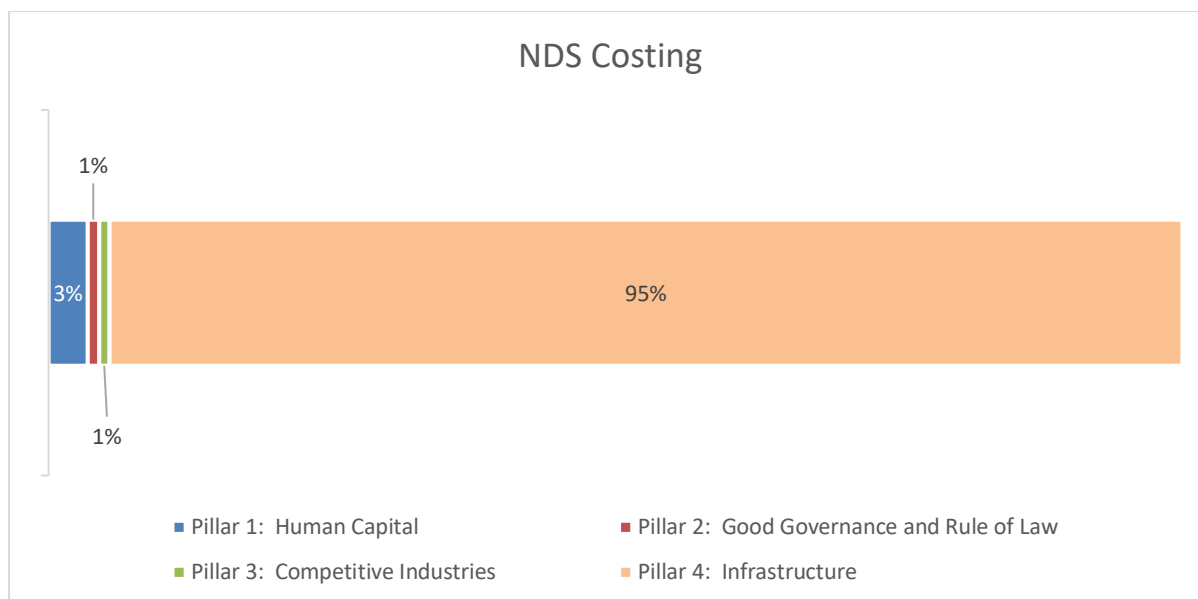
Përmbledhja, shtyllat dhe përfrimi

12. SKZH-ja (2016-2021) është e para e llojit të saj e zhvilluar nga ana e Qeverisë së Kosovës dhe ajo shërben si një dokument strategjik për të gjithë planifikimin zhvillimor në Kosovë. SKZH-ja synoi të zhvillonte një listë të prioriteteve nën një strategji ombrellë e cila do të lejonte ndërtimin e sinergjive midis iniciativave, do të parandalonte mbivendosjen institucionale dhe do të sillte efikasitet më të lartë të performancës, orientim të mbështetjes së partnerëve zhvillimorë dhe do të krijonte një bazë për llogaridhënien publike. SKZH-ja është e organizuar në katër shtylla tematike: kapitalin njerëzor, qeverisjen e mirë, zhvillimin industrial dhe zhvillimin infrastrukturor. Si një shtesë e SKZH-së, Udhërrëfyesi i SKZH-së, i përgatitur në vitin 2017, përshkroi një plan zbatimi më të detajuar i cili përfshinte kostimin, si dhe treguesit e zbatimit dhe të aktiviteteve.
13. Shtylla 1: Kapitali Njerëzor, subjekt i këtij vlerësimi, është e orientuar rreth promovimit, krijimit dhe mbajtjes së një fuqie punëtore produktive, të aftë dhe inovatore. Logjika prapa kësaj është se ky është një faktor përcaktues për zhvillimin e suksesshëm kombëtar. Kjo bazohet në supozimet se ndërsa fuqia punëtore fiton aftësi më të larta, do të ketë një rritje pasuese të të ardhurave dhe një përmirësim të përgjithshëm në ekonomi. Aftësitë jo vetëm që përcaktohen si aftësi teknike, por gjithashtu përfshijnë aftësi njohëse, të tilla si logjika dhe arsyetimi, si dhe aftësi 'të buta' siç janë aftësitë ose vlerat ndërpersonale. Ndërtimi i këtyre aftësive është i shumë i lidhur me sistemin arsimor dhe cilësinë e arsimit të siguruar para futjes së fuqisë punëtore, edhe pse rritja e aftësive të tregut të punës mund të vijë edhe nga migrimi në mjedise të tjera dhe "kthimi i trurit" (*brain gain*) nga të kthyerit nga diaspora.
14. Për sa i përket alokimit të përgjithshëm të burimeve për SKZH-në, pjesa më e madhe e burimeve për SKZH-në i alokohet zhvillimit të Infrastrukturës në Shtyllën 4, e cila përfshin gati 95 për qind të burimeve totale për SKZH-në. Megjithëse shtylla e Kapitalit Njerëzor në krahasim përbën vetëm rreth 3.4 për qind të burimeve totale për SKZH-në, ajo është shtylla e dytë me më shumë burime pas Infrastrukturës me rreth 3-4 herë më shumë se shumica e burimeve për Shtyllën 2 (Qeverisje e Mirë) dhe Shtyllën 3 (Industritë Konkurruese). Kjo sugjeron që edhe pse të gjitha Shtyllat konsiderohen të nevojshme për zhvillimin kombëtar, i është kushtuar një vëmendje shtesë zhvillimit të infrastrukturës në krahasim me shtyllat e tjera. Tabela e mëposhtme përmbledh vlerësimet relative të burimeve bazuar në planin fillestar të burimeve për SKZH-në.

TABELA 2: KOSTIMI I SKZH-së PËR SHTYLLË (EURO)

⁴³UNICEF (2018). Teoria e Ndryshimit: Programi i Kosovës 2019 - 2020

⁴⁴UNICEF (2019). RAM

15. **Kontributet e ndikimit makro:** SKZH-ja artikulon një gamë prej 16 treguesish të nivelit makro që duhet të pasqyrojnë ndryshime pozitive në rast se masat e SKZH-së janë të suksesshme. Këto grupohen në katër kategori të përgjithshme: Rritja Ekonomike, Tregu i Punës, Kohezioni Social dhe Investimet dhe Tregtia (Tabela 3). Megjithëse të gjitha shtyllat kontribuojnë drejtpërdrejt ose tërthorazi në të gjithë treguesit e nivelit makro, treguesit më relevant për shtyllën e kapitalit njerëzor janë ata që lidhen me tregun e punës. Instituti GAP së fundi ka përfunduar rishikimin e progresit të disa prej këtyre treguesve të nivelit makro deri në vitin 2019⁴⁵. Disa nga treguesit e kohezionit social nuk janë përfshirë pasi nuk ishin rimatur para publikimit të raportit të GAP-it. Rezultatet kundrejt treguesit të nivelit makro janë përshkruar në seksionin 3, tek Efektiviteti.

TABELA 3: PERFORMANCA E TREGUESVE MAKRO TË SKZH-së⁴⁶

Tema	#	Treguesi	Njësia
Rritja Ekonomike	1	BPV për kokë banori	EUR
	1.1	Shkalla Vjetore Reale e Rritjes së BPV-së	%
	2	GFCF ⁴⁷ (% e BPV-së)	%
Tregu i Punës	1	Raporti i punësimit ndaj popullsisë	%
	2	Papunësia ⁴⁸	%
	2.1	Papunësia tek të Rinjtë ⁴⁹	%
	2.2	Pjesa e Rinisë NEET ⁵⁰	%
	3	Shkalla e pjesëmarrjes në fuqinë punëtore ⁵¹	%
3.1	Shkalla e pjesëmarrjes së grave në fuqinë punëtore ⁵²	%	
Kohezioni Social	1	% të njerëzve në varfëri	%
	2	IZhNj ⁵³	Index 0-1
Investimet dhe Tregtia	1	Flukset e përgjithshme hyrëse të IHD-ve	Milion Euro
	1.1	IHD si pjesë në BPV	%
	2	Investimet private si pjesë në BPV	%
	3	Norma eksport-import	%

⁴⁵ Referuar në studimin e Institutit GAP

⁴⁶ Burimi: Udhërrëfyesi për Zbatimin e SKZH-së 2016-2021

⁴⁷ Formimi i kapitalit fiks bruto

⁴⁸ Përqindja e fuqisë totale punëtore

⁴⁹ 15-24 vjeç

⁵⁰ Që nuk është në arsim, punësim ose trajnim

⁵¹ Popullsia totale +15 vjet

⁵² Popullsia totale +15 vjet

⁵³ Indeksi i Zhvillimit Njerëzor

	4	Pjesa e eksporteve në BPV ⁵⁴	%

16. Nuk ka tregues të nivelit makro që fokusohen në mënyrë specifike në vetë kapacitetin e sistemit arsimor, por ka tregues të asociuar të performancës për sistemin arsimor të përshkruar në Udhërrëfyesin e SKZH-së, siç janë përmirësimet e rezultateve të PISA-s. Shtojca 3 jep një përshkrim më të detajuar të të gjithë treguesve të performancës që lidhen me Shtyllën e Kapitalit Njerëzor në nivel makro dhe të aktivitetit.
17. **Përafrimi i kornizës së SKZH-së:** Megjithëse fokusi kryesor i SKZH-së ka qenë rritja ekonomike, zbatimi i SKZH-së kishte për qëllim të shërbente si një mjet për të avancuar gjithashtu agjendën e Integritimit Evropian të Kosovës. Si rezultat, në kohën e hartimit të SKZH-së në vitin 2016, pati përpjekje për të harmonizuar masat e SKZH-së me Marrëveshjen Kombëtare të Stabilizim Asociimit (MSA) dhe programin e zbatimit të saj për miratimin e acquis të BE-së.
18. **KNj1 e SKZH-së:** Subjekti i vlerësimit është komponenti KNj1 e SKZH-së brenda SKZH-së gjithëpërfshirëse dhe të gjitha analizat dhe gjetjet pasuese raportohen vetëm kundrejt KNj1 të SKZH-së. Megjithëse nuk ka një Teori specifike të Ndryshimit (TeN) për SKZH-në, ka supozime të nënkuptuara të përfshira në masat dhe arsyetimin prapa Shtyllës së Kapitalit Njerëzor që nënkuptojnë cilat janë barrierat kryesore që pengojnë zhvillimin e kapitalit njerëzor në Kosovë dhe hyrjen në tregun e punës. Këto barrierat dhe supozime të nënkuptuara për korrigjim të përfshira në shënimet e politikave për KNj1 të SKZH-së janë një "TeN e nënkuptuar".
19. KNj1 e SKZH-së dhe Udhërrëfyesi i KNj1 të SKZH-së theksojnë se barrierat kryesore e madhe për hyrjen në tregun e punës është aftësitë dhe njohuritë e pamjaftueshme të popullatës - veçanërisht popullatës së të rinjve (15-24 vjeç). Tri barrierat kryesore pengojnë zhvillimin e kapitalit njerëzor në Kosovë: i) Fëmijët nuk po hyjnë në programe arsimore ose po hyjnë shumë vonë, ii) Cilësia e arsimit të ofruar në shkollat është e pamjaftueshme për të ndërtuar kapitalin njerëzor, iii) Sistemi arsimor dhe kurrikula është nuk i përshtatet nevojave të njohurive dhe aftësive në tregun modern të punës. Këto barrierat formojnë bazën e aktiviteteve brenda Ministrisë së Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë⁵⁵ me një theks të veçantë drejt ndërtimit të shkollave dhe ngritjes së mekanizmave të certifikimit dhe llogaridhënies.
20. Një barrierë e dytë kryesore është se qytetarët ngurrojnë të hyjnë në tregun e punës për shkak të trajtimit të dobët duke përfshirë mungesën e kontratave dhe kushtet e këqija të punës. Kjo është disi në kundërshtim me logjikën e deklaruar të barrierës së parë - se është vetë popullata që nuk ka kapital të mjaftueshëm njerëzor për të hyrë në tregun e punës.
21. Barrierat e tretë kryesore të nënkuptuar në masa është se kapitali njerëzor është i ulët në popullatën e Kosovës për shkak të ikjes së trurit brenda diasporës dhe se kapitali njerëzor mund të forcohet me zhvillimin e stimujve për të tërhequr dhe kontraktuar diasporën për t'u angazhuar në tregun e punës brenda Kosovës (ose në sistemin arsimor).
22. Për shkak të këtyre barrierave, KNj1 e SKZH-së vë një theks të fortë në masat që kërkojnë të forcojnë sistemin arsimor dhe lidhjen dhe aplikueshmërinë e tij në tregun e punës dhe ekonominë. Ekzistojnë shtatë masa të dallueshme të artikuluar nën Shtyllën 1 (Tabela 4). Një përshkrim i plotë i masave, aktiviteteve, agjencive kryesore dhe kostimit të SKZH-së gjendet në Shtojcën 3.

⁵⁴ Mallra dhe shërbime

⁵⁵ Emërtim i vjetër, i ndërruar që nga hartimi i SKZH-së

TABELA 2: MASAT E SHTYLLËS SË KAPITALIT NJERËZOR

Masa	Arsyetimi
1. Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucione parashkollore	Kjo do të mundësojë sukses më të mirë në nivele më të larta arsimore, do të zvogëlojë pabarazinë dhe do të rrisë pjesëmarrjen e grave në tregun e punës. Fëmijët mund të mësojnë ndërsa nëna e tyre është duke punuar.
2. Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në arsimin fillor dhe të mesëm	Ky është një parakusht për sukses më të mirë të sistemit arsimor dhe forcimin e aftësive të rinjve për tregun e punës. Ndërsa mësimdhënësit bëhen më të kualifikuar, cilësia e arsimit të marrë nga fëmijët duhet të përmirësohet.
3. Përmirësimi i ndërlidhjes ndërmjet shkathtësive të fituara në arsim dhe kërkesave të tregut të punës	Kjo do të kontribuojë në uljen e papunësisë dhe promovimin e rritjes së industrive kosovare. Prandaj, nxënësit nga shkollat profesionale ose studentët e universiteteve duhet ta kenë më të lehtë të punësohen pas përfundimit të studimeve si dhe punës praktike gjatë studimeve të tyre.
4. Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor	Nëse shkollat dhe mësimdhënësit mbahen përgjegjës për punën e tyre dhe shpërblehen për cilësinë e punës së tyre - kjo do të përmirësojë cilësinë e arsimit të marrë nga fëmijët.
5. Përmirësimi i planifikimit të shpenzimeve në sistemin e arsimit	Kjo do të rrisë efikasitetin e sistemit arsimor dhe duhet të mundësojë kursime në buxhet duke i ridrejtuar fondet nga fushat me prioritet më të ulët në fushat me prioritet më të lartë.
6. Ulja e nivelit të punësimit joformal	Punësimi formal mundëson mbrojtje më të mirë të punëtorëve dhe avancime më të strukturuar. Punëtorët duhet të jenë në gjendje të përfitojnë nga pensionet, të kenë qasje më të mirë në kredi dhe të punojnë në kushte më të mira pune.
7. Angazhimi konkret i ekspertëve dhe studentëve të diasporës	Kjo do të mundësojë transferimin e aftësive dhe njohurive të marra nga komuniteti i diasporës jashtë vendit për zhvillimin kombëtar të Kosovës dhe forcimin e lidhjeve me vendlindjen e tyre. Ekspertët e teknologjisë mund të mbështeten financiarisht gjatë zhvillimit të projekteve për institucionet e Kosovës ose kompanitë private për prodhim afatgjatë.

23. Në vitin 2018, Kuvendi i Kosovës miratoi Rezolutën për Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ-të). OZHQ-të u përafrauan ngushtë dhe u raportuan si pjesë e KNj1 të SKZH-së duke përfshirë integrimin e treguesve kryesorë socialë shtesë në shëndetësi, arsim, punësim dhe mirëqenie sociale.⁵⁶ Përafrimi i KNj1 të SKZH-së me Agjendën 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm kishte për qëllim të përshpejtonte agjendën e zbatimit të OZHQ-ve për Kosovën. Përveç kësaj, SKZH-ja u përafraua me strategjitë sektoriale që synojnë të maksimizojnë rezultatet për zhvillimin ekonomik, arsimin dhe punësimin. KNj1 e SKZH-së është e përafrauar me kornizën e OZHQ-ve - të pasqyruar në planin e veprimit të KNj1 të SKZH-së të vitit 2017. Për sa i përket barazisë dhe të drejtave të njeriut, KNj1 e SKZH-së artikulon hapa veprimi për përmirësimin e sistemeve që ofrojnë shërbime për të gjithë. Megjithatë, dy popullata të cenueshme të përshkruara në shtyllën e Kapitalit Njerëzor janë gratë dhe popullatat rurale që kanë qasje të kufizuara në shërbimet kombëtare.

Zbatimi dhe progresi i SKZH-së

24. Zbatimi i SKZH-së ishte parashikuar të bëhej një komponent thelbësor i Sistemit të Planifikimit të Integruar në Kosovë. Arsyetimi për centralitetin e tij përfshinte supozimet e mëposhtme: masat e SKZH-së duhet të kenë prioritet në alokimin e burimeve dhe do të monitorohen nga afër, përfshirë vëmendjen e drejtpërdrejtë të Kryeministrit; masat e SKZH-

⁵⁶UNICEF (2019). Termat e Referencës: Vlerësimi i pavarur i Programit të UNICEF-it në Kosovë

së duhet të marrin mbulim të plotë financiar, me qasje preferenciale në çdo burim shtesë nga buxheti qeveritar ose partnerët zhvillimorë sipas mundësive; Ministrat dhe Institucionet përgjegjëse për prioritetet e SKZH-së duhet të hartojnë udhëzime të qarta për zbatimin e objektivave të SKZH-së. U pranua se dy sfidat kryesore do të përfshinin ndërrimin e mundshëm politik si dhe vështirësinë në përcjelljen e shpenzimeve brenda sistemit financiar në përputhje me aktivitetet e planifikuara brenda SKZH-së.

25. Në vitin 2018 u krye një rishikim afatmesëm (RAM) i zbatimit të SKZH-së dhe progresit të tij. Raporti vuri në dukje se për KNj1 të SKZH-së, progres i fortë ishte arritur në disa fusha të rëndësishme si zhvillimi profesional i mësimit dhe futja e provimeve kombëtare të nxënësve/studentëve për t'i matur arritjet e të nxënësve. Për më tepër, rishikimi afatmesëm vuri në dukje se lansimi i prituri i një sistemi të ri informacioni arsimor në atë kohë u supozua të ishte pothuajse i kompletuar dhe përmirësimi i inspektimeve të shkollës ka shënuar progres⁵⁷. U cituan edhe masat e ndërlydhura për reduktimin e punësimit joformal dhe përmirësimet në inspektimet e tregut të punës.
26. Raporti RAM gjithashtu vuri në dukje se vonesat nën këtë shtyllë shpesh lidheshin me ndryshimet sistematike dhe zhvillimin e vazhdueshëm institucional. Për shembull, Agjencia e Standardeve dhe Vlerësimit nuk ishte krijuar ende për shkak të një reforme më të gjerë të administratës publike që po ndërmerre një rishikim të agjencive ekzekutive. Kjo çoi në vonesa në zhvillimin e kapaciteteve të Agjencisë Kombëtare të Kualifikimit dhe Agjencisë Kosovare për Akreditim që pati efekt dytësor duke vonuar implementimin e sistemit të gradimit dhe licencimit të mësimit dhe mjetet kryesore për arsimin profesional, të tilla si parashikimi ose rishikimi i formulës financiare, gjithashtu u vonuan. RAM gjithashtu vuri në dukje se pak punë ishte bërë për tërheqjen e ekspertëve dhe studentëve të diasporës në sistemin arsimor kombëtar. Raporti theksoi një sërë rregullimesh dhe rekomandimesh të mundshme për zbatim.
27. Në vitin 2021 filloi procesi për konceptimin dhe hartimin e SKZH-së (2022-2030). Për shkak të ndërrimeve të qeverive, rekomandimet e RAM nuk u ndoqën, por ende mund të merren parasysh në hartimin e SKZH-së së re. Hartimi i SKZH-së së re pritet të përfundojë në vitin 2022 dhe gjetjet nga ky vlerësim i SKZH-së aktuale duhet të informojnë hartimin e SKZH-së dhe përzgjedhjen e aktiviteteve në planin e veprimit të SKZH-së. Tabela e mëposhtme përmbledh pikat e rëndësishme të procesit në SKZH-në aktuale.

TABELA 3: PIKETAT E RËNDËSISHME NË SKZH 2016-2021

Viti	Piketa
2014-2015	Procesi i konsultimit dhe hartimit për SKZH-në
2016	SKZH-ja e finalizuar dhe e miratuar
2017	Shtjellimi i Planit të Veprimit të SKZH-së (Plani i Zbatimit dhe Burimeve)
2018	Raporti i parë mbi zbatimin dhe rezultatet e SKZH-së (i quajtur edhe si rishikim afatmesëm)
2018	Ushtrim për vlerësimin e progresit nga Instituti GAP
2020	Matjet e treguesve makro nga Instituti GAP
2021	Iniciimi i ushtrimit të vlerësimit të Kapitalit Njerëzor të SKZH-së aktuale

Palët e interesit të SKZH-së

28. **Palët e interesit.** Palët kryesore të interesit të përfshira në zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së përfshijnë tri ministri kyçe qeveritare si dhe një sërë institucionesh mbështetëse. Në kohën e hartimit të KNj1 të SKZH-së, ministritë kryesore ishin Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale dhe Ministria

⁵⁷ Edhe pse një gjetje dhe jo një përshkrim historik, vetëm për të vënë në dukje se sistemi i informacionit arsimor ende nuk është krijuar

e Diasporës⁵⁸. Institucionet mbështetëse përfshijnë subjekte akademike, biznesi dhe zhvillimi. Subjektet akademike përfshijnë: Institutin Pedagogjik të Kosovës, Agjencinë Kosovare të Akreditimit dhe Autoritetin Kombëtar të Kualifikimeve, Universitetet Private dhe Publike, Rrjetet e Nxënësve/Studentëve dhe shkollat. Subjektet e ndërlidhura me biznesin përfshijnë: Odën Ekonomike të Kosovës, Qendrën e Inovacionit në Kosovë, Rrjetet Profesionale dhe bizneset private. Subjektet Zhvillimore dhe Administrative si UNDP, GIZ dhe Donatorët.

29. **Interesat e palëve të interesit në vlerësim.** Një sërë palësh të interesit brenda dhe jashtë UNICEF-it dhe Zyrës së Kryeministrit kanë interes në rezultatet e vlerësimit dhe shumë prej tyre u ftuan për të luajtur një rol në procesin e vlerësimit (Shtojca 6). Qytetarët janë palë kryesore të interesit si përfituesit përfundimtarë të masave të KNj1 të SKZH-së. Palët e tjera kryesore të interesit përfshijnë institucionet e Kosovës, si dhe ato drejtpërdrejt dhe tërthorazi përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e SKZH-së – duke përfshirë përfaqësuesit nga ministritë e linjës, nivelet qendrore dhe lokale, partnerët zbatues dhe donatorët.

2.0 TIPARET E VLERËSIMIT

Qëllimi dhe objektivat e vlerësimit

30. Siç përshkruhet në TeR, ky vlerësim synon të jetë një vlerësim formativ i punës së përfunduar në kuadër të Shtyllës 1 të SKZH-së së Kosovës (2016-2021) dhe do të kontribuojë në hartimin e SKZH-së së ardhshme. Vlerësimi ka tri objektiva:
1. Të vlerësojë rëndësinë, efektivitetin, qëndrueshmërinë, efikasitetin, sinergjitë dhe ndryshimet afatgjata të lidhura me SKZH-në – Shtyllën e Kapitalit Njerëzor – përfshirë zgjedhjet prioritare dhe programore të bëra në lidhje me strategjitë dhe prioritetet e tjera sektoriale dhe kontekstin socio-ekonomik gjithnjë në ndryshim në Kosovë.
 2. Të sigurojë një vlerësim të pavarur të performancës të SKZH-së 2016-2021 – Shtyllës së Kapitalit Njerëzor – të shikuar në lidhje me rezultatet e pritura siç tregohet në kornizën e monitorimit të Udhërrëfyesit të SKZH-së, për të cilën promovimi i barazisë dhe barazisë gjinore konsiderohen se janë pjesë përbërëse.
 3. Të identifikohen mësimet e nxjerra dhe rekomandimet e ardhshme që mund të informojnë zhvillimin e SKZH-së 2030.
31. Vlerësimi u fokusua në tri objektivat kryesore duke aplikuar kryesisht metoda cilësore. Shtirirja organizative e vlerësimit ishte që të përqendrohet në rezultatet e nivelit kombëtar të arritura nën Shtyllën e Kapitalit Njerëzor, në përputhje me prioritetet gjithëpërfshirëse të SKZH-së. Diçka e tillë kërkoi një rishikim të procesit të zhvillimit dhe zgjedhjeve strategjike të ndërlidhura. Nuk pritet që vlerësimi t'i mbulojë shtyllat e tjera të SKZH-së dhe as nuk pritet që vlerësimi të vlerësojë SKZH-në e përgjithshme.
32. Vlerësimi rishikoi strategjitë përkatëse dhe produktet e njohurive të rëndësishme për Shtyllën e Kapitalit Njerëzor me fokus në arsim, zhvillimin e aftësive dhe nevojat e tregut. Fokus i veçantë i përfshirë në TeR ka të bëjë me çështjet që lidhen me barazinë dhe nëse ato adresojnë dhe kontribuojnë në të drejtat e njeriut, OZHQ-të dhe integrimin gjinor. Pyetjet Vlerësuese (PV) origjinale nuk i pasqyruan domosdoshmërisht këta komponentë në mënyrë eksplicite, por ata janë trajtuar si tema ndërsektoriale përgjatë vlerësimit. Për shembull, kur eksplorohet sesi kryhet monitorimi ose zbatimi, një vlerësim është kryer për masën në të

⁵⁸ Ministrinë u ristrukturuar së fundmi. Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, në kohën e këtij raporti, tani quhet Ministria e Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit (MASHTI), Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale tashmë është e integruar nën Ministrinë e Financave, Punës dhe Transferet (MFPT), dhe Ministria e Diasporës tani është e integruar në Ministrinë e Punëve të Jashtme dhe Diasporës. Për qëllimet e raportit, emrat origjinalë të ministrive citohen në të gjithë, pasi ato ishin struktura për shumicën e ciklit të SKZH-së.

cilën çështjet e të drejtave të njeriut ose barazisë janë marrë parasysh në aktivitetet e zbatuara.

33. Mësimet dhe rekomandimet e përshkruara në TeR do të përfshinin (por nuk do të kufizoheshin në) katër komponentë: a) procesi i përfshirjes dhe pjesëmarrjes së palëve të interesuara në hartimin e SKZH-së;⁵⁹ b) përshtatshmëria dhe lloji i shtyllave të zgjedhura dhe prioritetet e ndëlidhura;⁶⁰ c) rregullimet në aktivitetet për të rritur kontributet në Kosovë;⁶¹ dhe d) integrimi i zbatimit dhe pronësisë së masave të SKZH-së, monitorimit dhe raportimit brenda Qeverisë.⁶²
34. Një ushtrim i mësimave të nxjerra mbi procesin e projektimit të përgatitjes së SKZH-së 2014-2015 u mbështet nga Komisioni Evropian dhe kjo mund të shërbejë si një bazë për përpunimin e mësimave bashkëkohore të nxjerra.
35. Bazuar në këto pritshmëri, TeR paraqiti një grup pyetjesh dhe nënpyetjesh që duheshin eksploruar brenda secilit prej këtyre kritereve (Shtojca 1). Këto pyetje të TeR u përsosën më pas gjatë konsultimeve fillestare dhe përmirësimet janë përshkruar në Seksionin 4.1.
36. **Periudha kohore nën rishikim:** Aktivitetet e bëra nga fillimi i hartimit të KNj1 të SKZH-së në vitin 2015 deri në mars 2021 përfshihen në fushëveprimin e vlerësimit.
37. **Përdorimi i vlerësimit:** Vlerësimi do t'i shërbejë objektivave të dyfishtë dhe reciprokisht përforcues të llogaridhënies dhe të mësuarit, por me theks në të mësuarit. Sa i përket llogaridhënies, vlerësimi do të vlerësojë dhe raportojë mbi performancën dhe rezultatet e arritura (të qëllimit ose të paqëllimit, pozitive ose negative) të KNj1 të SKZH-së. Ndërsa sa i përket të mësuarit, vlerësimi do t'i përcaktojë arsyet pse dhe si proceset dhe rezultatet e caktuara ndodhën ashtu siç ndodhën; do të nxjerrë mësimet dhe praktikat të mira me tregues për të mësuar prej tyre. Po ashtu, vlerësimi do të ofrojë gjetje të bazuara në dëshmi për të informuar vendimmarrjen strategjike në lidhje me strategjitë për zhvillimin e kapitalit njerëzor në Kosovë. Mësimet e nxjerra nga ky vlerësim synohen të përdoren për të përsosur dhe përmirësuar hartimin e SKZH-së së ardhshme dhe zbatimin e aktiviteteve të saj.
38. **Përdoruesit e pritshëm të vlerësimit:** Përdoruesit e pritshëm të këtij vlerësimi janë ZPS-ja në ZKM, institucionet e Kosovës dhe partnerët e tjerë në vendimmarrjen e SKZH-së, veçanërisht në lidhje me rregullimet në zbatimin dhe/ose dizajnin e KNj1 të SKZH-së dhe mbështetjen e diskutimeve me palët e interesit në lidhje me shtjellimin e SKZH-së së ardhshme për Kosovën. Vlerësimi gjithashtu do të shërbejë për të informuar Qeverinë e Kosovës dhe një sërë ministrish, departamentesh dhe zyrash, Agjencitë e Kombeve të Bashkuara, donatorët dhe OShC-të mbi mësimet e nxjerra nga KNj1 e SKZH-së dhe për t'i paraqitur rekomandimet për aktivitetet e ardhshme të KNj1 të SKZH-së bazuar në gjetjet thelbësore.

Pyetjet e vlerësimit të TeR

39. Gjatë misionit fillestar, EV rishikoi pyetjet origjinale të TeR me ZPS-në dhe palët e tjera të interesit të SKZH-së për të shqyrtuar se si t'u përshtaten ushtrimet nevojave më të rëndësishme të Qeverisë së Kosovës.
40. Ky reflektim dhe konsultim ishte pjesërisht i nevojshëm për shkak të kohës së vlerësimit të KNj1 të SKZH-së në lidhje me procesin e përgjithshëm për zhvillimin e SKZH-së së ardhshme (2022-2030) dhe për të nxjerrë perspektivat e palëve të interesit që nuk ishin përfshirë deri më tani në përpilimin e pyetjeve origjinale të TeR. Tabela 6 paraqet pyetjet e

⁵⁹ Pjesë e nënpyetjeve 1, 2 dhe 6

⁶⁰ Pjesë e nënpyetjeve 2, 3 dhe 8

⁶¹ Pjesë e nënpyetjeve 3, 5, 8 dhe 9

⁶² Pjesë e nënpyetjeve 5, 7 dhe 10

rafinuara të TeR për të gjithë vlerësimin. Analiza e nënkuptuar e TeN dhe rishikimi i supozimeve do të shërbejë si një nga ushtrimet ndërsektorale për informimin e gjetjeve kundrejt këtyre pyetjeve të vlerësimit. Për shembull, a ishin të sakta supozimet në lidhje me përafrimin e nevojave dhe përzgjedhjen e mëvonshme të masave të KNj1 të SKZH-së? A lidheshin logjikisht masat e propozuara me arritjen e objektivave të përshkruar?

TABELA 4: NËNPTYETJET E TeR SIPAS DIMENSIONIT

Dimensionet	Nënpyetjet
Rëndësia: Për të vlerësuar përafrimin e SKZH-së me nevojat ekzistuese të Kosovës duke përfshirë strategjitë, politikat dhe ndryshimet në kushtet.	1. Përafrimi i nevojave: Deri në çfarë mase SKZH-ja (2016-2021) është përafruar në tërësi me nevojat e Kosovës, duke përfshirë barazinë ekonomike dhe kushtet e kapaciteteve sociale që SKZH-ja synon t'i adresojë? 2. Bazuar në dëshmi: Deri në çfarë mase janë informuar nga dëshmitë masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021)? 3. Përshtatja dhe pozicionimi: Deri në çfarë mase është përshtatur Shtylla e Kapitalit Njerëzor e SKZH-së (2016-2021) me prioritetet në zhvillim e sipër?
Efektiviteti: vlerësimi i masës në të cilën janë zbatuar aktivitetet dhe ndërhyrjet e SKZH-së. ⁶³	4. Arritja e objektivave dhe caqeve: Deri në çfarë mase është arritur masa e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) kundrejt objektivave dhe caqeve të përcaktuara? 5. Korniza e monitorimit dhe raportimit: Deri në çfarë mase është hartuar korniza e monitorimit dhe raportimit për të informuar monitorimin sistematik dhe zbatimin e SKZH-së? 6. Integrimi gjinor: A është integruar gjinia në mënyrë efektive në zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021), dhe nëse jo, si mund të bëhet më mirë?
Efikasiteti: Për të vlerësuar efektivitetin e kostos dhe efikasitetin operacional të SKZH-së. ⁶⁴	7. Efektiviteti i kostos: Deri në çfarë mase burimet financiare të disponueshme u përdorën në mënyrë efikase duke marrë parasysh efektivitetin e kostos dhe efikasitetin operacional të Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) në lidhje me zhvillimin e kapitalit njerëzor?
Qëndrueshmëria: Për të vlerësuar masën në të cilën masat e SKZH-së janë në gjendje të mbahen në të ardhmen.	8. Përafrimi me strategjitë: Në çfarë mase janë të përafruara masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) me strategjitë sektorale dhe strategjitë e tjera përkatëse dhe marrin parasysh situatat në zhvillim e sipër me rreziqe dhe kompromise të mundshme?⁶⁵
Sinergjitë: Për të vlerësuar shkallën në të cilën SKZH-ja është e koordinuar nga jashtë me kornizat dhe prioritetet e tjera.	9. Ndërsektorialiteti/sinergjia: Në çfarë mase janë të përafruara masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) me OZHQ-të dhe prioritetet e BE-së?
Ndryshimi/ndikimi afatgjatë: Për t'i vlerësuar kontributet e kornizës në	10. Ndryshimet afatgjata: Deri në çfarë mase mund të konsiderohet se Shtylla e Kapitalit Njerëzor e SKZH-së (2016-2021) ka dhënë kontribut në progresin e vërejtur në rritjen e

⁶³Efektiviteti si parim i OECD -së zakonisht përqendrohet në kontributin e aktiviteteve dhe ndërhyrjeve në rezultatet e menjëhershme. Në kontekstin e këtij vlerësimi, kjo interpretohet si efektiviteti i procesit të zbatimit të SKZH.

⁶⁴Efikasiteti si dimension vlerësimi zakonisht eksploron dy kategori. Së pari, përfundimi në kohë i aktiviteteve të planifikuara dhe së dyti, kosto-efektiviteti i aktiviteteve të zbatuara. Për qëllimet e këtij vlerësimi, kategoria e parë është e integruar në EQ4 nën Efektivitetin duke lënë kategorinë e vetme të dytë për t'u eksploruar në këtë seksion.

⁶⁵TOR jep shembuj të tillë si Strategjia dhe Plani i Veprimit për Arsimin në Kosovë (2017-2021), Strategjia Sektorale e Mirëqenies Sociale (2018-2022), dhe Strategjia e Rinisë (2019-2023) dhe sugjeron eksplorimin e të tjerëve gjatë fazës fillestare.

ndryshimet e vërejtur në kontekst.	kapitalit njerëzor, përfshirë pasojat e mundshme të ndërhyrjeve në të drejtat dhe barazitë e njeriut?

Metodologjia e vlerësimit

41. Vlerësimi përdori një qasje mikse të metodave, duke u bazuar në tri burime të përgjithshme informacioni në nivele të ndryshme të palëve të interesit: i) **Dokumentacioni** paraprak (p.sh. politikat, raportet e donatorëve, hulumtimet e jashtme); ii) Informacionet **sasiore ose cilësore** paraprake (p.sh. treguesit demografikë të nivelit kombëtar, matja e treguesve të programit, grupet e brendshme të të dhënave); dhe iii) Informacioni **cilësor parësor**. Parimet e pjesëmarrjes, fuqizimit dhe kërkimit vlerësues u integruan në hartimin, mjetet dhe ushtrimet e analizës. Bazuar në pyetjet e vlerësimit, u zhvillua një matricë vlerësimi (Shtojca 5) që përshkruante lidhjet midis informacionit dhe burimeve të analizës të përdorura për t'i identifikuar gjetjet dhe për të arritur përfundime. Detaje të mëtejshme në lidhje me metodologjinë mund të gjenden në Shtojcën 6. Udhërrëfyesit e intervistave për IIK gjenden në Shtojcën 7.
42. Qasja e vlerësimit duhej të rregullohej për të marrë parasysh pandeminë COVID-19 dhe kufizimet pasuese të udhëtimit. Këto kufizime nënkuptuan që vlerësimi u zhvendos në një qasje plotësisht nga distanca, në të cilën të gjitha intervistat – intervistat me informatorë kyç, diskutimet në grupet e fokusit dhe sondazhet – u kryen përmes platformave virtuale. Tri punëtori mësimore me pjesëmarrje fizike u kryen gjatë fazës fillestare dhe fazës fillestare të mbledhjes së të dhënave. Këto kishin për qëllim të siguronin komente kthyes mbi gjetjet dhe vëzhgimet fillestare, të orientonin palët kryesore të interesit në parimet dhe praktikën kryesore të vlerësimit dhe t'i përafrojnë gjetjet e reja për t'i informuar proceset e hartimit të SKZH-së së re aktualisht në zhvillim. Tabela e mëposhtme përmbledh punëtoritë mësimore.

TABELA 5: PËRMBLEDHJE E PUNËTORIVE MËSIMORE

Data	Titulli	Qëllimi	Pjesëmarrësit
11 qershor 2021	Parimet dhe Konceptet e Vlerësimit	Ofrimi i një pasqyre të peizazhit konceptual të vlerësimit dhe aplikimit të mundshëm për Qeverinë.	Kryesisht stafi nga Zyra e Planifikimit Strategjik në Zyrën e Kryeministrit plus përfaqësues të tjerë të Ministrisë nga palët e interesit nga ministritë në KNJ1 të SKZH-së
21 qershor 2021	Vëzhgimet Paraprake të Vlerësimit të SKZH-së së Kosovës	Ndarja e gjetjeve paraprake dhe rekomandimeve të reja për të dhënë kontributin në diskutimet që lidhen me hartimin e SKZH-së së re.	Kryesisht përfaqësues nga Qeveria dhe Zyra e Kryeministrit të përfshirë në hartimin e SKZH-së së re duke përfshirë konsulentët e përfshirë në shtjellimin e SWOT për shtyllat përkatëse të SKZH-së së re.
1 korrik 2021	Prezantimi i Raportit Fillestar	Prezantimi i raportit fillestar dhe vërtetimi i vëzhgimeve fillestare nga faza fillestare duke përfshirë rekomandimet paraprake për anëtarët e Grupit Referencë të Vlerësimit	Anëtarët e Grupit Referues të Vlerësimit që përfaqësojnë Zyrën e Kryeministrit dhe ZPS-në si dhe palët e interesit nga ministritë e përfshira në KNJ1, si dhe përfaqësues të donatorëve dhe përfaqësues të agjencive ndërkombëtare.

43. Ekipi i vlerësimit përbëhej nga dy vlerësues. **Ekipi i vlerësimit po ashtu përcillej nga gjashtë studentë vullnetarë për rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve** dhe ngritjen e kapaciteteve për të rinjtë. Studentët vullnetarët morën pjesë në intervistat virtuale, duke mbështetur ekipin vlerësues (EV) me marrje të shënimeve për analizën e të dhënave dhe duke shkruar përshtypjet dhe mendimet e tyre mbi SKZH-në dhe procesin e vlerësimit. Vullnetarët e rinj gjithashtu morën pjesë në sesionet e debriefimit dhe ushtrimet e analizës së të dhënave dhe ndihmuan në përpilimin e përfundimeve dhe rekomandimeve për vlerësimin.

44. Gjatë fazës së grumbullimit të të dhënave, ekipi i vlerësimit intervistoi 56 palë të interesit (65 për qind gra) përmes IIK-ve. Këto palë interesi përfaqësuan larminë e kategorive të palëve të interesit të lidhura me SKZH-në (Shtojca 9). Për secilën IIK, shënimet e vlerësimit u përpiluan në një model të standardizuar të etiketuar nga palët e interesit dhe aktiviteti (Shtojca 7). Pjesa më e madhe e intervistave janë kryer në mënyrë virtuale duke përdorur Skype, Zoom ose thirrje telefonike. Megjithatë, disa IIK u kryen me prezencë fizike nga anëtarët e ekipit me vendbanim në Prishtinë.
45. **Analiza e të dhënave.** Analiza e të dhënave u krye si një grup informimesh (*briefings*) të integruara gjatë gjithë fazës së mbledhjes së të dhënave përmes një kombinimi të ushtrimeve sinkronike dhe asinkronike. Për ushtrimet sinkronike, seanca u mbajtën përmes Zoom-it dhe duke përdorur platformën Mural për organizimin vizual. Në punën asinkronike, anëtarët e ekipit u ftuan të bënin "detyrat e tyre të shtëpisë" në Google Sheets të ngritur kundrejt matricës së vlerësimit dhe në Mural para çdo takimi. Kjo qasje ua mundësoi anëtarëve të kenë kohë për të reflektuar, si dhe për të menduar së bashku.
46. Ekipi i vlerësimit shqyrtoi përgjigjet nga palët e interesit, të dhënat sasiore dhe rishikimin e dokumenteve për të gjeneruar gjetje dhe përfundime kundrejt pyetjeve të vlerësimit të TeR. Të tri llojet kryesore të të dhënave (të dokumenteve, ato sasiore dhe cilësore) kishin menaxhimin dhe analizat e tyre shoqëruese. Metodatat e analizës së të dhënave përdorën analiza sasiore përshkruese dhe krahasuese, analiza narrative tematike, analiza cilësore të të dhënave përsëritëse dhe analizë kontributi. Njësitë kryesore të mendimit u identifikuan në intervista dhe më pas u grupuan në kategori. Temat emergjente nga secila kategori u përzgjedhën për analiza të mëtejshme dhe rikategorizim për t'i identifikuar modelet kryesore. Analiza e të dhënave është detajuar më tej në Shtojcën 6. Të gjitha metodatat u trianguluan si nga brenda ashtu edhe në të gjitha metodatat sipas mundësive.
47. Për shkak të rëndësisë së triangulimit të gjetjeve nga burime të ndryshme, një komponent jetik i analizës së të dhënave ishin debrifimet e analizës në fund të fazës së mbledhjes së të dhënave. Ato u përdorën për të vërtetuar gjetjet dhe për të zhvilluar përfundime dhe rekomandime në përgjigje të pyetjeve të TeR. Triangulimi përfshin krahasimin e informatave nga burime të ndryshme, të mbledhura nga vlerësues të ndryshëm dhe të marra nga metoda të ndryshme.⁶⁶ Në përputhje me parimin e vlerësimit të fokusuar në shfrytëzimin, gjetjet dhe përfundimet fillestare u ndanë me ZPS-në/ZKM-në dhe palët tjera të interesit nga Qeveria e Kosovës si pjesë e punëtorive mësimore të përmendura më herët.
48. **Kufizimet e vlerësimit.** Vlerësimi arriti t'i përmbahej planit dhe metodologjisë së synuar edhe pse kishte disa vonesa për shkak të kalendareve të muajve të verës në Qeveri dhe disponueshmërisë relative të palëve të interesit për intervista. EV beson në qëndrueshmërinë e modeleve të identifikuar dhe rëndësinë e mësimave të nxjerra për të informuar hartimin e SKZH-së re. Kufizimi më i konsiderueshëm i vlerësimit - si dhe një element i rëndësishëm në mësimet e nxjerra - lidhet me disponueshmërinë e informacionit⁶⁷ të menaxhimit në lidhje me zbatimin e masave dhe aktiviteteve të KNJ1 të SKZH-së. Informacioni i menaxhimit ekziston, por është shumë i shpërndarë nëpër Ministri dhe nuk lidhet lehtë me vetë SKZH-në - por më tepër orientohet në strategji të tjera sektoriale, plane pune të qeverisë ose platforma të tjera të Ndihmës. Të dhënat gjithashtu nuk janë lehtësisht të disponueshme për qasje nga përfaqësuesit joqeveritarë. Disponueshmëria e kufizuar e të dhënave sasiore të menaxhimit dhe treguesve të nivelit më të ulët kufizon disponueshmërinë e shkallës në të cilën të dhënat sasiore mund të përdoren në gjetjet. Të dhënat cilësore nga IIK-të arritën të siguronin një pasqyrë të përgjithshme të progresit dhe mund të përdoren për t'i mbuluar disa nga këto boshllëqe. Për më tepër, rëndësia e shfaqur e konsideratave të drejtuara nga procesi dhe

⁶⁶ Shih ALNAP. Evaluation of Humanitarian Action: Pilot Guide, ODI, 2013: 140 për përkufizimet e secilit lloj të triangulimit.

⁶⁷ Monitorimi dhe raportimi i brendshëm nga Qeveria ndaj zbatimit të aktiviteteve dhe masave të KNJ1 të SKZH

konsideratat e menaxhimit arritën të vlerësoheshin përmes të dhënave cilësore të mbledhura në intervista.

3.0 GJETJET E VLERËSIMIT

Vështrim i përgjithshëm

49. Paraqitja e gjetjeve është e strukturuar sipas pyetjeve të vlerësimit të TeR dhe matricës pasuese të vlerësimit. Për qëllime të rrjedhshmërisë në narrativë, disa pyetje të vlerësimit të TeR janë të kombinuara. Kur kjo ndodh, një paragraf hyrës sqaron cilat pyetje po kombinohen dhe logjikën prapa kombinimit. Gjetjet përfaqësojnë triangulimin e burimeve të ndryshme duke përfshirë të dhëna sasiore para-ekzistuese, dokumentacion dhe intervista. Referencat në një burim të caktuar, të tilla si intervistat e informatorëve kryesorë, shtohen për qëllime theksuese ose ilustruese.

Relevanca

50. Ky seksion vlerëson përafrimin e KNj1 të SKZH-së me nevojat ekzistuese të Kosovës, duke përfshirë strategjitë, politikat dhe ndryshimet në kushte. Pyetjet e TeR u përqendruan në tri dimensione - shkalla në të cilën hartimi i KNj1 të SKZH-së ishte i bazuar në dëshmi, i përafruar me nevojat e Kosovës dhe shkalla në të cilën KNj1 e SKZH-së u përshtat me prioritetet e reja. Megjithatë, gjatë intervistave cilësore, u shfaqën tri konsiderata të tjera të relevancës që u panë nga palët e interesit të kishin ndikim të fortë në performancën e KNj1 të SKZH-së. Këto ishin të lidhura me arkitekturën e KNj1 të SKZH-së, rëndësinë e integritetit të SKZH-së në proceset ekzistuese qeveritare (të tilla si buxhetimi, raportimi dhe monitorimi) dhe relevancën e KNj1 të SKZH-së për vetë Qeverinë - shkallën e pronësisë politike të KNj1 të SKZH-së brenda qeverive të Kosovës. Për shkak se këto elemente ndikojnë në qëndrueshmërinë e mundshme të KNj1 të SKZH-së, këto përfshihen në qëndrueshmëri dhe vetëm relevanca e hartimit të KNj1 të SKZH-së mbulohet në këtë seksion.
51. **Nevojat dhe dëshmitë.** Vlerësimi i nevojave të KNj1 të SKZH-së dhe procesi i analizimit të kontekstit kishte qenë i bazuar në dëshmi dhe u bazua në rekrutimin e ekspertizës së jashtme. Rishikimi i dokumenteve identifikoi një numër vlerësimesh që janë zhvilluar si përgatitje para hartimit të KNj1 të SKZH-së. Konsulentët e jashtëm ekspertë zhvilluan shënime të politikave që shërbyen si bazë e zhvillimit në KNj1 të SKZH-së. Ministritë e Linjës kanë dhënë inpute nëpërmjet Grupeve Punuese dhe para aprovimit final janë mbajtur konsultimet publike. Konsensusi i të gjitha palëve të interesit të intervistuar të involvuara në procesin e hartimit gjithashtu konfirmoi këto observime të qasjes rigoroze dhe të bazuar në dëshmi.
52. Dokumentet e politikave që vlerësojnë kontekstin identifikuan një gamë të sfidave sociale, ekonomike, kulturore dhe politike që mund të përdoren për zhvillimin e KNj1 të SKZH-së. Nga kjo gamë e elementeve potenciale, dy temat kryesore të zgjedhura në KNj1 të SKZH-së fokusohen në fuqizimin e sistemit arsimor dhe përmirësimin e aftësive për punësim në mesin e qytetarëve të Kosovës. Punësimi dhe arsimi janë prioritetë relevante për kontekstin e Kosovës të trianguluara nga shënimet e politikave, vlerësimet e tjera të kontekstit të kryera nga BE-ja, Banka Botërore dhe Agjencitë e OKB-së, dhe konsensusi i trianguluar ndërmjet palëve të interesit të intervistuar në të gjitha nivelet, edhe nëse ato nuk kapin tërësinë e sfidave të cituara në analizat e situatës.
53. Ndër shembujt e rëndësisë së këtyre prioritetëve janë rezultatet e ulëta arsimore dhe nivelet e larta të papunësisë. Rezultatet e ulëta të PISA-s për vitin 2015 shërbyen si një njoftim i rëndësishëm i shkallës së mbështetjes së nevojshme për sistemin arsimor për të forcuar performancën arsimore të të rinjve kosovarë që të përputhen me vendet e tjera evropiane. Një nga nxitësit e supozuar të normave relativisht të larta të papunësisë – veçanërisht në

mesin e të rinjve – u lidh me aftësitë e ulëta të punësimit dhe mungesën e lidhjeve midis sistemit arsimor dhe tregjeve të punës. Nuk kishte kundërthënie midis dokumentave dhe intervistave në lidhje me rëndësinë e përmirësimit të cilësisë së sistemit arsimor dhe rëndësinë e rritjes së shkallës së punësimit. Për shembull, raportet vjetore të Komisionit Evropian për Kosovën theksojnë nevojën e vazhdueshme për adresimin e boshllëqeve të aftësive në tregun e punës dhe vazhdimisht theksojnë nevojën për përmirësimin e cilësisë së arsimit dhe rezultateve të arsimit. Raporti i UNICEF-it “Kosova në fazën e hershme të dividendit demografik” theksoi në vitin 2016 se kishte nevojë urgjente për të investuar në kapitalin njerëzor dhe për të rritur punësimin e të rinjve dhe pjesëmarrjen e grave në tregun e punës. Indeksi i Kapitalit Njerëzor të Bankës Botërore për Kosovën në vitin 2018 tregoi një hendek mësimor prej 5.1 vitesh për 18-vjeçarët në Kosovë krahasuar me mesataren evropiane. Studimet e mëvonshme dhe ato bashkëkohore ende konfirmojnë se temat e punësimit dhe arsimit mbi të cilat prioritetet e KNJ1 të SKZH-së janë të bazuara janë akoma relevante brenda shtyllës së KNJ1.

54. **Relevanca e teorisë së nënkuptuar të ndryshimit.** KNJ1 e SKZH-së artikulon teori të nënkuptuar të ndryshimit (TeN) që fokuson shumë masat e saj në temat e punësimit dhe arsimit dhe secila masë e zgjedhur është një rrugë e propozuar për ndryshim me arsyetimin e vet për përfshirje (Tabela 4). Masat e zgjedhura konsiderohen të nevojshme për zhvillimin kombëtar bazuar në studimet e disponueshme, por rrugët e zgjedhura brenda TeN të nënkuptuar për adresimin e këtyre temave gjithëpërfshirëse kanë boshllëqe ose sfida që janë identifikuar gjatë gjithë ciklit të SKZH-së.
55. Për shembull, përsa i përket punësueshmërisë, masat e KNJ1 të SKZH-së fokusoheshin në kontratat joformale dhe kushtet e vendit të punës, por këto janë elemente që lidhen me ata që janë tashmë të punësuar. Politikat e punësimit për rekrutimin e të papunëve në radhët e punësimit mungonin në masat e KNJ1 të SKZH-së. Një shembull tjetër i dalë nga intervistat cilësore vuri në dukje se një nga pengesat kryesore që nuk u theksuan në KNJ1 të SKZH-së kishte të bënte me atraktivitetin relativ të mësimdhënies si opsion karriere. Të intervistuarit raportuan se studentët e universitetit po i jepnin përparësi profesioneve të tjera para mësimdhënies parauniversitare që perceptohej si një opsion vetëm për ata që nuk ishin të kualifikuar për karriera të tjera. Kjo stigmë e perceptuar e lidhur me mësimdhënien parauniversitare u pa si një faktor që i pengoi studentët të zgjedhin këtë profesion – me një efekt kaskadues të mëvonshëm në cilësinë e mësimdhënësve në dispozicion dhe gatishmërinë e mëvonshme të mësimdhënësve për t’u futur në mësimdhënien parashkollore.
56. Jo vetëm që ka boshllëqe brenda masave të përzgjedhura për t’u marrë në konsideratë, por përzgjedhja e masave përjashtoi masat e mundshme që do të ishin të nevojshme për të kontribuar në forcimin e arsimit ose punësimit dhe mungonin dimensione shtesë që do të kishin kontribuar në zhvillimin kombëtar. Për shembull, në nivel të vetë KNJ1 të SKZH-së, u cituan boshllëqe në lidhje me përfshirjen e shëndetit dhe mirëqenies sociale, edhe pse këta tregues përfshihen në treguesit e nivelit makro si pjesë e treguesit të indeksit të zhvillimit njerëzor nën kohezionin social. Indeksi i zhvillimit njerëzor është një statistikë e përbërë që vlerëson cilësinë e përgjithshme të jetës dhe përfshin shëndetin, barazinë gjinore, arsimin dhe përfshirjen sociale brenda kornizës së saj.
57. Tabela e mëposhtme përmbledh disa nga boshllëqet kryesore si brenda masave të përzgjedhura ashtu edhe midis masave të përzgjedhura që mungojnë nga TeN e nënkuptuar.

Sfidat apo boshllëqet brenda masave			
Masa	Fokusi primar	Arsyetimi	Sfida apo boshllëqe
Masa 1: Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucionet parashkollore	Ndërtimi i kopshteve publike, licencimi i institucioneve private, rishpërndarja dhe trajnimi i mësuesve parashkollore	Kjo do të mundësojë sukses më të mirë në nivelet më të larta të arsimit, do të ul pabarazinë dhe rritë pjesëmarrjen e grave në	Qasja në kopshte varet shumë nga fakti nëse familjet janë në vende urban dhe nga nivelet e pasurisë. Familjet më të pasura kanë 15 herë më shumë gjasa të

		tregun e punës. Fëmijët mund të mësojnë ndërsa nëna e tyre është duke punuar	kenë fëmijë në institucionet parashkollore sesa fëmijët e varfër. ⁶⁸
Masa 2: Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në sistemet fillore dhe të mesme	Përditësimi i teksteve shkollore dhe i kurrikulës, proceset e parakualifikimit të mësuesve, përmirësimi i trajnimit të mësuesve	Ky është parakusht për sukses më të mirë të sistemit arsimor dhe forcimin e aftësive të të rinjve për tregun e punës. Ndërsa mësuesit bëhen më të kualifikuar, cilësia e arsimit të marrë nga fëmijët duhet të përmirësohet.	Perceptimi i mësimdhënies si opsion jo tërheqës karriere për shkak të pagës, kushteve të punës dhe stigmës.
Masa 3: Përmirësimi i korrelacionit ndërmjet nevojave të arsimit dhe tregut të punës	Theksimi mbi AAP-në duke përfshirë qendrat e trajnimit profesional, praktikat e biznesit të QAP-së, parashikimin kombëtar të aftësive	Kjo do të kontribuojë në uljen e papunësisë dhe promovimin e rritjes së industrive kosovare. Prandaj studentët nga shkollat profesionale apo universitetet duhet ta kenë më të lehtë të punësohen pas përfundimit të studimeve si dhe punë praktike gjatë studimeve të tyre..	Nevojat e AAP-ve evoluojnë shpejt dhe kurrikulat dhe pajisjet duhet të përditësohen vazhdimisht – nuk ka mekanizma për rregullime dhe fleksibilitet për të shmangur jorelevancën. Studimet tregojnë disponueshmëri të kufizuar të punëtorëve për pozicionet ekzistuese edhe pse shkalla e lartë e papunësisë (duke sugjeruar mospërputhje midis aftësive dhe kërkesave të tregut të punës).
Masa 4: Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor	Testimi i standardizuar i studentëve, inspektoratet arsimore, standardet dhe rishikimi i performancës së mësuesve	Nëse shkollat dhe mësuesit mbahen përgjegjës për punën e tyre dhe shpërblehen për cilësinë e punës së tyre - kjo do të përmirësojë cilësinë e arsimit të marrë nga fëmijët.	Mësuesit dhe shkollat kanë nevojë për shërbime të përmirësuara për performancë pozitive arsimore (akses në internet, kompjuterë, madhësi të reduktuar të klasave, infrastrukturë të mirë mësimore, etj.). Orientimi i mësuesve drejt kurrikulës së re, teksteve shkollore, sistemeve të menaxhimit të informacionit dhe pedagogjisë alternative me në qendër nxënësin e kërkuar si pararendës për përgjegjshmërinë dhe certifikimin e performancës.
Masa 5: Planifikimi i përmirësuar i shpenzimeve në sistemin arsimor	Përmirësimi i sistemeve të menaxhimit të informacionit, zhvillimi i sistemit të AAP-së, partneritete publiko-private	Kjo do të rrisë efikasitetin e sistemit arsimor dhe do të mundësojë kursime në buxhetin e shtetit duke devijuar fondet nga zonat me prioritet më të ulët në ato me prioritet më të lartë..	Ngurrimi i palëve të interesuara në arsim për të përdorur sistemet e menaxhimit dhe përgjegjësia e kufizuar për zbatimin e përdorimit të sistemit.
Masa 6: Rekrutimi i ekspertëve të diasporës	Rekrutimi i ekspertëve të diasporës, bursa për angazhim akademik	Punësimi formal lejon mbrojtje më të mirë të punëtorëve dhe avancime më të strukturuar. Punëtorët duhet të jenë në gjendje të përfitojnë nga pensionet, të kenë qasje më të mirë në kredi dhe të punojnë në kushte më të mira pune.	Theksi në sjelljen e diasporës, por fokus i kufizuar në mbrojtjen e burimeve ekzistuese njerëzore nga presionet për migrimin masiv.

⁶⁸ Sipas Anketës së Grupimeve me Tregues të Shumëfishtë (MICS) 2020 (Agjencia e Statistikave të Kosovës dhe UNICEF).

Masa 7: Ulja e nivelit të punësimit informal dhe krijimi i kushteve adekuate të punës	Reduktimi i punësimit joformal, rritja e cilësisë së inspektimeve të punës, përmirësimi i kushteve në vendin e punës	Kjo do të mundësojë transferimin e aftësive dhe njohurive të fituara nga komuniteti i diasporës jashtë vendit për zhvillimin kombëtar të Kosovës dhe forcimin e lidhjeve me vendlindjen e tyre. Ekspertët e teknologjisë mund të mbështeten financiarisht gjatë zhvillimit të projekteve për institucionet e Kosovës apo kompanitë private për prodhim afatgjatë.	Mungojnë politikat e punësimit. Masat adresojnë ata që janë tashmë të punësuar. Orientimi i Masës është punësimi në firmat e mëdha, një theks relativisht i vogël në promovimin dhe lehtësimin e shfaqjes së bizneseve të vogla përmes trajnimeve ose stimujve. Relativisht pak theks në tërheqjen e investimeve të huaja në biznes megjithëse ky është prioritet i rëndësishëm
Sfidat ose boshllëqet midis masave të përzgjedhura			
Dimensionet	Masat e Përfshira	Mangësitë midis masave	
Arsimi	Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucionet parashkollore Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në arsimin fillor dhe të mesëm Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor Përmirësimi i shpenzimeve në planifikim në sistemin arsimor	Qasje bazuar në renditjen urbane/rurale dhe të pasurisë Përmirësime në infrastrukturën standarde arsimore Forcimi i kapaciteteve njerëzore për qasjet pedagogjike, menaxhimin e informacionit apo të menduarit kritik.	
Punësimi	Përmirësimi i korrelacionit ndërmjet aftësive të fituara në arsim dhe nevojave të tregut të punës Niveli i ulur i punësimit joformal Rekrutimi konkret i ekspertëve dhe studentëve të diasporës	Politika e punësimit, Trajnim për ndërmarrësi Zhvillimi i ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme – politika, kredi, grante Investimet e huaja	
Tjera	Masat e shëndetit, mbrojtjes sociale dhe kohezionit social nuk janë përfshirë	Masat e shëndetit, mbrojtjes sociale dhe kohezionit social nuk janë përfshirë	

58. Kulmi i rishikimit të TeN të nënkuptuar tregon boshllëqe si brenda ashtu edhe midis masave dhe dimensioneve të zgjedhura që çojnë në një shteg jo të plotë ndryshimi për KNj1 të SKZH. Elementet që përzgjidhen konsiderohen **të nevojshëm** për zhvillimin kombëtar të arsimit dhe punësimit, por nuk janë **të mjaftueshëm** për të përfshirë tërësinë e konsideratave që duhet të përfshihen në një TeN të nënkuptuar për të arritur rezultatet e nivelit makro.

59. Kjo lloj strukture "boshllëku" e KNj1 të SKZH-së është e qëllimshme në dizajn, sepse KNj1 e SKZH-së (dhe SKZH në përgjithësi) u përcaktua si një prioritet i prioriteteve kryesore për zhvillimin kombëtar. Konkretisht, prioritetet e përzgjedhura për përfshirje ishin ato që parashikohej se mund të tërhiqnin fonde nga donatorët ose që ishin në përputhje me interesat e donatorëve. KNj1 e SKZH-së shërbeu si mjet për organizimin dhe tërheqjen e fondeve nga donatorët, por pasojat e padëshiruara për marrjen e një qasjeje të priorizimit të prioriteteve janë eksploruar më tej në seksionin e qëndrueshmërisë.

60. **Përshtatja dhe pozicionimi.** Nuk kishte asnjë provë nga intervistat apo dokumentacioni se KNj1 e SKZH-së përshtati masat ose aktivitetet e saj gjatë gjithë ciklit për të adresuar këto boshllëqe ose për t'i integruar prioritetet e reja në zhvillim. Në një masë të madhe, kjo ishte për shkak të mungesës së mekanizmave ose proceseve brenda KNj1 të SKZH-së për të lejuar përshtatje.
61. Në momentin e hartimit, dokumenti i SKZH-së vuri në dukje se dokumenti duhet parë si një dokument i gjallë për t'u plotësuar gjatë viteve të ardhshme përmes politikave dhe strategjive specifike sektoriale. Megjithatë, nuk kishte përshkrime të mekanizmave ose pikë referimi që do të përdroreshin për rregullimin e KNj1 të SKZH. Për shembull, procesi i KNj1 të SKZH-së kishte rishikim afatmesëm për përcjelljen e progresit të treguesve të identifikuar, por nuk kishte rishikim afatmesëm periodik të mandatuar për vlerësimin e nevojave dhe prioritetëve të Kosovës ose ndryshimit të rrethanave (si migrimi masiv, fatkeqësitë natyrore, ose pandemitë) dhe mekanizmat pasues për mbledhjen e vendimmarrësve për të shqyrtuar dhe miratuar prioritetet dhe masat e reja bazuar në këto rishikime. Si rezultat, SKZH-ja u bë një dokument relativisht statik dhe jo një strategji evoluese.
62. Për më tepër, fleksibiliteti i KNj1 të SKZH-së ishte penguar paqëllimshëm për shkak të shtjellimit të planit të veprimit të KNj1 të SKZH-së në vitin 2017. Kur SKZH-ja u zhvillua në vitin 2016, ajo u përqendrua në përshkrimin e katër shtyllave dhe masave brenda shtyllave. Megjithatë, KNj1 të SKZH-së i mungonte udhëzimi i mjaftueshëm në përshkrimin e mënyrës se si rrugët për ndryshim - aktivitetet të cilat do të qonin në arritjen e këtyre masave - si dhe planet operationale për arritjen e këtyre masave. Si rezultat, në vitin 2017 u zhvillua plani i veprimit i KNj1 të SKZH-së. Kjo përfshinte një shtjellim të mëtejshëm të aktiviteteve që do të trajtoheshin nën secilën masë, një përshkrim të ministrive të cilat ishin përgjegjëse për këto aktivitete, dhe një lidhje me strategjinë sektoriale përkatëse dhe kornizën e shpenzimeve. Plani i veprimit përfshiu gjithashtu një përshkrim të detajuar të kostimit që përshkruan kontributet e pritshme relative për zbatimin e çdo aktiviteti nga qeveria, donatorët, ose për t'u kërkuar. Treguesit kyç të performancës u lidhën me secilin aktivitet dhe nënaktivitet për të siguruar një kornizë të plotë të rezultateve të performancës.
63. Plani i veprimit i KNj1 të SKZH-së kishte për qëllim të siguronte një udhërrëfyes operacional për t'i udhëzuar ministrinë (dhe donatorët) se si të arrihen masat e synuara brenda KNj1 të SKZH-së. Megjithatë, ka pasur një lansim relativisht të heshtur të planit të veprimit të KNj1 të SKZH-së pas shtjellimit të tij dhe shumë palë interesi në ministrinë qeveritare – veçanërisht ato që kishin kaluar në pozicionet e tyre pas hartimit të KNj1 të SKZH-së – nuk ishin në dijeni të planit të veprimit të KNj1 të SKZH-së ose të detyrimeve të tyre brenda tij. Palët e tjera të interesit pohuan se plani i veprimit i KNj1 të SKZH-së, duke qenë i plotë dhe i detajuar, de fakto kishte evoluar në një kornizë të zbatimit të projektit dhe jo në një strategji kombëtare për zhvillim. Për shkak të nivelit të detajeve në aktivitete, plani i veprimit i KNj1 të SKZH-së nuk u zhvendos lehtë për t'i absorbuar interesat e reja ose mundësitë e reja. Si i tillë, ai u konsiderua se i shërbente efektit të padëshiruar të zvogëlimit të përshtatshmërisë së mundshme të SKZH-së dhe gradualisht u bë më pak i rëndësishëm për nevojat gjatë tranzicioneve të qeverisë.
64. Relevanca e KNj1 të SKZH-së në kuadër të proceseve qeveritare. KNj1 të SKZH-së ishte krijuar në dizajnin e saj për t'i prioritetuar prioritetet brenda qeverisë së Kosovës. Brenda bollëkut të nevojave dhe drejttimeve të propozuara nga të gjitha strategjitë e Qeverisë, cilat ishin ato që do të kishin më shumë prioritet për sa i përket mbështetjes së donatorëve dhe zhvillimit të strategjisë sektoriale?
65. Ndonëse prioritetet e identifikuar në KNj1 të SKZH-së janë nevoja, një pasojë e kësaj qasjeje është se KNj1 e SKZH-së u bë më shumë një mjet për të synuar boshllëqet në shërbimet ekzistuese sesa të shërbejë si një busull strategjike për të orientuar strategjitë sektoriale. Siç u theksua në seksionin e mëparshëm, grupi i masave në KNj1 të SKZH-së nuk përfshin kornizë gjithëpërfshirëse, por nga të intervistuarit shihen si nënvizim i fushave të

veçanta të nevojave. Temat perceptohen universalisht si ende relevante, por mënyra se si KNj1 e SKZH-së u përqendrua në tema specifike reduktoi pa dashje rëndësinë për ministritë. KNj1 e SKZH-së ka më pak kapacitet për të shërbyer si një strategji ombrellë për të orientuar ministritë në zhvillimin e strategjive të tyre sektoriale, por u bë pothuajse një listë kontrolli e aktiviteteve që mund të përfshihen në një strategji sektoriale.

66. Në kohën e zhvillimit të KNj1 të SKZH-së, ekzistonte një njohje e vazhdueshme që qeveria vuante nga ekzistenca e shumë strategjive. Raporti i SIGMA-s në vitin 2017 vuri në dukje se në rajon, Kosova ishte në mesin e atyre me numrin më të madh të dokumenteve të planifikimit qendror, duke e bërë të vështirë sigurimin e planifikimit koherent dhe konsistent – duke çuar në një ngecje në zbatimin e këtyre strategjive. SKZH-ja u pa se kishte potencialin për të luajtur një rol në krijimin e një mjedisi strategjik më të ndërlidhur dhe reduktimin ose racionalizimin e strategjive. Kjo u pa më shpesh në intervistat e palëve të interesuara, ku të intervistuarit sugjeruan se korniza e KNj1 të SKZH-së do të ishte më e rëndësishme nëse do të ndërtohej për të shërbyer më shumë si një busull strategjike ose një "strategji strategjish" - për t'u bërë një kornizë për të informuar përpunimin e mëvonshëm të strategji më të detajuara ministrore.
67. Një shqetësim i dytë në lidhje me rëndësinë e kornizës së KNj1 të SKZH-së lidhej me orientimin e rritjes ekonomike të KNj1 të SKZH-së të përgjithshme. Të katër shtyllat fokusohen pothuajse ekskluzivisht në atë që mund të nxisë rritjen ekonomike. Të dhënat cilësore vunë në dukje se edhe termi "kapital njerëzor" nënkupton se njerëzit po shërbejnë si lëndë djegëse për ekonominë. Si pasojë, arkitektura e KNj1 të SKZH-së është më pak e rëndësishme për integrimin e formave të tjera të zhvillimit njerëzor, të tilla si shëndeti, ose shqetësimet e barazisë dhe qasjes. Kishte një pajtim pothuajse universal midis të intervistuarve, e vërtetuar nga raportet bashkëkohore duke përfshirë rishikimin afatmesëm të SKZH-së, se KNj1 e SKZH-së do të ishte më e rëndësishme për zhvillimin kombëtar nëse do të kishte një zhvendosje nga rritja e pastër ekonomike drejt një qasjeje të zhvillimit të qëndrueshëm dhe integrimi i temave ndërsektoriale që lidhen me gjininë, barazinë dhe përfshirjen në të gjitha shtyllat dhe aktivitetet pasuese.
68. Si pasojë, orientimi i rritjes dhe fokusit të prioritizimit të prioriteteve të arkitekturës së KNj1 të SKZH-së nënkuptonte se përderisa elementet e përfshira në KNj1 të SKZH-së janë **të nevojshme** për kontekstin e Kosovës, ato nuk janë **të mjaftueshme** për adresimin e nevojave të kontekstit të Kosovës. Implikimet e mëtejshme të arkitekturës së KNj1 të SKZH-së për formësimin e performancës së KNj1 të SKZH-së janë eksploruar më në detaje në Seksionin 3.6 (ndikimi afatgjatë).

Efektiviteti dhe ndryshimi afatgjatë

69. Në TeR, seksioni i efektivitetit vlerëson shkallën në të cilën janë zbatuar aktivitetet dhe ndërhyrjet e KNj1 të SKZH-së. Seksioni i efektivitetit mbulon arritjet e objektivave dhe cageve duke përfshirë shkallën e integritit gjinor brenda KNj1 të SKZH-së. Seksioni i ndryshimit afatgjatë eksploron shkallën në të cilën KNj1 e SKZH-së mund të konsiderohet se ka dhënë një kontribut në progresin e vërejtur në kapitalin njerëzor, përfshirë kontributet e mundshme të ndërhyrjeve në të drejtat dhe barazitë e njeriut. Për shkak se këto dy seksione janë të lidhura (zbatimi dhe më pas kontributet), këto dy seksione janë të kombinuara. Së pari, seksioni i efektivitetit profilizon progresin e KNj1 të SKZH-së në zbatimin e aktiviteteve dhe masave. Kontributi i mëvonshëm i performancës së aktiviteteve dhe masave të zbatuara në ndryshimet në nivel kombëtar përshkruhet më pas përmes rishikimit të treguesve të nivelit makro dhe lidhjeve të mundshme me kontributet e KNj1 të SKZH-së.

Performanca e masave dhe aktiviteteve

70. **Treguesit e progresit të KNj1 të SKZH-së:** Ekzistojnë tri nivele të treguesve të performancës në SKZH: Treguesit ekonomikë të nivelit makro (për tërë SKZH-në, dhe jo

vetëm masën 1), treguesit specifikë të masave dhe treguesit e nivelit të aktiviteteve. Këta janë të përafuar me qëllimin, rezultatit dhe outputin e kornizës së performancës. Treguesit e nivelit makro përfaqësojnë ndryshime në demografinë sociale. Treguesit specifikë të masave pasqyrojnë ndryshimet në sjelljet individuale ose organizative. Treguesit e nivelit të aktiviteteve përfaqësojnë ndryshimet në procedurat ose materialet që duhet të çojnë në ndryshimin e sjelljes dhe gjurmohen si tregues kyç të performancës (TKP). Seksioni i efektivitetit i gjurmon dy nivelet e fundit - treguesit specifikë të masave dhe TKP-të e KNJ1 të SKZH-së për performancën e aktiviteteve. Kontributet e nivelit makro përshkruhen në seksionin Ndryshimi afatgjatë.

71. **Performanca e aktiviteteve.** Brenda shtyllës së kapitalit njerëzor, plani i veprimit i SKZH-së përshkruan 32 aktivitete të lidhura me shtatë masat. Në rishikimin afatmesëm të vitit 2018, ushtrimi identifikoi se 66 për qind e aktiviteteve kishin qenë në progres të mirë sipas kalendarit të planit të veprimit të SKZH-së në atë kohë. Sidoqoftë, asnjë rishikim i mëvonshëm nuk është kryer që nga viti 2018 në nivelin e aktiviteteve individuale.
72. Për qëllimet e këtij raporti, treguesit kyç më të detajuar të performancës përdoren për të gjurmuar progresin. Ekzistojnë 101 tregues kyç të performancës në planin e veprimit të KNJ1 të SKZH-së që synojnë të gjurmojnë progresin e aktiviteteve përkatëse. Tabela e mëposhtme tregon performancën e KNJ1 të SKZH-së kundrejt këtyre TKP-ve përmes një vlerësimi sipas ngjyrave të semaforit të kryer në korrik 2021. Ngjyra e gjelbër do të thotë progres i mirë ose përfunduar, e verdha do të thotë njëfarë progresi, e kuqja do të thotë progres i kufizuar ose nuk ka progres fare (apo nuk ka të dhëna në dispozicion) në TKP-të përkatëse. Vlerësimet u bazuan në përmbledhjet e monitorimit të brendshëm të ZPS-së të ndara me EV në dosjet excel të plotësuara nga raportet e donatorëve, raportet e Ministrisë dhe intervistat me palët kryesore të interesit.

TABELA 6: AKTIVITETET E KNJ1 TË SKZH-SË – PROGRESI I TREGUESVE KYÇ TË PERFORMANCËS

Aktivitetet	Treguesit kyç të performancës	Vlerësimi
Masa 1: Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucione parashkollore		
1.1 Rritja e numrit të kopshteve publike	Ndërtimi i kopshteve publike	
	Punim kërkimor mbi situatën dhe kostimin e regjistrimit të fëmijëve 3-6 vjeç në sistemin arsimor	
1.2 Rritja e përfshirjes së institucioneve private	Projektligji për përmirësimin e kornizës ligjore për ZhFH (ligji për fëmijët parashkollorë)	
	Licencimi i institucioneve private parashkollore	
1.3 Optimizimi i personelit mësimdhënës përmes rialokimit prej niveleve më të larta (arsimi fillor)	Vlerësimi i numrit të mësimdhënësve për planin e rishpërndarjes në institucionet arsimore	
	Mësimdhënësit e trajnuar për të punuar në institucionet arsimore si mësimdhënës mbështetës për nxënësit me nevoja të veçanta	
	Mësimdhënës që do të punojnë me fëmijët në nevojë dhe trajnimi i tyre	
Masa 2: Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në sistemin e arsimit fillor dhe të mesëm		
2.1 Rishikimi dhe përfundimi i procesit të kualifikimit të mësimdhënësve para futjes në shërbim	Zhvillimi profesional i mësimdhënësve para fillimit të shërbimit	
	Zbatimi i sistemit të gradimit në procesin e licencimit të mësimdhënësve dhe reflektimi i efekteve financiare në sistemin e pagave	
2.2 Optimizimi i numrit të mësimdhënësve ekzistues duke e pasur për kriter cilësinë	Ndryshimi i bazave ligjore për zhvillimin profesional të mësimdhënësve (ZhPM)	
	Nërtimi i mekanizmave për zbatimin e kornizës strategjike për ZhPM	
	Ngritja e kapaciteteve të shkollës për vlerësimin e performancës	
	Realizimi i planit dinamik të VPM ndër vite bazuar në ligjin e inspektoratit	

2.3 Përshpejtimi i ZhPM-së	Mbështetje për ETF-në për shkollat e të mësuarit të të rriturve dhe agjencinë e AAP-së për AutoCAD, 2D	
	Akreditimi i programeve të trajnimit të mesimdhënësve	
	Trajnimi i menaxhmentit të drejtimeve shkollore, për leadership si dhe për kurrikulë	
2.4 Zgjerimi i miratimit të kurrikulës së re në shkollat e mbetura	Zhvillimi dhe zbatimi i kurrikulave lëndore parauniversitare	
	Zhvillimi dhe pilotimi i kurrikulës së re për nivelin parashkollor dhe parafillor	
	Trajnimi i mesimdhënësve për zbatimin e Kornizës së Kurrikulës së Kosovës	
2.5 Rishikimi i teksteve shkollore dhe zhvillimi i teksteve të reja shkollore	Ndryshimi i ligjit për tekstet shkollore dhe mjetet mësimore. Udhëzimi Administrativ i prodhuar	
	Zhvillimi i teksteve të reja shkollore	
Masa 3: Përmirësimi i ndërlidhjes ndërmjet shkathtësive të fituara në arsim dhe kërkesave të tregut të punës		
3.1 Përshpejtimi i procesit të zhvillimit të standardeve profesionale	Zhvillimi i standardeve të profesioneve	
	Dokumenti i klasifikimit të profesioneve të miratuara (MPMS)	
3.2 Përcaktimi i fushave me prioritet të lartë në aftësimin profesional dhe arsimor (AAP) dhe zhvillimi i kurrikulave bërthamë	Rritja e numrit të qendrave për këshillim dhe orientim në karrierë	
	Zhvillimi i kurrikulave të reja për AAP-në dhe konvertimi në formë modulare (MASHT)	
	Krijimi dhe mbështetja e kabineteve të trajnimit	
3.3 Zbatimi i sistemit pilot të kombinuar të AAP-së	Trajnimi i kandidatëve në QAP-kompani	
	Trajnimi i aftësive të buta i mbështetur nga GIZ	
	Sigurimi i pajisjeve për punëtoritë për AAP-të	
	Marrëveshje të Praktikës Profesionale me biznesin për praktika	
	Hartimi i materialeve të mesimdhënësve për profilet prioritare	
	Koncept shënim për AAP-në	
	Zhvillimi i programeve aktive të tregut të punës	
3.4 Zhvillimi i Sistemit Kombëtar të Parashikimit të Shkathtësive	Pjesëmarrja e nxënësve në programet e shkëmbimit të praktikave	
3.5 Ndëridhja e punës hulumtuese në universitete me Industrinë përmes qasjes së specializimeve të mençura dhe R&D	Pjesëmarrja e aplikantëve në programin Horizon 2020	
	Skema e Inovacioneve VOUCHER për NVM-të dhe Bizneset	
	Bursat për studime universitare dhe pasuniversitare të huaja	
	Zhvillimi i kornizës ligjore për inovacionin dhe hulumtimin shkencor	
	Ngritja e kapaciteteve në hulumtim dhe inovacion	
	Mobiliteti ndërkombëtar (CEEPUS)	
	Analiza e nevojave të shkathtësive dhe trajnimit (HERAS)	
	Krijimi i këshillave të Universitetit për bashkëpunim industrial	
Masa 4: Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor		
4.1 Rritja e kapaciteteve të Këshillit Kombëtar të Cilësisë	Plotësimi i anëtarësisë në KSHC	
	Plotësimi i kornizës rregullatore për procesin e akreditimit	
	Kryerja e studimit të fizibilitetit për IAL-të	
	Angazhimi i ekspertëve ndërkombëtarë për monitorimin e IAL-ve	
Aktiviteti 4.2 Zbatimi i një testi përfundimtar më të besueshëm për nxënësit	Realizimi i testit për klasën 5 me mostra për kriteret e zgjedhura	
	Realizimi i testit për klasën e 9-të	
	Realizimi i testit për klasën e 12-të	
	Pilotimi i PISA-s	
	Ngritja e kapaciteteve të Divizionit të Standardeve përmes projektit të BB	

4.3 Provimi përfundimtar i përmirësuar për profesionet e rregulluara	Zhvillimi i kornizës legislative për Agjencinë për Standarde dhe Vlerësim	
	Themelimi i Agjencisë për Standarde dhe Vlerësim	
	Themelimi i Këshillit Shtetëror për Profesionistët e Rregulluar	
	Hartimi i provimeve finale të profesionistëve të rregulluar	
4.4 Zgjerimi i sistemit të inspektimit në arsim dhe VPM	Miratimi i Ligjit për Inspektoratin Arsimit	
	Inspektorët e Arsimit të emëruar dhe të trajnuar	
	Rishikimi i procedurave të monitorimit pas akreditimit	
	Forcimi i Këshillave të Prindërve	
	Trajnimi i drejtorëve të shkollave për menaxhim	
	Mekanizmi i inspektoratit funksionon në të gjitha shkollat	
4.5 Përmirësimi i cilësisë dhe llogaridhënies së institucioneve	Zhvillimi i UA-së për Agjencinë e Standardeve	
	Zhvillimi i softuerit të sistemit të integruar të akreditimit dhe digitalizimi	
	Rritja e transparencës së IAL-ve përmes publikimit të materialeve në faqet e tyre të internetit	
	Ndërtimi i një sistemi monitorimi të ofruesve të AAP-së	
	Pilotimi dhe zbatimi i procesit të njohjes së mësimit paraprak	
4.6 Zhvillimi i sistemit të vlerësimit të performancës së mësimit dhe sistemit të gradimit të mësimit	Inspektorët e VPM-së u trajnuan	
	Themelimi i Agjencisë për Standarde	
Masa 5: Përmirësimi i planifikimit të shpenzimeve në sistemin arsimor.		
5.1 Zhvillimi i një masterplani për rrjetet e shkollave AAP	Zhvillimi i analizës së përputhshmërisë	
	Ridizajnimi i rrjetit të shkollave të AAP-së	
5.2 Krijimi i Sistemit të Menaxhimit të Informacionit të Arsimit të Lartë (SMIAL) dhe sistemeve të tjera	Funksionalizimi i sistemit SMIAL	
	Përmirësimi i SMIA-s ekzistuese	
5.3 Rritja e financimit për programet e arsimit profesional dhe arsimin e lartë	Rishikimi i formulës së financimit për përcjelljen e financimit në fusha më prioritare	
	Plotësimi i kornizës ligjore për arsimin e lartë. Hartimi i UA	
5.4 Pilotimi i Modelit të Partneriteteve Publiko-Private	Rishikimi i kornizës ligjore për partneritetet publiko-private	
	Ndërmarrja e iniciativave PPP për t'i mbështetur shkollat publike	
Masa 6: Rekrutimi i ekspertëve dhe studentëve të diasporës për angazhimin në tregun e punës.		
6.1 Krijimi i një baze të dhënash për identifikimin e profileve të diasporës	Baza e të dhënave është krijuar.	
	Numri i ekspertëve të regjistruar	
6.2 Krijimi i Programit për Angazhim në Atdhe (PAA)	Ekspertë të diasporës të angazhuar për ngritjen e kapaciteteve	
	Konferencë me ekspertë të ndryshëm të diasporës	
	Diaspora ndjek universitetet e Kosovës	
	Praktika profesionale për diasporën	
6.3 Zbatimi i Programit për Kthimin e Ekspertëve të Qeverisë së Gjermanisë	Angazhimi i ekspertëve me diasporën që është në Gjermani	
6.4 Zbatimi i programit TOKTEN	Marrëveshja e lidhur me UNDP-në	
	Angazhimi i ekspertëve të diasporës përmes TOKTEN	
6.5 Krijimi i programit të mësimit online	Zhvillimi, pilotimi dhe funksionalizimi i programit të mësimit online për diasporën	

Masa 7: Zvogëlimi i nivelit të punësimit joformal dhe krijimi i kushteve të përshtatshme të punës		
7.1 Forcimi i dialogut të institucioneve me partnerët socialë	Miratimi i Ligjit për Ndryshimin e Ligjit për Këshillin Socio-Ekonomik (KSE)	
	Miratimi i Strategjisë së KSE-së	
	Faqja e internetit e KSE-së është funksionale	
7.2 Përmirësimi i të drejtave të punëtorëve dhe garantimi i standardit minimal të sigurisë dhe shëndetit në punë	Projektligji për inspektoratin e punës	
	Plotësimi i kornizës ligjore për kontratat e punës dhe sigurinë	
	Certifikimi i punonjësve të sigurisë në terren	
	Licencimi i kompanive që kryejnë siguri në terren	
	Trajnimi i inspektorëve të punës në fushën e sigurisë në terren	
	Fushata ndërgjegjësimi për sigurinë	
7.3 Forcimi i mekanizmave dhe koordinimi i institucioneve që synojnë punësimin joformal	Zhvillimi i MM-ve me institucionet që mbikëqyrin zbatimin e legjislacionit ose organizatat e biznesit për reduktimin e punësimit joformal	
	Trajnimi i inspektorëve mbi legjislacionin në lidhje me punësimin joformal	
	Përmirësimi i procedurave të inspektimit për të rritur inspektimet për punësim joformal	
7.4 Krijimi i Sistemit të Menaxhimit të Informacionit për Inspektoratin e Punës	Sistemi i informacionit i krijuar	
	Punonjësit e Inspektoratit të Punës (IP) të trajnuar për sistemin e informacionit	
	Uebfaqja e Inspektoratit të Punës funksionale	

73. Nga 101 TKP, 23 kanë bërë progres të mirë, ose janë përfunduar, 30 kanë pasur njëfarë progresi ndërsa 48 u vlerësuan me progres të limituar apo ende pa progres. Normat relativisht të ulëta të zbatimit të plotë triangulohen edhe me studime të tjera mbi politikat sektoriale. Për shembull, një raport i KEC në vitin 2020 mbi zbatimin e politikës sektoriale të arsimit në Kosovë (PSAK) raportoi se nga 264 masat në kuadër të PSAK-së, vetëm 19 ishin arritur plotësisht (7%).
74. Masat dhe aktivitetet që kanë shkallën më të lartë të suksesit janë ato të cilat kanë marrë burime nga mbështetja e donatorëve. Për shembull, dy masat në kuadër të KNj1 të SKZH-së me përqindjen më të madhe të TKP që raportuan të paktën njëfarë progresi ishin Masa 1 (institucionet parashkollë) dhe Masa 3 (Lidhjet e tregut të punës). Të dy raportuan se 71 përqind e IKP-ve të tyre kishin pasur njëfarë progresi. Të dyja këto masa morën mbështetje të konsiderueshme nga donatorët për zbatimin e aktiviteteve – veçanërisht Masa 3 në lidhje me mbështetjen e qendrave të formimit profesional-teknik të cilat morën mbështetje thelbësore nga donatorët për zbatimin.
75. Edhe në këto 'masa të suksesshme', boshllëqet në progres prireshin të ishin për ato aktivitete që nuk kishin marrë mbështetje nga donatorët dhe vareshin nga burimet e qeverisë kombëtare. Për shembull, në Masën 3, boshllëqet më të mëdha ishin për zhvillimin e sistemit kombëtar të parashikimit të aftësive (aktiviteti 3.4) dhe lidhja e punës kërkimore në universitete me industrinë (aktiviteti 3.5). Në Masën 1, ndërtimi i kopshteve publike dhe kornizat ligjore kanë progres, por boshllëqet më të mëdha u përkasin përpjekjeve të trajnimit dhe rishpërndarjes së mësimdhënësve për t'i mbështetur këto institucione parashkollë.
76. Shkalla e implementimit e masave që tërhoqën projekte të konsiderueshme të financuara nga donatorët ishte më e lartë se e atyre që mbështeteshin më gjerësisht në financimin e qeverisë për tri arsye. Së pari, projektet e financuara nga donatorët prireshin të kishin procese të ndara planifikimi duke përfshirë zhvillimin e objektivave, përcaktimin e përgjegjësive specifike për zbatimin dhe zhvillimin e një afati kohor të strukturuar për zbatim. Së dyti, projektet e financuara nga donatorët në kuadër të masave kishin kornizë specifike burimesh ku fondet për aktivitetet e projektit alokoheshin dhe destinoheshin për përdorim specifik edhe nëse vinin nga qeveria. Së fundi, proceset e raportimit ishin të rregullta, të fokusuara në mënyrë

specifike në aktivitetet e përshkruara të projektit, me faktorë të ofruar për çfarëdo vonesa në zbatim.

77. Kjo dinamikë e një entiteti mbikëqyrës që kërkon arsye për zbatimin e vonuar është cituar në intervista si një faktor i rëndësishëm i paparashikuar në mbështetjen e progresit. Palët e interesuara vunë re se në aktivitetet dhe masat të financuara nga qeveria brenda KNj1 të SKZH-së, nuk kishte mekanizma të zbatuar vazhdimisht për përfaqësuesit e nivelit të lartë për të pyetur se pse mund të mos ishte arritur përparim ndaj masave të KNj1 të SKZH-së.
78. Masat 4, 5 dhe 6 raportuan se më pak se një e treta e TKP-ve kishin progres, me më shumë se dy të tretat e TKP-ve në këto tri masa që raportonin se nuk ka progres. Masat 4 dhe 5 lidheshin me masat e llogaridhënies dhe certifikimit brenda sistemit arsimor ndërsa Masa 6 kishte të bënte me rekrutimin e diasporës.
79. Në Masën 4 pati njëfarë progresi në krijimin e testeve kombëtare (Aktiviteti 4.2), por pesë aktivitetet e tjera kishin treguar pak progres në sistemimin e procedurave për përmirësimin e cilësisë dhe akreditimin. Për Masën 5 (planifikimi i shpenzimeve) ka njëfarë progresi kundrejt krijimit të sistemeve të menaxhimit të informacionit, por raportohet se këto nuk shfrytëzohen sa duhet nga të gjithë palët e interesit në arsim dhe ka kufizime thelbësore për të qenë në gjendje t'i përdorin të dhënat e sistemit të menaxhimit të informacionit për analiza, monitorim ose planifikim.
80. Masa 7 raportoi progres në zhvillimin e një kornize të inspektoratit të punës edhe pse ende ka relativisht pak inspektorë të kontraktuar. Funkzionet e mbikëqyrjes dhe menaxhimi dhe procedurat e sistemeve janë raportuar se ende kanë nevojë për progres.
81. **Integrimi gjinor.** KNj i SKZH-së nuk ka një fokus të fortë gjinor, barazie apo përfshirjeje të integruar në strategji. Në nivelin e aktiviteteve, të dhënat për pjesëmarrjen në aktivitete raportohen të zbërthyer sipas pjesëmarrësve meshkuj dhe atyre femra dhe një nga treguesit e nivelit makro lidhet me proporcionin e grave në vendin e punës. Disa të intervistuar ishin gjithashtu në gjendje të artikulojnë një efekt të mundshëm kaskadë të institucioneve parashkollore që lejojnë qasje të përmirësuar të nënave në vendin e punës ose se si përmirësimi i kontratave formale mund të integrojë më shumë gra në ekonominë formale sepse gratë mund të jenë të përfshira në mënyrë disproporcionale në punësim joformal. Megjithatë, integrimi gjinor nuk është i artikuluar në vetë KNj1 të SKZH-së ose në planin e mëvonshëm të veprimit. Për shembull, asnjë nga aktivitetet nuk është përshtatur në mënyrë specifike me një lente të ndjeshmërisë ndaj gjinisë dhe nuk ka TKP të ndërlidhur me gjininë ose tregues të nivelit të Masës për KNj1 të SKZH-së përtej detyrimeve të raportimit të ndarë sipas gjinisë.
82. Orientimi i rritjes ekonomike të KNj1 të SKZH-së dhe shtjellimi i saj të kapitalit njerëzor si nxitje për ekonomi e cituar më herët në seksionin e relevancës është një faktor që pengon integrimin e gjinisë, si dhe tema të tjera të barazisë dhe qasjes. Temat gjinore dhe të barazisë konsiderohen më shpesh me një kornizë të zhvillimit të qëndrueshëm ose zhvillimit gjithëpërfshirës dhe jo të rritjes në vetvete. Gjithashtu, popullatat e cënueshme dhe rajonet e largëta nuk janë shprehur në mënyrë specifike në mesin e masave, aktiviteteve ose treguesve të performancës.
83. **Performanca e Masave.** Janë shtatë masa të përfshira në Shtyllën e Kapitalit Njerëzor 1. Performanca e këtyre masave matet përmes 13 treguesve të nivelit të rezultateve (ndryshimi i dukshëm i sjelljes individuale ose organizative). Tabela e mëposhtme përshkruan një përmbledhje të ndryshimeve në treguesit e nivelit të masave. Për performancën e nivelit të masave, ngjyra e gjelbër do të thotë progres i konsiderueshëm. E verdha përshkruan njëfarë progresi, por jo shumë të avancuar. E kuqja do të thotë se nuk ka progres - ose se ka rënie të vlerave të treguesve nga gjendja fillestare. Përshkrimet e plota të vlerave të treguesve të masave janë profilizuar në Shtojcën 3.

TABELA 10: MASAT E SKZH-SË - PROGRESI I TREGUESVE TË REZULTATEVE

Masat dhe aktivitetet	Treguesit	Vlerësimi	Komente dhe vëzhgime (opsionale)
Masa 1: Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucione parashkollore.	% e fëmijëve të regjistruar në parashkollor % e fëmijëve të regjistruar në parafillor		Regjistrimi në parashkollor u rrit nga 33.9 në 38.1% dhe në parafillor nga 87.6 në 93.1%
Masa 2: Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në sistemin e arsimit fillor dhe të mesëm.	% e mësimdhënësve me Bachelor ose Master Parashkollor Fillor I mesëm i ulët I mesëm i lartë Mesatarja e Vlerësimit të PISA-s		Të dhënat nuk janë në dispozicion për ndryshoren e parë Rezultatet e PISA-s janë në dispozicion vetëm për vitet 2015 dhe 2018. Rezultatet mesatare të papërpunuara të shkencës ranë për 13 pikë nga viti 2015 në vitin 2018 (nga 378 në 365)
Masa 3: Përmirësimi i ndërlidhjes ndërmjet shkathësive të fituara në arsim dhe kërkesave të tregut të punës.	# I profileve të përditësuara të sistemit arsimor % e papunësisë për të rinjtë që kanë përfunduar arsimin profesional		Të dhënat nuk janë në dispozicion
Masa 4: Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor	Testi përfundimtar i përqindjes mesatare të arritshmërisë: Klasa 5 Klasa 9 Matura		Vlerat e testit për klasën e 9-të dhe të 12-të ranë për shtatë pikë përqindje nga gjendja fillestare në vitin 2015 (nga 64.7% në 57.9% për klasën e 9-të dhe nga 74.1% në 67.4% për klasën e 12-të).
Masa 5: Përmirësimi i planifikimit të shpenzimeve në sistemin arsimor.	% e nxënësve bazuar në profilet e AAP-së % e studentëve bazuar në profilet e arsimit të lartë		Të dhënat raportohen ndryshe nga treguesit. Rritje e lehtë në profilet shëndetësore dhe veterinare (rreth katër pikë përqindje secila) dhe rënie në inxhinieri dhe administrim biznesi (rreth katër pikë përqindje).
Masa 6: Rekrutimi i ekspertëve dhe studentëve të diasporës për angazhimin në tregun e punës.	Numri i iniciativave të iniciuara nga anëtarët e diasporës		Asnjë veprim i ndërmarrë apo progres i arritur në këtë dimension
Masa 7: Zvogëlimi i nivelit të punësimit joformal dhe krijimi i kushteve të përshtatshme të punës	# I lëndimeve në vendin e punës % e punonjësve pa kontratë % e punonjësve pa kontratë përmes Anketës së Fuqisë Punëtore (AFP)		Të dhënat tregojnë përmirësime në kontratat për punësimin joformal (të reduktuara nga 66.5% pa kontratë në 18% pa kontratë). Megjithatë, ka pasur një rritje të aksidenteve të raportuara në vendin e punës (nga 45 në 160) edhe pse vdekjet kanë rënë (nga 23 në 11).

84. Të dhënat për treguesit e Masës 2 dhe Masës 3 nuk ishin të disponueshme për EV-në. Nga të tjerat, dy masat e vetme që shfaqën përmirësime nga viti 2015 ishin regjistrimi në parashkollor dhe rënia e përqindjes së kushteve të punës në punësimin joformal. Përqindja e fëmijëve të

regjistruar në parafillor dhe kopshte u rrit për 6 për qind nga viti 2015. Kjo pasqyron një përmirësim modest edhe pse përsëri jo në nivelet e caqeve të shtjelluara në KNj1 të SKZH-së. Për punësimin në vendin e punës, përqindja e punonjësve joformalë ka rënë ndjeshëm sipas të dhënave të inspektoratit (45 pikë përqindje), por vetëm shumë pak sipas të dhënave të Anketës së Fuqisë Punëtore (rreth 2 pikë përqindje).⁶⁹ Megjithatë, edhe pse modestë, këta tregues reflektojnë një ndryshim pozitiv. Pjesa tjetër e treguesve të nivelit të masave nuk tregojnë progres pozitiv. Shqetësimi më i madh janë ndryshimet në performancën arsimore të nxënësve në testet e klasës 9, maturës (klasa 12) dhe PISA-s.

85. Rezultatet e testit të PISA-s janë nga vitet 2015 dhe 2018, por ende nuk janë të disponueshme për më vonë në ciklin SKZH-së. Sidoqoftë, rezultatet nuk tregojnë për trend pozitiv. Ndërsa rezultatet e papërpunuara në lexim dhe matematikë mbetën relativisht të ngjashme nga viti 2015 në vitin 2018 (nga 347 në 353 dhe nga 362 në 366), rezultatet e papërpunuara në shkencë ranë nga 378 në vitin 2015 në 365 në vitin 2018. Për testet kombëtare të klasës së 9-të dhe të 12-të, përqindja e arritshmërisë ra në të dyja masat nga viti 2015 për rreth shtatë pikë përqindje (nga 64.7% në 57.9% për klasën e 9-të dhe nga 74.1% në 67.4% për klasën e 12-të).

Kontributet kombëtare

86. **Performanca e nivelit makro.** Treguesit e nivelit makro matin rritjen ekonomike, tregjet e punës, kohezionin social dhe investimet e huaja. Një kufizim i treguesve të kornizës të nivelit makro të SKZH-së është se ata nuk janë duke e matur në mënyrë specifike performancën e shtyllave individuale. Për shembull, nuk ka tregues që lidhen me performancën e arsimit. Logjika prapa treguesve të nivelit makro është se ata duhet t'i pasqyrojnë pasojat kolektive kombëtare të të gjithë KNj1 të SKZH-së dhe rrjedhimisht fokusohen kryesisht në treguesit e nivelit makro të orientuar drejt ekonomisë (në vend të zhvillimit ose mirëqenies njerëzore). Në teori, aktivitetet e shtyllës KNj1 duhet të jenë drejtpërdrejt më të rëndësishmet për treguesit e tregut të punës dhe treguesit e kohezionit social. Treguesit e kohezionit social nuk u matën, por siç u theksua në përshkrimin e programit të KNj1 të SKZH-së, të gjithë treguesit e tjerë të nivelit makro pasqyrojnë arritje modeste nga gjendja fillestare në të gjithë treguesit, por jo në nivelin e caqeve të përshkruara në Udhërrëfyesin e KNj1 të SKZH-së (2017). Për shembull, BPV-ja për kokë banori u rrit nga viti 2015 për afro 700 Euro (nga 3277 Euro për kokë banori në 3986 Euro) por caku ishte vendosur në mënyrë ambicioze në 5000 Euro për kokë banori deri në vitin 2021; raporti i punësimit ndaj popullsisë u rrit për pesë pikë përqindje (nga 25% në 30%), por caku ishte 34 për qind për kokë banori); dhe investimet e huaja u rritën për rreth 12 milionë euro nga viti 2015 edhe pse caku kishte qenë 600 milionë euro deri në vitin 2021.⁷⁰ Tabela e mëposhtme përmbledh performancën e treguesve të nivelit makro. Ngjyra e gjelbër tregon progres sipas caqeve, e verdha tregon progres edhe pse më pak se caqet. E kuqja tregon se nuk ka progres apo se ka rënie.

TABELA 7: NDIKIMI I SKZH-SË - PROGRESI I TREGUESVE MAKRO⁷¹

Tema	#	Treguesi	Njësia	Gjendja fillestare (2015)	Caku (2021)	Raporti i Institutit GAP ⁷²	Progresi
Rritja ekonomike	1	BPV për kokë banori	EUR	3277	5000	3986	
	1.1	Norma e rritjes vjetore të BPV-së reale	%	4.1%	7.0%	4.9%	

⁶⁹ Të dhënat e ASK-së tregojnë një rritje të përqindjes së punëtorëve me kontrata të përhershme nga 28% në vitin 2015 në 45% në vitin 2020. Këto të dhëna nuk janë pjesë e burimeve zyrtare të të dhënave për planin e veprimit të SKZH-së, por tregojnë trekëndëzim të modeleve të njëjta.

⁷⁰ Shihni Tabelën 4 për detajet e treguesit të nivelit makro.

⁷¹ Burimi: Udhërrëfyesi për Zbatimin e SKZH-së 2016-2021.

⁷² Të dhënat gjatë vitit 2019

	2	GFCF ⁷³ (% e BPV - së)	%	25.8%	32.0%	28.6%	
Tregu i punës	1	Raporti i punësimit ndaj popullsisë	%	25.2%	34.0%	30.1%	
	2	Papunësia ⁷⁴	%	32.9%	20%	25.7%	
	2.1	Papunësia e të rinjve ⁷⁵	%	57.7%	30%	49.4%	
	2.2	Përqindja e rinisë NEET ⁷⁶	%	31.4%	25%	32.7%	
	3	Shkalla e pjesëmarrjes së fuqisë punëtore ⁷⁷	%	37.6%	42%	40.5%	
	3.1	Shkalla e pjesëmarrjes së grave në fuqinë punëtore ⁷⁸	%	18.1%	37%	21.1%	
Kohezioni social	1	% e njerëzve në varfëri	%	29.9%	25%	NA	
	2	IZhNj ⁷⁹	Indeksi 0-1	0.741	0.80	NA	
Investimet dhe tregtia	1	Hyrjet e përgjithshme të IHD-ve	Milion Euro	308.8	600	321.7	
	1.1	IHD-të si përqindje në BPV	%	56.0%	65%	NA	
	2	Investimet private si përqindje në BPV	%	TBC	TBC	NA	
	3	Raporti i eksportit ndaj importit	%	12.3%	18%	12.2%	
	4	Përqindja e eksporteve në BPV ⁸⁰	%	19.3%	28%	29.5%	

87. Nga 16 treguesit në kornizën makro të SKZH-së, katër nuk u matën. Nga 12 të tjerët, njëri nuk tregoi progres, njëri tregoi progres sipas caqeve, dhe 10 treguan njëfarë progresi modest, edhe pse jo në nivelin e caktuar të dëshiruar. Arritjet më të shpeshta ishin në punësimin në tregun e punës dhe në zhvillimin ekonomik. Megjithatë, ekziston njëfarë luhatshmërie në matjet nga viti në vit të tregjeve të punës që nuk identifikohen lehtësisht në matjet e thjeshta të gjendjes fillestare/fundore. Për shembull, treguesit e tregut të punës u përmirësuan nga viti 2016 në vitin 2018, por më pas pati një rënie nga viti 2018 deri në vitin 2019 përpara përmirësimeve përsëri në vitin 2020.

88. **Kontributet e aktiviteteve në treguesit e nivelit makro.** Treguesit e nivelit makro tregojnë përfitime pozitive nga gjendja fillestare, por ka dëshmi të kufizuara që zinxhiri shkakësor në TeN të nënkuptuar është në gjendje të ndikojë në treguesit e nivelit makro. Së pari, shkallët relativisht të ulëta të arritjeve (më pak se gjysma) e treguesve të aktivitetit nuk do të pasqyronin një rrugë logjike shkakësore për ndryshimet e vërejtura në treguesit e rezultateve të KNj1 të SKZH-së. Së dyti, nga 20 treguesit e nivelit të rezultateve në KNj1 të SKZH-së, gati tre të katërtat nuk tregojnë asnjë ndryshim ose rënie nga niveli bazë (siç janë rezultatet e PISA-s). Së treti, një numër treguesish të nivelit makro nuk janë ata që mund të ndikohen logjikisht nga rrugët e aktivitetit të KNj1 të SKZH-së (të tilla si kohezioni social ose investimet e huaja) dhe llojet e treguesve që mund të ndikohen nga KNj1 të SKZH-së (të tilla

⁷³ Formimi Bruto i Kapitalit Fiks

⁷⁴ Përqindja e fuqisë punëtore totale)

⁷⁵ 15-24 vjeç

⁷⁶ Jo në Arsim, Punësim, apo Trajnim

⁷⁷ Popullsia totale 15+ vjeç

⁷⁸ Popullsia totale 15+ vjeç

⁷⁹ Indeksi i Zhvillimit Njerëzor

⁸⁰ Mallrat dhe shërbimet

si treguesit e arsimit) nuk janë të pranishëm në treguesit e nivelit makro. Nëse më shumë se gjysma e të gjithë TKP-ve raportohet se nuk kanë pasur progres dhe nëse treguesit në nivelin e Masës që ekzistojnë për KNj1 të SKZH-në kanë tendencë të tregojnë rënie nga viti 2015 edhe kur treguesit e nivelit makro tregojnë rritje, atëherë është e arsyeshme të supozohet se progresi modest në nivel makro po mbështetet nga burime të tjera përveç aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së në vetvete.

Efikasiteti

89. Efikasiteti si një dimension vlerësimi zakonisht eksploron afatin kohor të përfundimit të aktiviteteve të planifikuara dhe efektivitetin e kostos së aktiviteteve të zbatuara. Për qëllimet e këtij vlerësimi, ky dimension i OECD-së u përshtat në TeR për të vlerësuar se deri në çfarë mase burimet financiare në dispozicion u përdorën në mënyrë efektive. Ndërsa mbledhja e të dhënave të vlerësimit përparonte, një numër i pengesave të zbatimit u identifikuan brenda proceseve të qeverisjes së brendshme në lidhje me procedurat e burimeve. Ky seksion është ristrukturuar për të nxjerrë në pah këto pengesa financiare sepse elementi i burimeve financiare lidhet me këtë, ndërsa pengesat e tjera trajtohen në seksionin e qëndrueshmërisë.
90. **Pengesat e burimeve:** Aktualisht nuk është e mundur t'i përgjigjemi pyetjes së vlerësimit të TeR se si janë përdorur burimet financiare për zbatimin e KNj1 të SKZH-së për shkak të strukturës së procesit të buxhetimit dhe alokimit të burimeve. Plani i veprimit i KNj1 e SKZH-së në vitin 2017 ka zhvilluar një vlerësim të kostimit të ndarë në nivelin e aktiviteteve duke përfshirë një përshkrim se cila përqindje e kostove do të vinte nga qeveria e Kosovës dhe cila përqindje e kostove do të vinte nga kontributet e donatorëve. Megjithatë, mënyra se si regjistrohen burimet financiare në raportimin ministror nuk identifikon alokimet e burimeve sipas aktivitetit të KNj1 të SKZH-së. Planet sektoriale të punës zbatohen sipas dimensioneve të tjera. Duke qenë kështu, nuk është e mundur të gjurmohet shkalla e shpenzimeve kundrejt aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së brenda strukturave ekzistuese.
91. Implikimet e kësaj janë se çdo gjurmim i shpenzimeve për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së duhet të bëhet manualisht dhe nuk janë pjesë e proceseve të rregullta të raportimit. Është më e lehtë të gjurmohet financimet e donatorëve, të cilat alokohen sipas kodeve të ndryshme financiare. Rritja e llogaridhënies në lidhje me aftësinë për t'i gjurmuar projektet e financuara nga donatorët është një faktor për përmirësimin e shkallëve të arritjeve të aktivitetit, siç theksohet në seksionin e efektivitetit.
92. Megjithëse kishte një mungesë të të dhënave financiare kundrejt KNj1 të SKZH-së, në bazë të dëshmive në dispozicion, alokimet për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së nuk ishin proporcionale me vlerësimet e kostimit në planin e veprimit të KNj1 të SKZH-së dhe aktivitetet e SKZH-së kishin tendencë të mos trajtoheshin me prioritet gjatë buxhetimit. Masat dhe aktivitetet e KNj1 të SKZH-së zakonisht nuk janë marrë parasysh nga përfaqësuesit e nivelit të Kabinetit gjatë përcaktimit të prioritetëve vjetorë. Si rezultat, Ministritë kishin alokuar shumë nga burimet e tyre për prioritetet e tjera - si mbështetjen e pagave për mësimdhënësit - dhe aktivitetet e KNj1 të SKZH-së nuk u prioritetizuan as në alokimin e burimeve "të lira". Për shembull, sipas Institutit GAP, Ministria e Arsimit alokon rreth 65 përqind të buxhetit të saj vjetor për paga dhe infrastrukturë. Aktivitetet e përpjekjeve për forcimin e sistemeve në KNj1 të SKZH-së, si certifikimi ose rishikimi i performancës së mësimdhënësve, nuk regjistrohen në raportimin zyrtar. Ky model i alokimit i përafshuar me strategjitë përmendet edhe në vlerësimet e tjera të jashtme në Kosovë, duke përfshirë raportin SIGMA (2017) dhe Raportet Vjetore të Progresit të BE-së (2017-2020).
93. Një arsye për këtë është se alokimi i burimeve për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së dhe integrimi i KNj1 të SKZH-së në proceset e buxhetimit në përgjithësi ka qenë një pengesë për zbatimin. Çdo vit, si pjesë e planeve të tyre sektoriale të punës, Ministritë shtjellojnë strategjitë e tyre të kostimit dhe pastaj alokojnë burimet nga buxheti i tyre për aktivitetet specifike. Masat e KNj1 të SKZH-së nuk ishin të harmonizuara me ligjin e buxhetit, që

nënkuptonte se ministritë nuk janë të detyruara të alokojnë fonde për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së. Edhe pse një pjesë e buxhetit të ministrive ishte e lidhur me aktivitetet e KNj1 të SKZH-së, nuk ka pasur kërkesë të brendshme në qeveri që aktivitetet të identifikoheshin nga KNj1 të SKZH-së t'u jepet përparësi në financim.

94. Si rrjedhojë, progresi i aktiviteteve të SKZH-së është shumë i harmonizuar me zotimet vullnetare – veçanërisht zotimet e donatorëve. KNj1 e SKZH-së ende shërben si një orientim i përgjithshëm për investimet e donatorëve, të dëshmuar me progresin relativ të masave që ndërliken ngushtë me shkallën e investimit nga donatorët. Megjithatë, sa i përket elementeve që vareshin nga financimi i qeverisë ose zbatimi, mund të shihet se kanë relativisht pak progres. Kjo dinamikë e buxhetimit dhe ligjit për buxhetin mbulohet në më shumë detaje në seksionet në vijim.

Qëndrueshmëria dhe sinergjitë

95. Qëndrueshmëria brenda kornizës së vlerësimit të politikave fokusohet në dy dimensione: 1) Deri në çfarë shkalle mund të mbështetet vetë KNj1-ja e SKZH-së brenda proceseve dhe kornizave të qeverisjes? Dhe 2) deri në çfarë shkalle mund të mbahen në të ardhmen rezultatet që janë arritur në ciklin e kaluar të SKZH-së.
96. Për komponentin e parë, qëndrueshmëria do ta përfshinte shkallën në të cilën KNj1 e SKZH-së është e integruar me kornizat (sinergjitë) e jashtme dhe të brendshme, duke përfshirë shkallën në të cilën KNj1 e SKZH-së është përafuar dhe integruar në proceset dhe mekanizmat ekzistues të qeverisë. Vlerësimi i pengesave të mundshme për zbatimin e KNj1 të SKZH-së janë konsiderata të rëndësishme për ta kuptuar qëndrueshmërinë afatgjate të KNj1 të SKZH-së.
97. Komponenti i dytë merr parasysh shkallën në të cilën mund të vazhdojnë të qëndrojnë rezultatet e SKZH-së. Qëndrueshmëria e rezultateve në rastin e KNj1 të SKZH-së do të përfshinte tri nivele: i) nëse ekziston kornizë ligjore ose rregullator i mjaftueshëm; ii) nëse ka sisteme, procese ose asete të mjaftueshme të zhvilluara; dhe iii) nëse ka zhvillim të mjaftueshëm të kapaciteteve teknike njerëzore në lidhje me sistemet, proceset ose asetet, duke përfshirë kontraktimin dhe trajnimin e burimeve njerëzore. Garancitë e burimeve të vazhdueshme adekuata të rezultateve janë të lidhura me komponentin e parë pasi kjo ka të bëjë me proceset e buxhetimit të qeverisë.

Qëndrueshmëria e rezultateve të KNj1

98. 101 TKP të ndryshme nga KNj1 e SKZH-së mund të klasifikohen në tri kategori të aktiviteteve që lidhen me qëndrueshmërinë e rezultateve të KNj1 të SKZH-së: i) hartimi i ligjeve, kornizave ligjore ose studimeve (29); ii) zhvillimi i sistemeve ose proceseve ose krijimi i një asemi (ndërtesa, qendra, pajisje) (45); dhe iii) trajnimet dhe kontraktimi i burimeve njerëzore (27).
99. Tri nivelet e ndryshme pasqyrojnë kushte të ndryshme të nevojshme për qëndrueshmëri. Niveli i parë është më themelor, hartimi i ligjeve dhe kornizave ligjore të nevojshme që një masë të ketë sukses. Niveli i dytë përfshin krijimin e sistemeve dhe qendrave të nevojshme brenda të cilave do të zbatohen masat. Niveli përfundimtar përfshin kontraktimin dhe trajnimin e njerëzve që do të përfshihen në zbatimin e masave. Që të arrihet qëndrueshmëria e rezultateve, të tri nivelet duhet të arrihen brenda një mase.
100. Për KNj1 të SKZH-së në përgjithësi, shkallët e arritjeve në çdo nivel kanë qenë relativisht të ulëta (Shtojca 4). Gjatë gjithë aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së, u arritën 28 për qind e aktiviteteve të renditura të nivelit 1 (ligje dhe rregullore). Aktivitetet e nivelit 2 kishin një shkallë të ngjashme arritjeje (24% e arritur ose progres i mirë) në lidhje me ngritjen e

qendrave ose ndërtesave ose sistemeve. Normat më të ulëta të arritjeve ishin të lidhura me ato aktivitete të lidhura me trajnime ose me kontraktim të njerëzve (15%).

101. Implikimet për qëndrueshmërinë e rezultateve janë se rezultatet e KNj1 të SKZH-së nuk ka të ngjarë të jenë në gjendje të vazhdojnë. Përfitimet më të mëdha kanë qenë në themelet e krijuara nga krijimi i projektligjeve dhe rregulloreve të nevojshme dhe fillimi i krijimit të sistemeve dhe asetëve që shoqërojnë masat. Megjithatë, mbetet më shumë për t'u bërë në drejtim të trajnimit dhe kontraktimit të njerëzve – ngritjen e kapaciteteve të nevojshme teknike – për t'i menaxhuar asetet ose për t'i zbatuar ligjet.

Qëndrueshmëria e KNj1 të SKZH-së si politikë

102. Ky seksion eksploron shkallën në të cilën masat KNj1 të SKZH-së janë përafuar me OZHQ-të dhe prioritetet e BE-së, si dhe masën në të cilën masat e KNj1 të SKZH-së mund të mbështeten në të ardhmen. TeR kishin përfshirë gjithashtu një pyetje në lidhje me përafrimin e KNj1 të SKZH-së me strategjitë sektoriale ekzistuese, e cila është integruar në seksionin e mëparshëm të relevancës.

Sinergia me kornizat e jashtme

103. KNj1 e SKZH-së (dhe SKZH-ja në përgjithësi) është e përafuar me OZHQ-të dhe prioritetet e BE-së edhe pse proceset standarde të raportimit vjetor të KNj1 të SKZH-së nuk përfshijnë këta tregues. Në rastin e OZHQ-ve, OZHQ-të nuk ishin miratuar nga Qeveria e Kosovës deri pas hartimit të KNj1 të SKZH-së. Prandaj, një ushtrim retrospektiv u krye si pjesë e hartimit të planit të veprimit të SKZH-së në vitin 2017 për të ilustruar lidhjet e vendosura në SKZH me kontributet e tyre në OZHQ-të. Raporti i progresit për SKZH ka përfshirë një kapitull për OZHQ-të, ku janë raportuar të dhënat në nivel të treguesve. Megjithatë, kjo është raportuar vetëm një herë gjatë ciklit dhe raportet vjetore të KNj1 të SKZH-së si pjesë e procesit të raportimit në vazhdim e sipër nuk raporton kundrejt OZHQ-ve dhe treguesit e OZHQ-së nuk janë pjesë e kornizës së rezultateve të performancës së KNj1 të SKZH-së. Një ushtrim i ngjashëm u krye për të harmonizuar SKZH-në në mënyrë retroaktive edhe me prioritetet e BE-së. Megjithatë, edhe pse raportet vjetore të BE-së të lidhura me planin e aderimit në BE nxjerrin në pah elemente nga aktivitetet e KNj1 të SKZH-së, raportimi real vjetor i KNj1 të SKZH-së nuk i referohet në mënyrë specifike progresit kundrejt prioritetëve të BE-së, nuk identifikon vonesat ose citon plane veprimi për korrigjim kundrejt prioritetëve.

Qëndrueshmëria me kornizat e brendshme

104. Performanca e përgjithshme dhe qëndrueshmëria e mundshme e KNj1 të SKZH-së ka qenë e pabarabartë dhe është ndikuar nga një sërë faktorësh. 'Prioritizimi i prioritetëve' në arkitekturën e KNj1 të SKZH-së dhe mungesa e integritit të produkteve të KNj1 të SKZH-së në proceset e vazhdueshme qeveritare kufizon dobinë e KNj1 të SKZH-së për orientimin e strategjive sektoriale dhe kufizon shkallën në të cilën të dhënat e monitorimit për menaxhimin e KNj1 të SKZH-së janë në dispozicion. Pronësia e kufizuar politike e KNj1 të SKZH-së përtej zyrës së ZPS-së gjithashtu kufizon shkallën në të cilën Ministrinë mbahen përgjegjëse për performancën dhe qëndrueshmërinë e KNj1 të SKZH-së.
105. Pronësia e kufizuar ndërlikohet më tej nga pengesat për bashkëpunimin dhe koordinimin ndërministror. KNj1 e SKZH-së përmban masa të shumta që mbështeten në koordinimin ndërministror për arritje. Megjithatë, ekzistojnë dëshmi relativisht të kufizuara të bashkëpunimit ndërmjet ministrive ose me ZPS-në dhe kjo ndërlikohet nga ndarja ekzistuese e roleve dhe përgjegjësive brenda qeverisë. Për shembull, raporti i SIGMA-s për qeverisjen në Ballkan në vitin 2017 vuri në dukje se në Kosovë puna e planifikimit është e ndarë në mes të ZPS-së (caktimi i prioritetëve) dhe Sekretariatit Koordinues të Qeverisë (hartimin e planit të punës të qeverisë), duke krijuar kështu sfida shtesë për koordinimin brenda qeverisë. Raporti vazhdon duke vënë në dukje se rrënjësia e prioritetëve dhe planit të

punës në të njëjtën njësi strukturore do ta bënte më të lehtë sigurimin e përafrimit. Si rrjedhojë, bashkëpunimi shumë i ngushtë ndërmjet njërive do të ishte i nevojshëm në mënyrë që planifikimi i përbashkët të funksionojë. Kjo sfidë e vendosur u përkeqësua më tej nga mungesa e integritit të KNj1 të SKZH-së brenda mekanizmave ekzistues të qeverisë.

106. Ekziston potenciali i KNj1 të SKZH-së që të jetë i rëndësishëm për të shërbyer si një instrument i rëndësishëm afatmesëm që mund të shërbejë si një urë lidhëse midis mandateve qeveritare. Hapësira më e gjatë kohore e KNj1 të SKZH-së siguroi një kornizë gjithëpërfshirëse më të gjatë se sa mandatet individuale të qeverisë. KNj1 e SKZH-së u pa gjithashtu si një kornizë përkatëse për orientimin e strategjive dhe investimeve të donatorëve në projekte. Donatorët vërtet raportuan se u referohen prioriteteve të KNj1 të SKZH-së në arsyetimet e projekteve të tyre në Kosovë. Kjo u triangulua nga intervistat ku lidhja e aktiviteteve të ministrisë me SKZH-në ndihmoi në ofrimin e një arsyeimi më bindës për investimet e synuara nga donatorët.
107. Megjithatë, praktikisht, KNj1 e SKZH-së është disi e shkëputur nga proceset normale të Qeverisë. Kjo mund të shihet në aspektin e zhvillimit dhe raportimit të planit të punës, si dhe proceseve të tjera të tilla si buxhetimi dhe mbikëqyrja. Megjithëse KNj1 e SKZH-së është e referuar, strategjitë sektoriale ministrore shërbejnë si orientimi kryesor për qeverinë dhe donatorët në zbatimin dhe raportimin real të projekteve. Ministrinë raportojnë arritjet kundrejt strategjive të tyre sektoriale dhe planeve të punës, e jo kundrejt KNj1 të SKZH-së.
108. **Në proceset e buxhetimit**, ekzistojnë departamente të buxheteve në kuadër të secilës ministri, si dhe Departamenti i Buxhetit në kuadër të Ministrisë së Financave, Punës dhe Transfereve (MFPT). Si departamentet e buxheteve të ministrive ashtu edhe Departamenti i Buxhetit në kuadër të MFPT janë përgjegjëse për shqyrtimin final dhe kostimin e buxheteve të ministrisë dhe Departamenti i Buxhetit i MFPT është gjithashtu përgjegjës për lëshimin e opinioneve të mira lidhur me atë nëse kostimi i propozuar i buxheteve të ministrisë është real. Megjithatë, të dy kanë kufizime sa i përket marrjes parasysh të SKZH.
109. Për shkak se KNj1 e SKZH-së nuk është pjesë e ligjit të buxhetit (dhe i strukturuar), në mënyrë që Departamenti i Buxhetit të MFPT të lëshojë opinione të mira kundrejt kostos së KNj1 të SKZH-së ose ta zbatojë alokimin e fondeve të ministrisë për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së, Departamentit të Buxhetit të MFPT do t'i duhej një Udhëzim Administrativ (UA) vjetor për të kërkuar që të merren parasysh konsideratat e KNj1 të SKZH-së. Megjithatë, Departamenti i Buxhetit i MFPT nuk i ka pranuar këto udhëzime administrative për të drejtuar nxjerrjen e opinioneve buxhetore kundrejt KNj1 të SKZH-së ose për të kërkuar nga ministritë që t'i prioritetizojnë aktivitetet e KNj1 të SKZH-së gjatë caktimit të burimeve. Prandaj, ministrive përkatëse nuk u kërkohet të alokonin fonde për këto aktivitete të KNj1 të SKZH-së nëse donatorët nuk zgjidhnin t'i financonin ato.
110. Struktura e kostimit dhe buxhetimit brenda ministrive shfaqet gjithashtu si një pengesë tjetër e efikasitetit. Secila ministri ka zyrtarët e saj të financave, por ky personel zakonisht nuk përfshihet në planifikimin vjetor të buxheteve të Ministrisë dhe përfshihet vetëm në fund ku ata janë të mandatuar ta aplikojnë kostimin për aktivitetet e përzgjedhura. Aktualisht, buxheti nuk filtron planifikimin e propozuar buxhetor dhe nuk janë të përfshirë në planifikimin fillestar për të siguruar përputhjen me parametrat e përgjithshëm buxhetor për një vit të caktuar brenda një ministrie.
111. **Për sa i përket mbikëqyrjes**, plani i veprimit i KNj1 e SKZH-së i vitit 2017 ka hartuar një kornizë të detajuar monitorimi, por kjo kornizë nuk është e integruar në proceset e vazhdueshme të monitorimit sektorial që kryhen nga ministritë, duke rezultuar që shumë tregues të mos maten në mënyrë rutinore nëse nuk kanë qenë në fakt pjesë e planit të monitorimit sektorial.

112. **Sa i përket pronësisë politike**, ka relativisht pak vullnet politik për zbatimin e aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së. Termi vullnet politik u citua vazhdimisht në intervistat me palët e interesit, megjithëse kjo kishte tendenca të tregonte dy lloje të ndryshme fenomenesh, varësisht nga niveli i qeverisë së përfshirë. Në nivelin më të lartë të qeverisë, *vullneti politik* nënkuptonte pronësinë e KNj1 të SKZH-së si një strategji që duhej marrë në konsideratë dhe zbatohet. Në nivelin e nëpunësit civil, *vullneti politik* është përdorur për t'iu referuar gatishmërisë për të punuar për zbatimin e aktiviteteve dhe masave. Ky përdorimi i fundit ishte një referencë indirekte në nevojën për mekanizma të llogaridhënies për të siguruar vëmendjen dhe përparimin në zbatim ose ekzistencën e pasojave ose sanksioneve për performancën joadekuate.
113. KNj1 e SKZH-së është relevant për kontekstin dhe nevojat, por është më pak relevant politikisht për sa i përket pronësisë së nivelit të lartë të qeverisë mbi procesin - ose të paktën, nivelet e qeverisë të përfshira në hartimin e KNj1 të SKZH-së nuk ishin proporcionale për të futur nivel të qëndrueshëm mbështetjeje për KNj1 të SKZH-së. Një pjesë e kësaj mund të ketë qenë e lidhur me procesin e hartimit i cili solli ekspertë të nivelit të lartë të cilët zhvilluan, përmes metodave rigorozë, shënimet e politikave dhe KNj1 pasuese të SKZH-së. Ky proces kërkonte validimin nga palët qeveritare të interesit, por për shkak se ushtrimi ishte bërë nga konsulentë të jashtëm, kishte një përfshirje të kufizuar ministrore në shtjellimin e aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së dhe planeve të punës. Edhe plani i veprimit i KNj1 të SKZH-së, i cili është i detajuar në shtjellimin e aktiviteteve, treguesve kyç të performancës dhe kostimit, u zhvillua përmes konsulentëve të jashtëm dhe, sipas intervistave të palëve të interesit, kishte lansim dhe integrim të kufizuar në proceset e vazhdueshme qeveritare.
114. Ndërrimi i shpejtë i qeverive dhe personelit qeveritar brenda ministrive gjithashtu pengoi forcimin e pronësisë politike gjatë ciklit të KNj1 të SKZH-së. Nga shtjellimi i KNj1 të SKZH-së në vitin 2016, pati katër tranzicione qeveritare dhe një periudhë prej nëntë muajsh kur nuk u formua fare qeveria. Gjatë disa periudhave të ciklit të SKZH-së, kishte interes më të madh politik për KNj1 të SKZH-së sesa në periudhat e tjera. Në periudhën 2015- fillimi i vitit 2018, dukej se kishte një vullnet relativisht të lartë politik bazuar në numrin e dokumenteve dhe raporteve të prodhuara kundrejt KNj1 të SKZH-së (përfshirë planin e veprimit të KNj1 të SKZH-së dhe rishikimin afatmesëm të vitit 2018). Nga fundi i vitit 2018 deri në fund të vitit 2020, vullneti politik duket se ka rënë siç dëshmohet nga më pak raporte dhe aktivitete. Gjatë kësaj periudhe ka pasur edhe shkallë të lartë të ndërrimit të Qeverisë, me katër qeveri që e kanë marrë pushtetin nga muaji dhjetor i vitit 2017. Së fundi, nga fillimi i vitit 2021, duket se ka pasur një ringjallje të interesit në vullnetin politik për KNj1 të SKZH-së me aktivitete të rritura rreth KNj1 të SKZH-së duke përfshirë ushtrime nga mësimet e nxjerra, analizat SWOT dhe koncepte të reja për hartimin e KNj1 të SKZH-së së re.

Pengesat për integrimin e KNj1 të SKZH-së

115. Megjithëse produktet ishin teknikisht rigorozë, shkëputja e produkteve nga proceset e vazhdueshme qeveritare dhe pronësia e kufizuar politike kufizoi shkallën e integritit të KNj1 të SKZH-së në proceset ekzistuese dhe mandatet e qeverisë dhe krijoi pengesat e mëposhtme të zbatimit dhe qëndrueshmërisë.
116. **Pengesat në monitorim dhe raportim:** Plani i veprimit i KNj1 të SKZH-së zhvilloi një kornizë të detajuar të performancës së rezultateve. Megjithatë, kjo kornizë e performancës nuk është e integruar në mënyrë specifike në proceset e raportimit të Ministrisë. Për shkak të kësaj, ka të dhëna të kufizuara monitorimi që mund të nxirren lehtësisht nga raportet e Ministrisë dhe të aplikohen për të përcjellë në mënyrë specifike aktivitetet e KNj1 të SKZH-së në strategjitë sektoriale. Çdo raportim i KNj1 të SKZH-së bëhet "në shtesë të" proceseve të raportimeve ministrore e jo "si pjesë" e proceseve ministrore. Edhe në ZPS, raporti vjetor për Kryeministrin në lidhje me arritjet e aktiviteteve nga Ministritë bazohet në planet e punës të Ministrisë dhe jo sipas prioriteteve dhe masave të KNj1 të SKZH-së. Për shembull, raporti

vjetor i ZPS-së mund të tregojë se sa aktivitete brenda planit sektorial të MASHT-it janë përfunduar, por nuk raporton se sa nga këto ishin aktivitete të KNj1 të SKZH-së.

117. Ekzistojnë platforma të raportimit të brendshëm që ofrojnë informacion monitorimi, por këto nuk mblidhen ose raportohen për KNj1 të SKZH-së. Për shembull, donatorët raportojnë aktivitetet e projekteve të tyre brenda platformës së menaxhimit të ndihmës dhe këto aktivitete mund të lidhen me performancën e KNj1 të SKZH-së, por nuk publikohen në këtë mënyrë. Për më tepër, raportet e brendshme të qeverisë për aktivitetet që përgatiten për ZPS-në supozohet të jenë të lidhura me aktivitetet e KNj1 të SKZH-së aty ku është relevante, por këto nuk nxirren për të raportuar posaçërisht kundrejt KNj1 të SKZH-së publikisht. Plani vjetor i qeverisë supozohet të përfshijë referenca për masat e SKZH-së, por këto jo gjithmonë plotësohen nga agjencitë sektoriale përkatëse. Në fund, të dhëna të tjera për menaxhimin e informacionit për KNj1 të SKZH-së ekzistojnë, por nuk nxirren lehtë dhe kërkojnë koordinim midis agjencive, të tilla si Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë dhe Inovacionit⁸¹ dhe Agjencinë e Statistikave të Kosovës. Zyra të ndryshme po grumbullojnë informata të ndryshme por këto nuk mblidhen së bashku për të siguruar një pasqyrë të përgjithshme të progresit të KNj1 të SKZH-së.
118. Për shkak të natyrës së shpërndarë të informacionit, ka mundësi të kufizuara për monitorim publik të KNj1 të SKZH-së. Të dhënat ekzistuese nuk ndahen në mënyrë efektive midis agjencive në lidhje me KNj1 të SKZH-së dhe ndërsa statistikave raportohen, të dhënat e papërpunuara nuk janë në dispozicion të publikut ose mbahen në bazat e të dhënave të veçanta të cilat nuk janë të ndërlidhura. Pa këtë ndërlidhje të të dhënave me performancën e KNj1 të SKZH-së, ka pengesa për të informuar diskursin e politikave të bazuar në dëshmi. Për shembull, Instituti GAP publikon të dhëna vjetore për alokimin e buxhetit, por të dhënat janë të lidhura me strategjitë ministrore dhe jo me masat e KNj1 të SKZH-së, por këto mund të riformulohen për të ilustruar buxhetimin kundrejt masave dhe aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së.
119. **Pengesat në llogaridhënie:** Ekzistojnë mekanizma të kufizuar të llogaridhënies për të zbatuar pajtueshmërinë e Ministrive dhe departamenteve me KNj1 të SKZH-së. KNj1 të SKZH-së i mungon një mekanizëm për të siguruar që të gjitha strategjitë sektoriale dhe planet e punës të jenë në përputhje me KNj1 të SKZH-së. Gjatë shtjellimit të planeve të punës, departamentet ligjore brenda secilës ministri kryejnë një kontroll të strategjive dhe planeve të punës për të siguruar harmonizimin me legjislacionin aktual. Kjo përfshin zyrën e buxhetit dhe shpenzimet, përafrimin me anëtarësimin në BE⁸² dhe kështu me radhë. Megjithatë, nuk ekziston një mekanizëm brenda departamenteve përgjegjëse për planifikim dhe koordinim të politikave për të bërë verifikim të kryqëzuar të planeve të punës kundrejt KNj1 të SKZH-së për ministritë e tyre përkatëse, e as nuk ka një udhëzim administrativ të nivelit të ZPS-së për të kryer këtë verifikim të kryqëzuar për ZKM-në.
120. Për fund, ka masa brenda KNj1 të SKZH-së që kërkojnë që komunat të jenë në përputhje me KNj1 të SKZH-së për shkak të procesit të decentralizimit në Kosovë. Kjo mund të jetë mbështetja e komunës për buxhetimin e mësimdhënësve në sistemin arsimor, institucionet parashkollore, ose mbështetja e qendrave të AAP-së. Megjithatë, edhe pse masat kërkojnë mbështetjen e komunave, aktualisht nuk ekziston asnjë mekanizëm për të siguruar që buxhetet dhe veprimet e komunave janë realisht në përputhje me KNj1 të SKZH-së. Një mekanizëm i tillë mund të jetë përmes një udhëzimi administrativ nga Ministria e Pushtetit Lokal për t'i prioritetizuar masat e KNj1 të SKZH-së gjatë parashikimit të alokimeve të buxhetit komunal. Mungesa e këtij lloj mekanizmi u vu re në intervistat me palët e interesit, të cilat cituan se bashkëpunimi ndërmjet nivelit qendror dhe atij lokal mungonte gjatë zbatimit të KNj1 të SKZH-së, përveç në rastin e projekteve të financuara nga donatorët. Për këtë të

⁸¹ Emri ka ndryshuar që nga hartimi i SKZH-së.

⁸² Programi Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizimit Asocimit (MSA).

fundit, kjo ndodhi shpesh për shkak se vetë donatori ose partnerët zbatues po i krijojnë lidhjet e nevojshme me nivelin komunal për koordinimin e aktiviteteve të projektit.

121. **Pengesat në fokus apo pika e theksit:** Orientimi i KNj1 të SKZH-së drejt rritjes orienton aktivitetet e KNj1 drejt trajtimit të njerëzve si 'lëndë djegëse për ekonominë' në vend që të kërkojë në mënyrë më holistike të rrisë mirëqenien e përgjithshme të qytetarëve. Nevojat ekonomike janë reale, por mungesa e dimensioneve të tjera që nuk lidhen menjëherë me ekonominë, siç është shëndetësia, pengon shkallën në të cilën KNj1 e SKZH-së mund të japë kontribute të qëndrueshme në mirëqenien e përgjithshme kombëtare – siç mund të shprehet në treguesit e kohezionit social në kornizën e nivelit makro.
122. Për më tepër, fokusi në rritjen e ekonomisë minimizon kontributet e mundshme të KNj1 të SKZH-së për t'i trajtuar në mënyrë të qëndrueshme çështjet e barazisë të cituara në boshllëqet dhe sfidat në seksionin e relevancës. Integrimi gjinor kishte relativisht pak fokus në aktivitetet e KNj1 të SKZH-së. Format e tjera të barazisë përfshirë adresimin e përfshirjes së popullatave të marginalizuara dhe/ose popullatave të vështira për t'u arritur nuk adresohen në mënyrë specifike brenda masave dhe aktiviteteve – as nuk janë të matura përmes treguesve. Për fund, elementet që lidhen me qëndrueshmërinë dhe ndikimin në mjedis minimizohen në modelin aktual për shkak të theksimit të rritjes në KNj1 të SKZH-së. Ka pak masa ose aktivitete që mund të shoqërohen me rritje alternative ekonomike, energji të gjelbër ose kontribute të tjera të mundshme kombëtare për zhvillim të qëndrueshëm. Një temë kryesore emergjente ka përfshirë kufizimet konceptuale të KNj1 të SKZH-së për të shërbyer si një mjet më i madh zhvillimi dhe rëndësinë e rikonceptualizimit të KNj1 të SKZH-së si një kontribut në zhvillimin njerëzor - dhe jo në kapitalin njerëzor.

4.0 PËRFUNDIMET

Përmbledhje

123. Bazuar në modelet në gjetje, disa vëzhgime kryesore veçohen si më të rëndësishme në lidhje me këtë KNj1 të SKZH-së të parë për Kosovën.
124. Procesi i hartimit të KNj1 të SKZH-së ishte rigoroz dhe i bazuar në dëshmi. Prioritetet e identifikuar në KNj1 të SKZH-së konsiderohen të rëndësishme, edhe pse ndoshta jo të mjaftueshme për t'i mbuluar të gjitha nevojat e zhvillimit. Teoria e nënkuptuar e ndryshimit (TeN) brenda KNj1 fokusohet shumë në synimet e rritjes ekonomike përmes forcimit të arsimit dhe rritjes së punësimit. Megjithatë, ka boshllëqe në TeN dhe brenda masave që mund të adresohen në SKZH-në e ardhshme (për shembull, ndërsa masa 7 fokusohet te kontratat dhe kushtet e punës, kjo në fakt fokusohet tek ata që janë tashmë të punësuar dhe jo tek politikat për rritjen e punësimit). Për më tepër, konsiderata të tjera të mirëqenies si shëndeti, kultura ose kohezioni social nuk janë të pranishme dhe kjo përbën një hendek kritik.
125. KNj1 e SKZH-së ka potencial për të shërbyer si një instrument i rëndësishëm afatmesëm midis mandateve dhe do të mund të sigurojë një mekanizëm të rëndësishëm për orientimin drejt kornizave të jashtme, siç janë OZHQ-të dhe agjenda e anëtarësimit në BE (i quajtur Programi Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizimit Asociimit (MSA)). Megjithatë, KNj1 e SKZH-së nuk shërben si orientim primar për Qeverinë e Kosovës ose donatorët si dhe strategjitë sektoriale priren të kenë dominim më të madh. Orientimi i fortë i rritjes ekonomike në KNj1 të SKZH-së kufizon shkallën në të cilën mund të merren parasysh temat e barazisë transversale dhe duke qenë kështu, konsideratat gjinore dhe të qasjes (rurale kundrejt urbane, të cenueshme kundrejt të pasurve, etj) nuk janë fort të dukshme në KNj1 të SKZH-së.

126. Treguesit ekonomikë të nivelit makro janë përmirësuar në mënyrë modeste që nga viti 2016, por kontributet e KNj1 të SKZH-së në këto arritje ka të ngjarë të kenë qenë minimale për shkak të niveleve relativisht të ulëta të përfundimit të aktiviteteve dhe rënies së treguesve të nivelit të rezultateve në lidhje me masat përkatëse. Orientimi ekonomik i treguesve të nivelit makro gjithashtu pengon gjurmimin e arritjeve në sektorë të tjerë në nivelin makro, siç është arsimi ose shëndetësia. Ekzistojnë tregues të kohezionit social në kornizën e performancës të nivelit makro të KNj1 të SKZH-së, të cilët mund të shërbejnë si masa përfaqësuese për elementet e tilla si arsimi dhe shëndetësia, por këta tregues të kohezionit social nuk janë matur në mënyrë të qëndrueshme si treguesit ekonomikë.
127. Megjithatë, është bërë njëfarë progresi kundrejt masave dhe aktiviteteve, por ka pasur një lansim më të ulët nga sa ishte parashikuar sipas caqeve të përcaktuara. Shumë nga këto arritje kanë qenë në sferën e krijimit të kornizave ligjore të kërkuara ose komisionimit të studimeve fillestare në lidhje me masat. Progresi i veçantë vërehet në ato masa që morën mbështetje nga donatorët për projekte specifike. Hapat e ardhshëm në shumë prej këtyre masave do të ishin ndërmarrja e veprimeve për t'i ndryshuar sistemet ose procedurat - veçanërisht për sa i përket burimeve njerëzore dhe kapaciteteve.
128. Në krahasim me rishikimin afatmesëm të vitit 2018, performanca e KNj1 të SKZH-së gjatë gjysmës së dytë të ciklit ka rënë pak në vitet pasuese. Kjo ka të ngjarë të jetë për shkak të kufizimeve strukturore dhe arkitekturore të vërejtura për sa i përket mekanizmave për zbatimin e KNj1 të SKZH-së. Kufizimi primar për KNj1 të SKZH-së ka qenë se ai nuk është integruar mirë në proceset e tjera qeveritare, gjë që zvogëlon shkallën e rëndësisë që KNj1 e SKZH-së ka në formësimin e politikave, strategjive dhe zbatimit të planeve të punës të qeverisë dhe orientimit të prioriteteve të qeverisë. Ka disa faktorë të tjerë që kanë shërbyer gjithashtu për të penguar zbatimin e KNj1 të SKZH-së dhe zvogëlimin e rëndësisë së saj në veprimet e Qeverisë.
- a. Së pari, fokusi i KNj1 të SKZH-së në prioritizimin e prioriteteve dhe theksi i saj në rritjen ekonomike ka penguar aftësinë e saj për të shërbyer si një busull më e madhe strategjike për strategji të tjera dhe për integrimin e temave të barazisë në mënyrë transverzale.
 - b. Së dyti, KNj1 e SKZH-së ka një plan veprimi të zhvilluar mirë i cili përshkruan në detaje kostimin dhe treguesit kyç të performancës dhe përgjegjësitë përkatëse të ministrive. Sidoqoftë, sado që ky dokument është i përgatitur mirë në aspektin teknik, as zbatimi i KNj1 të SKZH-së dhe as vetë plani i veprimit, gjithashtu nuk janë të integruar mirë në proceset ekzistuese qeveritare për buxhetin, planifikimin dhe raportimin. Ky trajtim de fakto i KNj1 të SKZH-së si 'i jashtëm' për sistemet qeveritare kufizon shkallën në të cilën mund të gjurmohet progresi kundrejt vetë KNj1 të SKZH-së, kufizon burimet për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së dhe pasqyrimin dhe analizën për llogaridhënie.
 - c. Së treti, KNj1 e SKZH-së ka një kornizë teknike të shëndoshë të monitorimit dhe performancës, por kjo kornizë tenton të trajtohet si një dokument i pavarur që është integruar në mënyrë jokonsistente në proceset burokratike ekzistuese të qeverisë. Kjo pengon shkallën në të cilën mund të kryhet monitorimi i progresit të KNj1 të SKZH-së. Të dhënat e menaxhimit në lidhje me shpenzimet buxhetore apo progresi i aktivitetit të KNj1 të SKZH-së mund të gjenden brenda sistemit qeveritar, por janë shumë të ndara. Të dhënat shpërndahen në baza të ndryshme të të dhënave të menaxhuara nga ministri ose departamente të ndryshme qeveritare dhe nuk ndahen ose grumbullohen lehtë. Qasja e publikut në këto të dhëna është e kufizuar dhe ato të dhëna që publikohen priren të orientohen drejt kornizave të tjera (të tilla si strategjitë sektoriale) dhe jo drejt KNj1 të SKZH-së dhe kategoritë e alokimit të burimeve dallojnë nga ato të cituara në SKZH. Kjo kufizon shkallën në të cilën mund të gjurmohen lidhjet nga aktivitetet te masat, te shtyllat, e deri te treguesit e nivelit makro, si dhe shkallën e transparencës publike ndaj KNj1 të SKZH-së.

- d. Për fund, pronësia politike dhe vullneti për KNj1 të SKZH-së është luhatur gjatë ciklit. Bazuar në modelet e progresit në KNj1 të SKZH-së, duket se ka pasur një periudhë prej rreth 30 muajsh në mes të ciklit të pronësisë relativisht të ulët të KNj1 të SKZH-së në qeveri. Kjo përkon me një periudhë të tranzicioneve të shumta të qeverive në Kosovë dhe sugjeron që pronësia politike e KNj1 të SKZH-së varet shumë nga motivimet individuale, e nuk është e mishëruar në sistem.

Mësimet e nxjerra

129. Mësimet e nxjerra synojnë të jenë vëzhgime ose modele që dalin nga një vlerësim specifik që mund të përgjithësohen në kontekste të tjera përtej fokusit të menjëhershëm të vlerësimit. Seksioni i mëposhtëm mbi rekomandimet thekson parimet e rëndësishme që duhen marrë në konsideratë në hartimin e KNj1 të SKZH-së së ardhshme. Për sa i përket mësimëve të përgjithësuar të nxjerra, ekzistojnë katër mësimet që do të ishin të rëndësishme për t'u konsideruar në kontekste të tjera.
130. **SKZH është e rëndësishme për orientimin e prioritetëve të qeverisë.** Kjo ishte strategjia e parë kombëtare për zhvillim e hartuar nga Kosova dhe, përkundër sfidave të pranishme, pranohet gjerësisht se SKZH-ja është një mjet i rëndësishëm për formësimin e prioritetëve të qeverisë dhe ofrimin e një vizioni afatgjatë përtej mandateve individuale të qeverisë.
131. **Mënyra se si strukturohet SKZH-ja brenda qeverisë është kritike për suksesin.** Për të siguruar rigorozitet, SKZH-ja mbështetet shumë në inputet dhe mbështetjen e jashtme, duke filluar nga kontraktimi i ekspertëve të jashtëm të ngarkuar me zhvillimin e koncepteve, deri te marrja e mbështetjes nga donatorët për ushtrimin e SKZH-së, dhe te kontraktimi i konsulentëve të jashtëm për hartimin e planeve operationale që shoqërojnë SKZH-në. Synimi ishte promovimi i rigorozitetit dhe rekrutimit të ekspertizës, megjithatë, kjo ndikoi butësisht në integrimin e SKZH-së në pjesën tjetër të proceseve normale të qeverisë dhe më pas uli shkallën e llogaridhënies dhe shkallën e pronësisë nga qeveria në SKZH. Pothuajse të gjitha rekomandimet në seksionin vijues lidhen me këtë mësim të rëndësishëm të nxjerrë.
132. **SKZH-ja mund të luajë një rol të rëndësishëm në bisedat me donatorë, por nuk duhet të udhëhiqet nga prioritetet e donatorëve.** Në hartimin e SKZH-së u theksua prioritizimi i prioritetëve si një mënyrë për t'i menaxhuar dhe për t'ju dhënë kuptim të gjitha prioritetëve konkurrues që dalin nga një shumëllojshmëri të strategjive. Synimi ishte të ndihmonte fillimisht në drejtimin e investimeve të donatorëve në ato fusha. Megjithatë, masat specifike që u zgjodhën përfundimisht në kuadër të KNj1 të SKZH-së u zgjodhën me shpresën se këto do të ishin ato që donatorët kishin më shumë interes për financim. Me fjalë të tjera, SKZH-ja u përfrua me interesat e donatorëve në vend që të ndihmonte në përfrimin e interesave të donatorëve me prioritetet e qeverisë. Aty ku financimi i donatorëve u bë më pas, këto masa ishin relativisht të suksesshme. Megjithatë, për masat që nuk përfunduan duke marrë mbështetje të konsiderueshme nga projekte të donatorëve, me SKZH-në u bë përpjekje të siguroheshin fonde të mjaftueshme për shkak të shkëputjes së saj nga proceset e tjera të burimeve të qeverisë.
133. **SKZH-ja mund të shërbejë si një mjet i rëndësishëm për një koordinim më sistematik dhe më të strukturuar të donatorëve.** Ka relativisht pak koordinim nga qeveria për angazhimin e donatorëve. Ekziston një sistem i menaxhimit të informacionit të donatorëve, ku donatorët supozohet të fusin informacionin e përditësuar të projektit dhe investimeve. Megjithatë, ky menaxhim nuk përditësohet vazhdimisht nga të gjithë donatorët dhe raportimi i sistemit të menaxhimit të informacionit të donatorëve nuk është i lidhur me raportimin e SKZH-së. Për më tepër, qasja në sistemin e menaxhimit të informacionit të donatorëve është e kufizuar, duke reduktuar potencialin e tij për t'u integruar me platforma të tjera raportuese. Integrimi më i ngushtë i SKZH-së me informacionin e donatorëve në

monitorim dhe raportim mund të sigurojë një qasje më sistematike dhe më të strukturuar për koordinimin dhe bisedat e donatorëve.

5.0 REKOMANDIMET

134. Rekomandimet e vlerësimit bazohen në modelet që dalin nga gjetjet kryesore. Informatat kthyese mbi rekomandimet preliminare janë marrë nga ZPS dhe GRV përmes dy prezantimeve të punëtorive në Kosovë si për gjetjet ashtu edhe për rekomandimet. Në përgjithësi, rekomandimet janë të orientuara drejt hartimit të SKZH-së së ardhshme – veçanërisht për KNj1 të SKZH-së. Megjithatë, disa nga këto rekomandime mund të jenë të zbatueshme për të gjithë procesin e hartimit të SKZH-së. Nënrekomandimet duhet të konsiderohen si rrugë të mundshme për arritjen e ndryshimit të dëshiruar të përshkruar në rekomandime. Rekomandimet bazohen në këto pesë përfundime kryesore:
135. **Mbështetja në arritjet e KNj1 të SKZH-së ekzistuese.** Edhe pse më i ngadalshëm nga sa ishte parashikuar, ka pasur progres drejt një numri masash dhe aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së aktuale. Një KNj1 e SKZH-së e re duhet të përfshijë një rishikim të pikave kyçe të progresit të deritanishëm në masat përkatëse, duke përfshirë një pasqyrë të gjendjes së progresit drejt secilës masë. Kjo mund të përfshijë identifikimin e hapave të ardhshëm që duhen marrë në secilën masë që duhet të merret parasysh në KNj1 të SKZH-së së ardhshme.
136. **Ristrukturimi i KNj1 të SKZH-së drejt një orientimi më strategjik të zhvillimit njerëzor.** Kjo përfshin ristrukturimin e arkitekturës së KNj1 të SKZH-së drejt një “strategjie të strategjive” dhe jo drejt një prioritizimi të prioriteteve. Riorientim të KNj1 të SKZH-së drejt zhvillimit njerëzor dhe jo ekskluzivisht në kapitalin njerëzor. Strategjia duhet të përfshijë më shumë sesa rritjen ekonomike. KNj1 e SKZH-së duhet të mbajë një fushëveprim shumëvjeçar për tejkalimin e mandateve dhe duhet të vazhdojë të jetë e përafruar me agjendat e vitit 2030 të BE-së dhe OZHQ-ve. Strategjia duhet t’i integrojë prioritetet transversale të gjinisë, barazisë, qasjes dhe qëndrueshmërisë mjedisore në mënyrë më të dukshme në të gjitha masat dhe aktivitetet e shtyllave.
137. **Integrimi më i ngushtë i KNj1 të SKZH-së në sistemet ekzistuese qeveritare.** Kjo përfshin sigurimin e integritetit të strategjive sektoriale të KNj1 të SKZH-së dhe planeve të punës përmes një mekanizmi më të fortë të kontrollit (*cross-check*), të përafruar me mekanizmat ligjorë ekzistues të kontrollit në ministri. Krijimi i Udhëzimeve Administrative për Departamentin e Buxhetit të MFPT mbi opinionet e kostimit të KNj1 të SKZH-së dhe prioritizimin e burimeve dhe rishikimin e ligjit të buxhetit për qartësimin e roleve dhe përgjegjësisë në departamentet e buxheteve në ministri. Në fund, të merret parasysh krijimi i Udhëzimeve Administrative nga Ministria e Pushtetit Lokal për Komunat për prioritizimin e buxhetimit për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së në nivel komunal.
138. **Rritja e mekanizmave për llogaridhënie dhe raportim kundrejt KNj1 të SKZH-së.** Kjo përfshin zhvillimin e sistemeve për përcjelljen e progresit kundrejt aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së, duke përfshirë raportimin mbi përfundimin e aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së në planet e punës të Ministrive. Zhvillim i modeleve të monitorimit dhe raportimit që zbërthejnë arritjet dhe shpenzimet sipas masave dhe aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së e të cilat ndahen me ZKM-në dhe Kuvendin çdo vit. Rritje e përafrimit të të dhënave ekzistuese të menaxhimit përmes lidhjes së bazave të të dhënave dhe rritjes së shkëmbimit të të dhënave midis ministrive dhe departamenteve. Rritje e monitorimit publik të KNj1 të SKZH-së përmes publikimit të të dhënave të papërpunuara për platforma (ang. “dashboards”) publike.
139. **Sistematizimi i pronësisë politike të nivelit të lartë të KNj1 të SKZH-së.** KNj1 e SKZH-së aktualisht është shumë e varur nga motivimet individuale të cilat mund të luhaten gjatë tranzicioneve qeveritare. Vullneti politik për ta mbështetur KNj1 të SKZH-së duhet të

kërkohej të forcohet përmes sistematizimit të pronësisë së KNj1 të SKZH-së, duke përfshirë përfaqësimin e gjerë politik në nivele mbikëqyrëse dhe menaxheriale përtej ZKM-së dhe ZPS-së. Një mënyrë për ta bërë këtë do të ishte përmes formimit të një Komiteti Drejtues të KNj1 të SKZH-së, i përbërë nga një kombinim i përfaqësimit të ZKM-së dhe Kuvendit, duke përfshirë shoqërinë civile. Ky komitet do të duhej të kishte mandat për rishikimin vjetor të progresit të KNj1 të SKZH-së. Përveç mekanizmave të kontrollit të përafrimit ligjor të përmendur më parë, kjo mund të përfshijë fuqizimin e ZPS-së për koordinimin me organet tjera qeveritare përgjegjëse për shtjellimin e planeve të punës të qeverisë dhe sigurimin e burimeve për të zbatuar vëmendje më të madhe në integrimin e aktiviteteve dhe masave të KNj1 të SKZH-së në sigurimin e burimeve, planeve të punës dhe raportimin e qeverisë.

TABELA 8: REKOMANDIMET

Ndryshimi i dëshiruar	Rekomandimi
Mbështetja në arritjet e masave dhe aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së ekzistuese	Rekomandimi 1: Rishikimi i Progresit të Masave të KNj1 të SKZH-së. ZPS/ZKM duhet të mbështet një proces rishikimi në hartimin e KNj1 të SKZH-së së re që përshkruan piketat ekzistuese të arritura në secilën masë dhe identifikon se cilët hapa të tjerë kërkohen në secilën masë. Kjo mund të jetë pjesë e një analize SWOT por gjithashtu mund të bazohet në të dhënat e ofruara në këtë raport vlerësimi.
Ristrukturimi i KNj1 të SKZH-së drejt zhvillimit strategjik njerëzor.	Rekomandimi 2: Arkitektura e Strategjisë së Strategjive. ZPS/ZKM duhet të riorientojë fokusin e KNj1 të SKZH-së drejt theksimit të KNj1 të SKZH-së si një busulle strategjike për t'i orientuar strategjitë e tjera sektoriale. Kjo mund të përfshijë: i. Strukturimin e KNj1 të SKZH-së si strategji gjithëpërfshirëse për strategji sektoriale ii. Integrimin e KNj1 të SKZH-së në kornizën kombëtare të menaxhimit strategjik me të cilën strategjitë sektoriale duhet të përafrohen. Rekomandimi 3: Orientimi i Zhvillimit të Qëndrueshëm. ZPS/ZKM duhet të riorientojë fokusin e KNj1 të SKZH-së jo vetëm drejt rritjes ekonomike por gjithashtu të përfshijë një agjendë zhvillimi më tërësore që vizibilizon elementet e qëndrueshmërisë dhe mirëqenies. Kjo mund të përfshijë: i. Ndryshimin e fokusit të shtyllës KNj1 nga kapitali njerëzor në zhvillim njerëzor. ii. Ndryshimin e orientimit të përgjithshëm të KNj1 të SKZH-së nga rritja e pastër ekonomike në zhvillim të qëndrueshëm ekonomik iii. Integrimin e dimensioneve joekonomike në KNj1 të SKZH-së duke përfshirë shëndetin, kulturën, kohezionin social, qëndrueshmërinë mjedisore, ndër të tjera, për të siguruar fokus më tërësor të zhvillimit. iv. Integrimin më të dukshëm të temave transverzale të gjinisë, përfshirjen e grupeve të marginalizuara, qasjes (rural/urban) dhe qëndrueshmërisë mjedisore në të gjitha aktivitetet dhe të gjitha masat. Rekomandimi 4: Përafrimi i Kornizave të Jashtme. ZPS/ZKM duhet ta përmirësojë përafrimin e KNj1 të SKZH-së me OZHQ-të dhe zbatimin e kornizave të MSA-së nëpërmjet integritit dhe monitorimit më të mirë të këtyre kornizave. KNj1 e SKZH-së mund të bëhet mjet gjithëpërfshirës për lokalizimin e OZHQ-ve në harmoi me Rezolutën e OZHQ-së. Kjo mund të përfshijë: i. Ruajtjen e një fushëveprimi shumëvjeçar të përafruar me agjendat e BE-së dhe OZHQ-ve për vitin 2030 ii. Integrimin e treguesve të nivelit makro të OZHQ-ve dhe të BE-së në kornizën e rezultateve të performancës së KNj1 të SKZH-së iii. Përcaktimi i objektivave i të gjitha niveleve të treguesve bazuar në analizë adekuate Rekomandimi 5: Rezultatet Strategjike dhe Plani i Veprimit. ZPS/ZKM duhet ta mbajë ekzistencën e një plani veprimi të KNj1 të SKZH-së dhe kornizës së

	rezultateve të performancës në KNj1 të SKZH-së së re, por ato duhet të përafrohen me riorientimin strategjik të KNj1 të SKZH-së. Kjo mund të përfshijë: i. Zhvillimin e një kornize strategjike të llogaridhënies që krijon lidhje të qarta midis aktiviteteve, masave dhe shtyllave, por siguron fleksibilitet për t'u përshtatur me ndryshimin e prioriteteve sipas drejtimeve strategjike. ii. Integrimin e treguesve të nivelit makro që përfshijnë elemente në shëndetësi, kulturë, arsim, kohezion social dhe tregues të tjerë të mirëqenies. iii. Integrimin e treguesve të nivelit makro të OZHQ-ve dhe të BE-së në kornizën e performancës së KNj1 të SKZH-së iv. Kërkesën që të gjitha strategjitë sektoriale të shprehin një lidhje të qartë midis planeve sektoriale të punës me rezultatet, masat dhe shtyllat e KNj1 të SKZH-së, duke përfshirë identifikimin e TKP-ve përkatëse për aktivitetet e planit të punës sektorial të lidhura me KNj1 të SKZH-së.
Integrimi i KNj1 të SKZH-së në sistemet dhe proceset ekzistuese qeveritare.	Rekomandimi 6: Integrimi i Planifikimit Sektorial. ZPS/ZKM duhet ta përforcojë mënyrën se si KNj1 e SKZH-së integrohet në sistemin kombëtar të planifikimit të vazhdueshëm dhe KNj1 e SKZH-së duhet të shërbejë si bazë për zhvillimin e strategjive sektoriale dhe planeve të punës. Kjo mund të përfshijë: i. Nxjerrjen e një udhëzimi administrativ për ministritë duke siguruar që strategjitë sektoriale janë të lidhura me objektivat strategjike të KNj1 të SKZH-së ii. Sigurimin e një mekanizmi në të cilin aktivitetet pasuese sektoriale operacionale dhe të planit të punës mund të lidhen në një zinxhir të qartë shkakësor me objektivat e përgjithshme të KNj1 të SKZH-së. Rekomandimi 7: Mekanizmi sektorial i verifikimit të kryqëzuar. ZPS/ZKM duhet t'i përditësojë udhëzuesit dhe udhëzimet administrative për zhvillimin e strategjive për të krijuar një mekanizëm të përforcuar të kontrollit (<i>cross-check</i>) për të siguruar që strategjitë sektoriale dhe planet e punës janë në përputhje me KNj1 të SKZH-së. Kjo mund të përfshijë: i. ZPS/ZKM duhet t'i përditësojë Udhëzimet Administrative dhe udhëzuesin në shabllonet për zhvillimin e strategjive për të siguruar që strategjitë pasuese sektoriale të përputhen me masat dhe rezultatet specifike të KNj1 të SKZH-së. ii. Nëpërmjet këtyre UA dhe udhëzuesve, të sigurohet që departamentet ligjore në secilën ministri përfshijnë në kontrollin e tyre të strategjive sektoriale kundrejt legjislacionit aktual nëse strategjia sektoriale është në përputhje me KNj1 të SKZH-së. iii. Krijimin e një mekanizmi të kontrollit të ZKM-së – të kryer nga ZPS – për të krijuar një kodim me ngjyra të strategjive sektoriale sipas përafrimit me KNj1 të SKZH-së (brenda, në linjë, në konflikt, jashtë por jo në konflikt, e paparashikuar por e rëndësishme). Rekomandimi 8: Integrimi i Burimeve. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar financimin e aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së përmes ndarjes së buxhetit ministror. Kjo mund të përfshijë⁸³: i. Krijimin e një procesi të rishikimit për vlerësimin e kostimit të KNj1 të SKZH-së dhe burimet e mundshme për mbështetje, përfshirë qeverinë e brendshme dhe donatorët e jashtëm. ii. Krijimin e një Udhëzimi Administrativ me departamentin e buxhetit për të nxjerrë opinione mbi realizueshmërinë e kostimit të KNj1 të SKZH-së siç dëshmohet në strategjitë sektoriale dhe planet e punës. iii. Krijimin e një udhëzimi administrativ me departamentin e buxhetit për të kërkuar prioritizimin e ndarjes së burimeve nga ministritë për aktivitetet e planit të punës të lidhura me masat e KNj1 të SKZH-së. iv. Përcaktimin e rishikimit të kodimit të kodeve burimore të KNj1 të SKZH-së që do të përafrohet me kodimin e Ministrisë së Financave, Punës dhe Transfereve

⁸³ Ky do të ishte një rekomandim i rëndësishëm për të gjithë SKZH-në për të gjitha shtyllat në kuadër të Kornizës Kombëtare të Menaxhimit Strategjik. Fokusi i vlerësimit është në KNj1 dhe ky rekomandim duhet të shërbejë si një listë kontrolli për të siguruar që mekanizmat e nevojshëm janë të pranishëm diku për të siguruar integrimin e burimeve.

	për të lejuar gjurmimin më të mirë të alokimit të burimeve kundrejt KNj1 të SKZH-së. v. Në bashkëpunim me Ministrinë e Financave, të Punës dhe Transfereve, rishikimin e strukturës buxhetore për të lidhur më mirë buxhetimin e linjës me buxhetimin e programit dhe të performancës. Rekomandimi 9: Integrimi nën-kombëtar. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar lidhjen e strategjive të KNj1 të SKZH-së me planifikimin dhe burimet komunale. Kjo mund të përfshijë: i. Krijimin e një udhëzimi administrativ me Ministrinë e Pushtetit Lokal për të siguruar që Komunitat janë buke prioritizuar burimet për mbështetjen e aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së përmes departamenteve përkatëse komunale. ii. Komisionimin e studimeve të kostimit për zbatimin e KNj1 të SKZH-së në nivelet komunale. iii. Përcaktimin e punës për ngritjen e kapaciteteve të nevojshme për orientimin e ministrive dhe departamenteve në nivel kombëtar dhe komunal mbi implikimet e objektivave të KNj1 të SKZH-së për planet e punës dhe buxhetet komunale.
Rritja e mekanizmave për llogaridhënie dhe raportim kundrejt KNj1 të SKZH-së	Rekomandimi 10: Forcimi i monitorimit të brendshëm. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar monitorimin e brendshëm sistematik të progresit të KNj1 të SKZH-së nëpërmjet ushtrimet e mandatuara të mbledhjes së të dhënave në lidhje si me alokimet dhe shpenzimet financiare ashtu edhe progresin e aktivitetit. Kjo mund të përfshijë: i. Zhvillimin e sistemeve të raportimit të buxhetit dhe aktiviteteve që lejojnë përcjelljen dhe raportimin e ndarjeve të kostos për aktivitetet e KNj1 të SKZH-së nga departamente dhe ministri të ndryshme. ii. Rishikimin e sistemeve të menaxhimit të të dhënave për të shtuar ndarjen dhe grumbullimin e të dhënave të menaxhimit nëpër bazat e veçanta të të dhënave për të përcjellë më mirë progresin e KNj1 të SKZH-së. iii. Zhvillimin e një kornize vjetore të raportimit brenda ZPS-së që i raporton ZKM-së për përqindjet e aktiviteteve të përfunduara nga Ministrinë kundrejt KNj1 të SKZH-së (krahas strategjive përkatëse sektoriale). Rekomandimi 11: Vendosja e monitorimit të KNj1 të SKZH-së nga shoqëria civile. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm për të siguruar që ka monitorim publik të progresit të KNj1 të SKZH-së. Kjo mund të përfshijë: i. Komisionimin e një subjekti të shoqërisë civile për të krijuar dhe mbajtur një platformë (ang. “dashboard”) të aktiviteteve të KNj1 të SKZH-së të përditësuar çdo vit. ii. Krijimin e platformave të ndarjes së buxhetit publik të strukturuar për ta ilustruar ndarjen e burimeve të Qeverisë sipas objektivave dhe masave të KNj1 të SKZH-së.
Sistematizimi i pronësisë politike të KNj1 të SKZH-së	Rekomandimi 12: Strukturat e Pronësisë Politike. ZPS/ZKM duhet të krijojë një mekanizëm të përforcuar për të siguruar që ka pronësi të mjaftueshme politike të KNj1 të SKZH-së duke përfshirë përfaqësimin e gjerë politik nga nivele të ndryshme në komitetet drejtuese të krijuara për ta shqyrtuar progresin kundrejt KNj1 të SKZH-së dhe për të udhëzuar për veprimet pasuese kur ndodhin vonesa në zbatim. Kjo mund të përfshijë: i. Themelimin e një komiteti drejtues të KNj1 të SKZH-së të përbërë nga përfaqësimi i gjerë politik i nivelit të lartë për të siguruar pronësi më të gjerë, përfshirë përfaqësim nga ZKM-ja, Kuvendi apo ministrinë, i cili takohet në baza vjetore për shqyrtimin vjetor të progresit të KNj1 të SKZH-së. ii. Krijimin e një mekanizmi të raportimit me anë të të cilit ZPS-ja grumbullon dhe raporton progresin në raport me KNj1 të SKZH-së dhe ia prezanton komitetit drejtues të KNj1 të SKZH-së duke theksuar vonesat në zbatim dhe veprimet e kërkuara që duhet të ndërmerren për përafrim.

	iii. Marrjen parasysh të përfshirjes së përfaqësimit të shoqërisë civile dhe sektorit privat në komitetin drejtues të KNj1 të SKZH-së për të ofruar perspektiva të jashtme mbi progresin e SKZH-së. iv. Kërkesën që ZPS-ja dhe Sekretariati Koordinues i Qeverisë (i cili koordinon zhvillimin e planeve të punës të qeverisë) të koordinohen për të kërkuar pajtueshmërinë e ministrive me objektivat e KNj1 të SKZH-së, duke përfshirë lidhjen e strategjive sektoriale dhe planeve të punës me objektivat e KNj1 të SKZH-së.

6.0 SHTOJCAT

Shtojca 1: Termat e Referencës

Termet e Referencës për Vlerësimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të Strategjisë Kombëtare për Zhvillim të Kosovës (2016-2021)

1. Hyrje

1.1. Vlerësimi i Strategjisë Kombëtare për Zhvillim të Kosovës

Këto Terma të Referencës (TeR) janë hartuar për vlerësimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të Kosovës të Strategjisë Kombëtare për Zhvillim (SKZH) 2016-2021, në tekstin e mëtejme referuar si Vlerësimi.

Planifikimi kombëtar në Kosovë mbështetet nga Strategjia Kombëtare për Zhvillim (SKZH), e cila ofron udhëzime të përgjithshëm strategjik. SKZH-ja 2016-2021 ishte strategjia e parë e tillë e zhvilluar nga institucionet e Kosovës, që synonte të përmirësonte cilësinë e politikave publike dhe të kontribuonte në procese vendimmarrëse efektive që do të integronin agjendën e përgjithshme të zhvillimit të Kosovës me agjendën e integritit evropian dhe burimet në dispozicion.

SKZH-ja është e ndarë në katër shtylla tematike: kapitali njerëzor, qeverisja e mirë dhe sundimi i ligjit, zhvillimi i industrive konkurruese dhe zhvillimi i infrastrukturës. Një plan zbatimi më i detajuar – udhërrëfyesi i SKZH-së – i cili përfshin një kostim të masave dhe treguesve për zbatimin dhe rezultatet, u përgatit në gjysmën e parë të vitit 2017. Udhërrëfyesi i SKZH-së (2016-2021) është në përputhje me Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ) të Kombeve të Bashkuara për të matur kontributin e politikave kombëtare ndaj Agjendës 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm.

Zhvillimi dhe zbatimi i SKZH-së (2016-2021) udhëhiqet nga Zyra e Planifikimit Strategjik brenda Zyrës së Kryeministrit (ZPS/ZKM). Një raport progresi mbi zbatimin e SKZH-së u krye në vitin 2018, i cili theksoi rezultatet e arritura dhe kontributin e SKZH-së drejt caqeve globale të OZHQ-ve. Raporti i progresit shërbeu gjithashtu si një vlerësim në mes të vitit për të informuar disa nga rekomandimet për zhvillimin e SKZH-së së ardhshme e cila do të përfshijë një periudhë kohore deri në vitin 2030.

Ndërsa ekziston një numër strategjish sektoriale dhe tematike, planifikimi i bazuar në dëshmi, hartimi dhe zbatimi i strategjive dhe politikave mbetet një sfidë kryesore që pengon ndërhyrjet strategjike dhe progresin në treguesit kryesorë të zhvillimit në Kosovë. Prandaj, në përputhje me planet dhe përgatitjen për zhvillimin e SKZH-së së re 2030, ZPS-ja/ZKM-ja ka kërkuar mbështetjen e UNICEF-it për të ndërmarrë një vlerësim përmbledhës të Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të Kosovës të SKZH-së 2016-2021 për të vlerësuar progresin e bërë me një fokus kah e ardhmja, duke u mbështetur në mësimet e bazuara në dëshmi për të informuar hartimin dhe zbatimin e SKZH-së 2030.

1.2 Arsyetimi i Vlerësimit

SKZH-ja (2016-2021) është strategjia e parë që përshkruan prioritetet kryesore kombëtare dhe synon të integrojë planifikimin dhe ndërhyrjet strategjike në Kosovë. Përveç raportit të progresit të vitit 2018 për zbatimin e SKZH-së (2016-2021), asnjë vlerësim nuk është kryer për të qartësuar progresin e bërë drejt zbatimit të masave. Prandaj, pasi SKZH-ja aktuale (2016-2021) hyn në vitin e fundit të zbatimit, një vlerësim përmbledhës i fokusuar është i nevojshëm dhe do të shërbejë për qëllime të të mësuarit, si dhe për të informuar zhvillimin dhe zbatimin e SKZH-së së ardhshme 2030 që pritet të përfundojë deri në vitin 2021. Vlerësimi përcakton të vlerësojë performancën dhe kontributin e seksioneve dhe institucioneve përkatëse drejt qëllimeve të zhvillimit kombëtar.

Vlerësimi do të vlerësojë rëndësinë, efektivitetin, qëndrueshmërinë, efikasitetin, sinergjitë dhe ndryshimet afatgjata të lidhura me SKZH-në, kontributin e saj në OZHQ-të, si dhe zgjedhjet programatike dhe strategjike të bëra në zbatimin e SKZH-së për t'i identifikuar praktikat premtuese, për të nxjerrë mësimet dhe rekomandime me fokus kah e ardhmja që mund të informojnë zhvillimin e

SKZH-së 2030. Ndërsa SKZH-ja mbulon një gamë të gjerë prioritetesh, Vlerësimi do të përqendrohet në mënyrë specifike në shtyllën "Kapitali Njerëzor" për t'i vlerësuar kriteret kryesore të vlerësimit për këtë fushë, ndërsa gjetjet e përgjithshme dhe rekomandimet do t'i identifikojnë mësimet që janë të zbatueshme për të gjitha shtyllat.

Vlerësimi është komisionuar nga ZPS-ja/ZKM-ja, dhe UNICEF-i do t'i japë udhëzimet teknike ekipit të vlerësimit dhe do të mbështesë ZPS-në/ZKM-në me menaxhimin dhe sigurimin e cilësisë sipas nevojës. ZPS-ja/ZKM-ja dhe UNICEF-i do të punojnë ngushtë për të siguruar një zbatim dhe menaxhim të mirë të Vlerësimit.

1.3 Palët e interesit

Vlerësimi mund të përdoret nga një gamë e gjerë palësh interesi, disa prej të cilave kanë interes të drejtpërdrejtë në Vlerësim sepse janë të përfshira në zbatimin e SKZH-së (2016-2021) ose në kornizat, planet ose strategjitë programore që mbështesin zbatimin e SKZH-së (2016-2021). Përdoruesit përfshijnë zyra dhe departamente të veçanta brenda Zyrës së Kryeministrit, ministri përkatëse të linjës, organizata të shoqërisë civile, organizata të sektorit privat dhe të tjera sipas relevancës. Publiku kryesor i synuar për këtë vlerësim përfshin hartuesit e politikave të përfshirë në hartimin e politikave dhe strategjive në nivel kombëtar dhe lokal, me fokus të veçantë në adresimin e çështjeve që lidhen me zhvillimin e kapitalit njerëzor siç janë arsimiti, shëndetësia, politikat sociale dhe të mbrojtjes, tregu i punës dhe të tjera sipas relevancës. Për më tepër, gjetjet e vlerësimit janë për të informuar dhe për t'u përdorur nga palët e tjera përkatëse të interesit, siç janë organizatat e shoqërisë civile, agjencitë zhvillimore, organizatat e sektorit privat, mbajtësit e të drejtave dhe të tjerët sipas relevancës.

Palët kryesore të interesit, perceptimet e të cilave për SKZH-në duhet të pasqyrohen në Vlerësim dhe të cilat, në mënyrë ideale, duhet të informohen për procesin e vlerësimit, gjetjet dhe rekomandimet e tij që mund të mbështesin optimizimin e punës së përbashkët. Një grup i ri konsultativ dhe jozyrtar i palëve të synuara të interesit do të krijohet për të shërbyer si një Grup Referues i Vlerësimit, duke përfshirë por pa u kufizuar në Institucionet e Kosovës, Agjencitë Publike, Organizatat e Shoqërisë Civile (OSHC), Sektorin Privat, Akademinë, Agjencitë Zhvillimore. Për më tepër, palët kryesore të interesit që do të konsultohen si pjesë e këtij vlerësimi do të përfshijnë ministrinë përkatëse të linjës si: Ministria e Arsimit dhe Shkencës, Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale, Ministria e Financave, Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës, Ministria e Administratës Publike, Ministria e Drejtësisë, Departamentet specifike të Ministrisë së Integritimit Evropian brenda Zyrës së Kryeministrit, Organizatës së Shoqërisë Civile, agjencitë përkatëse, organizatat e sektorit privat dhe academia. Një hartë më e detajuar e palëve të interesit do të bëhet gjatë fazës fillestare të vlerësimit, ndërsa institucionet kryesore dhe mbështetëse që janë përgjegjëse për zbatimin e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së parashihen në seksionin 1.3.

Roli i UNICEF-it do të jetë të mbështesë komisionimin e Vlerësimit dhe të sigurojë mbështetje teknike të vazhdueshme për ZPS-në/ZKM-në, me fokus të veçantë në sigurimin e cilësisë në kryerjen e Vlerësimit.

2. Konteksti

2.1 Pasqyrë e përgjithshme socio-ekonomike

Popullsia e përgjithshme e Kosovës vlerësohet në 1.8 milion, me rreth 60 për qind që jetojnë në zonat rurale. Kosova ka popullsinë më të re në rajon, me gjysmën e popullsisë nën moshën 30 vjeç dhe 31 për qind vlerësohet të jetë nën moshën 18 vjeç.¹

Kosova është kategorizuar si me të ardhura të ulëta të mesme me një BPV për kokë banori të vlerësuar në 4,458 dollarë amerikanë, në vitin 2019.² Gjatë dekadës së fundit, Kosova ka gëzuar një rritje ekonomike relativisht solide. Edhe pse projeksionet e rritjes kanë qenë mjaft pozitive, Kosova ka mbetur një nga vendet më të varfra në Evropë, me 18 për qind të popullsisë që vlerësohet se jeton nën kufirin

¹ Agjencia e Statistikave të Kosovës. Vlerësimi i Popullsisë 2017

² Banka Botërore: Kosovo Overview

kombëtar të varfërisë së konsumit dhe 5.1 për qind nën kufirin e varfërisë së skajshme. Së bashku me treguesit e tjerë sociale, grupet specifike të popullsisë, përfshirë gratë, fëmijët dhe ata që jetojnë në zonat rurale janë të prekur në mënyrë disproporcionale nga varfëria. Në zonat rurale, niveli i varfërisë u vlerësua në 19 për qind krahasuar me 16 për qind në zonat urbane, dhe gratë jetojnë më shumë në varfëri (19 për qind) në krahasim me burrat (17 për qind). Fëmijët preken në mënyrë disproporcionale (23 për qind) në krahasim me popullsinë e përgjithshme (18 për qind), me 7.2 për qind të fëmijëve që jetojnë në varfëri të skajshme.³ Të dhënat më të fundit tregojnë për një pjesë të madhe të fëmijëve nën moshën pesë vjeç (1 deri në 4) që jetojnë në familje që i përkasin kuintilit më të varfër të pasurisë.⁴

Kosova ka përqindjen më të lartë të numrit total të popullsisë ekonomikisht joaktive në Evropë.⁵ Shkalla e përgjithshme e papunësisë në Kosovë vlerësohet të jetë 29.6 për qind. Pabarazi të konsiderueshme vërehen midis grave dhe burrave, me 45.3 për qind të burrave të raportuar si të punësuar, krahasuar me 12.3 për qind të grave. Shkalla e lartë e papunësisë është regjistruar edhe tek të rinjtë e moshës 15-24 vjeç, në 55.4 për qind, me normën e papunësisë deri në 63.5 për qind te femrat dhe 48.4 për qind te meshkujt.⁶

Shpenzimet e përgjithshme publike për shërbimet sociale janë rritur me kalimin e kohës, por mbeten relativisht të ulëta dhe janë të pamjaftueshme për të siguruar qasje dhe mbulim universal. Shpenzimet publike për shëndetësinë nuk përmbushin rekomandimet globale për financimin e sektorit shëndetësor. Shpenzimet për kujdesin shëndetësor parashikohen në vetëm 3.8 për qind të BPV-së, që është dukshëm më e ulët se mesatarja e BE-së (7.1 për qind). Në mënyrë të ngjashme, shpenzimet publike për kokë banori për arsim janë të ulëta në krahasim me vendet e tjera të rajonit. Shpenzimet e vlerësuara të lidhura me arsimin për vitin 2019 janë në 4 për qind të BPV-së, me shpenzimet që dominohen nga pagat.

Që nga viti 2009, ofrimi i shërbimeve sociale është decentralizuar. Megjithatë, procesi i decentralizimit nuk është lidhur sistematikisht me ndarjen e burimeve. Nuk ekzistojnë parametra për krijimin e një formule financiare specifike për ofrimin e shërbimeve sociale që do t'u ndahet komunave nga qeveria qendrore. Si rezultat, burimet e kufizuara financiare dhe kapacitetet e kufizuara njerëzore, si dhe mungesa e planifikimit të duhur, rezultojnë në ofrimin e dobët të shërbimeve sociale për njerëzit më të cenueshëm në Kosovë.

Arsimi dhe shëndetësia janë blloqe ndërtimi për zhvillimin e kapitalit njerëzor; ato janë thelbësore për të maksimizuar potencialin e individëve për të jetuar një jetë të begatë dhe të lumtur. Në Kosovë ka dështime të konsiderueshme në ofrimin dhe cilësinë e arsimit dhe shëndetit që ndikojnë në aftësinë e popullatës së Kosovës për të marrë pjesë në tregun e punës dhe për të jetuar një jetë të gjatë, të begatë dhe të shëndetshme. Sipas Indeksit të Kapitalit Njerëzor të përgatitur nga Banka Botërore, një fëmijë i lindur sot në Kosovë do të jetë vetëm 56 për qind produktiv në krahasim me sa do të ishte kur të rritet nëse do të gëzonte arsim të plotë dhe shëndet të plotë.⁷

Të dhënat nga i njëjti burim tregojnë se një fëmijë kosovar që fillon shkollën në moshën katërvjeçare mund të presë që të përfundojë 13.2 vjet shkollë deri në ditëlindjen e tij/saj të 18-të, por kur llogaritet ajo që mësojnë fëmijët, vitet e pritshme të shkollës janë vetëm 7.9 vjet. Nxënësit/studentët në Kosovë shënojnë 375 pikë në një shkallë ku 374 pikë përfaqëson minimumin dhe 625 pikë përfaqëson arritjen më të lartë të mundshme. Kjo mungesë në kapitalin njerëzor, që reflekton një mospërputhje midis rezultateve të sistemit arsimor dhe kërkesave të tregut të punës, është një sfidë me të cilën Kosova duhet të përballë. Në lidhje me rezultatet shëndetësore, raporti tregon se në të gjithë Kosovën, 91 për qind e

³ Banka Botërore dhe Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2019. Varfëria në Konsum në Kosovë 2012-2017.

⁴ Agjencia e Statistikave të Kosovës dhe UNICEF-i. Anketa e Grupimeve të Treguesve të Shumëfishtë në Kosovë 2020 me popullatën e përgjithshme dhe komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian

⁵ You, D. et al. (2016). Kosovo in its Early Demographic Dividend Stage.

⁶ Agjencia e Statistikave të Kosovës 2018. Anketa e Fuqisë Punëtore në Kosovë

⁷ UNICEF, 2019. Analiza e Situatës së Fëmijëve dhe Grave në Kosovë

15-vjeçarëve do të mbijetojnë deri në moshën 60 vjeç. Fillimi i mirë i jetës është një hap i parë thelbësor në këtë drejtim.⁸

Kosova nuk është anëtare e BE-së apo Kombeve të Bashkuara. Sidoqoftë, në prill të vitit 2016, Marrëveshja e Stabilizim Asociimit e BE-së (MSA) hyri në fuqi si mjeti kryesor për të rregulluar tregtinë, stabilitetin dhe prosperitetin e Kosovës për të lehtësuar aderimin në BE. Për t'i përmbushur detyrimet e MSA-së, Kosova duhet të angazhohet në reforma të mëtejshme demokratike, të arrijë zhvillimin social dhe ekonomik, dhe të harmonizohet në mënyrë progresive me legjislacionin dhe standardet e BE-së, në mënyrë që të jetë në gjendje të zbatojë plotësisht "acquis" të BE-së (grupi i akumuluar i të drejtës dhe obligimeve të BE-së që nga viti 1958 e deri më sot) pas aderimit.⁹

2.2 Strategjia Kombëtare për Zhvillim

SKZH-ja kishte për qëllim zhvillimin e një liste të prioriteteve, nën një strategji ombrellë, e cila do të lejonte ndërtimin e sinergjive midis nismave të ndryshme, parandalimin e mbivendosjes institucionale, arritjen e efikasitetit më të lartë të performancës, orientimin e mbështetjes së partnerëve zhvillimorë dhe krijimin e një baze të fortë udhëzuese për institucionet e Kosovës dhe llogaridhënien ndaj publikut. Ajo është e ndarë në katër shtylla tematike: kapitali njerëzor, qeverisja e mirë dhe sundimi i ligjit, zhvillimi i industrive konkurruese dhe zhvillimi i infrastrukturës. Një plan zbatimi më i detajuar - Udhërrëfyesi i SKZH-së - i cili përfshin një kostim të masave dhe treguesve për zbatimin dhe rezultatet, u përgatit në gjysmën e parë të vitit 2017.

Raporti i progresit të zbatimit përshkroi progresin e arritur, duke përfshirë katër tregues të nivelit makro, dhe nxori rekomandimet për shqyrtim në të ardhmen, e të cilat theksojnë se aspekte të rëndësishme shoqërore kritike për mirëqenien e popullsisë nuk janë përfshirë në SKZH-në aktuale (2016-2021). Raporti bëri thirrje që masa shtesë mbi punësimin, shëndetin dhe mirëqenien sociale të përfshihen si pjesë e SKZH-së. Për më tepër, raporti i progresit theksoi progresin e bërë në Agjendën 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm. Nga 17 OZHQ-të dhe 169 caqet e OZHQ-ve, 12 qëllime dhe 22 caqe u konstatuan se janë në përputhje me SKZH-në.

Në shtyllën e saj të parë, Kapitali Njerëzor, SKZH-ja (2016-2021) thekson nevojën për një fuqi punëtore produktive, të aftë dhe inovative, duke i vendosur këta faktorë si një nga përcaktuesit e zhvillimit. Sa më të avancuara të jenë aftësitë e punës, aq më të larta janë të ardhurat e punëtorëve dhe ekonomia në përgjithësi. Diskutimi mbi aftësitë përfshin jo vetëm aftësitë teknike, të tilla si prerja dhe formimi i një produkti, por edhe aftësitë kognitive të tilla si logjika dhe arsytimi, ose aftësitë e buta të tilla si aftësitë ndërpersonale ose etika e punës. Ndërtimi i këtyre aftësive varet tërësisht nga cilësia e arsimit, lidhja e tij me tregun e punës, kushtet e punës në tregun e punës, por edhe mundësitë për të fituar aftësi përmes migrimit ose, anasjelltas, kthimit të trurit nga diaspora.

Masat e SKZH-së nën Shtyllën e Kapitalit Njerëzor:

- 1. Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucionet parashkollore.** Kjo do të mundësojë sukses më të mirë në nivele më të larta arsimore, do të zvogëlojë pabarazinë dhe do të rrisë pjesëmarrjen e grave në tregun e punës. Kjo do të thotë që një fëmijë mund të mësojë ndërsa nëna e tij ose e saj mund të punojë.
- 2. Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në arsimin fillor dhe të mesëm.** Ky është një parakusht për sukses më të mirë të sistemit arsimor dhe forcimin e aftësive të rinjve për tregun e punës. Kjo do të thotë që mësimdhënësit tanë, të cilët i mësojnë fëmijët tanë, janë të kualifikuar për punën që bëjnë.
- 3. Përmirësimi i ndërlidhjes midis shkathtësive të fituara në arsim dhe nevojave të tregut të punës.** Kjo do të kontribuojë në uljen e papunësisë dhe rritjen e ndërmarrjeve kosovare. Kjo do të thotë që një nxënës i një shkolle profesionale ose një student nga Universiteti mund ta ketë më të lehtë të gjejë punë praktike gjatë studimeve ose punësim me orar të plotë pas përfundimit të studimeve.

⁸ Banka Botërore 2020, Kosovo's Human Capital Index

⁹ UNICEF, 2019. Analiza e Situatsë së Fëmijëve dhe Grave në Kosovë

4. **Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor.** Kjo do të mundësojë që shkollat dhe mësimdhënësit të mbahen përgjegjës dhe të shpërblehen për cilësinë e punës, gjë që do të ndihmojë në përmirësimin e cilësisë së arsimit.
5. **Përmirësimi i planifikimit të shpenzimeve në sistemin arsimor.** Kjo do të mundësojë kursime në buxhetin e shtetit dhe do ta ridrejtojë financimin nga fushat me prioritet më të ulët në ato me prioritet më të lartë.
6. **Ulja e nivelit të punësimit joformal.** Kjo do të mundësojë mbrojtje dhe avancim më të mirë të punëtorëve. Gjithashtu, punëtori do të jetë në gjendje të përfitojë pensione, të gëzojë qasje në kredi dhe kushte më të mira për punë.
7. **Angazhimi konkret i ekspertëve dhe studentëve të diasporës.** Kjo do të mundësojë transferimin e njohurive praktike nga diaspora jonë dhe forcimin e lidhjeve të tyre me vendlindjen. Kjo do të thotë që një ekspert i teknologjisë mund të mbështetet financiarisht për të zhvilluar një projekt në institucionet e Kosovës ose kompanitë private dhe për të prodhuar diçka afatgjatë.

Palët kryesore të interesit të përfshira në zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së përfshijnë Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës, Ministrinë e Punës dhe Mirëqenies Sociale, Ministrinë e Punëve të Jashtme dhe Diasporës. Institucionet mbështetëse përgjegjëse për zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së përfshijnë, shkollat, Institutin Pedagogjik të Kosovës, Odën Ekonomike të Kosovës, Agjencinë Kosovare të Akreditimit dhe Autoritetin Kombëtar të Kualifikimeve, Ministrinë e Administratës Publike, Ministrinë e Drejtësisë, UNDP, GIZ, Qendrën e Inovacionit në Kosovë, Universitetet Private dhe Publike, Rrjetin e Studentëve, Rrjetin e Profesionistëve, donatorët, bizneset.

Ndërlidhja me kornizat e tjera të planifikimit strategjik

Edhe pse fokusi kryesor i SKZH-së (2016-2021) ishte rritja ekonomike, zbatimi i SKZH-së (2016-2021) ishte menduar të shërbente si një mjet për të çuar përpara agjendën e integritit evropian të Kosovës. Në këtë kuptim, rëndësi e madhe iu kushtua harmonizimit të veprimeve të zbatimit të SKZH-së me Programin e Zbatimit të Marrëveshjes Kombëtare të Stabilizim Asociimit (MSA) dhe nevojës për miratim të mëtejshëm të acquis të BE-së. SKZH-ja (2016-2021) ishte gjithashtu e përafuar me Agjendën 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm dhe synonte të përshpejtonte agjendën e zbatimit të OZHQ-ve për Kosovën. Përveç kësaj, SKZH-ja (2016-2021) u përafua me strategjitë sektoriale që synojnë të rrisin rezultatet në fushën e zhvillimit ekonomik, arsimit dhe punësimit.

Zbatimi i SKZH-së

Zbatimi i SKZH-së (2016-2021) ishte parashikuar si një proces thelbësor i Sistemit të Planifikimit të Integruar në Kosovë, bazuar në parimet e mëposhtme: masat e SKZH-së (2016-2021) kanë përparësi në ndarjen e burimeve dhe do të monitorohen nga afër, përfshirë përmes vëmendjes direkte të Kryeministrit; masat e SKZH-së marrin mbulim të plotë financiar, me qasje preferenciale në çdo burim shtesë nga buxheti i shtetit dhe/ose partnerët zhvillimorë; Ministrat dhe institucionet përgjegjëse për prioritetet e SKZH-së do të hartojnë udhëzime të qarta për zbatimin e objektivave të SKZH-së. Ndryshimet e shpeshta politike dhe mungesa e përafritimit dhe përcjelljes së plotë të shpenzimeve në përputhje me aktivitetet e planifikuara brenda SKZH-së përbëjnë dy sfidat kryesore që kanë ndikuar në zbatimin e SKZH-së (2016-2021).

Raporti i parë mbi zbatimin dhe rezultatet e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim 2016–2021 – Shtylla e Kapitalit Njerëzor (2018)

Masat e Shtyllës 1 fokusohen në përmirësimin e cilësisë së arsimit dhe në lidhjen më të mirë të arsimit me nevojat e tregut të punës. Progres i fortë është arritur tashmë në fusha të rëndësishme, të tilla si zhvillimi profesional i mësimdhënësve dhe futja e provimeve kombëtare të nxënësve që matin arritjet e të mësuarit. Zhvillimi i një sistemi informativ arsimor është pothuajse i plotë. Përmirësimi i inspektimeve të shkollave gjithashtu ka përparuar, ashtu siç kanë përparuar përmirësimet në inspektimet e tregut të punës dhe masat përkatëse për zvogëlimin e punësimit joformal.

Raporti i parë theksoi se vonesat nën këtë shtyllë lidhen kryesisht me ndryshimet sistemike dhe zhvillimin institucional. Agjencia e Standardeve dhe Vlerësimit nuk është themeluar pasi që Qeveria e Kosovës, në kuadër të agjendës më të gjerë të reformës së administratës publike, do të ndërmarrë një rishikim të agjencive ekzekutive, përderisa kapaciteti dhe autonomia profesionale e Agjencisë Kombëtare të Kualifikimit dhe Agjencisë Kosovare të Akreditimit duhet të përmirësohen. Zbatimi i sistemit të gradimit dhe licencimit të mësimdhënësve nuk filloi në vitin 2017. Mjetet kryesore për zhvillimin e arsimit profesional, të tilla si për parashikimin e aftësive dhe rishikimin e formulës së financimit, janë vonuar. Së fundi, pak është bërë deri më sot për të tërhequr ekspertë dhe studentë nga diaspora në sistemin arsimor kombëtar.

3. Objektivat dhe fushëveprimi i Vlerësimit të Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të Kosovës të Strategjisë Kombëtare për Zhvillim

3.1 Objektivat

Vlerësimi ka tre objektiva kryesorë, të cilët janë:

- 1) Vlerësimi i rëndësisë, efektivitetit, qëndrueshmërisë, efikasitetit, sinergjisë dhe ndryshimeve afatgjata që lidhen me SKZH-në, duke përfshirë zgjedhjet prioritare dhe programore të bëra në lidhje me strategjitë dhe prioritetet e tjera sektoriale dhe kontekstin socio-ekonomik gjithnjë në ndryshim në Kosovë.
- 2) Sigurimi i një vlerësimi të pavarur të performancës së Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së 2016-2021 që shihet në raport me rezultatet e pritura siç tregohet në kornizën e monitorimit të Udhërrëfyesit të SKZH-së, për të cilën promovimi i barazisë dhe barazisë gjinore konsiderohen se janë pjesë përbërëse.
- 3) Identifikimi i mësimëve dhe rekomandimeve me fokus kah e ardhmja nga vlerësimi i objektivave (1) dhe (2) më lart që mund të informojnë zhvillimin e SKZH-së 2030.

Vlerësimi do të përqendrohet në shkallën e arritjes së rezultateve dhe caqeve të planifikuara dhe reale lidhur me treguesit e nivelit të lartë të SKZH-së (2016-2021). Vlerësimi gjithashtu do të marrë parasysh burimet e ndara për zbatim, si dhe koherencën e shpenzimeve të tyre në lidhje me masat dhe objektivat e përcaktuar nga SKZH-ja (2016-2021).

Gjetjet e Vlerësimit do të informojnë zhvillimin e SKZH-së së ardhshme 2030 dhe do të ofrojnë mësimë dhe rekomandime kryesore për forcimin e mëtejshëm të zbatimit, kornizën e monitorimit si dhe burimet e ndara për të rritur rezultatet në përputhje me prioritetet e përcaktuara. ZPS-ja/ZKM-ja do të koordinojë rishikimin e raportit të Vlerësimit përmes Grupit Referues të Vlerësimit.

3.2 Fushëveprimi

Vlerësimi do të mbulojë **periudhën e zbatimit të SKZH-së e cila daton në vitin 2016**. Vlerësimi do të vlerësojë zbatimin e Kapitalit Njerëzor brenda SKZH-së (2016-2021).

Fushëveprimi organizativ i Vlerësimit fokusohet në rezultatet e nivelit kombëtar në përputhje me prioritetet e përgjithshme të SKZH-së (2016-2021).

Vlerësimi **mbulon Shtyllën e Kapitalit Njerëzor** duke përfshirë një rishikim të tërësisë së SKZH-së në kontekstin e procesit të zhvillimit dhe zgjedhjeve strategjike të ndërlidhura. Një fokus i veçantë i Vlerësimit do të vendoset në vlerësimin e çështjeve që lidhen me barazinë - veçanërisht pasi këto trajtojnë dhe kontribuojnë në të drejtat e njeriut, OZHQ-të, si dhe procesi i vlerësimit të integritetit gjinor nuk do t'i mbulojnë shtyllat e tjera të SKZH-së (Qeverisjen dhe sundimin e ligjit; Industrinë konkurruese dhe Infrastrukturën) as nuk do të vlerësojë SKZH-në e përgjithshme (2016-2021).

Fokusi programor i Vlerësimit do të përfshijë rishikimin e strategjive përkatëse dhe produkteve të njohurive të rëndësishme për shtyllën e Kapitalit Njerëzor, me fokus të veçantë në arsim, aftësi dhe nevoja të tregut të punës, punësueshmëri, dhe të tjera sipas relevancës.

3.3 Pyetjet e vlerësimit

Pyetjet që do të udhëheqin këtë vlerësim përputhen me kriteret e vlerësimit të zhvilluara nga Komiteti i Asistencës për Zhvillim (DAC)¹⁰ i OECD-së - rëndësia, efektiviteti, efikasiteti, qëndrueshmëria, sinergjitë dhe ndikimi afatgjatë. Një nënpyetje më e synuar do të përcaktohet gjatë fazës fillestare.

Rëndësia

1. Deri në çfarë mase SKZH-ja (2016-2021) në tërësi është përafuar me nevojat e Kosovës, duke përfshirë kushtet ekonomike, të barazisë dhe të kapaciteteve shoqërore që SKZH-ja synon t'i adresojë?
2. Deri në çfarë mase janë informuar me dëshmi masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021)?
3. Deri në çfarë mase Shtylla e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) u përshtat me prioritetet që evoluojnë?

Efektiviteti

- 4) Deri në çfarë mase janë realizuar masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) kundrejt objektivave dhe çaqeve të përcaktuara?
- 5) Deri në çfarë mase është hartuar korniza e monitorimit për të informuar monitorimin sistematik dhe zbatimin e SKZH-së.
- 6) A është integruar gjinia në mënyrë efektive në zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) dhe, nëse jo, si mund të bëhet më mirë?

Efikasiteti

- 7) Deri në çfarë mase u përdorën burimet financiare në dispozicion në mënyrë efikase duke marrë parasysh efektivitetin e kostos dhe efikasitetin operacional të SKZH-së në lidhje me zhvillimin e kapitalit njerëzor?

Qëndrueshmëria

- 8) Deri në çfarë mase janë të përafuara masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) me strategjitë sektoriale dhe strategjitë e tjera përkatëse dhe marrin parasysh situatat që evoluojnë me rreziqe dhe kompromise të mundshme¹¹?

Sinergjitë

- 9) Deri në çfarë mase janë të përafuara masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) me OZHQ-të dhe prioritetet e BE-së?

Ndryshimi/Ndikimi Afatgjatë

- 10) Deri në çfarë mase mund të konsiderohet që Shtylla e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) ka dhënë kontribut në progresin e vërejtur në rritjen e kapitalit njerëzor, përfshirë pasojat e mundshme të ndërhyrjeve në të drejtat dhe barazitë e njeriut?

4. Metodologjia

Vlerësimi do të udhëhiqet nga "Normat dhe Standardet" dhe "Udhëzimet Etike për Vlerësimin" të zhvilluar nga Grupi i Vlerësimit i Kombeve të Bashkuara (UNEG)¹² dhe udhëzimet korporative të UNICEF-it për qasjen e bazuar në të drejtat e njeriut dhe vlerësimet e fokusuara në barazi¹³. Do të

¹⁰Kriteret e vlerësimit të DAC u përcaktuan për herë të parë në vitin 1991 nën udhëheqjen e OECD-së. Në vitin 2019 ato janë aktualisht në proces të rishikimit.

¹¹Disa nga strategjitë kryesore përfshijnë: Strategjia dhe Plani i Veprimit për Arsimin në Kosovë (2017-2021); Strategjia Sektoriale e Mirëqenies Sociale (2018-2022); Strategjia për Rininë 2019-2023 dhe të tjera të identifikuara gjatë fazës fillestare.

¹² UNICEF 2017.

¹³ UNICEF 2011

planifikohet dhe zbatohet me një dizajn joeksperimental, duke përdorur metoda të përziera, dhe duke u mbështetur në të dhëna dytësore kur është e mundur. Ekipi pritet të gjenerojë të dhëna kryesore kryesisht përmes Intervistave me Informatorët Kyç (IIK), megjithatë, përdorimi i qasjeve alternative të gjenerimit të të dhënave që shtojnë më tepër vlerë është i mirëseardhur, p.sh., administrimi i anketave, grupeve të fokusit, vëzhgimi, përdorimi i të dhënave të mëdha, etj. Në përputhje me masat mbrojtëse kundër COVID-19, mbledhja e të dhënave do të përfshijë mënyra alternative të pranisë fizike. Prandaj, e gjithë mbledhja e të dhënave kryesore do të bëhet përmes mjeteve virtuale, duke përfshirë, dhe pa u kufizuar në zoom, skype, telefon, Viber, WhatsApp etj.

4.1 Kornizat e Vlerësimit dhe Teoritë e Ndryshimit (TOC-të)

Zbatimi i SKZH-së (2016-2021) është informuar nga “Udhërrëfyeni për Zbatimin e SKZH-së 2016-2021”, i cili përfshin informacion të detajuar mbi kostimin e masave dhe aktiviteteve. Ndërsa Udhërrëfyeni përcakton bazën për monitorimin e zbatimit të SKZH-së, Ekipi i Vlerësimit do të jetë përgjegjës për të punuar në ndërtimin e Teorisë së Ndryshimit (ToC) për të theksuar zinxhirin e rezultateve që do të informojë procesin e vlerësimit. Metodologjia e propozuar e vlerësimit duhet të pasqyrojë një qasje të bazuar në të drejtat e njeriut dhe të fokusuar në barazi duke përdorur të dhëna të ndara sipas gjinisë, përkatësisë etnike, moshës, paaftësisë, etj., dhe duhet t'i kushtojë vëmendje të kujdesshme çështjeve etike.

Disponueshmëria dhe besueshmëria e të dhënave

Raporti i vitit 2018 mbi zbatimin dhe rezultatet e SKZH-së (2016–2021) thekson mungesën e disponueshmërisë së të dhënave për monitorimin e progresit të masave dhe rezultateve të SKZH-së (2016-2021). Udhërrëfyeni i SKZH-së (2016-2021) përfshin të dhënat e rezultatit, gjendjes fillestare të outputit dhe treguesit e synuar me përkufizime të qarta të treguesve të përshkruara në dokumentin Pasaporta e Treguesve. Kur nuk ka të dhëna në dispozicion për të vlerësuar rezultatin, treguesit e outputeve, të dhënat e përfaqësuara do të nevojiten për të siguruar një tregues ose drejtim mbi progresin e bërë. Kur janë të disponueshme dhe të zbatueshme, përdorimi i të dhënave të ndara është i nevojshëm për të siguruar analiza të thella për të theksuar çështjet e barazisë, gjininë, fëmijët, adoleshentët, të rinjtë dhe të tjerët sipas rëndësisë. Të dhënat e konsoliduara të monitorimit të mbledhura nga Zyra e Planifikimit Strategjik/Zyra e Kryeministrit do të shërbejnë si një kornizë udhëzuese për të informuar Vlerësimin.

Kufizimet

Mungesa e të dhënave të besueshme dhe sistematike si dhe dokumentimit të hartimit dhe zbatimit të disa ndërhyrjeve të programit mund të kufizojnë Vlerësimin. Gjatë fazës fillestare, ekipi i vlerësimit pritet të konfirmojë disponueshmërinë e të dhënave dhe të sugjerojë si do të plotësojë çdo zbrazëti. Situata e krijuar me pandeminë COVID-19 do të imponojë kufizim të pranisë fizike për mbledhjen e të dhënave nga ekipi i vlerësimit.

5. Procesi i Vlerësimit

Pasi ekipi i vlerësimit të fillojë punën, Vlerësimi do të strukturohet në tri faza kryesore të përcaktuara nga aktivitetet shoqëruese siç përshkruhen më poshtë:

Faza Fillestare

- **Ngritja e kapaciteteve për kryerjen e Vlerësimit për ZPS-në**
Ekipi i vlerësimit së bashku me UNICEF-in do të zhvillojnë dy punëtori me stafin e Zyrës së Planifikimit Strategjik, UNICEF-in në Kosovë dhe partnerët e tjerë relevantë për njohjen me vlerësimin, duke mbuluar parimet, standardet, qasjet dhe zbatimin e Vlerësimit. Punëtorja e parë do të zhvillohet gjatë Fazës Fillestare për të siguruar që anëtarët e stafit të kenë kapacitete të ngritura dhe t'i kuptojnë hapat bazë drejt zbatimit të vlerësimit. Punëtorja e dytë do të organizohet pas përfundimit të Raportit të Vlerësimit, duke u fokusuar në formimin e Përgjigjes së Menaxhmentit për Vlerësimin.

- **Rishikimi i dokumenteve në zyrë (ang. “desk review”)**
Ekipi i vlerësimit do të fillojë Vlerësimin me një rishikim të dokumenteve për të cilin do të krijohet një bibliotekë elektronike nga ZPS-ja/ZKM-ja që përfshin dokumentacionin përkatës që do të përditësohet në mënyrë të vazhdueshme si nga ekipi i vlerësimit (EV) ashtu edhe nga ZPS-ja/ZKM-ja gjatë procesit të vlerësimit. Dokumentacioni i vënë në dispozicion të ekipit mund të përfshijë por nuk do të kufizohet në: SKZH-në (2016-2021) duke përfshirë të gjitha dokumentet shoqëruese (udhërrëfyesin, kornizën e monitorimit etj.), strategjitë sektoriale siç është Strategjia e Arsimit të Kosovës dhe Plani i Veprimit (2017- 2021); Strategjia Sektoriale e Mirëqenies Sociale (2018-2022); Strategjia për Rininë 2019-2023; Strategjia dhe Plani i Veprimit për të Drejtat e Fëmijëve (2019-2023), dokumentet kryesore përkatëse të politikave, analizën e situatës dhe raporte të tjera përkatëse të anketës që përfshijnë të dhëna dhe informacion mbi treguesit e lidhur me kapitalin njerëzor.
- **Informimet fillestare**
Përveç rishikimit të dokumenteve në zyrë, intervistat e shkurtra hyrëse me stafin nga ZPS-ja/ZKM-ja dhe Zyra e UNICEF-it në Kosovë do të informojnë prioritizimin e pyetjeve të vlerësimit dhe planifikimin e detajuar të metodologjisë së vlerësimit.
- **Një Raport fillestar (RF)**
Një raport fillestar (20 faqe) do të paraqitet që demonstron paanshmëri dhe që përputhet me standardet e cilësisë së UNICEF -it. RF-ja do t'i nënshtrohet sigurimit të cilësisë të kryer nga menaxheri i vlerësimit, një rishikimi të kryer nga palët e interesit të vlerësimit të brendshëm dhe GRV-ja, një shqyrtimi etik - nëse mbledhja e të dhënave e propozuar përfshin grupe të cenueshme, subjekte të ndjeshme dhe/ose përdorimin e të dhënave konfidenciale - dhe, në fund , një kontrolli të jashtëm të sigurimit të cilësisë që kërkon një vlerësim të kënaqshëm në mënyrë që të vazhdojë misionin në terren. Miratimi i RF-së shënon përfundimin e Fazës Fillestare.
- Bazuar në rishikimin e dokumenteve në zyrë dhe VIM, RF-ja do të sigurojë: një përshkrim kontekstual dhe përmbledhje të gjetjeve fillestare të disponueshme nga burimet dytësore; arsyetimet e ndryshimeve të propozuara në TeR -të e Vlerësimit; një përshkrim të metodologjisë së detajuar (përfshirë strategjitë e marrjes së mostrave për të gjithë mbledhjen e të dhënave parësore); kornizat teorike kundrejt të cilave do të vlerësohet SKZH-ja; një përshkrim të mekanizmit të sigurimit të cilësisë të ekipit të vlerësimit. RF-ja gjithashtu do të përshkruajë strategjitë e ekipit të vlerësimit për menaxhimin e boshllëqeve të të dhënave, ose çështjet e besueshmërisë së të dhënave, dhe do të përfshijë konsideratat etike në lidhje me gjenerimin e të dhënave parësore. RF-së do t'i bashkëngjitet një matricë vlerësimi që përshkruan pyetjet e vlerësimit, nënpyetjet, kriteret e gjykimit/treguesit, burimet e të dhënave dhe instrumentet/metodat; një analizë të palëve të interesuara; një afat kohor; TOC të SKZH-së; një plan pune; dhe biografite e anëtarëve të EV-së me një pasqyrë të ndarjes së punës midis anëtarëve të ekipit të vlerësimit kundrejt produkteve (rezultateve) të vlerësimit.

Faza e Misionit të Mbledhjes së të Dhënave Virtuale

Pas fazës fillestare, do të organizohet një mision dyjavor i mbledhjes së të dhënave virtuale me pjesëmarrjen e plotë të të gjithë anëtarëve të ekipit, gjatë të cilit të dhënat shtesë dytësore mund të identifikohen dhe të dhënat parësore do të gjenerohen. Rreth 70 palë të interesuara do të konsultohen nga ekipi vlerësues që përfshin kategoritë e mëposhtme: Institucionet dhe Agjencitë Publike të Kosovës, Sektori Privat, OShC -të, komuniteti akademik dhe Agjencitë Zhvillimore.

ZPS/ZKM dhe Zyra e UNICEF -it në Kosovë do të mbështesin EV-në, duke organizuar takime dhe logjistikë me kërkesë të Drejtuesit të Ekipit - por nuk do të marrin pjesë në asnjë nga intervistat e palëve të jashtme të interesit. Në përfundim të misionit në terren, Drejtuesi i Ekipit të vlerësimit do të paraqesë vëzhgimet dhe gjetjet paraprake te ZPS/ZKM dhe stafi i ekipit të vlerësimit të UNICEF-it, GRV-ja (GRV) dhe, nëse kërkohet, palët e tjera të interesit.

Faza e Raportimit

- Ekipi i vlerësimit do të përgatisë një draft raport të vlerësimit, i cili duhet të përfshijë një Përmbledhje Ekzekutive, që do t'i nënshtrohet një rishikimi të ndërmarrë nga ZPS-ja/ZKM-ja dhe stafi i Zyrës së UNICEF-it në Kosovë, anëtarët e GRV-së dhe menaxheri i vlerësimit; një sigurim i jashtëm i cilësisë që kërkon një vlerësim të kënaqshëm dhe, nëse kërkohet, një rishikim etik. Pas shqyrtimit të parë të brendshëm të draft raportit dhe sigurimit fillestar të cilësisë, grupi i vlerësimit do të përfshijë komentet e dhëna, sipas rastit, dhe do të përgatisë një draft raport përfundimtar. Draft raporti përfundimtar i vlerësimit ndahet me GRV-në për validim dhe ndonjë koment shtesë. Ashtu si me RF-në, është një kërkesë që raporti i vlerësimit të ketë një vlerësim të kënaqshëm para se të konsiderohet përfundimtar.
- Ose në fazën përfundimtare të draftit (për të mbështetur validimin e raporteve) ose sapo të përfundojë raporti i vlerësimit (për të mbështetur brendësimin e mëtejshëm dhe diskutimin mbi rekomandimet), Drejtuesi i Ekipit të Vlerësimit do të mbajë një takim virtual me ZPS-në/ZKM-në dhe stafin e Zyrës së UNICEF-it në Kosovë, GRV-në dhe, nëse është nevojë, akterë të tjerë kombëtarë. Raporti do të jetë në përputhje me standardet e raportimit të UNICEF-it dhe nuk do të jetë më i gjatë se 40-60 faqe duke përjashtuar përmbledhjen ekzekutive dhe anekset. Pas përfundimit të raportit të vlerësimit, ai do të vlerësohet në Sistemin Global të Vlerësimit dhe Mbikëqyrjes së Kërkimeve të UNICEF-it (GEROS), dhe do të publikohet në uebfaqen publike globale të UNICEF-it. Mësimet e nxjerra gjatë procesit të hartimit dhe zbatimit të Vlerësimit do të dokumentohen dhe ndahen për të informuar vlerësime të ngjashme në kontekste të ndryshme.
- **Konsideratat etike:** ekipi i vlerësimit duhet të identifikojë qartë çdo çështje dhe qasje të mundshme etike, si dhe proceset për rishikimin etik dhe mbikëqyrjen e procesit të vlerësimit në propozimin e tyre në lidhje me mbledhjen e të dhënave, rishikimin dhe proceset e tjera përkatëse.

Përgjigja e Menaxhmentit (PM)

- ZPS-ja/ZKM-ja është përgjegjëse për formulimin e një përgjigje zyrtare të menaxhimit ndaj vlerësimit të SKZH-së, duke marrë parasysh të dhënat e GRV-së. PM ofron një grup konkret veprimesh që institucionet e Kosovës angazhohen të ndërmarrin në përgjigje të rekomandimeve të vlerësimit që pranohen. PM do të ndahet me Komitetin e Planifikimit Strategjik për validim dhe do të informojë më tej hartimin e SKZH-së 2030.

6. Organizimi i Vlerësimit

6.1 Afati kohor, Plani i Punës dhe Produktet

Vlerësimi do të menaxhohet nga ZPS-ja/ZKM-ja në bashkëpunim të ngushtë me Zyrën e UNICEF-it në Kosovë. Plani i punës dhe afati kohor jepen në Tabelën 2 më poshtë.

Tabela 2. Plani i punës dhe afati kohor

Aktiviteti	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor
Fillimi dhe rishikimi i dokumenteve në zyrë	X				
Misioni fillestar	X				
Raporti fillestar		X			

Raporti i rishikuar nga akterët e vlerësimit, shqyrtimi etik dhe sigurimi i cilësisë i kryer.		X			
Finalizimi dhe miratimi i Raportit Fillestar		X			
Mbledhja e të dhënave			X		
Prezantimi i vëzhgimeve dhe gjetjeve paraprake			X		
Draft raporti i parë				X	
Raporti i rishikuar nga akterët e vlerësimit, shqyrtimi etik dhe sigurimi i cilësisë i kryer				X	X
Raporti Përfundimtar					X
Prezantimet përfundimtare dhe përgjigja e menaxhmentit					X

Produktet kryesore të vlerësimit dhe ditët indikative të konsulencës janë të përshkruara më poshtë në Tabelën 3.

Tabela 3. Produktet kryesore të Vlerësimit dhe afatet përfundimtare

Produktet e vlerësimit	Datat e Përfundimit	# ditë Udhëheqësi i ekipit
Misioni 2-3-ditor Virtual i Fillimit me prezantim	1 javë para dorëzimit të RF	4
Raporti fillestar (maksimum 20 faqe pa përfshirë anekset).	1 javë pas fillimit të misionit fillestar	6
Mbledhja dhe prezantimi virtual i të dhënave të ZPS/ZKM dhe UNICEF Kosovë, dhe GRV	2-3 javë pasi RF të jetë përfunduar dhe qartësuar.	10
Draft Raporti (maksimum 40-60 faqe pa përfshirë përmbledhjen ekzekutive dhe anekset)	2 javë pas përfundimit të misionit kryesor.	8
Raporti Përfundimtar (si më sipër)	2 javë pas përfundimit të rishikimit të brendshëm dhe sigurimit të jashtëm të cilësisë në draft raport.	4

Prezantimi virtual i vlerësimit për ZPS-në/ZKM-në dhe UNICEF-in në Kosovë, GRV dhe akterët e tjerë sipas kërkesës. Një Prezantim PowerPoint i vlerësimit, gjetjeve kryesore të tij, rekomandimeve dhe përfundimeve.	1-2 javë pas miratimit të raportit përfundimtar.	2
Punëtori dy-ditore për ngritjen e kapaciteteve për kryerjen e vlerësimit dhe zhvillimit të përgjigjes së menaxhmentit për ZPS-në/ZKM-në	Punëtori një-ditore para Raportit Fillestar mbi Kryerjen e Vlerësimit; dhe Punëtori një-ditore pas Raportit Final mbi Zhvillimin e Përgjigjes së Menaxhmentit	3
Totali		37

6.2 Përbërja e Ekipit dhe Kërkesat

Kërkesat e Përgjithshme të Kompetencës për një Drejtues Ekipi Ndërkombëtar

Për qëllimet e këtij vlerësimi, kompania konsulente do të sigurojë një Drejtues Ekipi Ndërkombëtar. Drejtuesi i Ekipit do të mbështetet nga një konsulent kombëtar me kohë të plotë i angazhuar direkt nga UNICEF-i (*më shumë informacion më poshtë*).

Një Drejtues Ekipi Ndërkombëtar duhet të ketë përvojë profesionale të dokumentuar në kryerjen e vlerësimeve rigorozë të pavarura që plotësojnë standardet e vlerësimit profesional - dhe më shumë se 10 vjet përvojë profesionale. Drejtuesi i Ekipit, për më tepër, duhet të ketë një historik të fortë zhvillimi me një kuptueshmëri të thellë të zhvillimit dhe programimit të bazuar në të Drejtat e Njeriut. Kërket gjithashtu që Drejtuesi i Ekipit të ketë ekspertizë në planifikimin strategjik dhe të ketë përvojë vlerësimi nga Evropa dhe Rajoni i Azisë Qendrore ose një kontekst tjetër i vendeve me të ardhura të mesme. Si udhëheqës i vlerësimit, kandidati do të demonstrojë përvojën e mëparshme në menaxhimin e një ekipi shumëdisiplinor dhe dhënien e rezultateve cilësore të vlerësimit.

Përvoja e mëparshme në Kosovë e cila demonstroi të kuptuarit e politikave kombëtare të Kosovës si dhe njohja e gjuhës shqipe do të konsiderohen si aset me rëndësi kritike.

Konsulent për Monitorim i UNICEF -it në Kosovë

Një konsulent shtesë i UNICEF-it në Kosovë do t'i sigurojë mbështetje me orar të plotë drejtuesit të ekipit gjatë gjithë procesit të vlerësimit. Konsulenti kombëtar i UNICEF -it në Kosovë ka diplomën master dhe përvojë përkatëse në monitorimin dhe vlerësimin, përfshirë vlerësimet e mëparshme me Zyrën e UNICEF-it në Kosovë.

Shoqërimi nga të rinjtë

Si pjesë e procesit të vlerësimit, katër deri në pesë studentë të universitetit do të shoqërojnë procesin e vlerësimit të cilët do t'i sigurojnë ekipit të vlerësimit mbështetje për detyra të veçanta, të tilla si marrjen e shënimeve gjatë intervistave dhe konsultimeve, sintetizimin e raportit dhe detyra të tjera shtesë sipas nevojës.

6.3 Qeverisja

Vlerësimi do të bashkëmenaxhohet nga Drejtori i ZPS-së/ZKM-së dhe Specialisti i UNICEF-it për Monitorimin e të Drejtave të Fëmijëve në Kosovë. ZPS-ja/ZKM-ja do të jetë përgjegjëse për

menaxhimin dhe koordinimin e përgjithshëm të procesit të Vlerësimit. Ai do të mobilizojë institucionet dhe partnerët për t'i dhënë informacion Ekipit të Vlerësimit dhe për të siguruar pjesëmarrjen e tyre të plotë gjatë gjithë procesit të zbatimit të vlerësimit. ZPS-ja/ZKM-ja do të përfshihet në diskutime sistematike me Ekipin e Vlerësimit gjatë gjithë procesit të planifikimit dhe zbatimit.

Zyra e UNICEF-it në Kosovë, në bashkëpunim të ngushtë me Zyrën Rajonale të UNICEF-it për Evropën dhe Azinë Qendrore, do të jetë përgjegjëse për sigurimin e cilësisë së Vlerësimit dhe rekrutimin e Ekipit të Vlerësimit. Ai do të mbështesë ZPS-në/ZKM-në për menaxhimin dhe koordinimin e procesit të zbatimit. Vlerësimi do t'i përmbahet Politikës së Vlerësimit të UNICEF-it (2018) dhe standardeve dhe procedurave për sigurimin e cilësisë.

Drejtuesi i Ekipit do të jetë përgjegjës i përgjithshëm për cilësinë dhe dorëzimin e të gjitha produkteve kryesore të vlerësimit, për të cilat të gjithë anëtarët e ekipit do të kontribuojnë siç shpjegohet më poshtë.

Roli dhe Përgjegjësia - Drejtuesi i Ekipit

Drejtuesi i Ekipit ka përgjegjësinë e përgjithshme për CPE. Detyrat specifike të Drejtuesit të Ekipit do të përfshijnë por mund të mos kufizohen në:

- Drejtimin e rishikimit të gjerë të dokumenteve në zyrë të informacionit ekzistues mbi kontekstin duke përfshirë politikat dhe prioritetet kombëtare dhe të gjitha dokumentet dhe raportet përkatëse të programit, studimet e mëparshme, hulumtimet dhe vlerësimet.
- Zhvillimin dhe ofrimin e udhëzimeve të hollësishme metodologjike për ekipin në lidhje me zhvillimin e mjeteve dhe përcaktimin e drejtimin të përgjithshëm për analizën e të dhënave dhe sigurimin e cilësisë.
- Dhënien e udhëzimeve në përgatitjen e produkteve të vlerësimit.
- Rishikimin e të gjithë dokumentacionit përkatës në lidhje me Vlerësimin e SKZH-së.
- Ndërmarrjen e një VIM-i për të verifikuar fushëveprimin e vlerësimit, ToC të SKZH-së, analizën e palëve të interesuara të zhvilluar gjatë rishikimit të dokumenteve në zyrë, paraqitjen e vlerësimit të ZPS/ZKM dhe UNICEF-i në Kosovë, GRV-ja dhe, nëse është e rëndësishme, palët e tjera të interesuara dhe organizimin e çështjeve praktike që lidhen me planifikimin e grumbullimit të të dhënave.
- Drejtimin e misionit të mbledhjes së të dhënave virtuale dhe vendimin për ndarjen e roleve dhe përgjegjësi midis anëtarëve të ekipit gjatë gjithë procesit të vlerësimit.
- Koordinimin e punës së ekipit të vlerësimit dhe konsolidimin e inpueteve nga anëtarët e ekipit për të siguruar shpërndarjen në kohë të produkteve të vlerësimit.
- Kryerjen e intervistave me një sërë akterësh dhe informatorëve kryesorë sipas raportit fillestar.
- Drejtimin e planifikimit dhe kryerjen e analizave dhe diskutimeve të pyetjeve dhe çështjeve të vlerësimit të përbashkëta për të gjithë ekipin.
- Drejtimin e konsolidimit të inpueteve të ekipeve për misionin fillestar dhe atë në terren.
- Ndërmarrjen e VIM-it dhe paraqitjen e vlerësimit të ZPS/ZKM, UNICEF-i, GRV-ja dhe, te akterët e tjerë përkatës, dhe verifikimin e produkteve kryesore që lidhen me misionin fillestar.
- Paraqitjen e RF-së, draftit dhe raporteve përfundimtare të Vlerësimit, dhe zhvillimin dhe dhënien e një prezantimi në power point mbi gjetjet dhe rekomandimet kryesore që dalin nga vlerësimi pasi raporti i vlerësimit të jetë miratuar përfundimisht.
- Menaxhimin e planit të punës së vlerësimit, duke respektuar afatet për aktivitete specifike dhe produktet.
- Mbajtjen e një niveli të lartë komunikimi me anëtarët e ekipit dhe ZPS-në/ZKM-në dhe stafin e UNICEF-it në Kosovë të përfshirë në menaxhimin e vlerësimit.

Grupi Referues i Vlerësimit (GRV)

GRV-ja nuk ka ndonjë përgjegjësi formale të menaxhimit të vlerësimit. Ai do të veprojë në një kapacitet këshillues dhe do të japë inpuete për të gjitha produktet kryesore të vlerësimit që pritet të forcojnë cilësinë dhe besueshmërinë e vlerësimit. Anëtarët e grupit referues pritet të:

- Jenë një grup këshillimi për komente kthyesë gjatë vlerësimit.
- Ofrojnë komente kthyesë mbi qasjen e vlerësimit të paraqitur nga Drejtuesi i Ekipit të Vlerësimit kur organizohet MF-ja.
- Lejojnë qasje tek informatorët kryesorë gjatë procesit të vlerësimit.
- Marrin pjesë në intervista me vlerësuesit sipas nevojës.
- Rishikojnë dhe komentojnë RF-në.
- Marrin pjesë në prezantimin e gjetjeve paraprake të vlerësimit.
- Shqyrtojnë dhe diskutojnë raportin përfundimtar, në veçanti, gjetjet dhe rekomandimet që kanë të bëjnë me ndryshimet e mundshme strategjike që duhet të bëhen në SKZH-në e ardhshme.

Shtojca 2: Bibliografia

SHËNIM: Në vijim pasqyrohet biblioteka e dokumentacionit në dispozicion për shqyrtim kundrejt kriterëve të vlerësimit. Dokumentet e hijezuara me ngjyrë të verdhë janë kërkuar nga agjencitë përkatëse por ende nuk janë marrë. Veprimet përcjellëse do të vazhdojnë të shtojnë dokumentacion gjatë gjithë fazës së mbledhjes së të dhënave.

Titulli	Burimi	Vit
Dokumentet kryesore		
1.1 DOKUMENTET KRYESORE të SKZH-së 2016-2021		
Strategjia Kombëtare e Zhvillimit	Zyra e Kryeministrit	2016-2021
Udhërrëfyesi për zbatimin e SKZH-së 2016 2021	Zyra e Kryeministrit	2017
Raporti i parë mbi zbatimin dhe rezultatet e Strategjisë Kombëtare të Zhvillimit	Zyra e Kryeministrit	2018
Modeli i Rritjes dhe Kohezionit i Kosovës	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
Krahasimi i masave dhe treguesve të SKZH-së dhe OZHQ-ve	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	
Rezultatet në nivel makro	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	
Rezultatet e SKZH-së (Excel)	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2018
Zbatimi i SKZH-së (Excel)	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2018
Analiza SWOT*		
1.2 PROJEKTI AT i BE-së: Mbështetje për Politikën dhe Planifikimin Strategjik të Kosovës 2014-2016		
Raporti Fillestar - Mbështetje për Politikën dhe Planifikimin Strategjik të Kosovës	CPM Consulting / Zyra e BE-së në Kosovë	2014
Raporti Përfundimtar - Mbështetje për Politikën dhe Planifikimin Strategjik të Kosovës	CPM Consulting / Zyra e BE-së në Kosovë	2016
Shtojcat (Korniza logjike, Plani i Operacionit, Plani i Performancës, etj.)	CPM Consulting / Zyra e BE-së në Kosovë	2016
2. KORNIZA E MONITORIMIT		
Matrica e vlerësimit - monitorimi i performancës së treguesve	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2018
Treguesit për monitorim - masa makro (ASK)	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Treguesit për monitorim - masa makro	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Baza e të dhënave të monitorimit të aktiviteteve të SKZH-së (versioni i përditësuar)	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2018

Baza e të dhënave të monitorimit të aktiviteteve të SKZH-së	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Treguesit 8 dhe 9	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Treguesit makro	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Metodologjia për raportimin dhe monitorimin e zbatimit, rezultateve dhe financimit të Strategjisë Kombëtare të Zhvillimit (shoqëruar me Pasaportat Tregues) (anglisht)	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Metodologjia për raportimin dhe monitorimin e zbatimit, rezultateve dhe financimit të Strategjisë Kombëtare të Zhvillimit (shoqëruar me Pasaportat Tregues) (shqip)	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2018
Shtojcat e metodologjisë së monitorimit (shqip dhe anglisht)	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Pasaporta e Treguesve të SKZH-së (shqip dhe anglisht)	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2018
Vlerësimi Paraprak i Ndikimit të masave të politikave të SKZH-së	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Udhëzime mbi përdorimin e bazës së të dhënave për monitorimin e aktiviteteve të SKZH-së	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2017
Udhëzues për raportimin e SKZH-së	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	
3. SHËNIME POLITIKE		
3.1 SHTYLLA SKZH 1		
1.1. Investimi në të ardhmen	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
1.2 Aftësitë për punë në shekullin 21	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
1.3 Mobilizimi i diasporës për zhvillim	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
1.4 Zhvillimi gjithëpërfshirës	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
3.2 SHTYLLAT SKZH 2-4		
2.1 Administrata publike miqësore me biznesin	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
2.2 Shtytje kundër korrupsionit	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
2.3 Efikasiteti gjyqësor	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015

3.1 Menaxhimi i asetëve strategjike	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
3.2 Përmirësimi dhe konkurrenca industriale	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
3.3 Investimet e hapura	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
4.1 Trajtimi i pamjaftueshmërisë së energjisë	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
4.2 Infrastruktura si shtylla kurrizore për rritjen ekonomike	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
4.3 Përdorimi i burimeve	Zyra për Planifikim Strategjik / Zyra e Kryeministrit	2015
4.1 PROGRAMET E QEVERISË		
Programi i Qeverisë së Kosovës 2015-2018	Qeveria e Kosovës	2015
Programi i Qeverisë së Kosovës 2017-2022	Qeveria e Kosovës	2017
4.2 PLANET VJETORE TË PUNËS SË QEVERISË		
PVPQ 2016*		
PVPQ 2017*		
PVPQ 2018*		
PVPQ 2019*		
PVPQ 2020*		
PVPQ 2021*		
Raporti i Zbatimit për PVPQ 2016*		
Raporti i Zbatimit për PVPQ 2017*		
Raporti i Zbatimit për PVPQ 2018*		
Raporti i Zbatimit për PVPQ 2019*		
Raporti i Zbatimit për PVPQ 2020*		
4.3 KORNIZA AFATMESME E SHPENZIMEVE		
KASH 2015-2017	Ministria e Financave	2014
KASH 2016-2018	Ministria e Financave	2015
KASH 2017-2019	Ministria e Financave	2016
KASH 2018-2020	Ministria e Financave	2017
KASH 2019-2021	Ministria e Financave	2018
KASH 2020-2022	Ministria e Financave	2019
KASH 2021-2023	Ministria e Financave	2020
4.4 STRATEGJITË PËRKATËSE TË QEVERISË		
Strategjia për të rinjtë	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit	2013-2017
Strategjia për të rinjtë	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit	2019-2023
Strategjia kombëtare për trashëgiminë kulturore	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit	2017-2027
Strategjia për diasporën	Ministria e Diasporës	2013-2018

Politika e sektorit të agjendës digjitale	Ministria e Zhvillimit Ekonomik	2013-2020
Strategjia e TI-së	Ministria e Zhvillimit Ekonomik	2014-2020
Strategjia e Kosovë për arsim	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë	2017-2021
Plani i veprimit për arsimin në Kosovë	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë	2017-2021
Strategjia e sigurimit të cilësisë për Kosovën - Arsimi Parauniversitar	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë	2016-2020
Strategjia për Shkollat Promovuese të Shëndetit në Kosovë	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë	2009-2018
Strategjia e komunikimit dhe informimit në mbështetje të procesit të integrimit evropian të Kosovës	Ministria e Integrimit Evropian	2018-2021
Strategjia kombëtare për inovacion dhe ndërmarrësi	Ministria e Inovacionit dhe Ndërmarrësisë	2019-2023
Strategjia dhe plani i veprimit për sektorin e punës	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale	2018-2022
Strategjia e zhvillimit të sektorit privat	Ministria e Tregtisë dhe Industrisë	2013-2017
Strategji për rregullim më të mirë	Zyra e Kryeministrit	2017-2021
Strategjia për përmirësimin e planifikimit dhe koordinimit të politikave në Kosovë (sistemi i planifikimit të integruar)	Zyra e Kryeministrit	2017-2022
Strategjia dhe plani i veprimit për të drejtat e fëmijëve	Zyra e Kryeministrit	2019-2023
4.5 PROGRAMI I REFORMËS EKONOMIKE		
Programi i Reformës Ekonomike	Ministria e Financave	2016
Programi i Reformës Ekonomike	Ministria e Financave	2017
Programi i Reformës Ekonomike	Ministria e Financave	2018-2020
Programi i Reformës Ekonomike	Ministria e Financave	2019-2021
4.6 DOKUMENTET PËR INTEGRIM TË BE-së		
Prioritetet ARE 2	Qeveria e Kosovës	2020
Udhëzime mbi Përgatitjet e PKZMSA	Ministria e Integrimit Evropian	2019
IPA II Kosovë	Komisioni Evropian	2014-2020
Programi Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit (PKZMSA)	Qeveria e Kosovës	2019-2023
Programi Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit (PKZMSA)	Qeveria e Kosovës	2020-2024
Marrëveshja e Stabilizim Asociimit të Kosovës (MSA)	Këshilli i Bashkimit Evropian	2015
4.7 RAPORTET E MONITORIMIT PËR STRATEGJITË		
Raporti i monitorimit të strategjisë së punës	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale	2020

Raporti i monitorimit të strategjisë së punës	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale	2019
Plani i veprimit për raportin e monitorimit të punësimit të të rinjve	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale	2020
Plani i veprimit për raportin e monitorimit të punësimit të të rinjve	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale	2019
Raporti i monitorimit të strategjisë arsimore	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë	2019
4.8 PLANIFIKIMI STRATEGJIK		
Rregullorja e Punës e Qeverisë	Qeveria e Kosovës	2011
Udhëzim Administrativ për Planifikimin e Dokumenteve Strategjike	Qeveria e Kosovës	2018
4.9 PROFILET E DONATORËVE		
Profilet vjetore të donatorëve 2016-2020*	Departamenti i Asistencës Zhvillimore	
5. RAPORTET PËRKATËSE TË JASHTME		
Arritjet, sfidat dhe pritjet e SKZH-së	Instituti GAP	2021
Raporti i monitorimit - parimet e administratës publike, Kosovë	OECD - SIGMA	2017
Funksionimi i qendrave të qeverisjes në Ballkanin Perëndimor	OECD - SIGMA	2018
6. DOKUMENTE KONTEKSTUALE		
6.1 RAPORTET VJETORE TË PROGRESIT TË VENDIT NGA KE-ja		
Raporti i Kosovës	Komisioni Evropian	2016
Raporti i Kosovës	Komisioni Evropian	2018
Raporti i Kosovës	Komisioni Evropian	2019
Raporti i Kosovës	Komisioni Evropian	2020
2.2 KAPITALI NJERËZOR / ARSIMI		
Agjenda për fëmijët - kontributi i UNICEF-it në zbatimin e SKZH-së 2016-2021	UNICEF	2016
Kosova në fazën e saj të hershme të dividentit demografik	UNICEF	2016
Raporti i Bankës Botërore - indeksi i kapitalit njerëzor Kosovë	Banka Botërore	2018
Rezultatet e PISA 2015	OECD	2016
Rezultatet e PISA 2018	OECD	2019
Anketa e fuqisë punëtore	ASK	2020
Raporti i Bankës Botërore - indeksi i kapitalit njerëzor Kosovë	Banka Botërore	2020
MICS Kosovë	UNICEF	2013-2014
MICS Kosovë	UNICEF	2019-2020

Shtojca 3: Përmbledhja e SKZH-së të Kosovës

Narrativa e shtyllës së kapitalit njerëzor

Logjika. Ekonomia e një vendi bazohet kryesisht në kapitalin e tij njerëzor.⁹⁷ Nevojitet fuqia punëtore e aftë që mund të prodhojë vlerë në mallra dhe shërbime. Fuqia punëtore më e aftë jo vetëm që do të sigurojë një normë më të lartë të rritjes ekonomike, por edhe një rritje gjithëpërfshirëse. Rritja e përfshirjes së fëmijëve në programet arsimore, përmirësimi i cilësisë së arsimit dhe një lidhje më e mirë midis kurrikulës shkollore dhe tregut të punës do të sigurojë që fëmijët të fitojnë shkathtësitë dhe aftësitë e nevojshme për t'u integruar në tregun e punës.

Supozimet e nënkuptuara: Masat përmbajnë supozime të nënkuptuara në lidhje me barrierat kryesore për zhvillimin e kapitalit njerëzor në Kosovë dhe në lidhje me hyrjen në tregun e punës. Një pengesë kryesore për hyrjen në tregun e punës është për shkak të aftësive dhe njohurive të pamjaftueshme nga ana e popullsisë – veçanërisht popullsisë së re (15-24 vjeç). Tre barrierat kryesore pengojnë zhvillimin e kapitalit njerëzor në Kosovë: i) Fëmijët nuk hyjnë në programe arsimore ose hyjnë shumë vonë, ii) Cilësia e arsimit të ofruar në shkollë është e pamjaftueshme për të ndërtuar kapitalin njerëzor, iii) Sistemi arsimor dhe kurrikula nuk i përshtatet nevojave të njohurive dhe aftësive në tregun modern të punës. Këto supozime përbëjnë bazën e elaborimit të aktiviteteve brenda Ministrisë së Arsimit me një theks të veçantë, bazuar në koston, drejt ndërtimit të shkollave dhe krijimit të mekanizmave për certifikim dhe llogaridhënie.

Një pengesë e dytë kryesore e nënkuptuar nga masat është se qytetarët ngurrojnë të hyjnë në tregun e punës për shkak të trajtimit të dobët duke përfshirë mungesën e kontratave dhe kushtet e dobëta të punës. Ky grup i dytë supozimesh është disi në kundërshtim me logjikën e deklaruar të supozimit të parë - se është vetë popullsia që i mungon kapitali i mjaftueshëm njerëzor për të hyrë në tregun e punës.

Pengesa kryesore përfundimtare e nënkuptuar në masë është se kapitali njerëzor është i ulët në popullsinë e Kosovës për shkak të ikjes së trurit në diasporë dhe se kapitali njerëzor mund të fuqizohet më tej përmes zhvillimit të stimujve për të tërhequr dhe për të kontraktuar diasporën për t'u angazhuar në tregun e punës brenda Kosovës (ose brenda sistemit arsimor).

Tabela E3.1: Makro-Treguesit e Strategjisë Kombëtare të Zhvillimit⁹⁸

Tema	#	Treguesi	Njësia	Gjendja fillestare (2015)	Caku (2021)	Raporti i Institutit GAP ⁹⁹
Rritja ekonomike	1	BPV për kokë banori	EUR	3277	5000	3986
	1.1	Norma e rritjes vjetore të BPV-së reale	%	4.1%	7.0%	4.9%
	2	GFCF ¹⁰⁰ (% e BPV-së)	%	25.8%	32.0%	28.6%

⁹⁷ Për qëllimet e këtij vlerësimi, Kapitali Njerëzor është përcaktuar të jetë koleksion i aftësive, njohurive dhe përvojës në një popullatë dhe shihet në aspektin e kontributit dhe vlerës së tij në zhvillimin ekonomik të Kosovës.

⁹⁸ Burimi: Udhërrëfyesi për Zbatimin e SKZH 2016-2021.

⁹⁹ Të dhënat deri në vitin 2019

¹⁰⁰ Formimi Bruto i Kapitalit Fiks

Tregu i punës	1	Raporti i punësimit ndaj popullsisë	%	25.2%	34.0%	30.1%
	2	Papunësia ¹⁰¹	%	32.9%	20%	25.7%
	2.1	Papunësia e të rinjve ¹⁰²	%	57.7%	30%	49.4%
	2.2	Përqindja e rinisë NEET ¹⁰³	%	31.4%	25%	32.7%
	3	Shkalla e pjesëmarrjes së fuqisë punëtore ¹⁰⁴	%	37.6%	42%	40.5%
	3.1	Shkalla e pjesëmarrjes së grave në fuqinë punëtore ¹⁰⁵	%	18.1%	37%	21.1%
Kohezioni social	1	% e njerëzve në varfëri	%	29.9%	25%	NA
	2	IZHNJ ¹⁰⁶	Indeksi 0-1	0.741	0.80	NA
Investimet dhe tregtia	1	Hyrjet e përgjithshme të IHD-ve	Milion euro	308.8	600	321.7
	1.1	IHD-të si përqindje në BPV	%	56.0%	65%	NA
	2	Investimet private si përqindje në BPV	%	TBC	TBC	NA
	3	Raporti i Eksportit ndaj Importit	%	12.3%	18%	12.2%
	4	Përqindja e eksporteve në BPV ¹⁰⁷	%	19.3%	28%	29.5%

Masat dhe Veprimet: Bazuar në këto supozime për pengesat në zhvillimin e kapitalit njerëzor, Shtylla e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së propozoi shtatë masa. Pesë nga tetë masat synojnë supozimin e parë në lidhje me sistemin arsimor dhe fokusohen në rritjen e cilësisë së sistemit arsimor fillor dhe të mesëm përmes një sërë aktivitetesh që synojnë certifikimin, llogaridhënien, shpenzimet dhe infrastrukturën për arsimin, si dhe një

¹⁰¹ Përqindja e fuqisë totale të punës)

¹⁰² 15-24 vjeç

¹⁰³ Jo në Arsim, Punësim, apo Trajnim

¹⁰⁴ Popullsia totale 15+ vjet

¹⁰⁵ Popullsia totale 15+ vjet

¹⁰⁶ Indeksi i Zhvillimit Njerëzor

¹⁰⁷ Mallrat dhe shërbimet

masë synon përfshirjen e hershme të fëmijëve në institucionet parashkollore. Pengesa e dytë adresohet përmes një mase të vetme e cila fokusohet në rritjen e shkallës së mbrojtjes dhe në avancimin e punonjësve përmes hyrjes në punësimin formal. Masa përfundimtare propozon rritjen e nivelit të kapitalit njerëzor në Kosovë përmes rekrutimit të ekspertëve dhe studentëve nga diaspora për të punuar dhe mbështetur tregun e punës në Kosovë.

Çdo masë vjen me një grup nënaktivitetesh të shoqëruara dhe pritet të lidhet me strategjitë dhe programet vazhduese në Kosovë dhe programet dhe zbatohen nën Ministrinë udhëheqëse. Udhërrëfyeni i vitit 2017 për zbatim gjithashtu prezantoi një kosto të vlerësuar për arritjen e këtyre aktiviteteve dhe masave. Tabela e mëposhtme përmbledh aktivitetet, treguesit, koston e vlerësuar, lidhjen e strategjisë dhe institucionet kryesore për secilën masë.

Tabela E3.2: Përmbledhje e masave, aktiviteteve dhe treguesve të kapitalit njerëzor të SKZH-së¹⁰⁸

	Treguesit e performancës ose synimet e aktivitetit	Gjendja fillestare ¹⁰⁹ ose synimi	Inst.	Lidhja e programit	Kostoja e përlogaritur (euro)	% Buxheti i Kosovës ¹¹⁰	% IPA	% Hendeku
Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucione parashkollore	% e fëmijëve të regjistruar në parashkollor % e fëmijëve të regjistruar në arsimin parashkollor	30.9% 81.3%	MASHT	PRE 2016 KASH PKZMSA	32,003,612	80.8%	16.0%	3.2%
1.1 Rritja e numrit të kopshteve publike	Ndërtimi i kopshteve publike	18			31,488,961			
	Punim kërkimor mbi situatën dhe koston e regjistrimit të fëmijëve 3-6 vjeç në sistemin arsimor	1			10.000			
1.2 Rritja e përfshirjes së institucioneve private	Projektligji për përmirësimin e kuadrit ligjor për ECD (ligji për fëmijët në parashkollorë)	1			15820			
	Licencimi i institucioneve private parashkollore	124 ¹¹¹			NC			
1.3 Optimizimi i personelit mësimdhënës përmes rialokimit prej niveleve më të larta (arsimi fillor)	Vlerësimi i numrit të mësimdhënësve për planin e rialokimit në institucionet arsimore	1			NC			
	Mësimdhënësit e trajnuar për të punuar në institucionet arsimore si mësimdhënës mbështetës për nxënësit me nevoja të veçanta	3750			104,375			
	Mësimdhënësit që do të punojnë me fëmijët në nevojë dhe trajnimin e tyre	70			384,456			

¹⁰⁸ Burimi: Udhërrëfyeni për Zbatim, 2017.

¹⁰⁹ Vlerat bazë nga viti 2015. Treguesit e aktivitetit janë vendosur në 0 në bazë, kështu që objektivat e listuar.

¹¹⁰ Kjo raportohet vetëm në nivelin e Masës sesa në nivelin e aktivitetit ose nën-aktivitetit në udhërrëfyenin.

¹¹¹ Licensuar plus numër parashkollorësh të rinj të licencuar

Masa 2: Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në arsimin fillor dhe të mesëm.	% e mësimdhënësve me Bachelor ose Master Parashkollor Fillor I mesëm i ulët I mesëm i lartë Mesatarja e vlerësimit të PISA-s	38% 38% 46% 91% 363 pikë ¹¹²	MASHT	Programi i Qeverisë PRE 2016 KASH PKZMSA	54,104,256	40%	0.5%	59.5%
2.1 Rishikimi dhe përfundimi i procesit të kualifikimit të mësimdhënësve para hyrjes në shërbim	Zhvillimi profesional i mësimdhënësve para shërbimit	2400			73,600			
	Zbatimi i sistemit të notimit në procesin e licencimit të mësimdhënësve dhe reflektimi i efekteve financiare në sistemin e pagave	17,000 ¹¹³ 25% të vlerësuar. 5% vlerësohen çdo vit			9,600,192			
2.2 Optimizimi i bazuar në cilësi i mësimdhënësve ekzistues	Ndryshimi i bazave ligjore për zhvillimin profesional të mësimdhënësve (TPD)	Mekanizmi i ZHPM-së është funksional. 5 Ais			50,064			
	Ndërtimi i mekanizmave për zbatimin e kornizës strategjike për TPD	Mekanizmi i vendosur për planifikimin, financimin, vlerësimin dhe notimin			253,000			
	Ngritja e kapaciteteve të shkollës për vlerësimin e performancës	NA			110,400			
	Zbatimi i planit dinamik për VPM ndër vite bazuar në ligjin e inspektoratit	1 plan dinamik për VPM i zbatuar			363,200			
2.3 Përsheptimi i ZHPM	Mbështetje për ETF-në për shkollat e të mësuarit të të rriturve dhe AAP Agency për AutoCAD, 2D	119 Mësimdhënës TOT			10,370			
	Akreditimi i programeve për trajnimin e mësimdhënësve	25			NC			
	Trajnimi i drejtorëve të shkollave për menaxhim dhe udhëheqje arsimore dhe zbatimin e kurrikulës së re	1200			100,100			
	Zhvillimi dhe zbatimi i kurrikulave lëndore parauniversitare	U zhvilluan kurrikula			1,247,450			

¹¹² Mesatarja e OECD në 2015 ishte 493 pikë.

¹¹³ E licensuar

2.4 Zgjerimi i përdorimit të kurrikulës së re në të gjitha shkollat e mbetura	Zhvillimi dhe pilotimi i kurrikulës së re për parashkollor dhe parafillor	7 TOT dhe 930 Mësimdhënës për pilotim.			39,210			
	Trajnimi i mësimdhënësve për zbatimin e Kornizës së Kurrikulës së Kosovës	35000			596,050			
2.5 Rishikimi i teksteve shkollore dhe zhvillimi i teksteve të reja shkollore	Ndryshimi i ligjit për tekstet mësimore dhe mjetet mësimore. Udhëzimi Administrativ i prodhuar	1 Ligj dhe 1 AAI			15,820			
	Zhvillimi i teksteve të reja mësimore	288,000			41,644,800			
Masa 3: Përmirësimi i ndërlidhjes ndërmjet shkathtësive të fituara në arsim dhe kërkesave të tregut të punës	# i profileve të përditësuara të sistemit arsimor % e papunësisë për të rinjtë që kanë përfunduar arsimin profesional	0% 35.9%	MASHT MPMS	PRE 2016 KASH PKZMSA	39,137,986	57.2%	39.0%	3.8%
3.1 Përsheptimi i procesit të zhvillimit të standardeve profesionale	Zhvillimi i standardeve të profesioneve	50			225,000			
	Dokumenti i klasifikimit të profesioneve të miratuara (MPMS)	1			4,150			
3.2 Përcaktimi i fushave me prioritet më të lartë në AAP dhe zhvillimi dhe zbatimi i kurrikulave bërthamë	Rritja e numrit të qendrave për këshillim dhe orientim në karrierë	4			NC			
	Zhvillimi i kurrikulave të reja për AAP dhe konvertimi në formë modulare (MASHT)	100% e profileve			1,260,000			
	Krijimi dhe mbështetja e kabineteve të trajnimit	5000 punëkërkuar të përfshirë në trajnimet e QAP çdo vit			579,000			
3.3 Zbatimi i sistemit pilot i kombinuar i AAP-së	Trajnimi i kandidatëve në kompanitë e QAP-ve	500			NC			
	Trajnimi i aftësive të buta i mbështetur nga GIZ	120			NC			
	Sigurimi i pajisjeve për punëtoritë për AAP-në	4 laboratorë			110,000			
	Marrëveshje të praktikës profesionale me biznesin për praktika	20			NC			
	Hartimi i materialeve të mësimdhënësve për profilet prioritare	20			480,000			
	Koncept nota për AAP	1			NC			
	Zhvillimi i programeve aktive të tregut të punës	12,000 përfitim			22,981,000			

3.4 Zhvillimi dhe zbatimi i Sistemit Kombëtar i Parashikimit të Nevojave për Shkathësi	Pjesëmarrja e studentëve në programet e shkëmbimit të praktikave	11			NC			
3.5 Ndërlidhja e punës hulumtuese në universitete me industrinë përmes qasjes së specializimeve të mençura dhe investime për R&D	Pjesëmarrja me aplikime në programin Horizon 2020	# aplikantë			306,000			
	Skema VOUCHER të Inovacionit për NVM-të dhe komunitetin biznesor	75			75,000			
	Bursat për studime universitare dhe pasuniversitare të huaja	210 akademike 60 studentë			10,992,390			
	Zhvillimi i kornizës ligjore për inovacionin dhe kërkimin shkencor	2 Ligje dhe 5 Zhvillime të AIS			32,000			
	Ngritja e kapaciteteve në kërkim dhe inovacion	20 bursa 13 kërkime 80 Mobilitete 6 grante			NC			
	Mobiliteti ndërkombëtar (CEEPUS)	57			99,750			
	Analizat e nevojave të shkathësive dhe trajnimit (HERAS)	1			160,000			
	Themelimi i Këshillave të Universiteteve Publike për Bashkëpunim me Industrinë	7			NC			
Masa 4: Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor	Testi përfundimtar i përqindjes mesatare të arritshmërisë: Klasa 5 Klasa 9 Matura	49% 64% 74%	MASHT	Qeveria PRE 2016 KASH PKZMSA	5,640,495	33.0%	27.3%	39.7%
4.1 Rritja e kapaciteteve të Këshillit Kombëtar të Cilësisë	Plotësimi i anëtarësimit në KSHC	3 anëtarë u shtuan			90,000			
	Plotësimi i kornizës rregullatore për procesin e akreditimit	1			12 400			
	Kryerja e studimit të fizibilitetit për IAL-të	1			75,000			
	Angazhimi i ekspertëve ndërkombëtarë për monitorimin e IAL-ve	1			105,000			
Aktiviteti 4.2 Zbatimi i një sistemi më të besueshëm të provimit final për nxënës	Realizimi i testit i klasës së 5 me mostra të përzgjedhura sipas kriterëve	15-20%			110,150			
	Realizimi i Testit të klasës së 9	100%			238,475			
	Realizimi i Testit të klasës së 12	100%			1,079,875			
	Pilotimi i testit PISA	100%			508,480			
	Ngritja e kapaciteteve të Divizionit të Standardeve përmes projektit të BB-së	# trajnuar			1,454,294			

4.3 Përmirësimi i provimit final për profesionet e rregulluara	Hartimi i kornizës legislative për krijimin dhe funksionalizimin e Agjencisë për Standarde dhe Vlerësim	1			254,218			
	Themelimi i agjencisë për standarde dhe vlerësim	1			NC			
	Themelimi i Këshillit Shtetëror për profesionet e rregulluara	1			234,000			
	Hartimi i provimeve finale të profesioneve të rregulluara	14 Teste			NC			
4.4 Zgjerimi i sistemit të inspektimit në arsim dhe VPM	Miratimi i Ligjit për Inspektoratin Arsimor	1			NC			
	Inspektorët e Arsimit të emëruar dhe të trajnuar	#			872,833 87.150			
	Rishikimi i procedurave të monitorimit post-akreditimit	1			NC			
	Fuqizimi i Këshillave të Prindërve	40			NC			
	Trajnimi i drejtorëve të shkollave për menaxhim	80			30,000			
	Mekanizmi i inspektoratit funksionon në të gjitha shkollat	100%			NC			
4.5 Përmirësimi i cilësisë dhe llogaridhënies së institucioneve	UA i zhvilluar për Agjencinë për Standarde	1			50,000			
	Zhvillimi i softuerit të sistemit të integruar të akreditimit dhe digjitalizimi	1			NC			
	Rritja e transparencës së IAL-ve përmes publikimit të materialeve në faqet e tyre të internetit	100%			NC			
	Ndërtimi i një sistemi monitorimi të ofruesve të AAP-së	1			45,000			
	Pilotimi dhe zbatimi i procesit të njohjes së mësimin paraprak	#			50,000			
4.6 Zhvillimi i sistemit të vlerësimit të performancës së mësimdhënësve dhe sistemit të notimit të mësimdhënësve	Inspektorët e TPE u trajnuar	70			343,620			
	Themelimi i Agjencisë për Standarde	1			NC			
Masa 5: Përmirësimi i planifikimit të shpenzimeve në sistemin e arsimit	% e nxënësve bazuar në profilet e AAP-së % e studentëve bazuar në profilet e arsimit të lartë	NA NA	MASHT MPMS	Qeveria PRE 2016 KASH PKZMSA	1,839,519	.01%	86.9%	13.1%
5.1 Zhvillimi i një masterplani për rrjetet e shkollave të AAP-së	U zhvillua analiza e pajtueshmërisë	1			16,000			
	Rrjeti shkollor i AAP-së është ridizajnuar	1			107,200			

5.2 Krijimi i Sistemit të Menaxhimit të Informatave në Arsimin e Lartë dhe zhvillimi i sistemeve të tjera	Funksionalizimi i sistemit HEMIS	1			231,014			
	Përmirësimi i EMIS-it ekzistues	1			1,211,000			
5.3 Rritja e fondeve për programet e arsimit profesional dhe ato të arsimit të lartë	Rishikimi i formulës financiare për ridrejtimin e financimit në fusha më prioritare	1			244,200			
	Plotësimi i kornizës ligjore për arsimin e lartë. Hartimi i UA-së	1			28,285			
5.4 Pilotimi i modelit të partneritetit publiko-privat	Rishikimi i kuadrit ligjor për partneritetet publiko-private	1			1,820			
	Ndërmarrja e iniciativave të PPP-ve për të mbështetur shkollat publike	10			NC			
Masa 6: Rekrutimi i ekspertëve dhe studentëve të diasporës për angazhimin në tregun e punës.	Numri i iniciativave të iniciuara nga anëtarët e diasporës	0	MDIAS	Qeveria KASH	273,191	45.0%	NC	55.0%
6.1 Krijimi i një baze të dhënash për identifikimin e profileve të diasporës	Baza e të dhënave është krijuar. Numri i ekspertëve të regjistruar	1 NA			128,330			
6.2 Themelimi i Programit për Angazhim në Atdhe (PAA)	Ekspertë të diasporës të angazhuar për ngritjen e kapaciteteve	NA			100,000			
	Konferencë me ekspertë të ndryshëm të diasporës	5			21,861			
	Diaspora që ndjek universitetet e Kosovës	NA			NA			
	Praktika profesionale për diasporën	500 aplikantë			7,000			
6.3 Zbatimi i programit të qeverisë gjermane për kthimin e ekspertëve	Angazhimi i ekspertëve nga diaspora me bazë në Gjermani	NA			8,000			
6.4 Zbatimi i programit TOKTEN	Marrëveshja e lidhur me UNDP -në	1			NC			
	Angazhimi i ekspertëve të diasporës përmes TOKTEN	3			8,000			
6.5 Krijimi i programit të mësimit online	Zhvillimi, pilotimi dhe funksionalizimi i programit të mësimit online për diasporën	1			NA			
Masa 7: Zvogëlimi i nivelit të punësimit joformal dhe krijimi i kushteve të përshtatshme të punës	Numri i lëndimeve në vendin e punës ¹¹⁴ % e punonjësve pa kontratë	54 ¹¹⁵ 66.5% 15.5%	MPMS	Qeveria PRE 2016 KASH PKZMSA	618,419	8.7%	36.8%	54.5%

¹¹⁴ Për 10.000 punëtorë

¹¹⁵ 9 fatale

	% e punonjësve pa kontratë përmes Anketës së Fuqisë Punëtore (AFP)							
7.1 Forcimi i dialogut të institucioneve me partnerët socialë	Miratimi i Ligjit për Ndryshimin e Ligjit për Këshillin Ekonomik Social (KES)	1			NC			
	Miratimi i strategjisë të KES-it	1			NC			
	Faqja e internetit e KES-it është funksionale	1			NC			
7.2 Përmirësimi i të drejtave të punëtorëve dhe garantimi i standardit minimal të sigurisë dhe shëndetit në punë	Projektligji për inspektoratin e punës	1			6,500			
	Plotësimi i kornizës ligjore për kontratat e punës dhe sigurinë në punë	1 ¹¹⁶			79,490			
	Certifikimi i punonjësve të sigurisë në terren	NA			52.929			
	Licencimi i kompanive që kryejnë aktivitete që ndërlidhen me sigurinë në terren	NA			600			
	Trajnimi i inspektorëve të punës në fushën e sigurisë në terren	50			91,600			
	Fushata ndërgjegjësimi për sigurinë	12			25,000			
7.3 Fuqizimi i mekanizmave dhe koordinimi i institucioneve që targetojnë punësimin joformal	Zhvillimi i MM-ve me institucionet që mbikëqyrin zbatimin e legjislacionit ose shoqëritë tregtare për zvogëlimin e punësimit joformal	3			NC			
	Trajnimi i inspektorëve mbi legjislacionin në lidhje me punësimin joformal	25			202,000			
	Përmirësimi i procedurave të inspektimit për të rritur inspektimet për punësim joformal	11000 ¹¹⁷			115,000			
7.4 Krijimi i sistemit të informacionit të menaxhimit për inspektoratin e punës	Sistemi i informacionit i krijuar	1			35.500			
	Punonjësit e Inspektoratit të Punës (IP) të trajnuar për sistemin e informacionit	NA			9,300			
	Uebfaqja e Inspektoratit të Punës funksionale	1			NC			

¹¹⁶ Me 9 rregullore

¹¹⁷ Me më shumë se 5% si inspektime të përbashkëta me institucionet e tjera

Shtojca 4: Arritjet e aktivitetit të SKZH-së¹¹⁸

Tabela e mëposhtme krahason vlerësimin e arritjeve nga seksioni i efektivitetit të etiketuar sipas llojit të aktivitetit. E gjelbra tregon arritje ose përparim domethënës. E verdha tregon një përparim të pjesshëm. E kuqja tregon asnjë përparim ende. Llojet përfshijnë 1 = politika ligjore, 2 = sistemet dhe qendrat, 3 = trajnimet dhe orientimet.

TABELA 9: VLERËSIMI I ARRITJES SIPAS LLOJIT TË AKTIVITETIT

Aktivitetet	Treguesit Kyç të Performancës	Vlerësimi	Lloji
Masa 1: Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucione parashkollore			
1.1 Rritja e numrit të kopshteve publike	Ndërtimi i kopshteve publike		2
	Punim kërkimor mbi situatën dhe kostimin e regjistrimit të fëmijëve 3-6 vjeç në sistemin arsimor		1
1.2 Rritja e përfshirjes së institucioneve private	Projektligji për përmirësimin e kornizës ligjore për ZhFH (ligji për fëmijët parashkollore)		1
	Licencimi i institucioneve private parashkollore		1
1.3 Optimizimi i personelit mësimdhënës përmes rialokimit prej niveleve më të larta (arsimi fillor)	Vlerësimi i numrit të mësimdhënësve për planin e rishpërndarjes në institucionet arsimore		2
	Mësimdhënësit e trajnuar për të punuar në institucionet arsimore si mësimdhënës mbështetës për nxënësit me nevoja të veçanta		3
	Mësimdhënës që do të punojnë me fëmijët në nevojë dhe trajnimi i tyre		3
Masa 2: Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në sistemin e arsimit fillor dhe të mesëm			
2.1 Rishikimi dhe përfundimi i procesit të kualifikimit të mësimdhënësve para futjes në shërbim	Zhvillimi profesional i mësimdhënësve para fillimit të shërbimit		1
	Zbatimi i sistemit të gradimit në procesin e licencimit të mësimdhënësve dhe reflektimi i efekteve financiare në sistemin e pagave		2
2.2 Optimizimi i numrit të mësimdhënësve ekzistues duke e pasur për kriter cilësinë	Ndryshimi i bazave ligjore për Zhvillimin Profesional të Mësimdhënësve (ZhPM)		1
	Ndërtimi i mekanizmave për zbatimin e kornizës strategjike për ZhPM		2
	Ngritja e kapaciteteve të shkollës për vlerësimin e performancës		3
	Realizimi i planit dinamik të VPM ndër vite bazuar në ligjin e inspektoratit		1
2.3 Përshpejtimi i ZhPM-së	Mbështetje për ETF-në për shkollat e të mësuarit të të rriturve dhe agjencinë e AAP-së për AutoCAD, 2D		2
	Akreditimi i programeve të trajnimit të mësimdhënësve		2
	Trajnimi i menaxhmentit të drejtimeve shkollore, për lidhshmëri si dhe për kurrikulë		3
2.4 Zgjerimi i miratimit të kurrikulës së re në shkollat e mbetura	Zhvillimi dhe zbatimi i kurrikulave lëndore parauniversitare		3
	Zhvillimi dhe pilotimi i kurrikulës së re për nivelin parashkollor dhe parafillor		2
	Trajnimi i mësimdhënësve për zbatimin e Kornizës së Kurrikulës së Kosovës		3
	Ndryshimi i ligjit për tekstet shkollore dhe mjetet mësimore. Udhëzimi Administrativ i prodhuar		1

¹¹⁸ Tabela është hequr nga platforma e raportimit të SPO -së dhe është në gjuhën shqipe si rezultat.

2.5 Rishikimi i teksteve shkollore dhe zhvillimi i teksteve të reja shkollore	Zhvillimi i teksteve të reja shkollore		2
Masa 3: Përmirësimi i ndërlidhjes ndërmjet shkathtësive të fituara në arsim dhe kërkesave të tregut të punës			
3.1 Përsheptimi i procesit të zhvillimit të standardeve profesionale	Zhvillimi i standardeve të profesioneve		1
	Dokumenti i klasifikimit të profesioneve të miratuara (MPMS)		1
3.2 Përcaktimi i fushave me prioritet të lartë në Arsimin dhe Aftësimin Profesional (AAP) dhe zhvillimi i kurrikulave bërthamë	Rritja e numrit të qendrave për këshillim dhe orientim në karrierë		2
	Zhvillimi i kurrikulave të reja për AAP-në dhe konvertimi në formë modulare (MASHT)		2
	Krijimi dhe mbështetja e kabineteve të trajnimit		2
3.3 Zbatimi i sistemit pilot të kombinuar të AAP-së	Trajnimi i kandidatëve në QAP-kompani		3
	Trajnimi i aftësive të buta i mbështetur nga GIZ		3
	Sigurimi i pajisjeve për punëtoritë për AAP-të		2
	Marrëveshje të Praktikës Profesionale me biznesin për praktika		2
	Hartimi i materialeve të mësimdhënësve për profilet prioritare		2
	Koncept shënim për AAP-në		1
	Zhvillimi i programeve aktive të tregut të punës		2
3.4 Zhvillimi i Sistemit Kombëtar të Parashikimit të Shkathtësive	Pjesëmarrja e nxënësve në programet e shkëmbimit të praktikave		3
3.5 Ndërlidhja e punës hulumtuese në universitete me Industrinë përmes qasjes së specializimeve të mençura dhe R&D	Pjesëmarrja e aplikantëve në programin Horizon 2020		3
	Skema e Inovacioneve VOUCHER për NVM-të dhe Bizneset		2
	Bursat për studime universitare dhe pasuniversitare të huaja		2
	Zhvillimi i kornizës ligjore për inovacionin dhe hulumtimin shkencor		1
	Ngritja e kapaciteteve në hulumtim dhe inovacion		3
	Mobiliteti ndërkombëtar (CEEPUS)		3
	Analiza e nevojave të shkathtësive dhe trajnimit (HERAS)		3
Krijimi i këshillave të Universitetit për bashkëpunim industrial		2	
Masa 4: Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor			
4.1 Rritja e kapaciteteve të Këshillit Kombëtar të Cilësisë	Plotësimi i anëtarësisë në KSHC		2
	Plotësimi i kornizës rregullatore për procesin e akreditimit		1
	Kryerja e studimit të fizibilitetit për IAL-të		1
	Angazhimi i ekspertëve ndërkombëtarë për monitorimin e IAL-ve		3
	Realizimi i testit për klasën 5 me mostra për kriteret e zgjedhura		2

Aktiviteti 4.2 Zbatimi i një testi përfundimtar më të besueshëm për nxënësit	Realizimi i testit për klasën e 9-të		2
	Realizimi i testit për klasën e 12-të		2
	Pilotimi i PISA-s		2
	Ngritja e kapaciteteve të Divizionit të Standardeve përmes projektit të BB		1
4.3 Provimi përfundimtar i përmirësuar për profesionet e rregulluara	Zhvillimi i kornizës legjislative për Agjencinë për Standarde dhe Vlerësim		1
	Themelimi i Agjencisë për Standarde dhe Vlerësim		1
	Themelimi i Këshillit Shtetëror për Profesionistët e Rregulluar		1
	Hartimi i provimeve finale të profesionistëve të rregulluar		2
4.4 Zgjerimi i sistemit të inspektimit në arsim dhe VPM	Miratimi i Ligjit për Inspektoratin Arsimor		1
	Inspektorët e Arsimit të emëruar dhe të trajnuar		3
	Rishikimi i procedurave të monitorimit pas akreditimit		2
	Forcimi i Këshillave të Prindërve		3
	Trajnimi i drejtorëve të shkollave për menaxhim		3
	Mekanizmi i inspektoratit funksionon në të gjitha shkollat		3
4.5 Përmirësimi i cilësisë dhe llogaridhënies së institucioneve	Zhvillimi i UA-së për Agjencinë e Standardeve		1
	Zhvillimi i softuerit të sistemit të integruar të akreditimit dhe digjitalizimi		2
	Rritja e transparencës së IAL-ve përmes publikimit të materialeve në faqet e tyre të internetit		2
	Ndërtimi i një sistemi monitorimi të ofruesve të AAP-së		2
	Pilotimi dhe zbatimi i procesit të njohjes së mësimi paraprak		2
4.6 Zhvillimi i sistemit të vlerësimit të performancës së mësimdhënësve dhe sistemit të gradimit të mësimdhënësve	Inspektorët e VPM-së u trajnuan		3
	Themelimi i Agjencisë për Standarde		1
Masa 5: Përmirësimi i planifikimit të shpenzimeve në sistemin arsimor			
5.1 Zhvillimi i një masterplani për rrjetet e shkollave AAP	Zhvillimi i analizës së përputhshmërisë		1
	Ridizajnimi i rrjetit të shkollave të AAP-së		2
5.2 Krijimi i Sistemit të Menaxhimit të Informacionit të Arsimit të Lartë (SMIAL) dhe sistemeve të tjera	Funksionalizimi i sistemit SMIAL		2
	Përmirësimi i SMIA-s ekzistuese		2
5.3 Rritja e financimit për programet e arsimit profesional dhe arsimin e lartë	Rishikimi i formulës së financimit për përcjelljen e financimit në fusha më prioritare		2
	Plotësimi i kornizës ligjore për arsimin e lartë. Hartimi i UA		1

5.4 Pilotimi i Modelit të Partneriteteve Publiko-Private	Rishikimi i kornizës ligjore për partneritetet publiko-private		1
	Ndërmarrja e iniciativave PPP për t'i mbështetur shkollat publike		2
Masa 6: Rekrutimi i ekspertëve dhe studentëve të diasporës për angazhimin në tregun e punës			
6.1 Krijimi i një baze të dhënash për identifikimin e profileve të diasporës	Baza e të dhënave është krijuar.		2
	Numri i ekspertëve të regjistruar		3
6.2 Krijimi i Programit për Angazhim në Atdhe (PAA)	Ekspertë të diasporës të angazhuar për ngritjen e kapaciteteve		3
	Konferencë me ekspertë të ndryshëm të diasporës		3
	Diaspora ndjek universitetet e Kosovës		3
	Praktika profesionale për diasporën		3
6.3 Zbatimi i Programit për Kthimin e Ekspertëve të Qeverisë së Gjermanisë	Angazhimi i ekspertëve me diasporën që është në Gjermani		2
6.4 Zbatimi i programit TOKTEN	Marrëveshja e lidhur me UNDP-në		1
	Angazhimi i ekspertëve të diasporës përmes TOKTEN		2
6.5 Krijimi i programit të mësimit online	Zhvillimi, pilotimi dhe funksionalizimi i programit të mësimit online për diasporën		2
Masa 7: Zvogëlimi i nivelit të punësimit joformal dhe krijimi i kushteve të përshtatshme të punës			
7.1 Forcimi i dialogut të institucioneve me partnerët socialë	Miratimi i Ligjit për Ndryshimin e Ligjit për Këshillin Socio-Ekonomik (KSE)		1
	Miratimi i Strategjisë së KSE-së		1
	Faqja e internetit e KSE-së është funksionale		2
7.2 Përmirësimi i të drejtave të punëtorëve dhe garantimi i standardit minimal të sigurisë dhe shëndetit në punë	Projektligji për inspektoratin e punës		1
	Plotësimi i kornizës ligjore për kontratat e punës dhe sigurinë		1
	Certifikimi i punonjësve të sigurisë në terren		2
	Licencimi i kompanive që kryejnë siguri në terren		2
	Trajnimi i inspektorëve të punës në fushën e sigurisë në terren		3
	Fushata ndërgjegjësimi për sigurinë		3
7.3 Forcimi i mekanizmave dhe koordinimi i institucioneve që synojnë punësimin joformal	Zhvillimi i MM-ve me institucionet që mbikëqyrin zbatimin e legjislacionit ose organizatat e biznesit për reduktimin e punësimit joformal		1
	Trajnimi i inspektorëve mbi legjislacionin në lidhje me punësimin joformal		3
	Përmirësimi i procedurave të inspektimit për t'i rritur inspektimet për punësim joformal		2
7.4 Krijimi i Sistemit të Menaxhimit të Informacionit për Inspektoratin e Punës	Sistemi i informacionit i krijuar		2
	Miratimi i Ligjit për Ndryshimin e Ligjit për Këshillin Socio-Ekonomik (KSE)		3
	Miratimi i Strategjisë së KSE-së		2

		2018	2019	2020
1.1	Rritja e numrit të kopshteve publike			
1.2.1	Ndërtimi i 18 kopshteve publike dhe plotësimi me infrastrukturën e duhur	<u>Në vitin 2018 kanë filluar të ndërtohen 6 çerdhe:</u> - 2 çerdhe participim i MASHTI-t me IPA 2016 ; - 3 çerdhe nga MASHTI-t (2 me buxhet të MASHTI-t dhe 1 çerdhe e MASHTI-t në menaxhim nga MAP); - 1 çerdhe me donacione të BE-s (IPA 2014)	<u>1. Në vitin 2019 ka përfunduar ndërtimi i 2 çerdheve:</u> - 1 çerdhe me participim të MASHTI-t me IPA 2016 dhe - 1 çerdhe me buxhet të MASHTI-t. <u>2. Në vitin 2019 kanë filluar të ndërtohen 3 çerdhe me buxhet të MASHTI-t:</u>	<u>1. Në vitin 2020 ka përfunduar ndërtimi i 3 çerdheve:</u> - 1 çerdhe me donacione të BE-s (IPA 2014); - 1 çerdhe me buxhet të MASHTI-it; - 1 çerdhe me participim të MASHTI-t me IPA 2016; Në vitin 2021 <u>ka përfunduar ndërtimi i 1 çerdheje</u> me buxhetin e MASHTI-t (në menaxhim nga MAP- çerdhja në Prizren). <u>2. Në vitin 2020 kanë filluar të ndërtohen 10 çerdhe :</u> - 4 çerdhe me donacione të BE-se (IPA 2016) dhe në vitin 2021 kanë filluar 2 çerdhe donacione të BE-se (IPA 2016); - 4 çerdhe me buxhet të MASHTI-t; - 2 çerdhe me marrëveshje me komunat
1.2	Rritja e përfshirjes në institucione private			
1.2.1	Përmirësimi i kornizës ekzistuese ligjore për edukimin dhe kujdesin e hershëm të fëmijëve (Ligji për Edukim Parashkollor)	Draft ligji është në konsultime në MASHTI	Draft ligji është në konsultime në MASHTI	Draft ligji është në konsultime në MASHTI
1.2.2	Licencimi i institucioneve parashkollore private	· 24 institucione parashkollore të licencuara për here të parë; · 48 institucione parashkollore të rilicencuara .	· 24 institucione parashkollore të licencuara për here të parë; · 43 institucione parashkollore të rilicencuara .	· 45 institucione parashkollore të licencuara për here të parë; · 35 institucione parashkollore të rilicencuara .
1.3	Optimizimi i personelit mësimdhënës përmes rialokimit prej niveleve më të larta (arsimit fillor).			
1.3.1	Vlerësimi i situatës lidhur me numrin e mësuesve që rezultojnë me ngarkese të ulët dhe hartimi i planit të rishpërndarjes së tyre në institucionet e arsimit			

1.3.2	Trajnimi i mësimeve të reja që do të punojnë në institucionet e arsimit si mësues mbështetës për nxënësit me nevojë të veçanta dhe nxënësit me vështirësi	· 520 mësues të trajnuar.	· 801 mësues të trajnuar.	· 297 mësues të trajnuar.
1.3.3	· Rritja e numrit të mësimeve të reja që do të punojnë me fëmijët në nevojë dhe trajnimi i tyre	· Nuk ka rritje të numrit të mësimeve të reja	· Janë punësuar 100 asistent mbështetës	· Nuk ka rritje të numrit të mësimeve të reja
2.1	Rishikimi dhe përfundimi i procesit të kualifikimit të mësimeve para futjes në shërbim			
2.1.1	· Zhvillimi profesional i mësimeve të reja të posa diplomuar (para shërbimit) nëpërmjet trajnimit të tyre	· nuk janë realizuar aktivitete	· nuk janë realizuar aktivitete	· nuk janë realizuar aktivitete
2.1.2	· Zbatimi i sistemit të gradimit në përputhje me procesin e licencimit të mësimeve të reja dhe reflektimi i efekteve financiare në sistemin e pagave	· nuk janë realizuar aktivitete	· nuk janë realizuar aktivitete	· nuk janë realizuar aktivitete
2.2	Optimizimi i numrit të mësimeve të reja duke e pasur për kriter cilësinë			
2.2.1	· Plotësimi i bazës ligjore për zhvillimin profesional të mësimeve të reja, rishikimi i UA-ve për krijimin e një sistemi të qëndrueshëm për ZHPM	· Nuk ka plotësim të bazës ligjore dhe nuk janë rishikuar udhëzimet administrative		
2.2.2	· Ndërtimi i mekanizmave për zbatim të Kornizës Strategjike për ZHPM	· Mekanizmat për Planifikim, Financim, Vlerësim dhe Gradim janë në fazën fillestare të ndërtimit.	· Mekanizmat për Planifikim, Financim, Vlerësim dhe Gradim janë në fazën fillestare të ndërtimit.	· Mekanizmat për Planifikim, Financim, Vlerësim dhe Gradim janë në fazën fillestare të ndërtimit.
2.2.3	· Ngritja e kapaciteteve të shkollës (drejtorit, bashkëpunëtorëve profesional, mësimeve të reja) për vlerësim të performancës.	· Në muajin shtator të vitit 2018 janë mbajtur takime informative në të gjitha rajonet e Kosovës. Në këto takime kanë marrë pjesë drejtorët, pedagogët dhe koordinatorët e cilësisë. Procesi i vlerësimit të performancës së mësimeve të reja ka filluar në muajin tetor 2018. Inspektorati i Arsimit ka realizuar seanca të veçanta informative me të gjithë drejtorët dhe mësimeve të reja të cilët iu kanë nënshtruar procesit të vlerësimit të performancës, duke u dhënë informata të nevojshme për këtë proces.	· Në muajin gusht të vitit 2019 janë mbajtur takime informative në të gjitha rajonet e Kosovës. Në këto takime kanë marrë pjesë drejtorët, pedagogët dhe koordinatorët e cilësisë. Inspektorati i Arsimit ka realizuar seanca të veçanta informative me të gjithë drejtorët dhe mësimeve të reja të cilët iu kanë nënshtruar procesit të vlerësimit të performancës, duke u dhënë informata të nevojshme për këtë proces.	· Për shkak të pandemisë me COVID-19, procesi i vlerësimit të performancës së mësimeve të reja përkohësisht është pezulluar. Me kalimin e pandemisë Inspektorati i Arsimit është i gatshëm të rifillojë me këtë proces.

2.2.4	Realizimi i planit dinamik të VPM në vite, bazuar në ligjin e Inspektoratit	• Për shkak të numrit të vogël të inspektorëve të arsimit ky proces nuk është realizuar sipas dinamikës së paraparë.	• Për shkak të numrit të vogël të inspektorëve të arsimit ky proces nuk është realizuar sipas dinamikës së paraparë.	• Për shkak të numrit të vogël të inspektorëve të arsimit ky proces nuk është realizuar sipas dinamikës së paraparë.
2.3	Përsheptimi i procesit të zhvillimit profesional të mësimitdhënësve			
2.3.2	Akreditimi i programeve për trajnimin e mësimitdhënësve	Janë akredituar/ miratuar 66 programe trajnuese .	Janë akredituar/ miratuar 16 programe trajnuese .	Janë akredituar/ miratuar 82 programe trajnuese .
2.3.3	Trajnimi i drejtorëve të shkollave për menaxhim dhe udhëheqje arsimore dhe zbatimin e kurrikulës së re (e kombinuar me nën-aktivitetin poshtë)			
2.4	Zgjerimi i përdorimit të kurrikulës së re në të gjitha shkollat e mbetura.			
2.4.1	Hartimi dhe zbatimi i kurrikulave lëndore në të gjitha shkollat dhe nivelet e arsimit parauniversitar në Kosovë për klasat: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11 dhe 12.	Kurrikulat lëndore të hartuara për klasat 2,7, 11 janë zbatuar; ndërsa për klasat 3,8,12 janë pilotuar	Kurrikulat e hartuara për klasat 3,8,12 janë zbatuar; ndërsa për klasat 4,9 janë pilotuar	Kurrikulat e hartuara për klasat 4,9 janë zbatuar; ndërsa kurrikula për klasën e 5 është pilotuar.
2.4.3	Trajnimi i mësimitdhënësve koordinatorë për zbatimin e Kornizës së Kurrikulës së Kosovës dhe organizimi i seminareve për arsimin profesional për zbatimin e Kurrikulës Bërthamë (sipas fushave përkatëse kurrikulare) në të gjitha komunat e Kosovës	4,500 mësimitdhënës koordinatorë të trajnuar për zbatim të KKK-së.	3,500 mësimitdhënës koordinatorë të trajnuar për zbatim të KKK-së.	2,800 mësimitdhënës koordinatorë të trajnuar për zbatim të KKK-së.
2.5	Rishikimi i teksteve ekzistuese si dhe zhvillimi i teksteve të reja			
2.5.2	Hartimi i teksteve për klasat 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 11 dhe 12.	hartimi i teksteve pilot për klasën 0 (përgatitore), 1,6,10,	hartimi i teksteve pilot për klasën përgatitore, 2,7,11. Rishikimi i teksteve pilot për klasën 0,1,2,6,7,10,11 (nuk janë rishikuar pas pilotimit. 10	Nuk ka pasur progres
3.1	Përsheptimi i procesit të zhvillimit të standardeve profesionale			
3.1.1	Hartimi, rishikimi dhe verifikimi i standardeve të Profesioneve	13 standarde të hartuara Është aprovuar nga KES, ku klasifikimi i	10 standarde të hartuara	17 standarde të hartuara

		profesioneve është në funksion dhe zbatohet nga të gjitha Institucionet		
3.2	Përcaktimi i fushave me prioritet më të lartë në AAP dhe zhvillimi dhe zbatimi i kurrikulave bërthamë			
3.2.1	· Rritja e numrit të Qendrave për Këshillim dhe Orientim në Karrierë në Komuna dhe zbatimi i koncepteve sipas Kurrikulës Bërthamë	6 qendra	3 qendra	3 qendra
3.2.2	· Hartimi i kurrikulave të reja dhe rishikimi i të gjitha kurrikulave të AAP dhe konvertimi i tyre në formatin modular (MASHT)		60 % e profileve	40 % e profileve
3.2.3	· Zhvillimi i cilësisë së shërbimeve të trajnimit që ofrohen në Qendra të Aftësisit Profesional nëpërmjet ngritjes së kabineteve të reja të trajnimit të pajisura dhe të funksionalizuara si dhe furnizim me pajisje moderne për kabinetet ekzistuese (MPMS)	Gjatë 2018, është bërë furnizimi me pajisje për profesionin e furrëtarisë në QAP-Prizren dhe furnizimi me kompjuterë i dy kabineteve të TIK. Poashtu gjatë 2018, është bërë furnizimi me 16 kompjuterë për QAP-Prishtinë dhe 16 kompjuterë të tjerë për QAP-Pejë nga organizata DVV International. Me mjete të Buxhetit Kosovës, janë furnizuar me pajisje të avancuara në këto 7 profile: kuzhinë, pastiqeri, zdrukthëtari, saldim, automekanik, grafik dizajn dhe përpunim qumështit. • 2018: 5,497 punëkërkuar janë trajnuar në aftësim profesional në QAP-a;	Gjatë 2019 është bërë furnizimi me pajisje për profesionin e Floktarisë nga përfaqësuesit e DVV Internacional në QAP-Podujevë. Po ashtu, është bërë edhe hapja e QAP-Podujevë në katër profile: TIK, Rrobaqepësi, Parukeri dhe Grim. Nga projekti i GIZ, është bërë furnizimi i 7 punëtorëve të QAP-ve për profilin e vetëpunësimit me nga 15 kompjuterë nga një TV dhe Llaptop, ku në total janë shpërnda 105. • 2019, 6,607 punëkërkuar janë trajnuar në aftësim profesional në QAP-a;	Lidhur me modernizimin e Shërbimeve të AP-së, gjatë vitit 2020 hapja / furnizimi i pajisjeve për profesionin e Rrobaqepësisë u bë nga përfaqësuesit e DVV-së ndërkombëtare në QAP-Gjilan. Në bazë të marrëveshjes së bashkëpunimit në mes APRK dhe DVV internacional është bërë furnizimi i 4 QAP (Prishtinë, Mitrovicë, Prizren, Gjakovë) me 132 Tablet dhe 8 Llaptop, ku qëllim i këtij projekti ishte digjitalizimi i Qendrave të Aftësisit Profesional (QAP) dhe implementimi i trajnimeve online për profesionet TIK dhe komunikim, Administrim biznesi, Ndërmarrësi /vetëpunësim dhe Asistent administrativ që ofrohen në QAP dhe përshtatja ndaj rrethanave aktuale të shkaktuara nga pandemia COVID-19 Në total, gjatë vitit 2018-2020, 15,540 punëkërkuar janë trajnuar në aftësim profesional në QAP-a. • 2018: 5,497 punëkërkuar janë trajnuar në aftësim profesional në QAP-a; • 2019, 6,607 punëkërkuar • 2020: 3436 punëkërkuar
3.3	Zbatimi i sistemit pilot i kombinuar i AAP-së me elemente të mësimin të dyfishtë			

3.3.1	Trajnimi i kandidatëve në kombinim QAP-kompani, lidhja e marrëveshjeve me bizneset dhe zhvillimi i trajnimit në kombinim qendër-biznese (MPMS)	2018: 162; përfitues në trajnimin e kombinuar në QAP dhe kompani.	2019: 322; përfitues në trajnimin e kombinuar në QAP dhe kompani.	Gjatë vitit 2018-2020, kanë qenë 880 përfitues në trajnimin e kombinuar në QAP dhe kompani. 2018: 162; 2019: 322; 2020 : 396
3.3.3	Pajisja e punëtorëve për praktikën bazë profesionale në shkollat e AAP (MASHT)	-	Pajisja e 10 laboratorëve me pajisje të TIK/ për praktikën bazë profesionale.	-
3.3.4	Nënshkrimi i marrëveshjeve me bizneset për praktikë profesionale me qëllim të ofrimit të mundësive për nxënësit për përmbushjen e praktikës së paraparë me plan program	45 marrëveshje të nënshkruara	12 marrëveshje të nënshkruara	10 marrëveshje të nënshkruara
3.3.5	Hartimi i materialeve mësimore për profilet prioritare	Hartimi i materialeve mësimore për 3 profile	Hartimi i materialeve mësimore për 4 profile	Hartimi i materialeve mësimore për 4 profile
3.3.7	Zhvillimi i programeve aktive në tregun e punës (MPMS) (punë publike, trajnim në punë, subvencionimi i pagave, praktikantë, vetëpunësimi)	2018: 3,000 (1,805 ishin meshkuj dhe 1,195 ishin femra);	2019: 4,611 të papunë (2,413 ishin meshkuj dhe 2,198 ishin femra);	Gjatë vitit 2018-2020 13242 të papunë të regjistruar që kanë marrë pjesë në MATP (përveç aftësimin profesional). Nga ky numër, 6934 ishin meshkuj dhe 6308 ishin femra. 2018: 3,000 (1,805 ishin meshkuj dhe 1,195 ishin femra); 2019: 4,611 të papunë (2,413 ishin meshkuj dhe 2,198 ishin femra); 2020: 5631 të papunë (2,915 ishin femra dhe 2,716 ishin meshkuj).
3.4	Zhvillimi dhe zbatimi i Sistemit Kombëtar i Parashikimit të Nevojave për Shkathhtësi			
3.4.1	Pjesëmarrje e nxënësve në programet e shkëmbimit të eksperiencës në vendin e punës (internship)			
3.5	Ndërlidhja e punës hulumtuese në universitete me industrinë përmes qasjes së specializimeve të mençura dhe investime për R&D			

3.5.1	· Pjesëmarrja me aplikime në programin Horizon 2020	Numri i aplikacioneve të suksesshme është	Numri i aplikacioneve të suksesshme është 7	Numri i aplikacioneve të suksesshme është
3.5.2	· Skema VOUCHER të Inovacionit për NVM-të dhe komunitetin biznesor	· nuk ka progres	Është filluar me hartimin e rregullores për VOUCHER të Inovacionit	Është finalizuar hartimi i rregullores për VOUCHER të Inovacionit dhe është në konsultime në MASHTI
3.5.3	Përkrahja e stafit akademik dhe e studentëve nëpërmjet bursave për stafin akademik dhe studentet për studime baçelor, master dhe PHD nga vende dhe universitete të ndryshme	Ministria e Arsimit Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit gjatë vitit 2018 ka përkrahë: 1,380 bursa për studentet për studime baçelor dhe master; -	Ministria e Arsimit Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit gjatë vitit 2018 ka përkrahë: 1,416 bursa për studentet për studime baçelor dhe master; -	Ministria e Arsimit Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit gjatë vitit 2018 ka përkrahë: 1,619 bursa për studentet për studime baçelor dhe master; -
		Ministria e Arsimit Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit gjatë vitit 2018 ka përkrahë: 14 bursa për studentet për studime PHD.	Ministria e Arsimit Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit gjatë vitit 2018 ka përkrahë: 20 bursa për studentet për studime PHD.	Ministria e Arsimit Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit gjatë vitit 2018 ka përkrahë: 35 bursa për studentet për studime PHD.
		- Në bashkëpunimit me City College (University of York , i quajtur më parë City College -Universiteti I Sheffiled-it) MASHTI ka përkrahur studentët në vitin akademik 2017-2018: - bachelor: 10 bursa 100% financim dhe 8 me 50% financim - master:10 bursa me 100% financim dhe 10 me 50% financim - MBA; 10 bursa me100% financim dhe 4 me 50% financim	- Në bashkëpunimit me City College (University of York , i quajtur më parë City College -Universiteti I Sheffiled-it) MASHTI ka përkrahur studentët në vitin akademik 2018-2019: - bachelor: 10 bursa 100% financim dhe 10 me 50% financim - master:10 bursa me 100% financim dhe 15 me 50% financim - MBA; 10 bursa me100% financim dhe 5 me 50% financim	- Në bashkëpunimit me City College (University of York , i quajtur më parë City College -Universiteti I Sheffiled-it) MASHTI ka përkrahur studentët në vitin akademik 2019-2020: - bachelor: 9 bursa 100% financim dhe 4 me 50% financim - master: 9 bursa me 100% financim dhe 12 me 50% financim - MBA; 9 bursa me100% financim dhe 5 me 50% financim
3.5.4	· Hartimi i kornizës ligjore për inovacione dhe transfer të dijes dhe teknologjisë, si dhe për financimin e veprimtarisë kërkimore shkencore	Është hartuar dhe miratuar: - Ligji për inovacion shkencor dhe transfer të dijes dhe teknologjisë;	· nuk ka progres	· nuk ka progres
3.5.5	· Përkrahja për ngritjen e kapaciteteve në hulumtime shkencore dhe për ndërmarrjen e iniciativave për hulumtime dhe inovacion	· Janë përkrah/ ndarë: - 64 mobilitete për pjesëmarrje në konferenca dhe hulumtime ndërkombëtare; - 5 Projekte hulumtuese; - janë ndarë 2 çmime-shkencëtar të vitit.	· Janë përkrah/ ndarë: - 54 mobilitete për pjesëmarrje në konferenca dhe hulumtime ndërkombëtare; - 3 Projekte hulumtuese; - janë ndarë 3 çmime-shkencëtar të vitit.	· Janë përkrah/ ndarë: - 20 mobilitete për pjesëmarrje në konferenca dhe hulumtime ndërkombëtare; - 11 Projekte hulumtuese; - nuk janë ndarë çmime

3.5.6	· Mobiliteti ndërkombëtar i studentëve të doktoraturës dhe akademikëve (CEEPUS)	40 mobilitete	125 mobilitete	mobilitete
3.5.7	· Analizat e nevojave të shkathësive dhe trajnimit (e kryer nga projekti austriak HERAS)			
3.5.8	· Themelimi i Këshillave të Universiteteve Publike për Bashkëpunim me Industrinë	· Janë themeluar 4 këshilla	· Janë themeluar 3 këshilla	· Janë themeluar 1 këshill
4.1	Rritja e kapaciteteve të Këshillit Kombëtar të Cilësisë			
4.1.1	· Plotësimi i anëtareve të Bordit të Këshillit Shtetëror të Cilësisë	Gjatë vitit 2017 deri në mes të vitit 2018 Këshillit Shtetëror i Cilësisë nuk ka qenë funksional	Këshillit Shtetëror i Cilësisë në periudha të caktuara nuk ka pas numër të plotë të anëtarëve	Këshillit Shtetëror të Cilësisë është plotësuar me anëtarë
4.1.2	· Përmirësimi i kornizës rregullative për procesin e akreditimit	Korniza rregullative e përmirësuar		
4.1.6	Kryerja e studimit të fizibilitetit për rankimin e IAL	nuk ka progres	nuk ka progres	nuk ka progres
4.1.7	· Angazhimi i eksperteve ndërkombëtar për monitorimin e IAL-ve (propozim)	Monitorimi i IAL-ve i realizuar	Monitorimi i IAL-ve i realizuar	Monitorimi i IAL-ve i realizuar
4.2	Zbatimi i një sistemi më të besueshëm të provimit final për nxënës			
4.2.1	· Realizimi i testit i klasës së 5 me mostra të përzgjedhura sipas kriterëve	Nuk është realizuar	Nuk është realizuar	Nuk është realizuar
4.2.2	· Realizimi i Testit të klasës së 9	Është realizuar testi i arritshmërisë, rezultati mesatar i arritshmërisë ka qenë 61%.	Është realizuar testi i arritshmërisë, rezultati mesatar i arritshmërisë ka qenë 57.9%.	Nuk është realizuar
4.2.3	· Realizimi i Testit të klasës së 12	Është realizuar testi i maturës, rezultati mesatar i kalueshmërisë ka qenë 73.3%.	Është realizuar testi i maturës, rezultati mesatar i kalueshmërisë ka qenë 64.6%.	Është realizuar testi i maturës, rezultati mesatar i kalueshmërisë ka qenë 67.4%.

4.2.4	· Pilotimi realizimi i Testit PISA	Është realizuar testi final PISA2018.	Është realizuar publikimi i rezultateve të testit final PISA2018. Kosova në këtë vlerësim ka pasur këto rezultate: Lexim-353 , Matematikë-366, Shkenca-365 pikë,	Për shkak të pandemisë pilotimi I testit PISA është shtyrë për vitin 2021
4.2.5	· Ngritja e kapaciteteve të Divizionit për Vlerësim, Standarde dhe Monitorim nëpërmjet trajnimeve të ofruara nga Projekti i BB	Zyrtare e DVSM kanë marrë pjesë në konferenca dhe trajnime. Zyrtarët e Divizionit për Vlerësim, Standarde dhe Monitorim kanë marrë pjesë në 7 konferenca dhe trajnime për vlerësimet ndërkombëtare. Konferencat dhe trajnimet kanë qenë për kodimin e pyetjeve, administrimin dhe përpunimin e të dhënave.	Zyrtare e DVSM kanë marrë pjesë në konferenca dhe trajnime. Zyrtarët e Divizionit për Vlerësim, Standarde dhe Monitorim kanë marrë pjesë në 6 konferenca dhe trajnime për vlerësimet ndërkombëtare. Konferencat dhe trajnimet kanë qenë për kodimin e pyetjeve, administrimin dhe përpunimin e të dhënave.	Zyrtare e DVSM kanë marrë pjesë në konferenca dhe trajnime. Zyrtarët e Divizionit për Vlerësim, Standarde dhe Monitorim kanë marrë pjesë në 5 (prej tyre 4 online) konferenca dhe trajnime për vlerësimet ndërkombëtare. Konferencat dhe trajnimet kanë qenë për kodimin e pyetjeve, administrimin dhe përpunimin e të dhënave.
4.3	Përmirësimi i provimit final për profesionet e rregulluara. Operacionalizimi i Agjencisë për Standarde dhe Vlerësim, si dhe Këshillit Shtetëror për Profesionet e Rregulluara			
4.3.1	· Hartimi i kornizës legjislative për krijimin dhe funksionalizimin e Agjencisë për Standarde dhe Vlerësim	· Nuk është hartuar dhe nuk është miratuar korniza legjislative	· Nuk është hartuar dhe nuk është miratuar korniza legjislative	· Nuk është hartuar dhe nuk është miratuar korniza legjislative
4.3.4	· Hartimi i testeve për provimin final të profesioneve të rregulluara dhe kryerja e testeve	· Nuk janë hartuar testet.	· Nuk janë hartuar testet.	· Nuk janë hartuar testet.
4.4	Zgjerimi dhe përmirësimi i sistemit të inspektive në sistemin arsimor dhe aspekteve të vlerësimit të performancës së mësimdhënësve			
4.4.2	· Funksionimi i Inspektoratit në aspektin juridiko-administrativ dhe pedagogjik profesional, si dhe ngritja e kapaciteteve	· Për shkak të numrit të vogël të inspektorëve të arsimit, ka qenë i pamundur funksionimi i Inspektoratit i ndarë në aspektin juridiko-administrativ dhe pedagogjik profesional. Gjatë vitit 2018 nuk ka pasur shtim të numrit të inspektorëve.	· Për shkak të numrit të vogël të inspektorëve të arsimit, ka qenë i pamundur funksionimi i Inspektoratit i ndarë në aspektin juridiko-administrativ dhe pedagogjik profesional. Gjatë vitit 2019 nuk ka pasur shtim të numrit të inspektorëve.	· Për shkak të numrit të vogël të inspektorëve të arsimit, ka qenë i pamundur funksionimi i Inspektoratit i ndarë në aspektin juridiko-administrativ dhe pedagogjik profesional. Gjatë vitit 2020 nuk ka pasur shtim të numrit të inspektorëve.

4.4.6	Funksionalizimi i mekanizmit Inspektorat dhe Koordinator i Cilësisë, Komunë-Shkollë për sigurimin e cilësisë në nivel vendi, në nivel komunal dhe në nivel shkolle.	Gjatë vitit 2018 u është vlerësuar performanca 24 shkollave në nivel vendi, me ç'rast janë realizuar takime dhe konsulta me të gjithë koordinatorët e cilësisë në nivel komune e shkolle që vlerësohej. Janë 33 Koordinator te Cilësisë në nivel komunal dhe 645 në nivel shkolle.	Gjatë vitit 2019 u është vlerësuar performanca 30 shkollave në nivel vendi, me ç'rast janë realizuar takime dhe konsulta me të gjithë koordinatorët e cilësisë në nivel komune e shkolle që vlerësohej. Janë 33 Koordinator te Cilësisë në nivel komunal dhe në nivel shkolle.	Gjatë vitit 2020 u është vlerësuar performanca 6 shkollave në nivel vendi, me ç'rast janë realizuar takime dhe konsulta me të gjithë koordinatorët e cilësisë në nivel komune e shkolle që vlerësohej. Janë 33 Koordinator te Cilësisë në nivel komunal dhe 722 në nivel shkolle.
4.5	Përmirësimi i cilësisë së autonomisë dhe llogaridhënies së institucioneve të akredituara			
4.5.4	Ndërtimi i sistemit të monitorimit të ofruesve te AAP pas akreditimit të tyre			
4.5.5	Pilotimi dhe zbatimi i procesit të Njohjes së Mësimit Paraprak (NjMP)			
4.6.1	Vlerësimi i performancës së mësimdhënësve	Gjatë vitit 2018 niveli i performancës i është vlerësuar mbi 90 mësimdhënësve	Gjatë vitit 2019 niveli i performancës i është vlerësuar mbi 500 mësimdhënësve	Gjatë vitit 2020 niveli i performancës i është vlerësuar mbi 140 mësimdhënësve
5.1	Ndërtimi i një master plani për rrjetin shkollave të AAP-së			
5.1.1	Krahasimi i planeve zhvillimore dhe vlerësim i përputhshmërisë së tyre me Kornizën e Kurrikulës	Analiza e përputhshmërisë, e hartuar		
5.1.2	Rishikimi i dizajnit të rrjetit të shkollave pas aprovimit të Kornizës së Kurrikulës së veçantë për AAP	Rrjetëzimi i shkollave APP nuk është bërë, nuk është i ridizajnuar	Rrjetëzimi i shkollave APP nuk është bërë, nuk është i ridizajnuar	Rrjetëzimi i shkollave APP nuk është bërë, nuk është i ridizajnuar
5.2	Krijimi i Sistemit të Menaxhimit të Informatave në Arsimin e Lartë dhe zhvillimi i sistemeve të tjera			

5.2.1	Funksionalizimi dhe Avancimi i Sistemit të Menaxhimit të Informatave në Arsimin e Lartë (SMIAL)	Sistemi I Menaxhimit të Informatave në Arsimin e Lartë është funksional që nga viti 2017, mirëpo ka defekte të shumta të cilat pengojnë sigurimin e të gjitha të dhënave për këtë nivel dhe ka nevojë për përmirësime dhe avancim, gjë që nuk ka ndodhur deri tani.	Sistemi I Menaxhimit të Informatave në Arsimin e Lartë është funksional që nga viti 2017, mirëpo ka defekte të shumta të cilat pengojnë sigurimin e të gjitha të dhënave për këtë nivel dhe ka nevojë për përmirësime dhe avancim, gjë që nuk ka ndodhur deri tani.	Sistemi i Menaxhimit të Informatave në Arsimin e Lartë është funksional që nga viti 2017, mirëpo ka defekte të shumta të cilat pengojnë sigurimin e të gjitha të dhënave për këtë nivel dhe ka nevojë për përmirësime dhe avancim, gjë që nuk ka ndodhur deri tani. Në vitin 2020 kanë filluar disa iniciativa nga ana e Kabinetit të Ministrit, por për shkak të ndryshimeve të shpeshta politike, nuk ka ndodhur ndonjë veprim konkret.
5.2.2	Avancimi i sistemit ekzistues për Menaxhimin e Informatave në Arsim (SMIA)	Ky aktivitet ka qenë i ndërlidhur me zhvillimin e sistemeve qendrore dhe avancimin e SMIA-s ekzistuese (komponentë këta në kuadër të projektit të Bankës Botërore për përmirësimin e sistemit të arsimit), të cilat nuk janë realizuar nga ana e projektit. Pasi që nuk është realizuar zhvillimi i sistemeve qendrore, sistemi ekzistues SMIA është funksional, por nuk është avancuar më tutje.	Ky aktivitet ka qenë i ndërlidhur me zhvillimin e sistemeve qendrore dhe avancimin e SMIA-s ekzistuese (komponentë këta në kuadër të projektit të Bankës Botërore për përmirësimin e sistemit të arsimit), të cilat nuk janë realizuar nga ana e projektit. Pasi që nuk është realizuar zhvillimi i sistemeve qendrore, sistemi ekzistues SMIA është funksional, por nuk është avancuar më tutje.	Ky aktivitet ka qenë i ndërlidhur me zhvillimin e sistemeve qendrore dhe avancimin e SMIA-s ekzistuese (komponentë këta në kuadër të projektit të Bankës Botërore për përmirësimin e sistemit të arsimit), të cilat nuk janë realizuar nga ana e projektit. Pasi që nuk është realizuar zhvillimi i sistemeve qendrore, sistemi ekzistues SMIA është funksional, por nuk është avancuar më tutje.
5-3	Rritja e financimit për programet e arsimit profesional dhe arsimin e lartë			
5.3.1	Rishikimi i formulës së financimit dhe duke i riorientuar shpenzimet nga fushat më pak prioritare në ato më prioritare.	Nuk është përgatit baza për caktimin e formulës së financimit në IAL. Formula e financimit për profilet arsimore të AAP-së nuk është rishikuar.	Nuk është përgatit baza për caktimin e formulës së financimit në IAL. Formula e financimit për profilet arsimore të AAP-së nuk është rishikuar.	
5.3.2	Plotësimi i kornizës ligjore të arsimit të lartë. Hartimi i udhëzimeve administrative që dalin nga ligji	Korniza ligjore nuk është plotësues. Nuk janë hartuar udhëzimet administrative që dalin nga ligji . Ligji I AL nuk ka kaluar ende në Kuvend.	Korniza ligjore nuk është plotësuar. Nuk janë hartuar udhëzimet administrative që dalin nga ligji . Ligji I AL nuk ka kaluar ende në Kuvend.	Korniza ligjore nuk është plotësuar. Nuk janë hartuar udhëzimet administrative që dalin nga ligji . Ligji I AL nuk ka kaluar ende në Kuvend.
5-4	Pilotimi i modelit të Partneriteteve Publiko-Private			
5.4.1	Rishikimi i kornizës ligjore për partneritetin publiko-privat me qëllim të gjetjes së një modeli të përshtatshëm për ta përshtatur me sistemin e shkollave publike.	Korniza ligjore nuk ka pasur mundësi të rishikohet.		

5.4. 2	· Ndërmarrja e iniciativave PPP në mbështetje të shkollave publike	Iniciativat janë ndërmarrë por nuk ka pas rezultate.	Iniciativat janë ndërmarrë por nuk ka pas rezultate.	Iniciativat janë ndërmarrë por nuk ka pas rezultate.
6.1	Krijimi i një databaze e cila e përdorë regjistrin e diasporës për identifikimin e profileve të ndryshme të mërgatës			
6.1. 1	· Krijimi i data bazës për identifikimin e profileve të ndryshme nga diaspora dhe popullimi i saj me të dhëna			
6.2	Krijimi i Programit për Angazhim në Atdhe (PAA)			
6.2. 1	· Angazhimi i eksperteve dhe profesionisteve nga diaspora për ngritje të kapaciteteve në institucionet publike dhe private			
6.2. 2	· Konferenca me grupe të ndryshme të ekspertëve nga diaspora	1.Konferencë me temën "Roli I gruas në diasporë" me pjesëmarrje nga vendet e ndryshme si: Gjermania, Italia, Greqia, Zvicra, Suedia ,ShBA, Kanada. Numri I pjesëmarrësve 60 persona. 2. Seminar me mësues nga diaspora te realizuar ne këto vende : Greqi , Itali, Gjermani dhe Austri me temën: Gjendja e mësimit plotësues të gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare.	1.Konferenca "Gruaja në diasporë- digë e fuqishme kundër asimilimit" pjesëmarrës 50 nga shtete te ndryshme Austria, Gjermania, Italia, Greqia, Zvicra, Suedia ,Sllovenia ,Turqia, ShBA, Kanada. 2.Seminar me temën: "Rritja e cilësisë së mësimdhënies dhe përdorimi i metodave didaktike bashkëkohore, me qëllim afrimin e sa më shumë nxënësve në kurset e MPGJSh-së". i realizuar ne këto vende Greqi dhe Suedi.	Ne vitin 2020 nuk kemi pasur kërkesa për pune praktike për arsye te situatës me pandeminë Covid 19.
6.2. 4	· Praktikrat profesionale për studentë dhe të rinj	Numri I praktikanteve/studenteve te cilën kanë vijuar punën praktike ne institucionet publike te Republikës së Kosovës ne periudhe te ndryshme kohore për vitin 2018 ka qenë 38 studentë. (MPJ , MED, MZHE, MD, MT, MI, MKRS, Agjencia e Aviacionit Civil të Kosovës etj.)	Numri I praktikanteve/studenteve te cilën kanë vijuar punën praktike ne institucionet publike te Republikës së Kosovës ne periudhe te ndryshme kohore për vitin 2018 ka qenë 12 studentë. (MPJ, MED, MTI, MD, MZHE, MF etj.)	Ne vitin 2020 nuk kemi pasur kërkesa për pune praktike për arsye te situatës me pandeminë Covid 19.
6.3	Zbatimi i Programit për Kthimin e Ekspertëve të Qeverisë së Gjermanisë në vitin 2016			
6.3. 1	· Promovimi dhe angazhimi përmes programit për angazhimin e ekspertëve të diasporës që jetojnë në Gjermani	Kthimi afatgjatë 9 Kthimi afatshkurtër 5	Kthimi afatgjatë 3 Kthimi afatshkurtër 5	Kthimi afatgjatë 7 Kthimi afatshkurtër 3

6.4	Zbatimi i programit TOKTEN			
6.4.2	· Promovimi dhe angazhimi përmes programit TOKTEN për angazhimin e ekspertëve të diasporës që jetojnë në vendet e tjera	n/a	n/a	n/a
6.5	Krijimi i një programi mësimor online (e-learning)			
6.5.1	· Zhvillimi, pilotimi dhe funksionalizimi i plotë i programit mësimor on-line për diasporën	n/a	n/a	n/a
7.2	Përmirësimi i të drejtave të punëtorëve dhe garantimi i minimumit të standardeve të sigurisë dhe shëndetit në punë			
7.2.2	· Zhvillimi dhe plotësimi i kornizës ligjore nga marrëdhënia e punës, sigurisë dhe shëndetit në punë	Gjatë 2018, është hartuar Koncept Dokumenti për rregullimin e fushës nga marrëdhënia e punës. Janë hartuar dy projektligje nga marrëdhënia e punës, siç është Projektligji i Punës dhe Projektligji për Pushimin e Lehonisë dhe Prindëror. Të dy projektligjet i janë dorëzuar Qeverisë për miratim 17 direktiva të BE-së janë transpozuar në Projektligjin e Punës dhe Projektligjin për Pushimin e Lehonisë dhe Prindëror.	Gjatë vitit 2019, është hartuar draft Koncept Dokumentit për Avancimin e Legjislacionit nga Fusha e Sigurisë dhe Shëndetit në Punë, ndërsa është miratuar nga Qeveria me dhjetor 2020. Pas miratimit në shkurt 2021 është përgatitur Vendimi për themelimin e grupit punues për hartimin e Projektligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 04/161 për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë. Gjatë vitit 2019, ka vazhduar me transpozimin e dy direktivave të BE-së për transpozimin e plotë në aktet nënligjore siç janë: Projekt-rregullorja për ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores Nr. 04/2014 për kërkesat minimale të sigurisë dhe shëndetit në vendin e punës dhe Projekt-rregullorja për ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores Nr. 05/2015 për kërkesat minimale të sigurisë dhe shëndetit në përdorimin e pajisjeve të punës në vendin e punës.	Ndërkaq gjatë vitit 2020 janë miratuar Rregullorja nr. 01/2020, për ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores Nr. 04/2014 për kërkesat minimale të sigurisë dhe shëndetit në vendin e punës dhe Rregullorja Nr. 02/2020, për ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores Nr. 05/2015 për kërkesat minimale të sigurisë dhe shëndetit në përdorimin e pajisjeve të punës në vendin e punës. Po ashtu janë miratuar edhe dy udhëzime: Udhëzimi Administrativ Nr.04/2020 për rregullimin dhe përcaktimin e kriterëve dhe procedurave për regjistrimin e organizatave sindikale. Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2020 për ndryshimin dhe plotësimin e Udhëzimit Administrativ Nr. 12/2011, për regjistrimin e marrëveshjeve kolektive.
7.2.3	· Certifikimi i personave që kryejnë aktivitete nga fusha e sigurisë dhe shëndetit në punë	• 2018: janë të certifikuar 143 persona;	• 2019: 130 persona fizik janë certifikuar të cilët kryejnë aktivitetet nga Siguria dhe Shëndeti në Punë;	Si kumulativ deri me tani referuar periudhës raportuese 2018-2020 janë të certifikuar 305 persona fizik të cilët kryejnë aktivitetet nga Siguria dhe Shëndeti në Punë. • 2018: janë të certifikuar 143 persona; • 2019: 130 persona fizik janë certifikuar të cilët kryejnë aktivitetet nga Siguria dhe Shëndeti në Punë;

				• 2020: janë certifikuar 32 persona fizik të cilët kryejnë aktivitet nga Siguria dhe Shëndeti në Punë.
7.2.4	· Licencimi i kompanive të cilat kryejnë aktivitete nga fusha e sigurisë dhe shëndetit në punë	• 2018 janë licencuar 7 persona juridikë, të cilët kryejnë shërbime nga siguria dhe shëndeti në Punë, si dhe 3 subjekte të tjera kanë qenë në procedurë.	2019 janë licencuar 2 kompani që kryejnë shërbime nga SSHP	2020 janë licencuar 2 kompani, të cilat kryejnë shërbime nga siguria dhe shëndeti në Punë
7.3	Përforcimi i mekanizmave dhe bashkërendimi i veprimeve institucionale për zvogëlimin e punësimit joformal			
7.3.3	· Përmirësimi i qasjes dhe metodës së inspektimit dhe inspektive të përbashkëta në të gjitha regionet e Kosovës me Policinë e Kosovës, me qëllimin të luftimit të punësimit jo-formal dhe trafikimit me qenie njerëzore	Gjatë vitit 2018, IP ka rekrutuar një (1) inspektor të punës, bazuar në konkursin e brendshëm, • 2018: Inspektorati i Punës ka realizuar gjithsej 9,531 inspektive Inspektive në bashkëpunim me institucionet tjera: • 2018: 160	Gjatë vitit 2019, IP ka rekrutuar tre (3) inspektor të punës, si dhe ka transferuar me procedura të brendshme 1 inspektor të punës • 2019: ka realizuar ka realizuar mbi 10000 inspektive. Inspektive në bashkëpunim me institucionet tjera: • 2019: 110	Ndërkaq gjatë vitit 2020 Inspektorati i Punës edhe pse kishte të miratuar buxhetin edhe për 20 pozita të lira për Inspektor të Punës ai nuk arriti që të plotësoi këto pozita të lira për shkak të pengesave procedurale për zbatimin e konkurseve publike sipas Ligjit për zyrtarët publik • 2020: ka bërë 7109 raporte zyrtare gjatë vizitave inspektive Inspektive në bashkëpunim me institucionet tjera, të cilat në kuadër të kompetencave të tyre kanë bërë monitorimin e zbatueshmërisë së legjislacionit përkatës. Numri i këtyre inspektiveve të realizuara me Policinë e Kosovës, ATK-në, por edhe me institucione të tjera është: • 2020: 66 + (2437)

Shtojca 5: Matrica e Vlerësimit

Lidhja e mjeteve me dimensionin e vlerësimit. Mjetet e profilizuara në shtojcën 5 përshkruajnë lidhjen midis pyetjeve të veçanta mbi mjetet dhe dimensionet e përgjithshme të vlerësimit. Narrativi i mëposhtëm përshkruan kontributin e secilit burim të të dhënave në dimensionet përkatëse të vlerësimit.

Rishikimi i dokumenteve: Rishikimi i dokumentacionit në dispozicion përtej të dhënave sasiore që do të vazhdojnë të përdoren përgjatë fazës së vlerësimit për të adresuar kriteret përkatëse të vlerësimit dhe për të shërbyer si burim plotësues për triangulimin me të dhënat sasiore dhe cilësore të fazës në terren dhe si një pasqyrë historike e ndryshimeve në programim. Rishikimi i dokumentit ka rëndësi të veçantë për adresimin e pyetjeve që lidhen me rëndësinë dhe efikasitetin. ZPS/ZKM dhe zyra e UNICEF-it në Kosovë tashmë kanë siguruar dokumentacionin që do të integrohet në analizën e vlerësimit (shtojca 2). Të dhënat sasiore para ekzistuese të disponueshme lidhur me treguesit e nivelit makro¹ nxjerrin në pah arritjet në nivel kombëtar.

Të dhëna sasiore paraekzistuese: Brenda kornizës të kriterëve të vlerësimit, të dhënat sasiore paraekzistuese janë më të përshtatshme për të adresuar elementet që kanë të bëjnë me efikasitetin dhe efektivitetin e SKZH-së. Të dhënat ekstenzive për aktivitetet dhe outputet janë mbledhur tashmë dhe një pjesë e këtyre modeleve janë përmbledhur në pjesën e përshkrimit të programit të narrativit dhe në përmbledhjen e outputeve dhe aktiviteteve në shtojcën 3.

Të dhëna cilësore parësore. Të dhënat e marra nga përzierja e IKK-ve janë të rëndësishme për të kontribuar në eksplorimin e rëndësisë, efektivitetit të programit dhe çështjet e mundshme të qëndrueshmërisë. Të dhënat cilësore janë burim themelor i informacionit për vlerësim dhe do të mblidhen përmes një sërë udhëzuesish intervistash gjysmë të strukturuar. Përzierja e palëve të interesit synon të integrojë perspektivat e grupeve të ndryshme të përfshira ose të lidhura me shtyllën e kapitalit njerëzor. Intervistat me informatorët kyç dhe bisedat me palët e interesit në Prishtinë do të përdoren për të kontribuar në analizën e të gjitha dimensioneve të kriterëve të vlerësimit, por me një lidhje të veçantë për rëndësinë (përafrimi i politikave kombëtare), efikasitetin dhe qëndrueshmërinë. Përzgjedhja e palëve të interesit synon të përfaqësojë grupin e kategorive të mundshme të palëve të interesit të cituara në seksionin e analizës së palëve të interesit duke prioritetizuar individët e veçantë të cilët janë veçanërisht të pasur me informata në lidhje me programimin e SKZH-së. Kjo nuk duhet të jetë vetëm për individë që janë partnerë ose përfitues, por do të supozohet se janë ata që kanë përvojë të mjaftueshme vëzhguese për të qenë në gjendje të formojnë një opinion kompetent në lidhje me performancën e programit.

Metodat dhe konsideratat e të dhënave

Metoda	Elementet
Intervistat me informatorët kyç	Informata të shkurta me stafin përkatës të ZPS/ZKM dhe atë të UNICEF-it Palët kryesore të interesit që do të intervistohen dhe identifikohen në konsultim me ZPS/ZKM-në dhe me UNICEF, por duke përfshirë: 1. Intervista me përfaqësues të qeverisë kombëtare nga drejtoritë dhe ministritë përkatëse të përfshira në shtyllën e kapitalit njerëzor të SKZH-së.2. Intervista me stafin teknik të Qeverisë nga komponentët e ndryshëm të SKZH-së që lidhen me shtyllën e kapitalit njerëzor.3. Intervista me organizatat përkatëse të Kombeve të Bashkuara si dhe organizatat ndërkombëtare ose vendore - përfshirë donatorët.4. Intervistat me palë të tjera të interesit të shoqërisë civile në Prishtinë ose në nivel lokal me njohuri për SKZH-në.
Rishikimi i Dokumenteve	Rishikimi në zyrë i dokumentacionit përkatës, duke përfshirë një analizë të gjetjeve kundrejt pyetjeve të vlerësimit. Dokumentacioni ka kategori të ndryshme duke përfshirë: ² 1. Raportet e ndërlidhura me SKZH-në - si modelimi i përgjithshëm i SKZH-së ashtu edhe raportimi i veçantë për shtyllën e kapitalit njerëzor2. Raportet apo vlerësimet e donatorëve

¹ Shtojca 6

² Bibliografia gjendet në Shtojcën 2

	3. Politikat e ministrisë, planet strategjike, planet e punës dhe raportet vjetore 4. Kornizat e politikave dhe planet strategjike 5. Raportet e monitorimit 6. Raportet e hulumtimit të jashtëm sipas disponueshmërisë 7. Literatura të tjera që lidhen me vlerësimin duke përfshirë vlerësimet paraekzistuese të shtyllës së kapitalit njerëzor, ose ushtrime reflektimi. 8. Politikat dhe kornizat qeveritare 9. Agjencia e OKB-së dhe kornizat e tjera strategjike të jashtme

Shënim: Të gjithë treguesit ndahen sipas gjinisë aty ku është e mundur. Me analiza të diferencuara të femrave kundrejt meshkujve si palë të interesit për secilën kategori të palëve të interesit. “Palët e interesit” neutrale gjinore përdoret për të zvogëluar gjatësinë e pyetjeve, por diferencimi do të bëhet në analizë.

Shënim: Burimi kryesor i informacionit është një nga pesë opsionet:

1. Rishikimi i dokumentit,
2. Të dhëna sasiore paraekzistuese,
3. Të dhënat primare cilësore

Më shumë detaje të përfshira në kolonën e burimeve kryesore të informacionit në lidhje me llojet e informacionit të akterëve që do të përdoren për të vlerësuar secilën nga pyetjet e vlerësimit.

Shënim: Format kryesore të analizës përfshijnë:

- a. Analiza sasiore përshkruese dhe krahasuese
- b. Rishikim narrativ tematik
- c. Temat emergjente të analizës cilësore përsëritëse
- d. Analiza e kontributit

Hulumtimi natyralist nuk është formë aq e veçantë e analizës sa është një qasje për të përdorur format kryesore të analizës kur kornizat apriori nuk janë të disponueshme për të bazuar në analizën e informacionit - qoftë për shkak të ndryshimeve në kornizat fillestare ose për shkak të mungesës së tyre. Format e analizës shoqërohen me secilën nga burimet e informacionit dhe me metodat e mbledhjes së të dhënave -triangulimi, rishikimi i dokumenteve dhe analiza pre-post zakonisht janë analiza përmblendhëse.

Matrica e Vlerësimit e SKZH-së (2016-2021)

Pyetjet dhe nënpyetjet kryesore të vlerësimit	Treguesit	Burimet kryesore të informacionit	Analiza
1.0 Rëndësia - Të vlerësohet harmonizimi i SKZH-së me nevojat ekzistuese të Kosovës duke përfshirë strategjitë, politikat dhe ndryshimeve të kushteve.			
Nevojitet përafrim: 1.1 Deri në çfarë mase SKZH (2016-2021) si tërësi është përafruar me nevojat e Kosovës, duke përfshirë barazinë ekonomike dhe kushtet e kapaciteteve sociale që SKZH kërkon të adresojë?	1.1.1 Dëshmi për rishikimin e dokumenteve të Objektivave të SKZH-së që përputhen me ato të politikave dhe planeve të tjera Qeveritare në shtyllën e Kapitalit Njerëzor - të ndara sipas Objektivit Strategjik dhe Aktivitetit 1.1.2 Evidenca e hartëzimit dhe konsultimit të palëve të interesit për të identifikuar boshllëqet dhe barrierat dhe mjedisin mundësues që informon dizajnin e SKZH-së. 1.1.3 Shkalla e diversitetit të pjesëmarrjes së palëve të interesit në konsultimet për hartimin e SKZH-së. 1.1.5 Perceptimet e palëve të interesit dhe partnerëve të Qeverisë lidhur me pozicionimin e SKZH-së si të përshtatshëm dhe të përafruar me prioritetet kombëtare dhe peizazhet partnere. 1.1.6 Dëshmia e SKZH-së duke përfshirë qasjen e barazisë ekonomike dhe kapaciteteve shoqërore dhe integrimin e barazisë gjinore si çështje ndërsektoriale brenda SKZH-së, udhërrëfyesit, kornizës së monitorimit ose atë të raportimit. 1.1.7 Dëshmi që aktivitetet e zbatimit në planet e punës të Ministrisë i referohen të dhënave të rëndësishme për kapitalin 1.1.8 Perceptimet e Qeverisë, agjencive të OKB-së në lidhje me qasjen e SKZH-së për përfshirjen e parimeve të barazisë.	Rishikimi i dokumentit: strategjia e SKZH-së, shënimet e politikës së SKZH-së, raportet e donatorëve, vlerësimet e mëparshme dhe vlerësimet Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit përfshirë Qeverinë, UNICEF-in, Agjencitë e OKB-së dhe partnerët e lidhur me OShC-të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasimi midis dokumentacionit të SKZH-së dhe Strategjive dhe Planeve të tjera Kombëtare. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IIK-të me palët kryesore të interesit TeP e nënkuptuar dhe analiza e kontributit Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse
Bazuar në dëshmi: 1.2. Deri në çfarë mase u informuan me dëshmi masat e shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së?	1.2.1 Prania e rishikimit strategjik dhe analiza e fortë e vlerësimit të nevojave të Kosovës të kryera para hartimit të SKZH-së dhe gjatë zbatimit me dëshmi se sa i informuar është dizajni dhe përshtatjet. 1.2.2 Shkalla në të cilën dizajni i SKZH-së u bazua në të dhëna të shëndosha, të ndara në kohë. 1.2.3 Dëshmitë e mësimave të nxjerra dhe takimet reflektuese që përdoren për të udhëhequr dizajnin dhe përshtatjet.	Rishikimi i dokumentit: strategjia e SKZH -së, shënimet e politikës së SKZH -së, raportet e donatorëve, vlerësimet e mëparshme dhe vlerësimet Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit përfshirë Qeverinë, UNICEF-in, Agjencitë e OKB -së dhe partnerët e lidhur me OShC -të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasimi midis dokumentacionit të SKZH -së dhe Strategjive dhe Planeve të tjera Kombëtare. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IKD -të me aktorët kryesorë Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse

Përshtatja dhe pozicionimi: 1.3 Deri në çfarë mase është përshtatur Shtylla e Kapitalit Njerëzor e SKZH-së (2016-2021) me prioritetet në zhvillim e sipër?	1.3.1 Dëshmi për komisionimin e vlerësimeve/analizave të reja bazuar në ndryshimin e kontekstit. 1.3.2 Dëshmia që SKZH po i përgjigjej mjaftueshëm nevojave të reja nga qeveria - dokumentacion nga analizat e situatës, shënimet e politikave ose rishikimet vjetore. 1.3.3 Perceptimet e palëve të interesit të qeverisë dhe partnerëve në lidhje me SKZH - të si prova për të informuar përshtatjet gjatë zbatimit të udhërrëfyesit.	Rishikimi i dokumentit: strategjia e SKZH -së, Shënimet e Politikës së SKZH -së, raportet e donatorëve, vlerësimet e mëparshme dhe vlerësimet Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit përfshirë Qeverinë, UNICEF -in, Agjencitë e OKB -së dhe partnerët e lidhur me OShC -të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasimi midis dokumentacionit të SKZH -së dhe Strategjive dhe Planeve të tjera Kombëtare. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IKD -të me aktorët kryesorë Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse
2.0 Efikasiteti – Të vlerësohet efektiviteti i kostos dhe efikasiteti operacional i SKZH.¹²¹¹²²			
2.1 Efektiviteti i kostos: Deri në çfarë mase u përdorën burimet financiare në dispozicion në mënyrë efikase duke marrë parasysh efektivitetin e kostos dhe efikasitetin operacional të Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH në lidhje me zhvillimin e Kapitalit Njerëzor?¹²³	2.1.1 Krahasimi i outputeve të synuara dhe të arritura. 2.1.2 Dëshmitë në dokumentacionin e SKZH-së të ushtrimeve për identifikimin e efektivitetit të kostos dhe efikasitetit operacional duke përfshirë rregullimet për të përmirësuar efikasitetin - të tilla si në raportet vjetore, planet e punës, raportet e buxhetit ose ushtrime të tjera. 2.1.3 Perceptimet e palëve të interesit që konfirmojnë se zbatimi i aktiviteteve është mjaft kosto-efektiv duke pasur parasysh kërkesat e kontekstit. 2.1.4 Dëshmia e opinionëve të mira nga Zyra e Buxhetit mbi planet e kostos për aktivitetet e SKZH në projektim. 2.1.5 Evidenca në raportet financiare të Qeverisë për aktivitetet e SKZH që po kryhen dhe kostot e ndërlidhura. 2.1.6 Dëshmi në dokumentacionin SKZH të vlerësimeve të kostos për aktivitetet dhe arsyetim për objektivat e përfshira në dokumentacion.	Rishikimi i dokumentit: strategjia e SKZH -së, shënimet e politikës së SKZH -së, raportet e donatorëve, opinionet e mira të zyrës së buxhetit, raportet financiare, dokumentimi i vlerësimeve të kostos, vlerësimet e mëparshme dhe vlerësimet Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit përfshirë Qeverinë, UNICEF -in, Agjencitë e OKB -së dhe partnerët e lidhur me OShC -të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasimi midis dokumentacionit të SKZH-së dhe Strategjive dhe Planeve të tjera Kombëtare. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IKD-të me aktorët kryesorë Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse
3.0 Efektiviteti - vlerësimi i shtrirjes së aktiviteteve dhe ndërhyrjeve të SKZH -së.¹²⁴			

¹²¹Efikasiteti si dimension vlerësimi zakonisht eksploron dy kategori. Së pari, përfundimi në kohë i aktiviteteve të planifikuara dhe së dyti, kosto-efektiviteti i aktiviteteve të zbatuara. Për qëllimet e këtij vlerësimi, kategoria e parë është e integruar në EQ4 nën Efektivitetin duke lënë kategorinë e vetme të dytë për t'u eksploruar në këtë seksion.

¹²²Në rendin e dimensioneve të OECD -së, efikasiteti zakonisht ndiqet i rëndësishëm në strukturimin dhe më pas eksploron efektivitetin - arritjen e rezultateve. Ky rend paraqitet në Matricën e Vlerësimit megjithëse dy nënpyetjet janë përmbytur në TOR origjinal.

¹²³Vlerësimi në vetvete nuk do të ndërmarrë një analizë të përfitimit të kostos, por Zyra e Buxhetit jep opinione mbi koston si pjesë e mandatit të tyre për të gjitha strategjitë, politikat dhe programet e Qeverisë. Rishikimi i opinionëve të mira të Zyrës së Buxhetit për aktivitetet e SKZH-së do të jetë pjesë e rishikimit të efektivitetit të kostos.

¹²⁴Efektiviteti si parim i OECD -së zakonisht përqendrohet në kontributin e aktiviteteve dhe ndërhyrjeve në rezultatet e menjëhershme. Në kontekstin e këtij vlerësimi, kjo interpretohet si efektiviteti i procesit të zbatimit të SKZH.

Arritja e objektivave dhe synimeve: 3.1 Deri në çfarë mase janë arritur masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH - së kundrejt objektivave dhe synimeve të përcaktuara?	3.1.1. Dokumentacioni SKZH citon përqindjen e aktiviteteve të SKZH të realizuara kundër objektivave. 3.1.2 Evidenca nga të dhënat para-ekzistuese dhe sasiore në lidhje me arritjen e mjaftueshme të objektivave dhe synimeve të synuara 3.1.3 Palët e interesit janë në gjendje të identifikojnë një sërë faktorësh të brendshëm që ndikojnë në rezultatet dhe mund të citojnë masat lehtësuese të marra për të përmirësuar rezultatet e arritura. 3.1.4 Dëshmitë nga dokumentacioni që citojnë faktorët politikë, ekonomikë dhe të sigurisë që ndikojnë në zbatimin dhe përshkruajnë masat zbutëse të marra.	Rishikimi i dokumenteve: Planet vjetore të punës të ministrisë së linjës, raportet vjetore të ministrisë, raportet e Zyrës së Buxhetit, raportet e donatorëve dhe vlerësimet e jashtme. Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit përfshirë Qeverinë, UNICEF-in, Agjencitë e OKB -së dhe partnerët e lidhur me OShC -të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasim. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IKD -të me akterët kryesorë. Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse.
3.2 Korniza e monitorimit: Deri në çfarë mase është hartuar korniza e monitorimit për të informuar monitorimin sistematik dhe zbatimin e SKZH?	3.2.1 Dëshmia e kornizës së monitorimit që po zhvillohet duke përfshirë aktivitetet dhe objektivat. 3.2.2 Dëshmia e raporteve vjetore të monitorimit dhe përditësimet e SKZH duke përfshirë referencat për arritjen e aktivitetit të SKZH në raportet e tjera të Ministrisë. 3.2.3 Perceptimet e palëve të interesit që korniza dhe mjetet e monitorimit ishin të mjaftueshme dhe të përdorura për të informuar monitorimin dhe zbatimin e SKZH. 3.2.4 Dëshmitë e monitorimit të të dhënave në lidhje me SKZH që përdoren për të informuar rregullimet-nga raportet e Ministrisë dhe gjetiu. 3.2.5 Rregullimet e aktivitetit të SKZH të regjistruara në dokumentacionin e SKZH me arsyetim dhe arsyetim	Rishikimi i dokumenteve: Planet vjetore të punës të Ministrisë së Linjës, Raportet Vjetore të Ministrisë, raportet e Zyrës së Buxhetit, raportet e donatorëve dhe vlerësimet e jashtme. Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit përfshirë Qeverinë, UNICEF -in, Agjencitë e OKB -së dhe partnerët e lidhur me OShC -të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasim. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IKD -të me aktorët kryesorë Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse
3.3 Integrimi gjinor: A është integruar gjinia në mënyrë efektive në zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH - së, dhe nëse jo, si mund të bëhet më mirë?	3.3.1 Dëshmitë në dokumentet e projektimit, dhe raportet e SKZH -së ose Ministrisë që demonstrojnë se si janë trajtuar çështjet gjinore duke përfshirë çdo analizë SADD në raportim dhe dizajn. 3.3.2 Rishikimi i kriterëve të përfutjesit dhe vendndodhjes gjeografike për aktivitetet e SKZH në Udhërrëfyes për të siguruar që çështjet gjinore të merren parasysh në mënyrë eksplicite. 3.3.3. Rishikimi se si gjinia është e efektshme në dokumentet kryesore strategjike për SKZH si dhe planet e punës	Rishikimi i dokumenteve: Planet vjetore të punës të Ministrisë së Linjës, Raportet Vjetore të Ministrisë, raportet e Zyrës së Buxhetit, raportet e donatorëve dhe vlerësimet e jashtme. Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit përfshirë Qeverinë, UNICEF -in, Agjencitë e OKB -së dhe partnerët e lidhur me OShC -të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasim. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IKD -të me aktorët kryesorë Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse

	të Ministrisë dhe raportet që lidhen me aktivitetet e SKZH. 3.3.4 Palët e interesuara perceptojnë se konsideratat gjinore janë integruar qëllimisht në dizajnin dhe aktivitetet e SKZH. 3.3.5 Palët e interesuara mund të citojnë shembuj të veçantë se si rekomandimet e integritit gjinor kanë çuar në rregullime në aktivitetet e SKZH për rritjen e ndjeshmërisë gjinore dhe integritit të përgjithshëm.		

4.0 Qëndrueshmëria: Të vlerësohet deri në çfarë niveli masat e SKZH-së do të zgjasin në të ardhmen.			
Përafrimi me Strategjitë: 4.1 Deri në çfarë niveli janë masat e Shtyllave të Kapitalit Njerëzor të SKZH-së të përafëruara me strategjitë sektoriale dhe strategjitë e tjera përkatëse dhe marrin në konsideratë situatat në zhvillim me rreziqe dhe kompromise të mundshme?	4.1.1 Akterët perceptojnë se SKZH-ja ka kontribuar në tejkalimin e pengesave në sistemet për Zhvillimin e Kapitalit Njerëzor. 4.1.2 Qeveria, partnerët dhe akterët e tjerë mund të citojnë shembuj në lidhje me kontributin e SKZH-së në tejkalimin e problemeve. 4.1.3 Rishikimi i dokumentit të dëshmimeve për Objektivat e SKZH-së që përputhen me ato të Politikave dhe Planeve të tjera Qeveritare në shtyllën e Kapitalit Njerëzor - të ndara sipas Objektivit Strategjik dhe Aktivitetit 4.1.4 Perceptimet e akterëve dhe partnerëve të Qeverisë lidhur me masat e SKZH-së si të përshtatshme dhe të përafëruara me prioritetet kombëtare dhe peizazhet partnere. 4.1.5 Dëshmitë që zbatimi i SKZH-së ka përfshirë rreziqet dhe ka zhvilluar strategji për zbutjen e rrezikut për aktivitetet. 4.1.6 Dëshmitë e aktiviteteve të SKZH-së të përfshira në strategjitë dhe planet e tjera të Ministrisë. 4.1.7 Akterët perceptojnë se SKZH-ja ka nivelet e duhura të pronësisë ndërministrrore, burimet dhe udhëzimet për zbatim dhe raportim. 4.1.8 Dëshmitë në dokumentimin dhe nga akterët e analizës së masave të marra për të mbledhur akterët dhe shfrytëzuar burimet për të mbështetur zbatimin e SKZH-së.	Rishikimi i dokumenteve: Planet vjetore të punës së Ministrisë së Linjës, Raportet Vjetore të Ministrisë, raportet e Zyrës së Buxhetit, raportet e donatorëve dhe vlerësimet e jashtme. Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit duke përfshirë Qeverinë, UNICEF -in, Agjencitë e OKB-së dhe partnerët e lidhur me OShC-të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasimin. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IIK-të me akterët kyç ToC e nënkuptuar dhe Analiza e Kontributit - gjurmimi i aktiviteteve të SKZH-së në strategjitë përkatëse. Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse

5.0 Sinergjitë: Të vlerësohet shkalla në të cilën SKZH-ja është e koordinuar nga jashtë me kornizat dhe prioritetet e tjera.			
Ndërsektorialiteti/Sinergjia: 5.1 Deri në çfarë mase janë Masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) të përafëruara me OZHQ-të dhe prioritetet e BE-së?	5.1.1 Dëshmia në prioritetet e SKZH-së dhe udhërrëfyese i ekzistencës së një kornize logjike për secilin komponent që lidh aktivitetet në mënyrë të mjaftueshme me objektivat strategjikë. 5.1.2 Dëshmitë në dokumentacionin se si masat e SKZH-së janë të përafëruara me prioritetet e OZHQ-të. 5.1.3 Dëshmia në dokumentimin se si masat e SKZH-së janë të përafëruara me prioritetet e BE -së. 5.1.4 Perceptimet e akterëve në lidhje me harmonizimin e shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së me OZHQ-të dhe integrimin në BE. 5.1.5 Akterët mund të citojnë shembuj të sinergjisë ndërsektoriale. 5.1.6 Akterët perceptojnë se SKZH-ja ka maksimizuar ndërsektorialitetin në prioritetet, aktivitetet dhe zbatimin e saj dhe nuk mund të citojë shembuj të boshllëqeve të rëndësishme në masat për adresimin e sinergjisë	Rishikimi i dokumentit: Prioritetet e SKZH-së, shënimet e politikave dhe udhërrëfyese. Planet vjetore të punës të Ministrisë së Linjës, Raportet Vjetore të Ministrisë, raportet e Zyrës së Buxhetit, raportet e donatorëve dhe vlerësimet e jashtme. Kornizat e OZHQ-së dhe dokumentacioni prioritar i BE-së. Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit duke përfshirë Qeverinë, UNICEF-in, Agjencitë e OKB-së dhe partnerët e lidhur me OShC-të.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasimin. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IIK-të me akterët kyç ToC e nënkuptuar dhe Analiza e Kontributit - gjurmimi i aktiviteteve të SKZH-së në strategjitë përkatëse. Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse
6.0 Ndryshimi/ndikimi afatgjatë: Të vlerësohen kontributet e kornizës për ndryshimet e vëzhguara në kontekst.			
Ndryshimet afatgjata: 6.1 Deri në çfarë mase mund të konsiderohet Shtylla e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së që ka dhënë një kontribut në përparimin e vërejtur në rritjen e kapitalit njerëzor, duke përfshirë pasojat e mundshme të ndërhyrjeve në të drejtat dhe barazitë e njeriut?	6.1.1 Perceptimet e akterëve lidhur me aktivitetet e SKZH-së si të arritura dhe që kontribuojnë në ndryshimin e përgjithshëm pozitiv të kapitalit njerëzor në Kosovë. 6.1.2 Akterët perceptojnë se SKZH-ja ka kontribuar në tejkalimin e problemeve në sistemet për Zhvillimin e Kapitalit Njerëzor. 6.1.3 Akterët janë në gjendje të identifikojnë rezultate pozitive ose negative të padëshiruara nga aktivitetet e SKZH-së ose rezultatet e padëshiruara (pozitive ose negative) përfshihen në dokumentacionin e SKZH-së. 6.1.4 Dëshmitë në treguesit e nivelit makro në lidhje me Shtyllën e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së kanë ndryshuar që nga viti 2016. 6.1.5 Dëshmitë e ndryshimeve të politikave, përshtatjeve të sistemeve, ose përparimit të arritur në nivelin qendror në çështjet që lidhen me të drejtat e fëmijëve si rezultat i aktiviteteve të SKZH-së.	Rishikimi i dokumenteve: Planet vjetore të punës të Ministrisë së Linjës, Raportet Vjetore të Ministrisë, raportet e Zyrës së Buxhetit, raportet e donatorëve dhe vlerësimet e jashtme. (të dhënat e administratorit, MICS?) Të dhëna cilësore nga IIK-të me palët kryesore të interesit, duke përfshirë Qeverinë, UNICEF -in, Agjencitë e OKB -së dhe partnerët e lidhur me OShC-të. Të dhënat e treguesve të nivelit makro nga Qeveria e Kosovës, vlerësimet e jashtme dhe studimi i MICS për rezultatet objektive strategjike.	Rishikimi i dokumentit që identifikon tema përsëritëse dhe krahasimin. Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse për IIK-të me akterët kyç ToC e nënkuptuar dhe Analiza e Kontributit - gjurmimi i aktiviteteve në rezultate. Triangulimi midis burimeve të të dhënave, teknikave të mbledhjes së të dhënave dhe llojeve të të dhënave sipas parimeve të analizës përsëritëse

	6.1.6 Dëshmi nga TOC-të që mund të artikulojnë një rrugë kontributi të mundshëm.		

Shtojca 6: Metodologjia

Vlerësimi i vlerësueshmërisë

Vlerësueshmëria është shkalla në të cilën çdo aktivitet ose program mund të vlerësohet në një mënyrë të besueshme. Në masë të madhe, kjo vlerësueshmëri merr informata nga pesë dimensione: i) disponueshmëria e të dhënave, ii) besueshmëria dhe vlefshmëria e të dhënave në dispozicion, iii) përpunimi i kornizave logjike ekzistuese dhe zhvillimi i ToC-ve, iv) dokumentimi i aktiviteteve të zbatuara (monitorimi), dhe v) kufizimet logjistike ose kulturore të cilat mund të ndikojnë në aktivitetet e mbledhjes së të dhënave të vlerësimit. Dimensiononi i parë dhe i katërt paraqesin sfidat më të rëndësishme të vlerësueshmërisë në vlerësimin aktual të SKZH-së.

Sa i përket disponueshmërisë së të dhënave, dokumentacioni ekziston në aspektin e vlerësimit, dizajnit dhe kornizës së politikave të SKZH-së, duke përfshirë udhërrëfyesin e SKZH-së të vitit 2017, që e bën konkrete lidhjen midis shënimeve të politikave, prioritetëve të SKZH dhe veprimeve të synuara. Udhërrëfyesi përfshin edhe një kornizë monitorimi për krahasimin e progresit në të gjithë aktivitetet dhe shtyllat. Ekziston edhe një sërë dokumentesh në dispozicion për strategjitë dhe politikat sektoriale të cilat janë në përputhje me SKZH-në.

Barriera parësore e vlerësueshmërisë për sa i përket disponueshmërisë së të dhënave lidhet me fazën e monitorimit të SKZH-së. Brenda Qeverisë së Kosovës, ekzistojnë departamente që monitorojnë arritjet dhe planet e aktiviteteve të ministrive përkatëse dhe njësisë të tjera. Secila prej këtyre do të raportonte mbi elementet që lidhen me SKZH-në në aspekt të realizimit të aktiviteteve, burimeve të aktiviteteve. Këto raportohen kundrejt Ministrisë përkatëse dhe planeve të njësisë. Megjithatë, ekziston një mungesë relative e raporteve të **konsoliduara** të monitorimit që përcjellin progresin e aktiviteteve të udhërrëfyesve kundrejt SKZH-së.

Një ushtrim për inventarizimin është kryer në vitin 2018, ku raportohet mbi progresin e SKZH-së. Ka pasur gjithashtu një matje të treguesve të nivelit makro të lidhur me SKZH-në në vitin 2021¹ si dhe të dhëna shtesë të nivelit makro që mund të përdoren për triangulimin nga anketa MICS, e kryer nga Agjencia e Statistikave të Kosovës për të plotësuar format e tjera të të dhënave siç është Anketa e Fuqisë Punëtore (AFP) dhe të dhënat demografike të Bankës Botërore për Kosovën.² Ka edhe raporte dhe dokumentacione të decentralizuara që mund të përdoren për të konstatuar progresin me kalimin e kohës, siç janë planet e punës të Ministrisë së linjës, por këto nuk janë zhvilluar me qëllim raportimin kundër vetë udhërrëfyesit të SKZH-së dhe informacionet shpesh janë të shpërndara ose kodohen ndryshe nga udhërrëfyesi i SKZH-së. Është e mundshme që të gjurmohet procesi i aktivitetit përmes raporteve të njësisë individuale, por për këtë do të nevojitet kohë si dhe vëmendje të veçantë pasi jo të gjitha këto raporte ndahen me ZPS/ZKM.

Cilësia e të dhënave sasiore para-ekzistuese për treguesit e nivelit makro do të vlerësohet nga ekipi i vlerësimit gjatë fazës së mbledhjes së të dhënave, por raporti i institutit GAP ka paraqitur vlera të përditësuara deri në vitin 2019 për treguesit e nivelit makro dhe për këtë arsye vlerësueshmëria duket e mirë. Megjithatë, lidhja e ndryshimeve në këta tregues me kontributin e aktiviteteve të SKZH-së mund të paraqesë kufizime. Edhe pse vlerësimi mund të zhvillojë një ToC të nënkuptuar bazuar në udhërrëfyesin për SKZH-në, mund të ketë kufizime në përdorimin e ToC-së së nënkuptuar që udhëzon analizën e kontributit, nëse zbatimi i aktiviteteve nuk mund të gjurmohet me sukses dhe nëse ka mungesë të vlerave të treguesit në nivel produkti.

Megjithëse ekzistojnë kufizime të mundshme për vlerësueshmërinë, EV beson se mandati i vlerësimit për një vlerësim të orientuar nga nxënia mund të ndërmerret në mënyrë të besueshme duke pasur parasysh përdorimin e dokumentacionit të përpiluar tashmë, si dhe përdorimin e intervistave cilësore me akterët kyç të cilët kanë njohje të thellë dhe të gjerë të SKZH-së në kontekste të shumta. Shtrirja e fushëveprimit të SKZH-së brenda Shtyllës së Kapitalit Njerëzor dhe grupi potencialisht i gjerë i Ministrive, Agjencive dhe Zyrave Qeveritare që kanë marrë pjesë në disa aspekte të zbatimit të SKZH-së, paraqet disa vështirësi në gjeneralizim, por triangulimi (trekëndëzimi) me intervista me informatorë kyç nga njësi dhe nivele të ndryshme duhet të prodhojnë dëshmi të besueshme për kriteret e synuara të vlerësimit.

¹ Instituti GAP, prill 2021.

² UNICEF. Të dhënat e Anketës MICS 2020.

Parimet dhe qasjet e vlerësimit

Parimet që drejtojnë qasjen e propozuar të vlerësimit bazohen në një kornizë **natyraliste** për të gjeneruar një vlerësim **të përqendruar në shfrytëzim** që të ndihmoj në analizën e **kontributeve**. Parimet e pjesëmarrjes, fuqizimit dhe hetimit vlerësues do të formësojnë më tej mjetet, metodat dhe ushtrimet e analizave të përdorura.

- **Hetimi natyralist:** fokusohet në artikullimin e realiteteve operacionale dhe rregullimeve të bëra në terren dhe shpesh përfshin metoda të nxjerra ose induktive.³ Ky parim është veçanërisht i përshtatshëm kur ka pasur rregullime ose ndryshime të vazhdueshme në kontekst ose kornizat që kufizojnë shkallën në të cilën një vlerësim mund të përdorë një kornizë logjike të vendosur ose planin origjinal si një pikënisje për vlerësimin e performancës së programit në lidhje me rëndësinë, efektivitetin ose dimensionet e ndikimit. Vlerësimi i bazuar në teori në kuadër të hetimit natyralist përshkroi teorinë e nënkuptuar në përdorimin e zgjedhjeve informuese në hartimin dhe zbatimin e një programi ose projekti (ose në këtë rast, një strategji). Kjo merret në konsideratë përmes rikonstruktimit - bazuar në intervista dhe rishikim të dokumenteve - të teorisë së nënkuptuar të ndryshimit prapa programit dhe pastaj analizës së mëvonshme nëse dëshmohet se këto supozime janë valide.
- **Shfrytëzimi** i fokusuar i jep përparësi përdorimit përfundimtar të produkteve të vlerësimit dhe pranon se atribuimi i rezultateve në intervenim është përgjithësisht kompleks dhe jo gjithmonë i realizueshëm. Në rastin e këtij vlerësimi, kjo përfshin konsultime të rëndësishme dhe të vazhdueshme me akterët kyç për përshtatjen e objektivave të vlerësimit, hartimin dhe analizën në mënyrë që të jetë më e dobishme për nevojat e vazhdueshme të planifikimit të ZPS-së.
- **Analiza e kontributit** përmes hartëzimit të shtigjeve nga ndërhyrjet tek rezultatet. Kjo shpesh ndërtohet mbi përdorimin e një teorie të ndryshimit për udhëheqjen e analizës së kontributit; megjithatë, mund të bëhet edhe përmes analizës induktive. Analiza e kontributit mund të ndihmojë në identifikimin se deri në çfarë mase ndryshimet e vëzhguara kanë qenë rezultat i ndërhyrjeve ose ndikimeve të jashtme. Analiza e kontributit është e dobishme kur ka akterë të shumtë në një kontekst dinamik të cilët mund të kenë efekte të mbivendosura në rezultatet shoqërore. Analiza e kontributit është gjithashtu mjet i rëndësishëm për vlerësimin e “vlerësueshmërisë” së një modeli ose kornize dhe identifikimin e rregullimeve të mundshme në lidhjet brenda kornizës.
- **Pjesëmarrja dhe fuqizimi** janë parime të rëndësishme për rritjen e pronësisë dhe kontributit të vetë ushtrimit të vlerësimit në objektivat më të mëdhenj të zhvillimit. Kjo lidhet me parimin e fokusuar në shfrytëzim, që paraqet konsultime të vazhdueshme për hartimin e vlerësimit. Elementi kryesor shtesë është përfshirja e parimeve të pjesëmarrjes dhe fuqizimit në *zbatimin* e vlerësimit – duke përfshirë në mbledhjen e të dhënave dhe fazat e analizës së të dhënave.
- **Hetim vlerësues.** Hetimi vlerësues (HV) është një qasje pozitive e bazuar në pikat e forta për vlerësimin dhe ndryshimin organizativ. Ky parim mbivendoset në mënyrë thelbësore me parimet e përshkruara më parë të kërkimit natyralist, përdorimit të fokusuar dhe pjesëmarrjes dhe fuqizimit. Kontributi shtesë në vlerësim është theksimi në një qasje të bazuar në pikat e forta në formimin e pyetjeve të vlerësimit dhe analizës së të dhënave.

Si praktikë e përgjithshme, përparësia e këtyre qasjeve të kombinuara është se ato lejojnë një kombinim të metodave që do të përdoren, por në mënyrë implicite pranojnë që objektivat dhe aktivitetet e programuara të çdo kornize të tillë si Shtylla e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021) është gjithashtu e përfshirë brenda ekonomive politike, sistemeve shoqërore dhe kulturave dhe për këtë arsye zbatohet nga akterë të ndryshëm në mënyra të ndryshme dhe në kohë të ndryshme si përshtatje me kontekstin. Veçantitë e vetë SKZH-së në kontekstin më të madh të qeverisjes së Kosovës sugjerojnë që integrimi i këtyre pesë parimeve do të jetë i rëndësishëm për zhvillimin e procesit të vlerësimit.

Hetimi natyralist: Pakoja e strategjive të zbatimit të SKZH-së ka pësuar ndryshime dhe përshtatje nga dizajni fillestar në vitin 2016 duke përfshirë përpunimin e një udhërrëfyesi të SKZH-së në vitin 2017 dhe qarkullimin e vazhdueshëm në qeveritë e Kosovës me ndërrime të mëvonshme në zbatimin dhe programimin strategjik. Qasja natyraliste do të ishte një parim i dobishëm për të ndihmuar në gjurmimin e kontributeve në mes të ndryshimeve. Ushtrime të tilla si ushtrimet kohore mund të ndihmojnë në artikullimin e këtyre rregullimeve dhe ndryshimeve. Hetimi natyralist shpesh mbështetet në udhëzuesit e intervistës që lejojnë fleksibilitet për të eksploruar dimensione të papritura ose për të identifikuar kur ndryshimet e ndodhura nuk janë përfshirë në dokumentacionin e programit. Udhëzuesit kanë për qëllim nxjerrjen e teorive të nënkuptuara në përdorim midis akterëve, të cilat pastaj mund të krahasohen me kornizën logjike të zyrtarizuar, udhërrëfyesin ose Teoritë e Ndryshimit për të vlerësuar shkallën e përputhjes së këtyre instrumenteve me teorinë e nënkuptuara të akterëve në përdorimin dhe identifikimin e rregullimeve të mundshme ose boshllëqeve programore. Rrjedhimisht,

³ Qasjet natyraliste përfshijnë një gamë të metodologjive që përfshijnë-por nuk kufizohen në-vlerësimin pa qëllime, korjen e rezultateve, interpretimin, ndër të tjera.

udhëzuesit e intervistave gjysmë të strukturuar dhe rishikimi historik janë përshtatje të rëndësishme të mjeteve, të bazuara në një qasje hetimi natyralist.

Parimi i **shfrytëzimit të fokusuar** është një konsideratë e rëndësishme në *hartimin* e procesit të vlerësimit. Në këtë rast, në lidhje me kohën e vlerësimit brenda dizajnit më të madh të SKZH së re dhe proceseve të vazhdueshme të zhvillimit të politikave të Qeverisë së Kosovës. Siç u përmend në pjesën 1.0, një vlerësim i tillë si ushtrimi aktual ka për qëllim të informojë zhvillimin e SKZH-së së re. Megjithatë, hartimi i SKZH-së së re tashmë ka filluar para se të ketë filluar vlerësimi i SKZH-së së vjetër - duke kufizuar potencialin e rekomandimeve të SKZH-së për të informuar SKZH-në e re. Përdorimi i fokusuar është më i dukshëm gjatë fazës fillestare kur konsultimet shtesë me akterët formuan fokusin e vlerësimit për të siguruar më së miri dobinë duke pasur parasysh këto dinamika. Përveç kësaj, në rastin e këtij vlerësimi të SKZH, pritet që procesi i vlerësimit të lidhet me pikat kryesore fokale të përfshira në hartimin e SKZH-së së re dhe do të sigurojë inputet paraprake të vëzhgimit bazuar në informacionin në dispozicion në momentet e dakorduara për të ndihmuar në informimin e procesit të projektimit të SKZH-së së re.

Analiza e kontributit. Analiza e kontributit është një qasje për të nxjerrë në pah shkallën deri në të cilën veprimet e programit kanë kontribuar në rezultatet e perceptuara. Teoria e ndryshimit është shpesh themeli i analizës së kontributit, por mjete të tjera të tilla si udhërrëfyesi ose një kornizë logjike mund të përdoren gjithashtu.⁴ Artikulimi i teorisë së ndryshimit dhe vlerësimi i mëvonshëm i marrëdhënieve të perceptuara midis lidhjeve të ndryshme dhe vlefshmërisë së supozimeve mund të përdoret për të gjeneruar një argument të besueshëm për kontributin e programit. Përfundimi i një analize kontributi nuk është domosdoshmërisht dëshmi përfundimtare, por siguron dëshmi të një linje arsyetimi që programi ka kontribuar në rezultatet e vëzhguara. Në rastin e SKZH-së, SKZH-ja ka elaboruar shënimet e politikave dhe një udhërrëfyes për drejtimin e zbatimit. Shënimet e politikave duhej të paraqisnin një lidhje logjike midis objektivave të përgjithshme të SKZH-së dhe praktikave dhe masave që mund të shërbenin në përmbushjen e këtyre objektivave. Këto shënime të politikave mund të konsiderohen de-facto TOC në këtë kuptim të sigurimit të lidhjeve midis objektivave me veprimet dhe do të shërbejë si themeli i rindërtimit të TOC-së së nënkuptuar, të përmendur në seksionin 2.2.1. Mekanika e analizës së kontributit është mbuluar në mënyrë më të detajuar në pjesën e analizës së të dhënave të metodologjisë.

Pjesëmarrja dhe fuqizimi. Ky vlerësim është duke u mandatuar nga ZPS-ja dhe UNICEF, si pjesë e një mundësie të vazhdueshme të ngritjes së kapaciteteve dhe nxënies. Si i tillë, ekziston një interes i fortë për të siguruar pjesëmarrjen aktive të akterëve në projektimin, mbledhjen e të dhënave dhe proceset e analizës në kuadër të vlerësimit. Ekzistojnë tre mekanizma në hartimin e këtij vlerësimi për ta mbështetur këtë. Së pari, qasja e vlerësimit do të thotë theksimi i një qasjeje të të nxënies, e cila kërkon të përfshijë akterët në reflektimin e mësimëve të nxjerra. Së dyti, procesi i vlerësimit është duke integruar dy punëtorë shtesë për të mbështetur të nxëniet dhe pjesëmarrjen. Në pjesën e parë të procesit të hartimit, është planifikuar të mbahet një punëtori e të nxëniet me staf teknik nga ZPS-ja dhe institucionet e tjera të Kosovës mbi parimet e vlerësimit. Gjatë fazës së raportimit, është planifikuar një punëtori e dytë me ZPS dhe akterët e Qeverisë mbi procesin për zhvillimin e një përgjigjeje nga menaxhmenti ndaj gjetjeve të vlerësimit. Së fundi, dizajni i vlerësimit synon të përfshijë pjesëmarrjen e të rinjve të Kosovës si pjesë e një vlerësimi të shoqëruar nga të rinjtë. UNICEF-i në Kosovë i jep një shkallë të lartë rëndësisë parimeve të fuqizimit të të rinjve dhe mbështetjes së zhvillimit personal dhe profesional të të rinjve brenda kontekstit të Kosovës. Si bashkë-sponsor me ZPS-në e vlerësimit të SKZH-së, ekziston një aspiratë për të vazhduar mbështetjen e këtij integrimi të qëllimshëm të zërit të të rinjve në proceset organizative. Programi i UNICEF-it në Kosovë ka pasur një histori suksesi me integrimin e të rinjve në proceset e evaluimit dhe vlerësimit. Në vitin 2019, gjatë ushtrimit të analizës së situatave të kryer nga UNICEF si pjesë e hartimit të ciklit të ri të programit, UNICEF-i organizoi një grup referimi për të rinjtë, i cili luajti një rol në ndihmën e të rinjve për kontribuar në hartimin e procesit, përmbajtjen e vetë analizës së situatës dhe rishikimin e produkteve të analizës së situatës. Pas kësaj në vitin 2020, vlerësimi i programit të UNICEF-it në Kosovë përfshiu shoqërimin e pesë të rinjve nga Universiteti i Kosovës, të cilët morën pjesë në intervista për mbledhjen e të dhënave si dhe ushtrime të analizës së të dhënave.

Në përputhje me përpjekjet për të rritur pjesëmarrjen e të rinjve në proceset e planifikimit dhe vendimmarrjes, ZPS-ja dhe UNICEF-i do të përfshijnë gjashtë të rinj të moshës universitare (studentë të vitit të parë dhe të dytë).

⁴Gagnon, Yves-Chantal. (2010). Studimi i rastit si metodë kërkimore: Një doracak praktik. Presses de l'Université du Québec

Studentët u përzgjedhën përmes dy rrugëve: Së pari, një njoftim i mediave sociale u shpërnda nga departamenti i Psikologjisë në Universitetin e Prishtinës “Hasan Prishtina”, duke kërkuar vullnetarë për të shoqëruar procesin e vlerësimit për zhvillim profesional. Një profesor i psikologjisë në Universitet doli vullnetar për të shërbyer si mentor për studentët që merrnin pjesë në këtë ushtrim dhe studentët mund të merrnin kredi praktike. Gjithashtu, një njoftim i përgjithshëm u postua nga UNICEF-i në [Platforma Vullnetare e Kosovës](#), duke kërkuar vullnetarë që mund të mos jenë të lidhur me Departamentin e psikologjisë, por që do të ishin të interesuar të shoqërojnë dhe mbështesin proceset e vlerësimit të SKZH-së. Nga këto dy rrugë, kandidatët u intervistuan nga njëri prej anëtarëve të ekipit të vlerësimit gjatë fazës fillestare dhe u zgjedhën gjashtë kandidatë (katër gra dhe dy burra). Roli i tyre do të jetë të jenë si hije e anëtarëve të ekipit të vlerësimit gjatë intervistave dhe analizave, por gjithashtu pritet që vëzhgimet dhe njohuritë e tyre në lidhje me atë që shohin dhe dëgjojnë të kontribuojnë në informimin e analizës së të dhënave dhe gjetjeve nga ushtrimet e mbledhjes së të dhënave dhe t'i ofrohet pjesëmarrësit një mundësi për zhvillim profesional shtesë dhe nxënie.

Hetimi vlerësues. Siç u përmend më herët, parimet e HV-së mbivendosen me fokuset e shfrytëzimit, kërkimin dhe pjesëmarrjen natyraliste si dhe me parimet e fuqizimit. Kontributi shtesë në formësimin e metodologjisë së vlerësimit përtej implikimeve të mbuluara tashmë në paragrafët e mëparshëm përfshin fokusin e qasjes pozitive të bazuar në fuqizim. Kjo mund të shihet në zhvillimin e pyetjeve udhëzuese të intervistës për SKZH-në, që gjithashtu eksploron se çfarë ka bërë SKZH-ja tashmë mirë? Ose cilat janë avantazhet krahasuese të të pasurit një SKZH në kontekstin e Kosovës e kështu me radhë. Në zhvillimin e konkluzioneve dhe rekomandimeve, kërkimi vlerësues i formëson rezultatet e tyre duke identifikuar jo vetëm mësimet e nxjerra në aspektin e boshllëqeve, por edhe për të mbështetur pikat e forta për të maksimizuar në SKZH-në e ardhshme, për sa i përket praktikave të zbatimit dhe pozicionimit.

Parimet vlerësuese të Kombeve të Bashkuara: Vlerësimi do të përqendrohet në tre objektivat kryesorë të përshkruar në TeR, duke aplikuar kriteret kryesore të OECD/DAC, veçanërisht rëndësinë, efikasitetin, efektivitetin, sinergjitë, qëndrueshmërinë dhe ndryshimet afatgjata. Është e pritshme që të gjithë anëtarët e ekipit të vlerësimit të respektojnë normat dhe standardet e UNEG 2016, Udhëzimet Etike të UNEG 2007 dhe Kodin e Sjelljes si dhe parimet e “mos bërjes dëm”. Kriteret kryesore të OECD/DAC do të informojnë zhvillimin e metodave dhe mjeteve të mbledhjes së të dhënave. Metodologjia do të udhëhiqet nga standardet etike të UNEG për të formësuar qasjet e vlerësimit, për të siguruar që ushtrimi të mos dëmtojë pjesëmarrësit as gjatë procesit të vlerësimit dhe as pas tij. Udhëzimet e UNEG për Barazinë Gjinore (UNSWAP) - veçanërisht treguesi i performancës së vlerësimit (EPI) - do të ofroj informata mbi formën e qasjes së vlerësimit për të siguruar përfaqësim adekuat të konsideratave gjinore në proceset e vlerësimit dhe vlerësimin e rezultateve. Bazuar në këto parametra, u zhvillua një matricë vlerësimi për vlerësimin që përshkruan pyetjet dhe nën-pyetjet kryesore, lidhjet e tyre me kriteret e OECD/DAC, treguesit përkatës dhe metodat e mbledhjes së të dhënave që do të përdoren për të adresuar këto pyetje (Shtojca 5).

Barazia gjinore, mundësit e barabarta (ekuiteti) dhe të drejtat e njeriut: Bazuar në udhëzimet e Grupit Vlerësues të Kombeve të Bashkuara (UNEG) dhe bazuar në parimet e përshkruara në shënimin teknik të Treguesit të Performancës për Vlerësim të SWAP të OKB-së (EPI) (prill 2018), qasja metodologjike do të integrojë më tej “lentet” e barazie gjinore si pjesë e analizës së përgjithshme. Kjo përfshin adresimin e aspekteve thelbësore që lidhen me çështjet gjinore dhe të barazisë brenda aktiviteteve të SKZH-së të përfshira në periudhën e vlerësimit. Vlerësimi do të ketë një qasje me dy drejtime për shqyrtimin e gjinisë në metodologji. Në nivelin bazë, sigurimi i përfshirjes adekuate të burrave dhe grave si të rëndësishme në procesin e mbledhjes së të dhënave. Vlerësimi gjithashtu do të kërkojë të hulumtojë nëse SKZH-ja e Kosovës ka kontribuar në adresimin e barrierave kryesore gjinore, praktikave të dëmshme, ose normave negative dhe stereotipeve, si dhe pabarazive të tjera që mund të pengojnë zhvillimin si për gratë ashtu edhe për burrat.

Me përjashtim të rritjes së pjesëmarrjes së grave në fuqinë punëtore, SKZH-ja nuk artikulon një barazi sistematike ose lente të të drejtave të njeriut - duke u fokusuar më shumë në krijimin e aktiviteteve që synojnë të përmirësojnë operacionet dhe cilësinë e sistemeve specifike. Megjithatë, një qasje e barazisë dhe të drejtave të njeriut mund të integrohet në procesin e vlerësimit në një shkallë të caktuar duke marrë një qasje të ndarjes për vetë pyetjet e vlerësimit. Për shembull, cilat lloje të akterëve janë konsultuar gjatë procesit të hartimit dhe a janë përjashtuar grupe të veçanta? Ose, gjatë raporteve të monitorimit, a janë ndarë të dhënat e monitorimit për të marrë parasysh popullsitë e cënueshme ose efektet e diferencuara të aktiviteteve për grupet e cënueshme?

Rekomandimet për programimin e ardhshëm të SKZH-së mund të përfshijnë sugjerime lidhur me atë se si të sjellim një kapital të shtuar dhe lente të të drejtave të njeriut në masat pasuese të SKZH-së.

Burimet e informacioneve të vlerësimit

Burimet e informacionit: Për çdo vlerësim, ekzistojnë katër kategori të informatave të përgjithshme të mundshme: i) **Dokumentacioni** para-ekzistues (p.sh., politikat, raportet e donatorëve, hulumtimet e jashtme, ndër të tjera); ii) informacionet **sasiore ose cilësore** të mëparshme (p.sh., treguesit demografikë të nivelit kombëtar, matja e treguesve të kornizës logjike të programit, grupet e të dhënave të brendshme); iii) Informacionet **cilësore parësore** (informacionet e mbledhur nga ekipi i vlerësimit ose akterë të tjerë gjatë misionit në terren të mbledhjes së të dhënave - p.sh., intervistat me informatorët kyç, diskutimet në grupet e fokusit, vëzhgimet e projektit, ose ushtrime të ngjashme); iv. Informacione **sasiore parësore** (informacione të mbledhura nga ekipi i vlerësimit ose akterë të tjerë gjatë fazës së mbledhjes së të dhënave. p.sh., anketat e ekonomive familjare, matjet shëndetësore, masat e performancës së arsimit, pyetësorët virtualë dhe ushtrime të ngjashme). Për këtë vlerësim, qasja do të mbështetet në tre llojet e para të të dhënave dhe do të përdorë një qasje të metodave të përziera. Përshtatjet specifike metodologjike dhe zhvillimi i instrumenteve për mbledhjen e informacioneve nga këto burime formohen nga parimet e vlerësimit të përshkruara në seksionin 4.2.

Sa i përket **dokumentacionit para-ekzistues** për këtë vlerësim, ekziston një gamë e gjerë studimesh, strategjishë, shënimesh të politikave dhe vlerësimesh të tjera të sponsorizuara nga ZKM-ja dhe Qeveria e Kosovës (Shtojca 2). Këto mund të përdoren për të ndjekur progresin dhe përafrimin e SKZH-së me kornizat e tjera.

Sa i përket **informatave sasiore para-ekzistuese**, për këtë vlerësim, SKZH-ja në nivel strategjik është mbështetur kryesisht në treguesit demografikë të nivelit kombëtar të lidhur me qëllimet dhe rezultatet. Këta tregues maten përmes ushtrimeve qeveritare ose ndër-agjenci. UNICEF ka mbështetur zbatimin e MICS në vitet 2013-2014 dhe një MICS të dytë në vitet 2019-2020. Këto ushtrime mund të plotësojnë dhe përditësojnë treguesit e nivelit makro të lidhur me SKZH-në. Udhërrëfyesi i SKZH-së i zhvilluar në vitin 2017 paraqet një kornizë monitorimi për të ndjekur treguesit e prodhimit dhe aktivitetit në lidhje me zbatimin e SKZH-së.

Ka disa boshllëqe në informacionin sasior para-ekzistues për gjurmimin e aktiviteteve dhe rezultateve, sepse korniza e monitorimit të SKZH-së nuk ishte gjithmonë në gjendje të zbatohet në mënyrë të qëndrueshme. Megjithatë, përderisa informacioni nuk është mbledhur domosdoshmërisht në një kornizë të vetme monitorimi, shumë prej këtyre aktiviteteve mund të gjurmohen përmes triangulimit me raportet vjetore të prodhuara nga ministritë e linjës dhe departamentet e tjera qeveritare.

Bazuar në dokumentacionin aktual para-ekzistues dhe të dhënat cilësore dhe sasiore, informacionet **cilësore parësore** duhet të mblidhen nga ekipi i vlerësimit ose akterë të tjerë gjatë fazës së mbledhjes së të dhënave-lidhur me modelet e triangulimit nga dokumentacioni dhe të dhënat e treguesve sasiorë për të adresuar pyetjet dhe nënpyetjet e vlerësimit. Boshllëqet e dokumentacionit shënohen në pjesën 4.4.1. Sa i përket personave që do të intervistohen për t'iu përgjigjur pyetjeve të vlerësimit, ata u identifikuan gjatë fazës fillestare të analizës së akterëve dhe një liste të saktë të përpunuar me ZPS/ZKM. Shtojca 7 përshkruan hartëzimin shtesë të kryer për analizën e akterëve.

Akterët e lidhura me SKZH-në janë përshkruar në Seksionin 2.2.3 dhe interesat dhe rolet e tyre në vlerësim të shtjelluar më tej në Shtojcën 6. Bazuar në këtë analizë, është kryer një analizë e mëvonshme për të përcaktuar se kush duhet të jetë pjesë e procesit të mbledhjes së të dhënave cilësore parësore. Vlerësimi do të sigurojë që do të bëhen përpjekje për të siguruar një balancë gjinore të intervistave.

Këto kategori të veçanta të akterëve mund të grumbullohen në klasë ose nivele të ndryshme të akterëve të lidhur me programin SKZH. Niveli i parë do të ishin ata që kishin një interes të drejtpërdrejtë në vlerësim sepse ata janë të përfshirë në zbatimin e SKZH-së dhe kornizave, planeve apo strategjive programatike të lidhura me të. Kjo përfshin zyra dhe departamente të veçanta brenda ZKM-së, ministri përkatëse të linjës, ose organizata të tjera të sektorit privat. Niveli i dytë do të ishin vendimmarrësit të cilët janë të përfshirë në hartimin e politikave dhe strategjive në nivel lokal dhe qendror në lidhje me shtyllën e kapitalit njerëzor ose financimin e tyre. Së fundi, ekziston një klasë e akterëve të cilët do të preken nga SKZH-ja si organizatat e shoqërisë civile (OSHC),

agjencitë publike, ministritë, organizatat e sektorit privat e të tjera. Këto tre nivele mund të ofrojnë njohuri plotësuese mbi performancën e SKZH-së në këtë cikël aktual. Llojet specifike të akterëve mund të grupohen në tre nivele ose nivele të lidhura me SKZH-në, të cilët mund të intervistohen gjatë mbledhjes së të dhënave (Shtojca 7).

Karakteristikat kryesore të strukturës së vlerësimit

Bazuar në informacionin në dispozicion, nevojat për informacione dhe parimet e vlerësimit, struktura e përgjithshme e vlerësimit përbëhet nga elementët e mëposhtëm:

Ekip kryesor i vlerësimit nga dy anëtarë - një ekspert ndërkombëtar dhe një ekspert kombëtar⁵

Gjashtë⁶ të rinjtë vendor të moshës universitare do të shoqërojnë proceset e vlerësimit si pjesë e vizionit të përgjithshëm të UNICEF-it për përfshirjen dhe zhvillimin profesional të të rinjve. Të rinjtë do të ofrojnë mbështetje për anëtarët e ekipit të vlerësimit në aspektin e logjistikës dhe marrjes së shënimeve dhe do të pritët që ata të japin njohuritë dhe vëzhgimet e tyre për të kontribuar në informimin e ushtrimeve të analizës së të dhënave.

Misioni i mbledhjes së të dhënave në terren do të theksojë mbledhjen e **të dhënave cilësore parësore** përmes intervistave me informatorët kyç (IIK-ve) ose intervistave në grup. **Të dhënat sasiore dytësore** do të analizohen nga grupet e të dhënave para-ekzistuese nga burime të tjera të disponueshme kombëtare dhe ndërkombëtare. Rishikimi i **dokumenteve shitesë** do të bëhet gjatë dhe pas fazës së mbledhjes së të dhënave.

Ushtrimi i mbledhjes së të dhënave të vlerësimit bazohet në intervista në distancë për shkak të pandemisë dhe është planifikuar të zgjasë për **katër javë** dhe përfshin një ushtrim dy-ditor (virtual) të analizës së të dhënave me anëtarët e EV dhe shoqëruarit e rinj në fund të fazës së mbledhjes së të dhënave.

Sipas TeR, realizimi i dy "punëtorive mësimore" një-ditore do të integrohet në proces. E para menjëherë pas fazës së fillimit me stafin teknik të ZPS-së në lidhje me parimet dhe proceset e vlerësimit dhe e dyta në fund të fazës së raportimit për të lehtësuar zhvillimin e përgjigjeve të menaxhmentit dhe planeve të veprimit.

Metodat dhe instrumentet e grumbullimit të të dhënave

Metodat e vlerësimit që do të aplikohen janë në përputhje me metodat e propozuara në TeR. Rregullimet kryesore ishin integrimi i mbështetësve vullnetarë të rinj në vlerësim.

Qasjet në distancë. Për shkak të pandemisë dhe kufizimeve të distancimit shoqëror, pjesa më e madhe e mbledhjes së të dhënave të vlerësimit do të duhet të kryhet përmes teknologjive në distancë - telefon, WhatsApp, Zoom ose Skype. Megjithatë, një nga anëtarët e ekipit të vlerësimit është i vendosur në Prishtinë dhe ka mundësinë të kryejë disa intervista sy më sy, siç e diktojnë protokollet ose kushtet. Nuk parashihet që qasja nga distanca të paraqesë ndonjë vështirësi për procesin e vlerësimit. Kosova si vend ka depërtim (penetrim) jashtëzakonisht të lartë të internetit edhe në zonat e thella rurale dhe kategoritë e akterëve të kërkuar për intervista në këtë vlerësim janë ata që do të kenë qasje të mirë në internet dhe në qasjen nga distanca. Përveç kësaj, UNICEF-i ka pasur përvojë me vlerësime në distancë përmes elaborimit të Vlerësimit të Programit të Kosovës në vitin 2020. Së fundi, Qeveria e Kosovës ka funksionuar nga distanca gjatë gjithë pandemisë dhe akterët e ndërlidhur tani janë të familjarizuar dhe kanë qasje në metodat e qasjes nga distanca në punën e tyre të përditshme. Së fundi,

Matrica e vlerësimit: Matrica e vlerësimit është zhvilluar bazuar në pyetjet e vlerësimit (Shtojca 4). Matrica siguron një përmbledhje dhe një kornizë për të udhëhequr EV-në gjatë gjithë procesit të mbledhjes së të dhënave dhe analizës së të dhënave dhe ka për qëllim të tregojë lidhjet midis pyetjeve të TeR, burimeve të të dhënave, treguesve për analizë, metodave të mbledhjes së të dhënave dhe metodave të analizës që ekipi do të përdorë. Çdo lloj informacioni do të kontribuojë në triangulimin e të dhënave që i përgjigjen secilës prej pyetjeve të vlerësimit.

⁵Shih Seksionin 7.1 për më shumë detaje mbi përbërjen, rolet dhe përgjegjësitë e ekipit. Nëse është e nevojshme, një asistent kërkimor shitesë mund të ofrohet nga KonTerra për të mbështetur ekipin kryesor gjatë fazës së mbledhjes së të dhënave

⁶ Aplikacionet janë ende duke u marrë gjatë fazës fillestare dhe do të finalizohen për fazën e mbledhjes së të dhënave.

Instrumentet e të dhënave. Ekzistojnë dy qasje kryesore për t'u përdorur si pjesë e procesit të vlerësimit - rishikimi i dokumenteve (për informacionet cilësore dhe sasore) dhe intervistat me informatorët kyç. Rishikimi i dokumenteve do të bazohet në një listë kontrolli të informacionit të nevojshëm për të vlerësuar efikasitetin dhe efektivitetin e aktiviteteve që është sintetizuar nga Udhërrëfyesi i vitit 2017 (i përshkruar më hollësisht në Shtojcën 2). Lista kontrolluese mund të përdoret gjithashtu gjatë disa intervistave për të vlerësuar nëse disa aktivitete ishin përfunduar ose jo, bazuar në perspektivat e akterëve.

Intervistat me informatorët kyç (IIK) do të bëhen duke përdorur një pyetësor të vetëm, gjysmë të strukturuar, bazuar në pyetjet e përshkruara në matricën e vlerësimit. Një IIK e përgjithshme është zhvilluar për të gjithë akterët që pritet të përshtatet nga ekipi në mënyrë të përshtatshme me ekspertizën dhe rëndësinë e akterëve në shqyrtim. Përshkrimet në Shtojcën 5 përfshijnë instrumentin e rishikimit të dokumentit dhe përshkrimet e hollësisht të protokollit të administrimit, pëlqimin e informuar dhe konsideratat etike që do të përdoren me udhëzuesin e intervistës.

Lidhja e rishikimit të dokumenteve dhe IIK-ve me dimensionin e vlerësimit. Anketa e profilizuar në Shtojcën 7 gjithashtu përshkruan lidhjen midis pyetjeve të veçanta për instrumentet dhe dimensionet e përgjithshme të vlerësimit. Matrica e Vlerësimit (Shtojca 5) ofron një përmbledhje të lidhjes midis secilit burim të të dhënave dhe treguesve që do të rishikohen si pjesë e procesit të ndërtimit të përfundimeve. Formati i IIK-së në Shtojcën 5 është i strukturuar në mënyrë që të ilustrojë lidhjen midis pyetjeve të veçanta të intervistës, pyetjeve të vlerësimit të TOR-it dhe dimensioneve përkatëse të vlerësimit.

Përzgjedhja e akterëve

Një kriter mbizotërues është **pasuria e informacionit e bazuar në marrjen e mostrave selektive.**⁷ Përzgjedhja specifike do të varet nga marrja e mostrave selektive për intervistat cilësore. Kriteret përfshijnë: Pasuria e informacionit (*a janë të anketuarit mjaftueshëm të njohur me aktivitetet për të ofruar njohuri nga perspektiva të ndryshme duke përfshirë barazinë gjinore, etninë ose dinamikën rajonale?*), qasshmëria (*a mund të arrihen akterët nga ekipi i vlerësimit?*), dhe diversiteti (*A paraqet përzierja e akterëve diversitetin gjinor dhe etnik midis akterëve të SKZH-së?*). Për të konfirmuar pasurinë e informacionit, përzgjedhja përfundimtare e akterëve është bërë në konsultim me ZPS/ZKM dhe UNICEF-in në Kosovë.⁸ Shtojca 6 përshkruan listën e akterëve dhe klasave të akterëve që do të intervistohen gjatë fazës së mbledhjes së të dhënave.

Metodat e analizës së të dhënave

Të tre llojet kryesore të të dhënave (dokumentet, sasore dhe cilësore) do të kenë menaxhimin dhe analizat e tyre shoqëruese. Për të siguruar qëndrueshmëri në kuptimin e objektivave të vlerësimit, një orientim paraprak i lehtësuar nga drejtuesi i ekipit do të sigurojë një të kuptuar të përbashkët të përdorimit të instrumenteve. Udhëzuesit gjysmë të strukturuar të intervistës me pyetësor përdoren për të siguruar formatimin e qëndrueshëm të intervistave. Shënimet e vlerësimit duhet të përpilohen në një model të standardizuar - të etiketuar nga akterët dhe aktiviteti dhe vendndodhja (Shtojca 5). Shënimet duhet të ndahen dhe rishikohen kolektivisht nga ekipi për cilësinë e të dhënave. Metodat e analizës së të dhënave përdorin analizën sasore përshkruese dhe krahasuese, analizën temative narrative, analizën cilësore të të dhënave përsëritëse dhe analizën e kontributeve. Të gjitha metodat do të triangulohen si brenda ashtu edhe në të gjitha metodat sipas mundësive.

Analiza sasore përshkruese dhe krahasuese. Të dhënat sasore para-ekzistuese do të analizohen përmes analizës përshkruese. Nëse është e realizueshme, kjo do të përfshijë analizën e frekuencës së modeleve kryesore me tabelim të kryqëzuar për dimensionet e interesit. Aty ku është e mundur, analiza do të kërkojë të identifikojë tendencat sipas kritereve ose kohës.

⁷Individët e pasur me informacion nuk nënkuptojnë domosdoshmërisht individ që janë të njëanshëm për programin ose që janë të përfshirë drejtpërdrejt në zbatimin e aktiviteteve - përkundrazi, pasuria e informacionit nënkupton individë që mund të flasin me njohuri për programin - ose si një marrës i synuar i programit ose vëzhgues i jashtëm me ekspozim të mjaftueshëm vëzhgues ndaj programit që ata të mund të japin një opinion kompetent.

⁸Zakonisht nuk është një përdorim i mirë i kohës së ET për të intervistuar persona që nuk kanë njohuri për një program, por një mënyrë shtesë për të kontrolluar paragjykimet është të përfshini gjatë intervistave palët e interesuara të njohura me një lloj programimi, cilat janë perceptimet e tyre për TJER programe të mbështetura nga UNICEF me të cilat nuk janë aq të lidhura ngushtë. Këto vëzhgime mund të integrohen në ushtrimet e triangulimit të përshkruara në seksionet e analizës së të dhënave.

Rishikimi i Dokumenteve: Rishikimi i dokumenteve do të mbështetet në **analizën tematike narrative** për të nxjerrë në pah temat kryesore të identifikuar në dokumente dhe t'i lidhë ato me pikat përkatëse në matricën e vlerësimit. Shtojca 5 përmban instrumentin e propozuar për analizën e tregimit tematik.

Analiza cilësore e të dhënave përsëritëse bazohet në një proces përsëritës të identifikimit të njëjësive kryesore të mendimit në lidhje me secilën pyetje vlerësimi nga IIK-të⁹, duke organizuar këto njësi mendimi në grupe dhe duke identifikuar temat kryesore brenda secilit grup. Këto më pas grupohen në kategori dhe tema të reja nga secila kategori për analiza të mëtejshme dhe ri-kategorizim për të identifikuar modelet kryesore.¹⁰ Dëshmitë për përfundimet duhet të ndërtohen përmes analizës së triangulimit. Temat ose modelet do të shqyrtohen për të përcaktuar nëse ato vijnë nga nivele të shumta të akterëve dhe kategori të shumta të akterëve. Vëzhgimeve ose komenteve që vijnë vetëm nga një burim i vetëm ose një kategori e vetme e akterëve do t'u jepet më pak peshë gjatë ndërtimit të analizës. Gjetjet e theksuara në raport do të jenë ato që dalin nga akterë të shumtë dhe nga kategori të shumta të akterëve.¹¹

Analiza e të dhënave do të bëhet përmes një sërë ushtrimesh sinkrone dhe asinkrone si gjatë vetë fazës së grumbullimit të të dhënave ashtu edhe më pas si pjesë e fazës së analizës. Seancat sinkrone mbahen duke kombinuar komunikimin verbal të Zoom me platformën Mural për organizimin vizual.¹² Në punën asinkrone, anëtarët e ekipit do të bëjnë punën e tyre asinkrone kundrejt matricës së vlerësimit dhe do të integrohen në Mural para çdo takimi.

Analiza e kontributit. Analiza e kontributit është një qasje për të nxjerrë në pah shkallën në të cilën veprimet e programit kanë kontribuar në rezultatet e perceptuara dhe bazohet në ndërtimin dhe analizën e teorisë së nënkuptuar të ndryshimit prapa SKZH-së. Ndërtimi i ToC-së është një nga ushtrimet e analizës së të dhënave që do të kryhet gjatë seancave sinkrone të Muralit të përshkruara më parë. Teoria e ndryshimit është gurthemeli i analizës së kontributit.¹³ Artikulimi i një teorie të ndryshimit dhe vlerësimi i mëvonshëm i marrëdhënieve të perceptuara midis lidhjeve të ndryshme dhe vlefshmërisë së supozimeve mund të përdoret për të gjeneruar një argument të besueshëm për kontributin e programit. Konstatimi i një analize kontributi nuk është domosdoshmërisht dëshmi përfundimtare, por siguron dëshmi të një linje arsyetimi që programi ka kontribuar në rezultatet e vëzhguara. Në përgjithësi, faktorët e rëndësishëm për një analizë të suksesshme të kontributeve përfshijnë:

Se ekziston një teori ndryshimi për ndërhyrjen

- Supozimet kryesore prapa lidhjes së pritshme të ndërhyrjeve kanë vlefshmëri në shikim të parë
- Aktivitetet në program u zbatuan siç përshkruhet në teorinë e ndryshimit
- Teoria e ndryshimit nuk është hedhur poshtë
- Faktorët e jashtëm që ndikojnë në rezultate janë vlerësuar dhe kontrolluar ose roli i tyre relativ në kontributin në rezultatin e dëshiruar është njohur.

Analiza e kontributit është e rëndësishme për të kuptuar lidhjen me efektet e vëzhguara të programit dhe do të luajë një rol në përfundimet në lidhje me efektivitetin, rëndësinë dhe qëndrueshmërinë. SKZH-ja nuk ka elaboruar një ToC të përgjithshme - as mbi të gjitha as si pjesë të secilës shtyllë. Sidoqoftë, shënimet e politikave të SKZH-së dhe udhërrëfyese i SKZH-së përshkruajnë një teori të nënkuptuar të ndryshimit e cila udhëhoqi përpunimin e objektivave dhe përzgjedhjen e aktiviteteve për arritjen e këtyre objektivave. Ky ToC implicit mund të përdoret për të konkluduar analizën e kontributeve.

Ky model pastaj mund të popullohet me dëshmitë aktualisht të disponueshme (cilësore ose sasiore) në lidhje me rezultatet dhe programin. Gjatë analizës, modelet e rezultateve vlerësohen kundrejt lidhjeve të ToC-së së nënkuptuar për të përcaktuar nëse modelet e vëzhguara përputhen me modelin ToC të nënkuptuar dhe për të identifikuar dobësinë ose boshllëqet e mundshme në ToC. Një pretendim i arsyeshëm i kontributit mund të

⁹ Udhëzuesi i intervistës gjendet në Shtojcën 5.

¹⁰ Patton, Michael Quinn. 2010. Hulumentim dhe Vlerësim Cilësor. Botimet Sage. San Francisko, Kaliforni.

¹¹ Kategoritë e akterëve do të ndahen gjithashtu për të kontrolluar ekuilibrin midis zërave. Për shembull, nëse 10 anëtarë të stafit nga një komunë e caktuar do të vërenin një model të caktuar - kjo do të merrte më pak peshë nëse dhjetë të anketuarit ishin të gjithë nga komuna të ndryshme. Kjo e fundit do të kishte më shumë përgjithësim në nivelin kombëtar, ndërsa e para do të ishte e rëndësishme vetëm për vëzhgimet nga burimi i vetëm.

¹² Mural është një platformë në internet e cila funksionon si një tabelë virtuale ku ekipi mund të postojë mendimet e tyre në "shënimet ngjitëse" virtuale të cilat më pas mund të zhvendosen dhe organizohen sipas kategorive dhe grupeve. Ndërtimi i Muralit së bashku lejoji që secili anëtar i ekipit të ketë pronësinë në këtë proces.

¹³ Gagnon, Yves-Chantal. (2010). Studimi i rastit si metodë kërkimore: Një doracak praktik. Presses de l'Université du Québec

bëhet nëse: a) ekziston një teori e nënkuptuar e ndryshimit që është e besueshme dhe mbështetet nga dëshmitë; b) aktivitetet e planifikuara që operacionalizojnë ndërhyrjen u zbatuan në përputhje me ToC-në; dhe c) janë vlerësuar faktorë të tjerë ndikues dhe roli i tyre relativ në kontributin ndaj rezultateve të dëshiruara është njohur dhe marrë parasysh.

Triangulimi. Për shkak të rëndësisë së triangulimit të gjetjeve nga burime të ndryshme në ushtrim, një komponent kryesor i analizës së të dhënave do të jetë prezantimi i analizave në fund të fazës së mbledhjes së të dhënave që do të përdoret për të vërtetuar gjetjet dhe për të zhvilluar përfundimet dhe rekomandimet në përgjigje ndaj pyetjeve të TOR. Triangulimi përfshin krahasimin e informacioneve nga burime të ndryshme, të mbledhura nga vlerësues të ndryshëm dhe të marra nga metoda të ndryshme.¹⁴ Në përputhje me parimin e vlerësimit të përqendruar në shfrytëzim, gjetjet dhe përfundimet fillestare do të ndahen me ZPS/ZKM dhe UNICEF-in dhe Institucionet e Kosovës në fund të fazës së mbledhjes së të dhënave për diskutim dhe nxjerrjen e reagimeve ose korrigjimin e fakteve.

Konsideratat dhe protokollet etike

Konsiderata Etike. Siç u përmend më herët, vlerësimi do të bëhet për të siguruar pajtueshmërinë me parimet etike dhe morale përmes aplikimit të Kodit të Sjelljes të UNEG për Vlerësimin dhe Udhëzimeve Etike për Vlerësim dhe procedurave të UNICEF-it për mbledhjen e të dhënave për kërkimin dhe studimet e vlerësimit.¹⁵ Këto kanë një rëndësi të veçantë në lidhje me vlerësimet duke përfshirë popullsitë e prekura dhe grupet e cenueshme.

Në rastin e vlerësimit të SKZH-së, procesi pritet të bazohet në dokumentacionin para-ekzistues dhe IIK me akterët e SKZH-së për të informuar rezultatet e SKZH-së. Nuk ka akterë potencialisht të prekshëm që ka të ngjarë të intervistohen, tani fëmijët për këtë SKZH. Meqenëse nuk ka fëmijë ose grupe të cenueshme të përfshira në mbledhjen e të dhënave të vlerësimit, vlerësimi nuk ka nevojë të kalojë përmes një rishikimi etik formal të Bordit të Rishikimit Institucional (IRB) si pjesë e procesit të hartimit. Sidoqoftë, vlerësimi do t'i përmbahet konsideratave etike që lidhen me sigurinë, konfidencialitetin dhe mbrojtjen e të dhënave në lidhje me trajtimin e tij ndaj pjesëmarrësve në procesin e vlerësimit.

Protokollet për sigurinë, konfidencialitetin dhe mbrojtjen e të dhënave. Parimet e **pëlqimit të informuar** dhe ruajtja e konfidencialitetit janë shtyllat kryesore të çdo ushtrimi të mbledhjes së të dhënave të vlerësimit. Në këtë rast, të intervistuarit do të informohen në fillim të intervistës në lidhje me qëllimin e vlerësimit, sigurimet për pjesëmarrje vullnetare dhe konfidencialitetin e të gjitha përgjigjeve.¹⁶ Të intervistuarit e mundshëm ka të ngjarë të kenë ngarkesë të madhe pune dhe ekipi i vlerësimit do të përdorë parimin e respektit reciprok duke siguruar që intervistat të jenë sa më koncize dhe sa më efikase të jetë e mundur. Përveç kërkesave standarde etike të çdo procesi të grumbullimit të të dhënave të vlerësimit, ky vlerësim i veçantë ka pesë faktorë shtesë me implikime etike në lidhje me parimin e "mos bërjes dëm" - si për ekipin e vlerësimit ashtu edhe për pjesëmarrësit në vlerësim.

Masat e mbrojtjes së të dhënave. Pasi të mblidhen të dhënat, masat për mbrojtjen e të dhënave do të përdoren për të siguruar konfidencialitetin e të anketuarve në të gjitha instrumentet e të dhënave. Të dhënave paraprake të monitorimit nga ato të disponueshme nga Qeveria e Kosovës ose UNICEF-i do t'u hiqen të dhënat personale para se të ndahen me ekipin e vlerësimit, edhe pse kjo nuk ka të ngjarë të jetë e nevojshme duke pasur parasysh natyrën strategjike të vlerësimit.

Për të dhënat cilësore, të gjitha shënimet e intervistës nga ekipi i vlerësimit mbahen në mënyrë elektronike në kompjuterët e koduar me fjalëkalim. Emrat personale dhe identifikuesit e tjerë të mundshëm personalë do të hiqen nga të dhënat para analizës. Analiza e të dhënave do të kryhet vetëm me anëtarët e ekipit të vlerësimit për të siguruar konfidencialitetin. Të dhënat e përpiluara në raportim do të grumbullohen në mënyrë që përgjigjet individuale nga IIK të mos gjurmohen në vende ose individë të veçantë. Informacionet sasiore dhe

¹⁴Shih ALNAP. Vlerësimi i Veprimit Humanitar: Udhëzues, ODI, 2013: 140 për përkufizimet e secilit lloj të triangulimit.

¹⁵ <https://www.unicef-irc.org/files/documents/d-4165-Final%20Procedure%20Ethical%20Standards%20Evidence%2004%202021.pdf>

¹⁶ Instrumenti i grumbullimit të të dhënave në Shtojcën 5 përshkruan më hollësisht pëlqimin e informuar dhe parimet e konfidencialitetit për ushtrimin e mbledhjes së të dhënave.

cilësore do të mbahen në kompjuterët e ekipit të vlerësimit vetëm deri në përfundimin e raportit, në të cilin kohë do të fshihen për të mbrojtur më tej individët nga identifikimi i mundshëm.

Bazuar në udhëzimet e Grupit të Vlerësimit të Kombeve të Bashkuara (UNEG) dhe bazuar në parimet e përshkruara në shënimin teknik të Treguesit të Performancës së Vlerësimit (EPI) të SWAP të OKB-së (prill 2018), qasja metodologjike do të integrojë më tej një lente barazie gjinore si pjesë e analizës së përgjithshme. Kjo përfshin adresimin e aspekteve thelbësore që lidhen me çështjet gjinore dhe të barazisë brenda aktiviteteve të shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së të përfshira në periudhën e vlerësimit.

Vlerësimet e të mësuarit dhe konflikti i interesit. Vlerësimi udhëhiqet nga një ekspert i pavarur ndërkombëtar. Anëtarë tjetër i ekipit të vlerësimit është një konsulent i pavarur i kontraktuar nga UNICEF-i. Ky nuk është një vlerësim i programimit të UNICEF -it, por përkundrazi ky vlerësim është porositur nga Zyra e Kryeministrit dhe është një shembull i një ushtrimi vlerësues të udhëhequr nga qeveria kombëtare. Si i tillë, ka shqetësime të kufizuara për konfliktin e interesit pasi që të dy anëtarët e ekipit vlerësues nuk janë të lidhur me Qeverinë e Kosovës ose SKZH-në.

Gjithashtu, edhe pse të gjitha vlerësimet përmbajnë elemente të llogaridhënies dhe të të nxënit, theksi relativ i këtyre dy dimensioneve do të informojë shkallën në të cilën akterët që mund të jenë pjesë e programit dhe strategjisë në shqyrtim duhet të marrin pjesë në proceset e vlerësimit. Konsideratat e konfliktit të interesit janë një pikë madhore e theksimit kur vlerësimet vënë theksin mbi aspektet e llogaridhënies. Në rastin e kësaj SKZH-je, ka një theks të fortë në aspektet e të nxënit, dhe kjo do të formësojë dizajnin dhe pjesëmarrjen e akterëve të brendshëm. Të nxënit arrihet më së miri kur më shumë akterë të brendshëm përfshihen në procesin e vlerësimit. Për këtë arsye, Menaxhmenti i Vlerësimit bashkëndahet ndërmjet ZPS/ZKM dhe UNICEF-it, dhe pritet që Grupi i Referencës të Vlerësimit të jetë i përbërë nga akterë të nivelit të lartë qeveritar për të siguruar nxënie të shtuar dhe zotërim të rezultateve të vlerësimit.

Kufizimet dhe rreziqet

Rreziqet e vlerësimit gjatë mbledhjes së të dhënave përgjithësisht përfshijnë katër faktorë të mundshëm: i) konsideratat e sigurisë, ii) paragjykimet e përgjigjeve (duke përfshirë paragjykimet gjinore), iii) qasjen, ose iv) kohën. Gjatë pandemisë, është shfaqur gjithashtu një konsideratë shtesë e kufizimeve dhe protokolleve të COVID-19. Në kohën e fazës fillestare, këto rreziqe u konsideruan relativisht minimale për mbledhjen e të dhënave, me përjashtim të kufizimeve të Covid-19. Këto kanë çuar në përdorimin e një metodologjie të intervistës në distancë dhe vlerësim virtual. Sidoqoftë, mund të ekzistojnë mundësi që ngjarjet me prani fizike të kryhen gjatë njëres ose të dyja punëtorive mësimore. Paragrafët e mëposhtëm rishikojnë secilin nga këto katër dimensionet për rrezikun.

Konsideratat e sigurisë. Nuk ka rreziqe specifike të sigurisë në Kosovë as për ekipin e vlerësimit, as për akterët e mundshëm të përfshirë në procesin e intervistës.

Zbutja: Nuk është e nevojshme. Megjithatë, meqenëse vlerësimi i porositur nga ZPS/ZKM, dhe UNICEF-i do të kryhet në mnëryre virtuale, çdo çështje e mundshme e rrezikut për ekipin e vlerësimit konsiderohet minimale.

Paragjykimi (anësia) i përgjigjeve: Duke pasur parasysh veçoritë dhe ndjeshmëritë e ngërthyera në kontekstin politik të Kosovës, ekziston mundësia që anëtarët e ekipit vlerësues të marrin informacione të njëanshme ose mund të mos jenë mjaftueshëm të vetëdijshëm për potencialet për paragjykim të përgjigjeve.

Zbutja: Një sërë masash janë integruar në qasjen metodologjike si reagim ndaj çështjeve të konsistencës dhe paragjyqimeve të mundshme. Së pari, përzgjedhja e akterëve që do të intervistohen do të përfshijë një përzgjedhje për të siguruar që zërat përkatës nga secili prej grupeve të akterëve të përfshihet në të dhënat. Së dyti, ekipi ka zhvilluar protokolle të standardizuara të intervistave të bazuara në pyetjet e vlerësimit për të siguruar që intervistat janë konsistente dhe mund të validohen lehtësisht. Protokollet do të sigurojnë që ndarja e gjinisë të integrohet në pyetjet për të anketuarit, por edhe në përzgjedhjen e të anketuarve dhe në analizën e përgjigjeve. Diversiteti do të merret parasysh në përzgjedhjen e të anketuarve dhe analizën e përgjigjeve.

Së fundi, vetë ekipi i vlerësimit përfaqëson një përzierje të kombësive, gjinive dhe ekspertizave. Anëtarë të ndryshëm të ekipit do të intervistojnë grupe të ndryshme të akterëve në mënyrë që të kufizojnë paragjykimet e mundshme të intervistuesit. Analiza e të dhënave do të bëhet në mënyrë kolektive për të siguruar vlerësime të trianguluara të përfundimeve dhe për të balancuar interpretimet ndërkombëtare dhe kombëtare të gjetjeve. Përdorimi i matricës së vlerësimit do të kërkojë më tej të balancojë interpretimet ndërkombëtare dhe kombëtare të gjetjeve.

Paragjykimi gjinor dhe integrimi gjinor. Rezultatet e ndjeshme gjinore të SKZH-së do të duhet të shkojnë përtej thjeshtë vlerësimit të pjesëmarrjes së vajzave dhe grave të ndikuara nga aktivitetet, por gjithashtu të kuptojnë shkallën e konsultimit dhe zërin në hartimin e procesit. Gjithashtu mund të ketë mundësi që përgjigjet të jenë të njëanshme në varësi të anëtarëve të ekipit të vlerësimit.

Zbutja: Për të zbutur paragjykimet e mundshme gjinore, përzgjedhja e akterëve që do të intervistohen do të përfshijë gjithmonë një gamë të grave dhe burrave për të siguruar që zërat përkatës të përfshihen në të dhëna. Aty ku është e mundur, anëtarët e ekipit do të intervistojnë grupe të ndryshme të akterëve në mënyrë që të kufizojnë paragjykimet e mundshme të intervistuesve ose ngurrimin e të anketuarve që pengon përgjigjet e femrave. Vlerësimi do të përqipet të zbatohet analizën e ndarë (disagreguar) në baza gjinore si të rëndësishme dhe të vlerësojë shkallën në të cilën nevojat, prioritetet dhe zërat e ndryshëm janë përfshirë në projektimin dhe zbatimin e SKZH-së. Barazia gjinore dhe etnike janë integruar në matricën e vlerësimit dhe më pas në udhëzuesin e intervistës për të kuptuar ndërhyrjet.

Pandemia e covid-19. Pandemia globale ende paraqet rreziqe jo vetëm për ekipin e vlerësimit, por edhe për akterët lokalë të përfshirë në intervistat e vlerësimit. Kufizimet globale të udhëtimit, mbyllja e kufijve dhe rregulloret e brendshme të distancimit shoqëror mund të parandalojnë ekipin e vlerësimit nga mundësia për të vizituar Kosovën ose nga kryerja e intervistave personale ose diskutimeve në fokus grupe me akterët.

Zbutja: SKZH-ja do të mbështetet kryesisht në një format vlerësimi virtual. Kjo shihet si e realizueshme për shkak të shkallës së lartë të depërtimit të internetit në mesin e akterëve të synuar dhe natyrës së pyetjeve të vlerësimit. Ndërrimet primare janë të bëhen të gjitha intervistat përmes thirrjeve Skype, WhatsApp, Zoom ose Cell Phone me akterët e synuar. Intervali i mbledhjes së të dhënave duhet të zgjerohet për të marrë parasysh ndërprerjet më të mundshme të intervistave. Sidoqoftë, cilësia e të dhënave ende pritet të jetë e lartë me këto rregullime. Analiza e të dhënave do të kryhet duke përdorur platformën Mural në internet, e cila lejon zhvillimin bashkëpunues në kohë reale të gjetjeve dhe përfundimeve nga pjesëmarrësit e shpërndarë në një hapësirë të vetme.

Sigurimi i Cilësisë

Cilësia e vlerësimit do të trajtohet në disa mënyra gjatë gjithë procesit. Së pari, përmes zbatimit të parimeve bazë GEROS në praktikën e tij; së dyti, përmes qasjeve që mbështesin besueshmërinë, konsistencën dhe saktësinë e të dhënave; dhe së treti përmes mbështetjes dhe mbikëqyrjes të ofruar nga KonTerra.

Sigurimi i cilësisë në vlerësim i referohet procesit me të cilin standardet e vlerësimit do të respektohen. Në këtë rast, UNICEF-i përdor sistemin e rishikimit GEROS. Ky vlerësim nuk është një vlerësim i UNICEF-it dhe si i tillë nuk do të kalojë përmes rishikimit formal të GEROS, por vlerësimi do të ndjekë parimet e cilësisë të përshkruara në GEROS dhe vlerësimi do të kalojë përmes një rishikimi të jashtëm për qëllime mësimore me ZPS/ZKM.

Aplikimi i GEROS. EV do të krijojë një listë kontrolluese që përdor standardet kryesore të UNEG/UNICEF (2010) dhe GEROS (2013) për secilin raport të prodhuar (p.sh. raporti fillestar, raporti draft/përfundimtar, prezantimi i sintezës). Për shembull, lista kontrolluese ndihmon në sigurimin se raporti:

- Specifikon mbledhjen e të dhënave, analizën dhe metodat e marrjes së mostrave.
- Specifikon burimet e të dhënave, arsyetimin e tyre për përzgjedhjen dhe kufizimet e tyre
- Përshkruan garancitë etike të ndërmarra për të siguruar konfidencialitetin, mbrojtjen e të drejtave të akterëve/pjesëmarrësve, duke siguruar pëlqimin e informuar, duke siguruar informata kthyesë për pjesëmarrësit dhe duke formësuar/kontrolluar sjelljen e vlerësuesve.

- Përfshin në masën e mundshme një qasje për të drejtat e njeriut, barazinë dhe drejtësinë gjinore në qasjen, analizën dhe gjetjet e të dhënave.
- Përkrahet në mënyrë adekuate fushëveprimin dhe shkallën e konsultimit me akterët
- Përkrahet në mënyrë adekuate kufizimet e EV dhe mënyrën e menaxhimit të tyre
- Paraqet qartë gjetjet dhe bazuar në dëshmitë e ofruara; kjo gjithashtu duhet të përfshijë një diskutim të gjetjeve të papritura
- Adreson të gjitha pyetjet kryesore në TeR

Aktivite për të siguruar besueshmërinë, konsistencën dhe saktësinë e të dhënave. Metodologjia siç përshkruhet në Seksionin 4.3 është krijuar për të mbështetur besueshmërinë e të dhënave përmes metodave të përziera, angazhimit të ndryshëm të akterëve dhe triangulimit, duke përfshirë sa vijon:

- Marrjen e informacioneve nga një gamë e larmishme e akterëve për të rritur saktësinë dhe besueshmërinë e të dhënave.
- Sigurimin që akterët janë përkatës dhe përfaqësojnë informatorët kryesorë të vërtetë.
- Sigurimin se udhëzuesi i intervistës përqendrohet në fushat e pritshme të ekspertizës së të intervistuarve dhe në cilësinë e parashtrimit të pyetjeve në udhëzuesin e intervistave me informatorët kyç (për shembull, sigurimin që pyetjet nuk janë udhëheqëse, supozimet janë eksplicite, paragjykimet e kërkimit zbuten, etj.).

Gjithashtu, cilësia e analizës së të dhënave do të mbështetet përmes triangulimit të rezultateve nga burime të shumëfishta të të dhënave (rishikimi i dokumenteve, intervistat me informatorët kyç të ndara sipas llojit të akterëve, anketa e studimit gjurmues (përcjellës) të të rinjve dhe mbledhja e të dhënave parësore përmes vizitave në terren)

Mbikëqyrja dhe ekspertiza e KonTerra. Drejtori i vlerësimit dhe të nxënit organizativ të KonTerra, Menno Wiebe, merr përgjegjësinë kryesore për sigurimin e cilësisë së kontratës. Ai do të ketë përgjegjësinë për mbajtjen e një marrëdhënieje pune efektive me drejtuesin e ekipit të vlerësimit dhe anëtarët e tjerë të ekipit. Belén Diaz, anëtare e ekipit KonTerra dhe specialiste e sigurimit të cilësisë, gjithashtu do të ofrojë mbështetje si një burim i pavarur. Drejtori dhe specialisti i sigurimit të cilësisë do të sigurojnë një rishikim të pavarur të të gjitha produkteve të prodhuara gjatë rrjedhës së kontratës. KonTerra është përfundimisht përgjegjëse për cilësinë e produkteve të vlerësimit dhe do të sigurojë cilësinë e të dhënave (vlefshmërinë, konsistencën dhe saktësinë) gjatë gjithë kohës. KonTerra do të bëjë ndryshimet e nevojshme me shpenzimet e tyre, për të sjellë produktet e vlerësimit në nivelin e kërkuar të cilësisë në rast të mosplotësimit të ndonjë standardi nga ekipi i vlerësimit.

Grupi Referencë i Vlerësimit (GRV). Grupi Referencë i Vlerësimit (GRV) është gjithmonë i integruar në një proces vlerësimi që shërben për të siguruar mbikëqyrje të procesit të vlerësimit dhe ratifikimin e rezultateve të vlerësimit. Vlerësimi i SKZH-së do të ketë një GRV, por përbërja e saktë nuk është finalizuar ende në kohën e fazës fillestare. Ai do të përbëhet nga akterët kryesor nga Qeveria e Kosovës, UNICEF-i dhe akterë të tjerë, që do të shërbejnë si komiteti drejtues parësor i mbikëqyrjes për procesin e përgjithshëm të vlerësimit. Aktualisht, qëllimi është që grupi referues të rishikojë dhe komentojë produktin përfundimtar të vlerësimit dhe të përfshihet në shtjellimin e përgjigjes së menaxhmentit. Grupi referues mund të jetë gjithashtu një audiencë për prezantimin e raportimit dalës të kryer në fund të fazës së mbledhjes së të dhënave (e parashikuar afër mesit të qershorit) për të paraqitur gjetjet dhe konstatimet paraprake. GRV-ja do të përbëhet nga 8-12 anëtarë në varësi të disponueshmërisë dhe të udhëhiqet nga një përfaqësues brenda Zyrës së Kryeministrit ose nivel të ngjashëm. Përbërja përfundimtare e GRV-së është në diskrecionin e ZPS/ZKM. EM i UNICEF-it do të koordinohet gjatë gjithë procesit të vlerësimit me akterët përkatës dhe do të shërbejë si lidhja kryesore e komunikimit midis EV-së dhe GRV-së.

Përbërja e Ekipit dhe Rolet Parësore

Anëtarët e Ekipit	Roli Parësor	Detyra të veçanta në kuadër të vlerësimit	Produktet
Terrence Jantzi	Udhëheqës ekipi	• Hartimi i qasjes dhe metodologjisë së vlerësimit, duke përfshirë instrumentet për mbledhjen e të dhënave. • Sigurimi që vlerësimi të përfshijë analizën gjinore në hartimin e tij dhe	Draft pakoja fillestare Finalizimi i pakos fillestare Udhëheq mbledhjen e të dhënave të vlerësimit

		që anëtarët e ekipit të jenë të përgatitur për ta zbatuar atë gjatë gjithë vlerësimit • Koordinimi i procesit të vlerësimit dhe udhëheqja e ekipit - sigurimi që aktivitetet e anëtarëve të ekipit të jenë të koordinuara siç duhet dhe që anëtarët e ekipit të jenë në gjendje të kontribuojnë në mbledhjen e të dhënave, analizën dhe zhvillimin e konstatimeve. • Përfaqësimi i ekipit në takime • Mbikëqyrja e mbledhjes dhe analizës së të dhënave në terren dhe dokumenteve (intervista, takime të grupeve të diskutimit, fokus grupe, literatura) • Udhëheqja e procesit për hartimin dhe rishikimin e pakos fillestare, prezantimi i informatave kthyesë dhe raportet e draftit dhe vlerësimit përfundimtar në përputhje me standardet e përcaktuara • Udhëheqja e analizës së të dhënave • Paraqitja e gjetjeve paraprake për akterët kryesorë nga grupi referues i vlerësimit. • Dhënia e informatave kthyesë sipas nevojës për procesin e vlerësimit	Udhëheq ushtrimet e analizës së të dhënave me ekipin e vlerësimit-maj-qershor Udhëheq raportimin dalës - Draft Raporti i Vlerësimit Raporti Përfundimtar i Vlerësimit
Fiona Kelmendi	Anëtare e ekipit kombëtar	• Kryerja e rishikimit të dokumenteve në zyrë • Kontributi në procesin e fillimit • Kontributi në hartimin e metodologjisë dhe zhvillimin e instrumenteve, duke u fokusuar në fushat e specializimit • Sigurimi që çështjet gjinore të adresohen në fushat e mbuluara • Kryerja e punës në terren dhe pjesëmarrja në takime me ekipin e vlerësimit dhe akterët • Kontributi në hartimin/rishikimin e produkteve të vlerësimit: pakoja fillestare, prezantimi i informatave kthyesë, raporti(et) e vlerësimit. • Pjesëmarrja dhe kontributi në punëtorinë e analizës së të dhënave • Dhënia e informatave kthyesë sipas nevojës për procesin e vlerësimit. • Pjesëmarrja në punëtoritë mësimore	Kryerja e rishikimit të dokumenteve në zyrë. Ndërlidhja me udhëheqësin e ekipit për logjistikën dhe identifikimin e akterëve. Kontributi në Pakon fillestare Dhënia e informatave kthyesë për përfundimin e Pakos fillestare. Pjesëmarrja si specialist i politikave në Kosovë në mbledhjen e të dhënave të vlerësimit. Pjesëmarrja në analizën e të dhënave. Pjesëmarrja në prezantimin e raportimit dalës (përfundimtar) Kontributi në hartimin e Raportit të vlerësimit Dhënia e informatave kthyesë për raportin përfundimtar të vlerësimit. Pjesëmarrja në punëtoritë mësimore
Donjeta Jashari Vesa Ferizi Flamur Jashari	Vullnetarë të rinj	• Pjesëmarrja në shqyrtimin e dokumenteve. • Pjesëmarrja në intervista dhe takime me ekipin e vlerësimit dhe akterët. • Kontributi në identifikimin e gjetjeve, analizën e të dhënave, raportet e vlerësimit dhe prezantimet.	Kryerja e shqyrtimit të dokumenteve. Pjesëmarrja si vullnetarë të rinj të Kosovës në mbledhjen e të dhënave të vlerësimit. Pjesëmarrja në ushtrimet e analizës së të dhënave. Pjesëmarrja në Prezantimet e raportimit përfundimtar

Adnit Kamberi Elena Morina Arta Rexhepi		• Pjesëmarrja në punëtori mësimore sa është e mundur	Kontributi në hartimin e Raportit të Vlerësimit. Dhënia e informatave kthyesë për raportin përfundimtar të vlerësimit. Pjesëmarrja në punëtoritë mësimore

Shtojca 7: Mjetet për grumbullimin e të dhënave

7.1 Udhëzuesi i intervistës me informatorë kyç

Udhëzuesi i IIK-së për intervista gjysmë të strukturuar

Ky seksion paraqet parimet që do të udhëheqin ekipin e vlerësimit në përzgjedhjen e pjesëmarrësve Informatorë Kyç (IIK) dhe kryerjen e intervistave të IIK-së. Ekipi i vlerësimit do të kryejë IIK-të me pjesëmarrësit e përzgjedhur për njohuritë e tyre të dorës së parë për SKZH-në dhe programimin e saj.

Ky udhëzues është krijuar për të qenë një udhëzues për intervistat "gjysmë të strukturuar". Udhëzuesi për intervistat gjysmë të strukturuar është ai që ka për qëllim të sigurojë disa udhëzime për një bisedë, por me fleksibilitetin për t'u modifikuar sipas nevojës. Si udhëzues gjysmë i strukturuar, lehtësuesit mund të angazhohen në hetime teksa shfaqen tema dhe lehtësuesit duhet të kenë lirinë të ndjekin temat emergjente që kanë të bëjnë me matricën e përgjithshme të vlerësimit dhe objektivat e vlerësimit. Është e rëndësishme të theksohet se jo të gjitha pyetjet do të konsiderohen të rëndësishme për të gjitha grupet e akterëve. Kështu, intervistuesi duhet t'i ri formulojë pyetjet sipas gjykimit të tij për t'i bërë ato të përshtatshme për audiencën e tyre.

Është zhvilluar një udhëzues i vetëm. Numrat në kllapa duhet të tregojnë lidhjen midis secilës pyetje intervistimi të udhëzuesit dhe temave përkatëse në matricën e vlerësimit. Të gjitha shënimet regjistrohen në një matricë përgjigjesh dhe të gjitha përgjigjet për një temë të veçantë të matricës së vlerësimit do të analizohen në kombinim në fund të fazës së terrenit për të përcaktuar temat dhe modelet emergjente nëpër përgjigje.

Çdo seksion mbulon një segment të ndryshëm të TeR dhe Matricës së Vlerësimit. Intervistuesi duhet të mbulojë një segment vetëm nëse i anketuari ka përvojë ose njohuri të mjaftueshme për të adresuar segmentin.

Intervistuesi duhet të parashikojë mesatarisht 1 orë për secilën intervistë të IIK. **Jo të gjitha pyetjet mund të bëhen në të gjitha intervistat**, prandaj, është e rëndësishme t'i jepet përparësi se cilat seksione janë më të pasura me informacione me grupe të veçanta akterësh.

Intervistuesi duhet të prezantohet dhe të qartësojë qëllimin e vlerësimit, si dhe konfidencialitetin e intervistës (p.sh. kur citohen IK-të, atribumi do t'i bëhet kategorive të akterëve, jo individëve ose organizatave)

Udhëzime të Përgjithshme për IIK-të

Themelimi i raportit. Filloni me një shpjegim të qëllimit të intervistës, përdorimit të synuar të informacioneve dhe garancive të konfidencialitetit (Shih hyrjen më poshtë). Përveç gjatë intervistimit të ekspertëve teknikë, pyetësit duhet të shmangin zhargonin.

Formuloni pyetjet me kujdes për të nxjerrë informacion të detajuar. Shmangni pyetjet që mund të përgjigjen me një po ose jo të thjeshtë. Për shembull, pyetje të tilla si "Ju lutem më tregoni për aktivitetet e programeve rinore?" janë më të mira se "A keni njohuri për aktivitetet e programit rinor?"

Përdorni teknikat e hetimit. Inkurajoni informatorët të detajojnë bazën për përfundimet dhe rekomandimet e tyre. Për shembull, komenti i një informatori, si "Programi i të rinjve vërtet i ka ndryshuar gjërat këtu", mund të hetohet për më shumë detaje, të tilla si "Çfarë ndryshimesh keni vënë re?" "Kush duket se ka përfituar më shumë?" "A mund të më jepni disa shembuj specifik?"

Mbani një qëndrim neutral. Intervistuesit duhet të jenë dëgjues të kuptueshëm dhe të shmangin përshtypjen e të pasurit pikëpamje të forta mbi temën në diskutim. Asnjënjësia është thelbësore sepse disa informatorë, duke u përpjekur të jenë të sjellshëm, do të thonë atë që ata mendojnë se intervistuesi dëshiron të dëgjojë.

Minimizoni vështirësitë e përkthimit. Ndonjëherë është e nevojshme të përdoret një përkthyes, gjë që mund të ndryshojë dinamikën dhe të shtojë vështirësi. Për shembull, ndryshimet në status midis përkthyesit dhe informatorit mund të pengojnë bisedën. Shpesh informacioni humbet gjatë përkthimit. Vështirësitë mund të minimizohen duke përdorur përkthyes që nuk janë të njohur për informatorët, duke informuar përkthyesit për qëllimet e studimit për të zvogëluar keqkuptimet dhe duke i bërë përkthyesit të përsërisin komentet e informatorit fjalë për fjalë.

Mblidhni dokumente shtesë. Gjatë intervistës, informatori kryesor mund t'i referohet dokumenteve. Kërkoni kopje mundësisht në formë digjitale, por nëse nuk janë të disponueshme atëherë kopje fizike. Kjo mund të ndihmojë në plotësimin e boshllëqeve dhe shtimin e dokumenteve ekzistuese.

Falënderoni informatorin kryesor. Falënderoni informatorin kryesor për kohën e dhënë për intervistë dhe informacionin e dhënë. Sugjeroni që nëse është e pranueshme, mund t'ju duhet t'i kontaktoni përsëri për të konfirmuar deklaratat ose për të kërkuar më shumë informacione.

Konsiderata etike dhe të sigurisë

Kryerja e punës së kësaj natyre kërkon standarde të larta etike për të siguruar që pritjet nuk rriten, ruhet konfidencialiteti dhe të anketuarit trajtohen me dinjitet dhe respekt, dhe kurrë nuk detyrohen të marrin pjesë ose inkurajohen të flasin për tema që mund të jenë traumatizuese ose mund t'i vënë ata në rrezik. Kjo nënkupton:

- **Respekt dhe dinjitet:** Informatorët kryesorë kuptojnë qëllimin e ushtrimit, llojet dhe përdorimin e synuar të të dhënave që do të mblidhen. Ata sigurohen se nuk do të ketë pasoja nëse ata zgjedhin të mos marrin pjesë.
- **Konfidencialiteti:** Informatorët kryesorë janë të vetëdijshëm se çdo referencë do të jetë e përgjithshme për ta bërë të pamundur gjurmimin e informacionit në burimin e tij individual. Sidoqoftë, informacioni i dhënë gjatë intervistës do të regjistrohet dhe përdoret për qëllime të vlerësimit.
- **Siguria:** Vendndodhja dhe koha janë vendimtare. Diskutimi mbahet në një vend privat, jo kërcënues dhe lehtësisht të arritshëm dhe të sigurt, dhe në një kohë që është e përshtatshme për nevojat dhe orarin e informatorit kryesor.

Prezantimi në Intervistën IIK

Ne jemi një ekip vlerësues i porositur nga Zyra e Planifikimit Strategjik në kuadër të Zyrës së Kryeministrit me mbështetjen e UNICEF-it për të kryer një rishikim të Strategjisë Kombëtare për Zhvillim të Kosovës (2016-2021) për Shtyllën e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së. Qëllimi i këtij ushtrimi është të vlerësojë progresin, mësimet e nxjerra dhe rekomandimet për ciklin e ardhshëm të SKZH-së në Kosovë. Ne po ju kërkojmë të merrni pjesë në rishikim sepse jeni në gjendje të kontribuoni me një perspektivë të rëndësishme dhe të vlefshme mbi funksionimin e SKZH-së deri më tani dhe lidhjet e saj me sistemet qeveritare. Nëse vendosni të merrni pjesë, intervista ka të ngjarë të zgjasë për rreth 1 orë.

Pjesëmarrja është vullnetare: Pjesëmarrja juaj në intervistë është vullnetare. Ju mund të tërhiqeni nga intervista pasi ajo të ketë filluar, për çfarëdo arsyeje, pa asnjë ndëshkim. Pjesëmarrja ose mos pjesëmarrja në intervistë nuk do të ndikojë në përfitimet e organizatave ose komuniteteve nga SKZH-ja, ZPS-ja ose UNICEF-i.

Rreziqet dhe përfitimet: Ky rishikim është krijuar për të ndihmuar në përmirësimin e programit duke mësuar nga perspektiva e të gjithë personave të përfshirë. Ju nuk mund të përfitoni personalisht nga të qenit në këtë rishikim kërkimor. Mund të ketë rreziqe të pazakonta ose të panjohura më parë. Ju duhet të raportoni çdo problem tek [_____].

Konfidencialiteti: Raportet nga ky dhe takime të tjera do të mbledhin dhe përmbledhin pikëpamjet dhe opinionet e pjesëmarrësve pa i lidhur ato me individë të veçantë dhe pa përdorur emra asnjëherë. Çdo raport i këtij hulumtimi do të prezantohet në atë mënyrë që e bën sa më të vështirë për këdo që të përcaktojë identitetin e individëve që marrin pjesë në rishikim.

Gjithashtu, për të siguruar që të gjitha reagimet tuaja janë të transkriptuara siç duhet dhe kështu ekipi ynë i vlerësimit të sigurohet që të mos keqinterpretojë atë që po ndani, do të doja të kërkoja lejen tuaj për të incizuar zërin e këtij diskutimi. Ky incizim i zërit nuk do të ndahet me askënd tjetër përveç anëtarëve të ekipit të vlerësimit, të cilët marrin përsipër të mbajnë të fshehtë çdo koment.

Nëse keni ndonjë pyetje, tani ose në çdo kohë në të ardhmen, mund të telefononi _____

A jeni gati të jeni pjesë e këtij diskutimi? (kërkohet vetëm përgjigje verbale)

I anketuari: _____

Titulli dhe funksioni: _____

Emri i intervistuesit: _____

Data: _____

Vendndodhja: _____

SHËNIM: Janë 14 pyetje kryesore (me ngjyrë blu) dhe të shoqëruara me një sërë pyetjesh shtesë. Pyetjet me ngjyrë blu duhet të kenë përparësi së pari në intervista, ku të tjerat përfshihen në varësi të kohës.

Pyetjet dhe nënpyetjet për vlerësim	Pyetjet e intervistës ¹⁷
0.0 TË PËRGJITHSHME Pyetje hyrëse-Cilat kanë qenë rezultatet, sukseset, sfidat më të theksuara në hartimin dhe zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH 2016-2021?	
0.1 Roli dhe lidhja	1. Cila është pozita juaj aktuale dhe në çfarë mënyrash keni ndërvepruar me shtyllën e kapitalit njerëzor të SKZH-së në hartimin ose masat e saj? 2.
0.2 Rezultatet	3. Duke u kthyer pas në vitet 2015 dhe 2016 kur filloi kjo fazë e SKZH-së. Çfarë ndryshimesh keni parë në situatën e kapitalit njerëzor në Kosovë si rezultat i masave dhe prioritetëve të SKZH?
0.3 Ndryshimet	4. Cilat kanë qenë disa nga ndryshimet kryesore në zbatimin e SKZH-së dhe mënyrën e punës që nga fillimi i ciklit (që nga viti 2016)?
0.4 Pikat e forta dhe të dobëta	5. Çfarë shihni në SKZH që ka qenë veçanërisht e dobishme për këtë cikël? 6. Çfarë shihni si sfida të veçanta për SKZH-në në këtë cikël?
RËNDËSIA - Për të vlerësuar harmonizimin e SKZH-së me nevojat ekzistuese të Kosovës duke përfshirë strategjitë, politikat dhe ndryshimet në kushtet.	
1.1 Harmonizimi i nevojave	7. Deri në çfarë mase është harmonizuar SKZH-ja (2016-2021) në tërësi me nevojat e Kosovës, duke përfshirë barazinë ekonomike dhe kushtet e kapaciteteve sociale që SKZH kërkon të adresojë? 8. Deri në çfarë mase janë kryer konsultimet e akterëve në hartimin e SKZH-së për të identifikuar boshllëqet dhe barrierat?

¹⁷Jo të gjitha pyetjet mund të bëhen në të gjitha intervistat. Seksione të ndryshme do të duhet të kenë përparësi nga akterë të ndryshëm. Pyetjet e koduara blu duhet të kenë përparësi në çdo seksion

	9. Deri në çfarë mase shihni që SKZH-ja ka përfshirë çështjet e barazisë ekonomike dhe sociale në masat dhe prioritetet për kapitalin njerëzor? 10. Në përvojën tuaj, çfarë shihni si përparësi parësore krahasuese të SKZH-së për mbështetjen e zhvillimit të kapitalit njerëzor në Kosovë?
1.2 Bazuar në dëshmi	11. Deri në çfarë mase janë informuar me dëshmi masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021)? 12. Sa i keni parë rishikimet dhe analizat strategjike të nevojave të Kosovës të përdoren për informimin e dizajnit të SKZH-së? 13. Deri në çfarë mase dhe cilësie, janë përdorur të dhënat sasiore dhe të dhënat makro-treguese për të informuar strukturën e shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së? 14. Deri në çfarë mase janë përdorur mësimet e nxjerra ose reflektimet për të informuar hartimin dhe përshtatjet e SKZH-së?
1.3 Përshtatja dhe pozicionimi	15. Deri në çfarë mase Shtylla e Kapitalit Njerëzor e SKZH-së (2016-2021) është përshtatur me prioritetet evoluese? 16. Deri në çfarë mase e keni parë procesin e SKZH-së të porosisë ose të bazohet mbi një vlerësim të ri për të marrë parasysh ndryshimin e kontekstit? 17. Deri në çfarë mase e keni parë procesin e SKZH-së të mbështetet në dëshmi për të informuar përshtatjet ose rregullimet gjatë zbatimit aktual të aktiviteteve ose rregullimeve në udhërrëfyes?
3.0 EFEKTIVITETI¹⁸ - vlerësimi i shtrirjes së zbatimit të aktiviteteve dhe ndërhyrjeve të SKZH-së.¹⁹	
3.1 Arritjet e Objektivave dhe Synimeve	18. Deri në çfarë mase janë arritur masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së kundrejt objektivave dhe synimeve të përcaktuara? 19. Sa efektive ka qenë SKZH-ja si nxitëse për financimin e aktiviteteve të ndryshme? A ka shërbyer prania e SKZH-së si një efekt katalitik për rritjen e fondeve nga donatorët apo burime të tjera? 20. Cilët kanë qenë disa faktorë të brendshëm ose të jashtëm të cilët mund të kenë ndikuar në arritjen e aktiviteteve dhe objektivave? 21. Sa mendoni se kanë ndikuar faktorët politikë, ekonomikë ose të sigurisë në zbatimin e SKZH-së? 22. Cilat lloje të masave zbutëse janë kryer gjatë gjithë periudhës së zbatimit për të adresuar këta faktorë? 23. Në kuadër të shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së, janë promovuar lloje të ndryshme aktiviteteve. Cilën nga këto shihni se është aktiviteti më efektiv dhe i qëndrueshëm? Pse?
3.2 Korniza e monitorimit	24. Deri në çfarë mase është hartuar korniza e monitorimit për të informuar monitorimin sistematik dhe zbatimin e SKZH-së? 25. Sa i lehtë apo i vështirë ka qenë për procesin e monitorimit të raportojë mbi arritjet në nivel aktiviteti? 26. Cilat sfida kanë ekzistuar për monitorimin sistematik të aktiviteteve dhe masave? 27. A mendoni se monitorimi i aktiviteteve të SKZH-së kanë çuar në përshtatje në udhërrëfyesin e SKZH-së? 28. Sa i përket aktiviteteve të monitorimit, cilat aktivitete monitorohen më lehtë? Dhe pse?

¹⁸Gjatë parashtrimit të pyetjeve të vlerësimit, është mirë të filloni me diskutimet e ndryshimeve dhe efektivitetin para se të kaloni në zbatim. Prandaj, për dimensionet pyetjet bëhen jashtë rendit nga Matrica e Vlerësimit, por numërimi mbahet në përputhje me numërimin e matricës.

¹⁹Efektiviteti si parim i OECD -së zakonisht përqendrohet në kontributin e aktiviteteve dhe ndërhyrjeve në rezultatet e menjëhershme. Në kontekstin e këtij vlerësimi, kjo interpretohet si efektiviteti i procesit të zbatimit të SKZH.

3.3 Integrimi gjinor	29. Si është bërë integrimi gjinor në Shtyllën e Kapitalit Njerëzor të SKZH -së? 30. Çfarë shembujsh mund të citoni se si integrimi gjinor çoi në rregullime në aktivitetet e SKZH-së gjatë zbatimit? 31. Çfarë përshtatjesh mund të bëhen për të përmirësuar integrimin gjinor?
2.0 EFIKASITETI – Për të vlerësuar efektivitetin e kostos dhe efikasitetin operacional të SKZH-së. ²⁰²¹	
2.1 Efektiviteti i kostos	32. Deri në çfarë mase burimet financiare në dispozicion u përdorën në mënyrë efikase duke marrë parasysh efektivitetin e kostos dhe efikasitetin operacional të Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së në lidhje me zhvillimin e Kapitalit Njerëzor? 33. Në çfarë shkalle u përdorën vlerësimet e kostos për burimet e aktivitetit gjatë projektimit? 34. Sa të sakta ishin këto vlerësime për kostot faktike? 35. A ka aktivitete të veçanta brenda Shtyllës së Kapitalit Njerëzor që janë dëshmuar të jenë sfiduese për efektivitetin e kostos? 36. Cilët janë faktorët që kanë promovuar ose penguar analizën kosto efektive të aktiviteteve të SKZH-së? 37. Cilat janë disa masa që mund të bëhen për të përmirësuar efektivitetin e kostos së aktivitetit?
4.0 QËNDRUESHMËRIA - Për të vlerësuar masën në të cilën masat e SKZH-së janë në gjendje të mbahen në të ardhmen.	
4.1 Përafrimi me Strategjitë	38. Sipas përvojës tuaj, në çfarë mase janë masat e Shtyllave të Kapitalit Njerëzor të SKZH-së të përafruara me strategjitë sektoriale dhe strategjitë e tjera përkatëse dhe marrin parasysh situatat evoluese? 39. Si kanë kontribuar aktivitetet e SKZH-ë në kapërcimin e problemeve në sistemin për Zhvillimin e Kapitalit Njerëzor? 40. Deri në çfarë mase SKZH-ja ka pasur nivelet e duhura të pronësisë, burimeve dhe udhëzimeve ministrore për zbatimin dhe/ose raportimin? 41. Deri në çfarë mase mendoni se janë marrë masa për të thirrur akterët ose për të shfrytëzuar burimet për të mbështetur zbatimin e SKZH-së?
5.0 SINERGJITË - Për të vlerësuar shkallën në të cilën SKZH-ja është e koordinuar nga jashtë me kornizat dhe prioritetet e tjera.	
5.1 Ndërsektorialiteti dhe Sinergjia	42. Deri në çfarë mase janë masat e shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së të përafruara me prioritetet e OZHQ-së dhe BE -së? 43. Cilat janë disa shembuj të mirë që keni parë të sinergjisë ndërsektoriale brenda Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së? 44. Cilat mund të jenë barrierat kryesore për një koordinim më të mirë ndër-sektorial dhe përafrim strategjik me OZHQ-të ose prioritetet e BE-së?
6.0 Ndryshimi afatgjatë	
6.1 Ndryshimet afatgjata	45. Deri në çfarë mase mund të konsiderohet se Shtylla e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së ka dhënë një kontribut në progresin e vërejtur në rritjen e kapitalit njerëzor? 46. Cilat aktivitete kanë arritur ose kanë kontribuar në ndryshimet e përgjithshme në Kosovë?

²⁰Efikasiteti si dimension vlerësimi zakonisht eksploron dy kategori. Së pari, përfundimi në kohë i aktiviteteve të planifikuara dhe së dyti, kosto-efektiviteti i aktiviteteve të zbatuara. Për qëllimet e këtij vlerësimi, kategoria e parë është e integruar në EQ4 nën Efektivitetin duke lënë vetëm kategorinë e dytë për t'u eksploruar në këtë seksion.

²¹Në rendin e dimensioneve të OECD-së, efikasiteti zakonisht renditet i rëndësishëm në strukturimin dhe më pas eksploron efektivitetin - arritjen e rezultateve. Ky rend paraqitet në Matricën e Vlerësimit megjithëse dy nënpyetjet janë përmbytur në TeR origjinal.

	47. Cilat politika apo ndryshime sistemesh keni parë si rezultat i masave të SKZH-së? 48. Cilat kanë qenë disa rezultate të papritura nga prania e SKZH-së ose zbatimi i masave të saj? 49. Sa e qartë është lidhja që e shihni midis masave specifike të SKZH-së dhe ndryshimeve të përgjithshme në kapitalin njerëzor të Kosovës?

MATRICA E PËRGJIGJEVE

Udhëzimet: Shënimet e intervistës do të integrohen në një matricë përgjigjesh për analiza të mëvonshme. Të anketuarit do të mbahen konfidencialë, por të koduar në një listë intervistash sipas numrit. Të gjitha përgjigjet nga intervistat që lidhen me një seksion të veçantë do të përpilohen së bashku dhe do të analizohen për tema dhe modele të përbashkëta

Pyetje dhe nënpyetje për vlerësim	Pyetjet e intervistës ¹	Përgjigjet
0.0 TË PËRGJITHSHME	Pyetje hyrëse-Cilat kanë qenë rezultatet, sukseset, sfidat më të theksuara në hartimin dhe zbatimin e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH 2016-2021?	
0.1 Roli dhe lidhja	1. Cila është pozita juaj aktuale dhe në çfarë mënyrash keni ndërvepruar me shtyllën e kapitalit njerëzor të SKZH-së në hartimin ose masat e saj?	
0.2 Rezultatet	2. Duke u kthyer pas në vitet 2015 dhe 2016 kur filloi kjo fazë e SKZH-së. Çfarë ndryshimesh keni parë në situatën e kapitalit njerëzor në Kosovë si rezultat i masave dhe prioriteteve të SKZH-së?	
0.3 Ndryshimet	3. Cilat kanë qenë disa nga ndryshimet kryesore në zbatimin e SKZH-së dhe mënyrën e punës që nga fillimi i ciklit (që nga viti 2016)?	
0.4 Pikat e forta dhe të dobëta	4. Çfarë shihni në SKZH që ka qenë veçanërisht e dobishme për këtë cikël? 5. Çfarë shihni si sfida të veçanta për SKZH-në në këtë cikël?	
RËNDËSIA - Për të vlerësuar harmonizimin e SKZH-së me nevojat ekzistuese të Kosovës, si dhe harmonizimin e strategjive , politikave me SKZH-në.		
1.1 Harmonizimi i nevojave	6. Deri në çfarë mase është harmonizuar SKZH-ja (2016-2021) në tërësi me nevojat e Kosovës, duke	

¹Jo të gjitha pyetjet mund të bëhen në të gjitha intervistat. Seksione të ndryshme do të duhet të prioritizohen nga akterë të ndryshëm. Pyetjet e koduara blu duhet të kenë përparësi në çdo seksion

	përfshirë barazinë ekonomike dhe kushtet e kapaciteteve sociale që SKZH kërkon të adresojë? 7. Deri në çfarë mase janë kryer konsultimet e akterëve në hartimin e SKZH-së për të identifikuar boshllëqet dhe barrierat? 8. Deri në çfarë mase mendoni që SKZH-ja ka përfshirë çështjet e barazisë ekonomike dhe sociale në masat dhe prioritetet për kapitalin njerëzor? 9. Sipas përvojës tuaj, çfarë shihni si përparësi parësore krahasuese të SKZH-së për mbështetjen e zhvillimit të kapitalit njerëzor në Kosovë?	
1.2 Bazuar në dëshmi	10. Deri në çfarë mase janë informuar me dëshmi masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së (2016-2021)? 11. Deri në çfarë mase i shihni nën-aktivitetet dhe aktivitetet dhe masat për Shtyllën e Kapitalit Njerëzor të harmonizuara në mënyrë konceptuale? A ka boshllëqe apo mospërputhje? 12. Sa mendoni se rishikimet dhe analizat strategjike të nevojave të Kosovës janë përdorur për informimin e hartimit të SKZH-së? 13. Deri në çfarë mase dhe cilësi, janë përdorur të dhënat sasiore dhe të dhënat makro-treguese për të informuar strukturën e shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së? 14. Deri në çfarë mase mësimet e nxjerra ose reflektimet janë përdorur për të informuar modelin dhe përshtatjet e SKZH-së?	
1.3 Përshtatja dhe pozicionimi	15. Deri në çfarë mase Shtylla e Kapitalit Njerëzor e SKZH-së (2016-2021) është përshtatur me prioritetet në zhvillim e sipër? 16. Deri në çfarë mase keni parë procesin e SKZH-së të porosisë ose bazohet mbi një vlerësim të ri për të marrë parasysh ndryshimin e kontekstit? 17. Deri në çfarë mase e keni parë procesin e SKZH-së të mbështetet në dëshmi për të informuar	

	përshtatjet ose rregullimet gjatë zbatimit aktual të aktiviteteve ose rregullimeve në udhërrëfyes?	
3.0 EFEKTIVITETI² - vlerësimi i shtrirjes së aktiviteteve dhe ndërhyrjeve të SKZH-së. ³		
3.1 Arritjet e Objektivave dhe Synimeve	18. Deri në çfarë mase janë arritur masat e Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH -së kundrejt objektivave dhe synimeve të përcaktuara? 19. Cilët kanë qenë disa faktorë të brendshëm ose të jashtëm të cilët mund të kenë ndikuar në arritjen e aktiviteteve dhe objektivave? 20. Sa mendoni se faktorët politikë, ekonomikë ose të sigurisë kanë ndikuar në zbatimin e SKZH-së? 21. Cilat lloje të masave zbutëse janë kryer gjatë gjithë periudhës së zbatimit për të adresuar këta faktorë? 22. Në kuadër të shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së, janë promovuar lloje të ndryshme aktivitetsesh. Cilën nga këto shihni se është aktiviteti më efektiv dhe i qëndrueshëm? Pse?	
3.2 Korniza e monitorimit	23. Deri në çfarë mase është hartuar korniza e monitorimit për të informuar monitorimin sistematik dhe zbatimin e SKZH-së? 24. Si e keni parë monitorimin e aktiviteteve të SKZH-së të çojë në përshtatje në udhërrëfyesin e SKZH-së? 25. Sa i përket aktiviteteve të monitorimit, cilat aktivitete monitorohen më lehtë? Dhe pse?	
3.3 Integrimi gjinor	26. Si është bërë integrimi gjinor në Shtyllën e Kapitalit Njerëzor të SKZH -së? 27. Çfarë shembujsh mund të citoni se si integrimi gjinor çoi në rregullime në aktivitetet e SKZH-së gjatë zbatimit?	

²Në bërjen e pyetjeve të vlerësimit, është mirë të filloni me diskutimet e ndryshimeve dhe efektivitetit para se të kaloni në zbatim. Prandaj, pyetjet për dimensionet bëhen jashtë rendit nga Matrica e Vlerësimit, por numërimi mbahet në përputhje me numërimin e matricës.

³Efektiviteti si parim i OECD -së zakonisht përqendrohet në kontributin e aktiviteteve dhe ndërhyrjeve në rezultatet e menjëhershme. Në kontekstin e këtij vlerësimi, kjo interpretohet si efektiviteti i procesit të zbatimit të SKZH.

	28. Çfarë përshtatjesh mund të bëhen për të përmirësuar integrimin gjinor?	
2.0 EFIKASITETI - Për të vlerësuar efektivitetin e kostos dhe efikasitetin operacional të SKZH-së. ⁴⁵		
2.1 Efektiviteti i kostos	29. Deri në çfarë mase burimet financiare në dispozicion u përdorën në mënyrë efikase duke marrë parasysh efektivitetin e kostos dhe efikasitetin operacional të Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së në lidhje me zhvillimin e Kapitalit Njerëzor? 30. Në çfarë shkalle u përdorën vlerësimet e kostos për burimet e aktivitetit gjatë projektimit? 31. Sa të sakta ishin këto vlerësime për kostot faktike? 32. A ka aktivitete të veçanta brenda Shtyllës së Kapitalit Njerëzor që janë provuar sfiduese për efektivitetin e kostos? 33. Cilët janë faktorët që kanë promovuar ose penguar analizën kosto efektive të aktiviteteve të SKZH-së? 34. Cilat janë disa masa që mund të bëhen për të përmirësuar efektivitetin e kostos së aktivitetit?	
4.0 QËNDRUESHMËRIA - Për të vlerësuar masën në të cilën masat e SKZH-së janë në gjendje të mbahen në të ardhmen.		
4.1 Përafrimi me Strategjitë	35. Sipas përvojës tuaj, në çfarë mase janë masat e Shtyllave të Kapitalit Njerëzor të SKZH-së të përafruara me strategjitë sektoriale dhe strategjitë e tjera përkatëse dhe marrin parasysh situatat evoluese? 36. Si kanë kontribuar aktivitetet e SKZH-së në kapërcimin e problemeve në sistemin për Zhvillimin e Kapitalit Njerëzor?	

⁴Efikasiteti si dimension vlerësimi zakonisht eksploron dy kategori. Së pari, përfundimi në kohë i aktiviteteve të planifikuara dhe së dyti, kosto-efektiviteti i aktiviteteve të zbatuara. Për qëllimet e këtij vlerësimi, kategoria e parë është e integruar në EQ4 nën Efektivitetin duke lënë vetëm kategorinë e dytë për t'u eksploruar në këtë seksion.

⁵Në rendin e dimensioneve të OECD -së, efikasiteti zakonisht shihet i rëndësishëm në strukturimin dhe më pas eksploron efektivitetin - arritjen e rezultateve. Ky rend paraqitet në Matricën e Vlerësimit megjithëse dy nënpyetjet janë përmbytur në TeR origjinal.

	37. Deri në çfarë mase SKZH-ja ka pasur nivelet e duhura të pronësisë, burimeve dhe udhëzimeve ministrore për zbatimin dhe/ose raportimin? 38. Deri në çfarë mase keni parë masa të ndërmerren për të thirrur akterët ose për të shfrytëzuar burimet për të mbështetur zbatimin e SKZH-së?	
5.0 SINERGJITË - Për të vlerësuar shkallën në të cilën SKZH është e koordinuar nga jashtë me kornizat dhe prioritetet e tjera.		
5.1 Ndërsektorialiteti dhe Sinergjia	39. Deri në çfarë mase janë masat e shtyllës së kapitalit njerëzor të SKZH-së të përafuara me prioritetet e OZHQ-së dhe BE-së? 40. Cilat janë disa shembuj të mirë që keni parë të sinergjisë ndër-sektoriale brenda Shtyllës së Kapitalit Njerëzor të SKZH-së? 41. Cilat mund të jenë disa nga barrierat kryesore për një koordinim më të mirë ndër-sektorial dhe përafrim strategjik me OZHQ-të ose prioritetet e BE-së?	
6.0 Ndryshimi afatgjatë		
6.1 Ndryshimet afatgjata	42. Deri në çfarë mase mund të konsiderohet se Shtylla e Kapitalit Njerëzor të SKZH-së ka dhënë një kontribut në progresin e vërejtur në rritjen e kapitalit njerëzor? 43. Cilat aktivitete kanë arritur ose kanë kontribuar në ndryshimet e përgjithshme në Kosovë? 44. Cilat politika apo ndryshime sistemesh keni parë si rezultat i masave të SKZH -së? 45. Cilat kanë qenë disa rezultate të papritura nga prania e SKZH -së ose zbatimi i masave të saj? 46. A shihni lidhje të qartë midis masave specifike të SKZH-së dhe ndryshimeve të përgjithshme në kapitalin njerëzor të Kosovës?	

7.2 Instrumenti i rishikimit të dokumenteve

Instrumenti i mëposhtëm i rishikimit ka për qëllim të sigurojë një listë kontrolluese të aktiviteteve dhe masave të synuara që do të vlerësohen kundrejt rishikimit të planeve të punës dhe strategjive vjetore ministrore, si dhe raporteve të Buxhetit Vjetor të Ministrisë së Financave dhe opinioneve të mira. Disa nga këto aktivitete gjithashtu mund të integrohen në udhëzuesit e intervistës për përcjellje me akterët e pasur me informacion.

Masat dhe Aktivitetet	Nën-Aktivitetet ose Treguesit e Performancës	Inst. dhe Lidhjet e Programit	Komente dhe Vëzhgime A u zbatuan aktivitetet e mëposhtme?
Masa 1: Përfshirja e shtuar e fëmijëve në institucionet parashkollore.	% e fëmijëve të regjistruar në parashkollor % e fëmijëve të regjistruar në arsimin parashkollor	MASHT PRE 2016 KASH PKZMSA	
1.1 Rritja e numrit të kopshteve publike	Ndërtimi i kopshteve publike Punim kërkimor mbi situatën dhe koston e regjistrimit të fëmijëve 3-6 vjeç në sistemin arsimor		
1.2 Rritja e përfshirjes së institucioneve private	Projektligji për përmirësimin e kornizës ligjore për ZHFH (ligji për fëmijët parashkollorë) Licencimi i institucioneve parashkollore private		
1.3 Optimizimi i personelit mësimdhënës përmes rialokimit prej niveleve më të larta (arsimi fillor)	Vlerësimi i numrit të mësimdhënësve për planin e rialokimit në institucionet arsimore Mësimdhënësit e trajnuar për të punuar në institucionet arsimore si mësimdhënës mbështetës për nxënësit me nevoja të veçanta Mësimdhënësit që do të punojnë me fëmijët në nevojë dhe aftësimi i tyre		
Masa 2: Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në sistemin e arsimit fillor dhe të mesëm.	% e mësimdhënësve me Bachelor ose Master Parashkollor Filllore E mesme e ulët E mesme e lartë Mesatarja e Vlerësimit të PISA -s	MASHT Programi i Qeverisë PRE 2016 KASH PKZMSA	
2.1 Rishikimi dhe përfundimi i procesit të kualifikimit të mësimdhënies para futjes në shërbim	Zhvillimi profesional i mësimdhënësve para shërbimit Zbatimi i sistemit të notimit në procesin e licencimit të mësimdhënësve dhe reflektimi i efekteve financiare në sistemin e pagave		
2.2 Optimizimi i numrit të mësimdhënësve ekzistues duke e pasur për kriter cilësinë	Ndryshimi i bazave ligjore për zhvillimin profesional të mësimdhënësve (ZHPM) Ndërtimi i mekanizmave për zbatimin e kornizës strategjike për ZHPM Ngritja e kapaciteteve të shkollës për vlerësimin e performancës		

	Zbatimi i planit Dinamik për VPM ndër vite bazuar në ligjin e inspektoratit		
2.3 Përshpejtimi i ZHPM-së	Mbështetje nga FET për shkollat për të nxënit të të rriturve dhe Agjencinë AAP për AutoCAD, 2D		
	Akreditimi i programeve të trajnimit të mesimdhënësve		
	Trajnimi i menaxhimit, udhëheqësisë dhe kurrikulës së drejtimeve të shkollës		
2.4 Zgjerimi i përdorimit të kurrikulës së re në të gjitha shkollat e mbetura	Zhvillimi dhe zbatimi i kurrikulave lëndore parauniversitare		
	Zhvillimi dhe pilotimi i kurrikulës së re për parashkollorët dhe para fillorët		
	Trajnimi i mesimdhënësve për zbatimin e Kornizës së Kurrikulës së Kosovës		
2.5 Rishikimi i teksteve shkollore ekzistuese dhe zhvillimi i teksteve të reja	Ndryshimi i ligjit për tekstet mësimore dhe mjetet mësimore. Udhëzimi Administrativ i prodhuar		
	Zhvillimi i teksteve të reja mësimore		
Masa 3: Përmirësimi i ndërlidhjes ndërmjet shkathtësive të fituara në arsim dhe kërkesave të tregut të punës.	# e profileve të përditësuara të sistemit arsimor % e papunësisë për të rinjtë që kanë përfunduar arsimin profesional	MASHT MPMS PRE 2016 KASH PKZMSA	
3.1 Përshpejtimi i procesit të zhvillimit të standardeve profesionale	Zhvillimi i standardeve të profesioneve		
	Dokumenti i klasifikimit të profesioneve i miratuar (MPMS)		
3.2 Përcaktimi i fushave me prioritet më të lartë në aftësimin dhe arsimin profesional (AAP) dhe zhvillimi i kurrikulave bërthamë	Rritja e numrit të qendrave për këshillim dhe orientim në karrierë		
	Zhvillimi i kurrikulave të reja për AAP dhe konvertimi në formë modulare (MASHT)		
	Krijimi dhe mbështetja e kabineteve të trajnimit		
3.3 Zbatimi i sistemit pilot të kombinuar të AAP-së	Trajnimi i kandidatëve në kompanitë e QAP-ve		
	Trajnimi i aftësive të buta i mbështetur nga GIZ		
	Sigurimi i pajisjeve për punëtoritë për AAP		
	Marrëveshje të Praktikës Profesionale me biznesin për praktika		
	Hartimi i materialeve të mesimdhënësve për profilet prioritare		
	Koncept nota për AAP-të		
	Zhvillimi i programeve aktive të tregut të punës		
3.4 Zhvillimi i Sistemit Kombëtar të Parashikimit të Nevojave për Shkathtësi	Pjesëmarrja e studentëve në programet e shkëmbimit të praktikave		

3.5 Ndërlidhja e punës hulumtuese në universitete me Industrinë përmes qasjes së specializimeve të mençura dhe investime për R&D	Pjesëmarrja e aplikantëve në programin Horizon 2020		
	Skema e Inovacioneve VOUCHER për NVM-të dhe Bizneset		
	Bursat për studime universitare dhe pasuniversitare të huaja		
	Zhvillimi i kornizës ligjore për inovacion dhe kërkime shkencore		
	Ndërtimi i kapaciteteve në kërkim dhe inovacion		
	Mobiliteti ndërkombëtar (CEEPUS)		
	Analiza e aftësive dhe nevojave të trajnimit (HERAS)		
	Krijimi i këshillave të Universitetit për bashkëpunim industrial		
Masa 4: Fuqizimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor	Përqindja mesatare e arritjes në testin përfundimtar: Klasa 5 Klasa 9 Matura	MASHT Qeveria PRE 2016 KASH PKZMSA	
4.1 Rritja e kapaciteteve të Këshillit shtetëror të cilësisë	Plotësimi i anëtarësisë së KSHC		
	Plotësimi i kornizës rregullatore për procesin e akreditimit		
	Kryerja e studimit të fizibilitetit për IAL -të		
	Angazhimi i ekspertëve ndërkombëtarë për monitorimin e IAL-ve		
Aktiviteti 4.2 Zbatimi i një testi më të besueshëm të provimit final për nxënësit	Kryerja e testit për Klasën 5 me mostra për kriteret e zgjedhura		
	Testi i kryer në klasën 9		
	Testi i kryer në klasën e 12-të		
	Pilotimi i PISA-s		
	Ngritja e kapaciteteve të Divizionit të Standardeve përmes projektit të BB-së		
4.3 Përmirësimi i provimit final për profesionet e rregulluara	Zhvillimi i kornizës legislative për Agjencinë e standardeve dhe vlerësimit		
	Themelimi i Agjencisë për Standarde dhe Vlerësim		
	Themelimi i Këshillit Shtetëror për Profesionistët e Rregulluar		
	Hartimi i provimeve përfundimtare të profesionistëve të rregulluar		
4.4 Zgjerimi i sistemit të inspektimit në arsim dhe vlerësimit të performancës së mësimdhënësve	Miratimi i Ligjit për Inspektoratin Arsimor		
	Inspektorët e Arsimit të emëruar dhe të trajnuar		
	Rishikimi i procedurave të monitorimit të post akreditimit		
	Fuqizimi i Këshillave të Prindërve		
	Trajnimi i drejtorëve të shkollave për menaxhim		
	Mekanizmi i inspektoratit funksionon në të gjitha shkollat		

4.5 Përmirësimi i cilësisë dhe llogaridhënies së institucioneve	UA e zhvilluar për Agjencinë e Standardeve		
	Zhvillimi i softuerit të sistemit të integruar të akreditimit dhe digjitalizimi		
	Rritja e transparencës së IAL -ve përmes publikimit të materialeve në faqet e tyre të internetit		
	Ndërtimi i një sistemi monitorimi të ofruesve të AAP-së		
	Pilotimi dhe zbatimi i procesit të njohjes së mësimin paraprak		
4.6 Zhvillimi i sistemit të vlerësimit të performancës së mësimdhënësve dhe sistemit të notimit të mësimdhënësve	Inspektorët e TPE u trajnuan		
	Themelimi i Agjencisë për Standarde		
Masa 5: përmirësimi i planifikimit të shpenzimeve në sistemin arsimor.	% e nxënësve bazuar në profilet e AAP-së % e studentëve bazuar në profilet e arsimit të lartë	MASHT MPMS Qeveria PRE 2016 KASH PKZMSA	
5.1 Zhvillimi i një masterplani për rrjetet e shkollave të AAP	Analiza e pajtueshmërisë e zhvilluar		
	Rrjeti i shkollave të AAP -së është ridizajnuar		
5.2 Krijimi i Sistemit të Menaxhimit të Informatave në Arsimin e Lartë (HEMIS) dhe zhvillimi i sistemeve të tjera	Funksionalizimi i sistemit HEMIS		
	Përmirësimi i EMIS ekzistues		
5.3 Rritja e financimit për programet e arsimit profesional dhe arsimin e lartë	Rishikimi i formulës financiare për riorientimin e financimit në fusha më prioritare		
	Plotësimi i kornizës ligjore për arsimin e lartë. Hartimi i UA		
5.4 Pilotimi i Modelit të Partneriteteve Publiko- Private	Rishikimi i kornizës ligjore për partneritetet publike private		
	Ndërmarrja e iniciativave PPP për të mbështetur shkollat publike		
Masa 6: Rekrutimi i ekspertëve dhe studentëve të diasporës për angazhim në tregun e punës.	Numri i iniciativave të iniciuara nga anëtarët e diasporës	Ministria e diasporës Qeveria KASH	
6.1 Krijimi i një baze të dhënash për identifikimin e profileve të diasporës	Baza e të dhënave është krijuar. Numri i ekspertëve të regjistruar		
6.2 Themelimi i Programit për Angazhim në Atdhe (PAA)	Ekspertë të diasporës të angazhuar për ngritjen e kapaciteteve		
	Konferencë me ekspertë të ndryshëm të diasporës		
	Diaspora ndjek universitetet e Kosovës		
	Praktika profesionale për diasporën		
6.3 Zbatimi i Programit për Kthimin e Ekspertëve të Qeverisë gjermane	Angazhimi i ekspertëve me diasporën me bazë në Gjermani		
	Marrëveshja e lidhur me UNDP -në		

6.4 Zbatimi i programit TOKTEN	Angazhimi përmes TOKTEN të ekspertëve të diasporës		
6.5 Krijimi i programit të mësimin online	Zhvillimi, pilotimi dhe funksionalizimi i programit të mësimin online për diasporën		
Masa 7: Zvogëlimi i nivelit të punësimit joformal dhe krijimi i kushteve të përshtatshme të punës	Numri i lëndimeve në vendin e punës ¹⁵¹ % e punonjësve pa kontratë % e punonjësve pa kontratë përmes Anketës së Fuqisë Punëtore (AFP)	MPMS Qeveria PRE 2016 KASH PKZMSA	
7.1 Forcimi i dialogut të institucioneve me partnerët socialë	Miratimi i Ligjit për Ndryshimin e Ligjit për Këshillin Ekonomik Social (KES)		
	Miratimi i Strategjisë së KES		
	Faqja e internetit e KES është funksionale		
7.2 Përmirësimi i të drejtave të punëtorëve dhe garantimi i minimumit të standardeve të sigurisë dhe shëndetit në punë	Projektligji për inspektoratin e punës		
	Plotësimi i kornizës ligjore për kontratat e punës dhe sigurinë		
	Certifikimi i punonjësve të sigurisë në terren		
	Licencimi i kompanive që kryejnë siguri në terren		
	Trajnimi i inspektorëve të punës në fushën e sigurisë në terren		
	Fushata ndërgjegjësimi për sigurinë		
7.3 Përforsimi i mekanizmave dhe koordinimi i veprimeve institucionale për zvogëlimin e punësimit joformal	Zhvillimi i MM-ve me institucionet që mbikëqyrin zbatimin e legjislacionit ose organizatat e biznesit për reduktimin e punësimit joformal		
	Trajnimi i inspektorëve mbi legjislacionin në lidhje me punësimin joformal		
	Përmirësimi i procedurave të inspektimit për të rritur inspektimet për punësimin joformal		
7.4 Krijimi i Sistemit të Informacionit të Menaxhimit për Inspektoratin e Punës	Sistemi i informacionit i krijuar		
	Punonjësit e Inspektoratit të Punës (IP) të trajnuar për sistemin e informacionit		
	Uebfaqja e Inspektoratit të Punës funksionale		

¹⁵¹ Për 10.000 punëtorë

Shtojca 8: Analiza e akterëve

Akterët	Përfshirja në program	Roli në vlerësim	Pozicionet/kategoritë më të rëndësishme brenda secilës klasë të akterëve
Akterët e brendshëm (qeveritar)			
Zyra për Planifikim Strategjik/Zyra e Kryeministrit	Përgjegjëse për planifikimin e nivelit qendror dhe mbikëqyrjen e zbatimit të SKZH-së. ZPS-ja është e thirrur të mbikëqyrë zbatimin e SKZH-së dhe të sigurojë performancën dhe rezultatet e operacionit të SKZH-së.	Informatorët kryesorë si mbikëqyrje e SKZH-së. Përgjegjës për nënshkrimin aprovues të gjetjeve të vlerësimit dhe formulimin dhe zbatimin e përgjigjes së menaxhmentit. Mësimet e nxjerra nga vlerësimi do të informojnë SKZH-në e ardhshme	• Drejtori • Zyrtarët e Planifikimit Strategjik
Ministritë Kombëtare të Linjës dhe Zyrat (duke përfshirë ministritë e linjës, ASK-në, Institutin e Shëndetit Publik)	Partnerët kyç dhe zbatuesit e aktiviteteve të ndryshme të SKZH-së.	Informatorët kryesorë dhe ofruesit e të dhënave, informacionit dhe dokumenteve përkatëse. Të nxënë nga vlerësimi mund të forcojnë rolin dhe kapacitetin e tyre në kryerjen e zbatimit të SKZH-së dhe funksioneve të saj të ndryshme. Çdo ministri e linjës dhe zyre ka role specifike të lidhura më ngushtë me aktivitetet e SKZH-së	• Ministria e Arsimit dhe Shkencës ○ Edukimi parashkollor ○ Arsimi profesional ○ Arsimi para universitar ○ Të drejtat e njeriut dhe të fëmijës ○ Arsimi i Lartë ○ Shkenca dhe Inovacioni ○ Kolegji i Drejtorëve të Arsimit të Komunitetit • Ministria e Integritimit Evropian • Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale ○ Departamenti i Politikave të Punësimit ○ Agjencia e punësimit ○ Inspektorati i punës ○ Integrimi në BE • Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës
Ministria e Financave dhe Departamenti i Buxhetit	Partnerët kryesorë në rishikimin dhe raportimin mbi zbatimin dhe koston e masave dhe aktiviteteve të SKZH-së	Informatorët kryesorë dhe ofruesit e të dhënave përkatëse të sfondit. Të nxënë nga vlerësimi mund të forcojnë rolin e tyre për monitorimin e efikasitetit dhe efektivitetit të koston së SKZH-së dhe funksioneve të saj të ndryshme	• Ministria e Financave ○ Departamenti i Buxhetit ○ Departamenti i Auditimit

Stafi i Zyrës së UNICEF -it në Kosovë	Përgjegjës për dhënien e udhëzimeve mbi parimet dhe praktikatat e vlerësimit	Bashkë-Komisionerët e vlerësimit. Informatorët kryesorë dhe ofruesit e dokumenteve përkatëse. Përgjegjës për nënshkrimin aprovues të vlerësimit. Mësimet e nxjerra nga vlerësimi do të informojë bashkëpunimet e mundshme të ardhshme me ZPS/ZKM për zbatimin e SKZH -së dhe mund të përdoret për mësimin korporativ dhe llogaridhënien	• Shefi i Zyrës • Specialisti për Monitorimin e të Drejtave të Fëmijëve
Akterët e jashtëm			
Donatorët	Sigurimi i financimit për SKZH-në. Bashkëpunimi në drejtimin strategjik dhe përcaktimi i prioritetëve të SKZH-së.	Informatorët kryesorë. Gjetjet dhe rekomandimet nga vlerësimi ka të ngjarë të jenë me rëndësi të drejtpërdrejtë për donatorët kryesorë të SKZH-së dhe Qeverisë së Kosovës dhe të tjerëve për llogaridhënien dhe të nxënit.	• BE • ADA • LUX • GIZ • Ambasada Zvicerane • USAID • Banka Botërore
Ekipi i OKB -së në Kosovë dhe Agjencitë e OKB-së	Veprimi i harmonizuar i OKB -së duhet të kontribuojë në objektivat e qeverisë për SKZH-në.	Informatorët kryesorë. Gjetjet e vlerësimit pritet të jenë të rëndësishme për RC dhe UNCT për të siguruar që programi të jetë i harmonizuar me përpjekjet më të gjera të OKB-së.	• UNKT • UNICEF
Komuniteti akademik, organizatat e shoqërisë civile dhe sektori privat	Partnerët kryesorë joqeveritarë të angazhuar në mbështetjen e hartimit të SKZH-së, zbatimin e aktiviteteve, hulumtimeve shtesë, monitorimin ose zbatimin.	Informatorët kryesorë. Mësimet e nxjerra nga vlerësimi janë të rëndësishme për sa i përket llogaridhënies dhe investimeve dhe punës së tyre të ardhshme.	• Instituti GAP • Demokracia Plus (D+) • ORCA • INDEP • PEN • KEC • ASHAK • Universiteti i Prishtinës • UBT • AUK • Oda Ekonomike e Kosovës • Oda Ekonomike Amerikane • Klubi i Prodhuesve të Kosovës • Ekspertë të pavarur që mbështesin procesin e hartimit të SKZH -së ose hulumtime shtesë.

Shtojca 9: Personat e intervistuar¹⁵²

Emri	Titulli	Institucionet
Qeveria e Kosovës		
Vedat Sagonjeva	Drejtor	ZPS/ZKM
Adnan Ahmeti	Zyrtar i Lartë për Planifikim Strategjik	ZPS/ZKM
Vera Rexhepi	Zyrtar i Lartë për Planifikim Strategjik	ZPS/ZKM
Valon Grabanica		ZPS/ZKM
Mevlide Shamolli	Analiste e Buxhetit	Ministria e Financave
Milaim Aliu	Analist i Buxhetit	Ministria e Financave
Salvador Elmazi	Drejtor i Departamentit të Buxhetit	Ministria e Financave
Jeton Karaqiça	Departamenti për Kapitalin Njerëzor	(ish) Ministria e Integritimit Evropian
Dukagjin Pupovci	Zëvendësministër	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
Ferit Idrizi	Drejtor i Departamentit për Integrimin Evropian dhe Koordinimin e Politikave; Shef i Divizionit për Integrimin Evropian	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
Hanemsha Aliu-Latifi	Drejtoreshë e Departamentit për Integrimin Evropian dhe Koordinimin e Politikave; Shefe e Divizionit për Integrimin Evropian	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
Valbona Mjeku	Departamenti për Arsimin Profesional	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
Veton Alihajdari	Departamenti për Arsimin Profesional	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
Lulavere Behluli	Arsimi Parauniversitar	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
Merita Jonuzi	Koordinatorët për të Drejtat e Njeriut	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
Enver Mekolli	Sistemi i Menaxhimit të Informatave në Arsim (SMIA)	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
Lulzim Karaxha	Departamenti për Integrimin në BE dhe Koordinimin e Politikave	(ish) Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Alban Sadiku	Departamenti për Integrimin në BE dhe Koordinimin e Politikave	(ish) Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Mentor Morina	Departamenti për Çështje Sociale	(ish) Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Drin Haraqia	Departamenti për Politikën e Punësimit; Agjencia e punësimit	(ish) Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Ylber Aliu	Departamenti për Politikën e Punësimit; Agjencia e punësimit	(ish) Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Leunora Zylfijaj Ahmeti	Drejtoreshë për marrëdhëniet dhe kushtet e punëtorëve	(ish) Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Ekrem Kastrati	Shef i Inspektoratit të Punës	(ish) Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Behar Isma	Diaspora	Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës

¹⁵² Faza fillestare dhe faza e grumbullimit të të dhënave

Donatorët dhe Agjencitë Ndërkombëtare		
Albulena Zaimi	Menaxhere për zhvillim njerëzor	Agjencia Austriake për Zhvillim/ADA
Syzana Bytyqi-Jagxhiu	Përfaqësuese e BE-së Zhvillimi njerëzor	Zyra e BE -së në Kosovë
Stergios Tragoudas	Përfaqësuesi i BE-së Zhvillimi njerëzor	Zyra e BE -së në Kosovë
Tobias Seiberlich	Menaxher Projekti - GIZ	GIZ
Vjosa Mullatahiri	Koordinatore e projektit	GIZ
Edona Nahi	Koordinatore e projektit	GIZ
Rrezearta Zhinipotoku-Behluli	Koordinatore e projektit	GIZ
Sebastian Krull	Menaxher i Programit të AAP -së	GIZ
Natacha Gomes	Shef i Misionit/Ambasadori i Luksemburgut	Lux Development
Ardianna Zhuri	Zyrtare e Programit - Ndryshimi klimatik dhe Qëndrueshmëria	Ambasada Zvicerane
Arjeta Lleshi	Zyrtare e Programit - Arsimi dhe Punësimi	Ambasada Zvicerane
Albina Berisha	Menaxhim Projekti - Punësimi i të Rinjve	Ambasada Zvicerane
Ulrika Richardsson	Koordinatore e Përhershme e OKB -së	UNKT
Dita Dobranja	Konsulente për KNj1 të SKZH-së	UNICEF
Teuta Halimi	Specialiste për Monitorimin e të Drejtave të Fëmijëve	UNICEF
Cornelia Schneider	Zyrtare e lartë për koordinimin e zhvillimit	UNKT
Lorik Pustina	Udhëheqës i Ekipit, Zyra e Koordinatorit të UN Development	UNKT
Shoqëria civile		
Petrit Tahiri	Menaxher i Projektit	KEC
Arian Zeka	Drejtor	Oda Ekonomike Amerikane
Agon Maliqi	i jashtëm, i përfshirë në procesin e hartimit të SKZH-së 2016-2021	I pavarur
Levent Koro	Konsulenti i UNDP-së, ishte i përfshirë në hartimin e SKZH-së 2016-2021	I pavarur

Shtojca 10: Grupi Referues i Vlerësimit

Emri	Institucionet
Albulena Zaimi	Agjencia Austriake për Zhvillim
Cornelia Schneider	UNKT
Dukagjin Pupovci	Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit
Erik Petterson	Ambasada e Suedisë
Illir Aliu	Ministria e Financave dhe Transfereve
Lorik Pustina	UNDCO
Luan Dalipi	Zyra e Kryeministrit
Melita Cacaj	USAID
Mrika Aliu	Banka Botërore
Murat Sahin	UNICEF
Sehar Isija	Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës
Sejnur Veshall	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve
Stergios Tragoudas	Zyra e BE-së në Kosovë
Tobias Seiberlich	GIZ
Valbona Bogujevci	UNDP
Vedat Sagonjeva	Zyra për Planifikim Strategjik/Zyra e Kryeministrit

Shtojca 11: Termat e Referencës për të Rinjtë Vullnetarë

Historiku

Zyra e Planifikimit Strategjik/Zyra e Kryeministrit është duke bërë Vlerësimin e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim (SKZH) 2016-2021, me fokus në Shtyllën e Kapitalit Njerëzor, të mbështetur nga Zyra e UNICEF-it në Kosovë.

Ky vlerësim synon t'i informojë Institucionet e Kosovës dhe Zyrën e Kryeministrit dhe palët e tjera të interesit për progresin e bërë deri më sot në zbatimin e masave lidhur me Kapitalin Njerëzor të SKZH-së 2016-2021, me fokus të veçantë në mësimet e ardhshme të bazuara në dëshmi për ta informuar hartimin dhe zbatimin e SKZH-së së ardhshme (2022-2030).

Faza përgatitore e vlerësimit ka përfunduar, me hartimin e vlerësimit në proces, ndërsa mbledhja e të dhënave duhet të përfundojë në muajin qershor të vitit 2021. Raporti përfundimtar i vlerësimit pritet në muajin korrik të vitit 2021.

Objektivat dhe fokusi i vlerësimit

Ky vlerësim do t'u shërbejë objektivave reciprokisht përforcuese të llogaridhënies - vlerësimi i performancës dhe rezultateve të arritura - dhe mësimi - duke përcaktuar se pse dhe si procese dhe rezultate të caktuara ndodhën ashtu siç ndodhën, dhe nxjerrja e mësimëve kryesore dhe praktikave të mira. Këto gjetje të bazuara në dëshmi do të japin informacione për vendimmarrjen strategjike në lidhje me zhvillimin e kapitalit njerëzor në Kosovë.

Vlerësimi ka tre objektiva:

- Vlerësimin e rëndësisë, efektivitetit, qëndrueshmërisë, efikasitetit, sinergjive dhe ndryshimeve afatgjata të lidhura me SKZH - Shtylla e Kapitalit Njerëzor - duke përfshirë prioritetet dhe zgjedhjet programatike të bëra në lidhje me strategjitë dhe prioritetet e tjera sektoriale dhe ndryshimin e kontekstit socio-ekonomik në Kosovë.
- Ofrimin e një vlerësimi të pavarur të performancës së SKZH 2016-2021 – Shtylla e Kapitalit Njerëzor – të parë në lidhje me rezultatet e pritshme siç tregohet në kornizën e monitorimit të udhërrëfyesit të SKZH-së, për të cilën promovimi i barazisë dhe barazisë gjinore konsiderohen si pjesë integrale.
- Identifikimin e mësimëve të nxjerra dhe rekomandimeve progresive që mund të japin informacione për zhvillimin e SKZH 2030.

Për ta siguruar pavarësinë dhe objektivitetin, një kompani e jashtme, The Konterra Group, u angazhua për ta kryer vlerësimin.

Qëllimi dhe kohëzgjatja e komponentit të shoqërimit të të rinjve në vlerësim

Zyra për Planifikim Strategjik/Zyra e Kryeministrit dhe Zyra e UNICEF-it në Kosovë i kushtojnë rëndësi të madhe parimeve të fuqizimit të të rinjve dhe aspirojnë të vazhdojnë ta mbështesin rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset e planifikimit dhe vendimmarrjes. Në përputhje me këto përpjekje dhe qëllimin e përbashkët për ta mbështetur zhvillimin personal dhe profesional të të rinjve në Kosovë, komponenti i shoqërimit të të rinjve është përfshirë në hartimin e vlerësimit.

Si pjesë e komponentit të shoqërimit të të rinjve të vlerësimit, gjashtë të rinj vullnetarë do të marrin pjesë në vlerësim duke vënë në hije ekipin e vlerësimit dhe duke marrë pjesë në intervistat për mbledhjen e të dhënave, si dhe në ushtrimet e analizës së të dhënave.

Angazhimi i të rinjve vullnetarë do të fillojë në muajin maj dhe do të përfundojë në muajin korrik të vitit 2021.

Rekrutimi dhe kualifikueshmëria e të rinjëve vullnetarë

Të rinjtë vullnetarë do të rekrutohen përmes thirrjeve të hapura për aplikime përmes dy kanaleve të veçanta.

Meqenëse një nga profesorët e psikologjisë në Departamentin e Psikologjisë të Universitetit të Prishtinës do t'i mentorojë të rinjtë vullnetarë gjatë gjithë vlerësimit, do të shpërndalet një njoftim në rrjetet sociale të Departamentit, duke i nxitur vullnetarët që të jenë pjesë e procesit të vlerësimit për zhvillim profesional.

Përveç kësaj, i njëjti njoftim do të postohet nga UNICEF-i në platformën Kosovo Volunteer duke kërkuar vullnetarë që janë të interesuar të shoqërojnë dhe mbështesin proceset e vlerësimit të SKZH-së.

Duke qenë se kjo është një mundësi për fuqizimin dhe ngritjen e kapaciteteve për të rinjtë me përvojë të kufizuar profesionale, kandidatët në vitin e parë ose të dytë të studimeve inkurajohen veçanërisht të aplikojnë.

Detyrat dhe përfitimet e vullnetarëve të rinj

Nga të rinjtë vullnetarë pritet që:

- ta mbështesin rishikimin e instrumenteve të vlerësimit;
- të marrin pjesë rregullisht në takimet e planifikimit për zbatimin e vlerësimit;
- ta mbështesin procesin e mbledhjes së të dhënave, përmes pjesëmarrjes në intervista me palët kryesore të interesit dhe mbajtjes së shënimeve;
- t'i mbështesin sesionet e diskutimit (debriefing) dhe ushtrimet e analizës së të dhënave me Ekipin e Vlerësimit, përmes shkëmbimit të njohurive dhe vëzhgimeve të tyre;
- ta mbështesin hartimin e raportit final të vlerësimit;
- të kontribuojnë në një raport të përbashkët me përshtypjet dhe mendimet e të rinjëve vullnetarë mbi SKZH 2016-2021 dhe procesin e vlerësimit;
- ta ruajnë konfidencialitetin e informacionit në përputhje me Deklaratën e Konfidencialitetit, Internetit dhe Sigurisë së të Dhënave.

Të rinjtë vullnetarë do të lavdërohen për praktikë ose vullnetarizëm për pjesëmarrjen e tyre në vlerësim. Ata gjithashtu do të paguhet për shpenzimet e tyre telefonike gjatë rrjedhës së vlerësimit.

Të rinjtë vullnetarë do të kenë mundësinë t'i ngritin kapacitetet dhe t'i kuptojnë hapat bazë drejt zbatimit të vlerësimit përmes pjesëmarrjes në punëtorinë njëditore për mësimin për parimet, standardet, qasjet dhe zbatimin e vlerësimit.

Gjatë rrjedhës së vlerësimit, të rinjtë vullnetarë do të përfitojnë edhe nga mentorimi i Prof. Ass. Dr. Kaltrina Kelmendi, Departamenti i Psikologjisë, Universiteti i Prishtinës, si dhe mbështetja nga Ekipi i Vlerësimit.

Deklaratë për Konfidencialitetin, Internetin dhe Sigurinë e të Dhënave

Të rinjtë vullnetarë që shoqërojnë Kontraktuesin do të kenë qasje në informacione konfidenciale nga Qeveria e Kosovës ose UNICEF-i në lidhje me detyrat e tyre të caktuara. Vullnetarët dhe anëtarët e ekipit të vlerësimit duhet ta nënshkruajnë këtë deklaratë në

pranim për t'i përmbushur kufizimet dhe kërkesat e mëposhtme të krijuara për ta mbrojtur konfidencialitetin.

Mos shpalosja e informacioneve konfidenciale: Të rinjtë vullnetarë që e shoqërojnë Vlerësimin:

- Nuk përdorin, pa pëlqimin paraprak të Zyrës për Planifikim Strategjik (ZPS) ose UNICEF-it, asnjë nga informacionet konfidenciale për ndonjë qëllim tjetër përveç ofrimit të Shërbimeve të Vlerësimit të kërkuara nga ZPS-ja dhe UNICEF-i.
- Nuk i shpalosin asnjë nga informacionet konfidenciale asnjë pale të tretë, me përjashtim të mbikëqyrësve dhe kolegëve tuaj profesionistë, të cilët aktualisht janë të angazhuar në ofrimin e shërbimeve dhe duhet ta dinë një informacion të tillë me qëllim të ofrimit efektiv të ofrimit të shërbimeve të kërkuara nga ZPS-ja dhe UNICEF-i.
- Nuk bëjnë kopje të paligjshme të materialit me të drejtë autori, vendosin kopje në internet ose i transmetojnë ato përmes rrjeteve sociale.